NNr. 23/24

DESEMBERNUMMER 1942

Signal

DOBBELT-NUMMER 1 kr.

Universitetsbiblioteket i Tromsø

Belgia 4.50 fr. / Bøhmen-Mähren 6.— kr. / Bulgaria 12 lewa / Danmark 1 Kr. / Finnland 7.50 mk. / Frankrike 7 fr. / Hellas 250 drs. / Italia 5 lire / Kroatia 10 kuna / Nederland 40 cents
Norge 1 Kr. / Portugal 3.— esc. / Romania 30 lei / Serbia 10 dinar / Sverige 1 Kr. / Sveits 90 rappen / Slovakia 5 ks. / Spania 2.50 pts. / Tyrkia 30 kuruş / Ungarn 60 fillér
Sørsteiermark, Ostland 60 Pfg

Den tyske infanterist

seierherre på alle slagmarker i tre års felttog

PK-foto: Krigskorrespondent Hilmar Pabel

Glasshornet... av Cubert

Moskvas „Pravda" meldte: „Stalin har opprettet tre nye ordener, en Suvorov-orden for tapperhet overfor fienden, en Kutusov-orden for tapperhet bak fienden, og dessuten en Storfyrst-Alexander-Nevskij-orden for tropper, for hvem det lykkes å foreta en innkretsning.

Lenin-ordenen og Stalin-ordenen har åpenbart ikke vært nok, skjønt den siste ble utdelt så ofte at man i Sovjetunionen spottende mente at enhver soldat fikk den med i tornistret ved første utrykking og kunde henge den om halsen, såsnart han hørte skudd for første gang. Utsikten til nye utmerkelser skal no hjelpe til å styrke motstanden.

Ved Suvorov-ordenen kunde man jo alltid tenke seg noe, for denne marsjal har bare tapt halvdelen av sine slag, altså også vunnet halvdelen. Men det er tvilsomt om denne feltherre, som døde allerede i 1800, er et begrep for den russiske enhetssoldat av i dag.

Kutusov, som vel de fleste russere ikke kjenner noe til, er blitt berømt ved trekeiserslaget ved Austerlitz, hvor han den 2. desember 1805 ble slått avgjørende av Napoleon. Den kjensgjerning at han her forgjeves forsøkte å komme i ryggen på franskmennene ved omgåelse av begge fløyene, hvorved det som kjent lyktes Napoleon å komme i ryggen på Kutusov, skulde vel predestinere ham som titelbærer for en orden, som tildeles for tapperhet bak fienden.

Er det ved de to første ordenene underlig at de av sovjetrusserne ble oppkalt etter to av den forhatte tsars reaksjonære feltherrer, så synes det nesten grotesk at navngiveren for den tredje orden nettopp er en storfyrste. Og dertil én, i hvis navn Peter den store allerede engang innstiftet en

orden, som bare ble tildelt medlemmer av den høyeste adel.

Han var dessuten en merkelig storfyrste. I slaget ved Neva lot han sine tropper be så lenge på slagmarken, inntil det forekom svenskene altfor dumt, så de angrep russerne, før de var ferdige med å be. Alexander-Nevskij ble seinere erklært for helgen og i alle følgende slag selv anropt om himmelsk forbønn som en av den russiske kirkes høyeste helgener.

Altså nettopp den riktige mann til å gi navn for en orden i Sovjet-Russland, som utdeles for en vellykket innkretsning. Skjønt den gode Alexander vel ikke har visst noe om „gryte"-slag...

„New York Herald" bringer en melding om at det amerikanske krigsministerium har besluttet å skape noen arméer av „super-kjempere", som er utrustet med alle forhandenværende våpen som verdens tyngst bevæpnete soldat og som skal avgjøre krigen.

Til krigføring hører det etter et gammelt ordtak tre ting: for det første penger, for det annet penger og for det tredje enno engang penger. Men med penger alene kan man ikke vinne noen krig. Man kan jo ikke skyte fienden i hjel med femmarkstykker. For å kunne føre krig, må man altså kjøpe noe for disse pengene. Hva kjøper så den kloke mannen, som vil føre en krig? Våpen. Meget riktig. Den ene kjøper seg en lang, tung, krum sabel og går så løs på fienden. Men denne har i mellomtiden for sine penger anskaffet seg en pistol. Med den skyter han på 20 m.s. avstand på sabelsvingeren. Denne

kaster våpnet sitt vekk, for en 20 m lang sabel har det enno ikke eksistert, og kjøper seg et gevær. Med en pistol kan man treffe så noenlunde på 60 skritts avstand, med et gevær skyter man 1200 m. Men i mellomtiden har den andre satt på seg en stålhjelm og spotter geværkulene. Da tar den første en handgranat, den andre et maskingevær, den første en minekaster, den andre en kanon, og så går det over haubitser, mørsere, bomber og stuka ad infinitum.

Amerikanerne tenker annerledes. De har no oppfunnet en soldat, som er utdannet i alle våpenarter og har alle våpen hos seg, som naturligvis slår enhver fiende og vinner enhver krig. Det vil si, for tiden har man enno ikke denne overmenneskelige soldaten; de folk som passer til dette, må først finnes. Men man behøver neppe tvile på at det i de ubegrensete muligheters land vil finnes passende menn. En slik „oversoldat" må ganske visst være meget kraftig, for ved venstre hofte bærer han et sidevåpen og en revolver, ved den høyre en maskingpistol, over den ene skulder en karabin, over den andre et lett maskingevær, om halsen tre rader med tohundreogfemti patroner, på hodet en stålhjelm, som også dekker skuldrene, på ryggen gassmasken og en liten granatkaster. Under jakken har han en panservest, i livreimen tyve handgranater, i støvlene to lyspistoler, en sag og en øks, i høyre hand en minekaster, i venstre tornister, brødpose, forbindingspakke, nødrasjon, en kikkert og et kjenningsmerke.

Så vel utrustet kan han naturligvis ikke gå ett eneste skritt, men han kan heller ikke falle, da kroppen er presset sammen til en stålmasse. Og en soldat, som ikke kan falle om, må naturligvis vinne enhver krig.

COPYRIGHT 1942 BY DEUTSCHER VERLAG BERLIN

Feltherren blant sine soldater

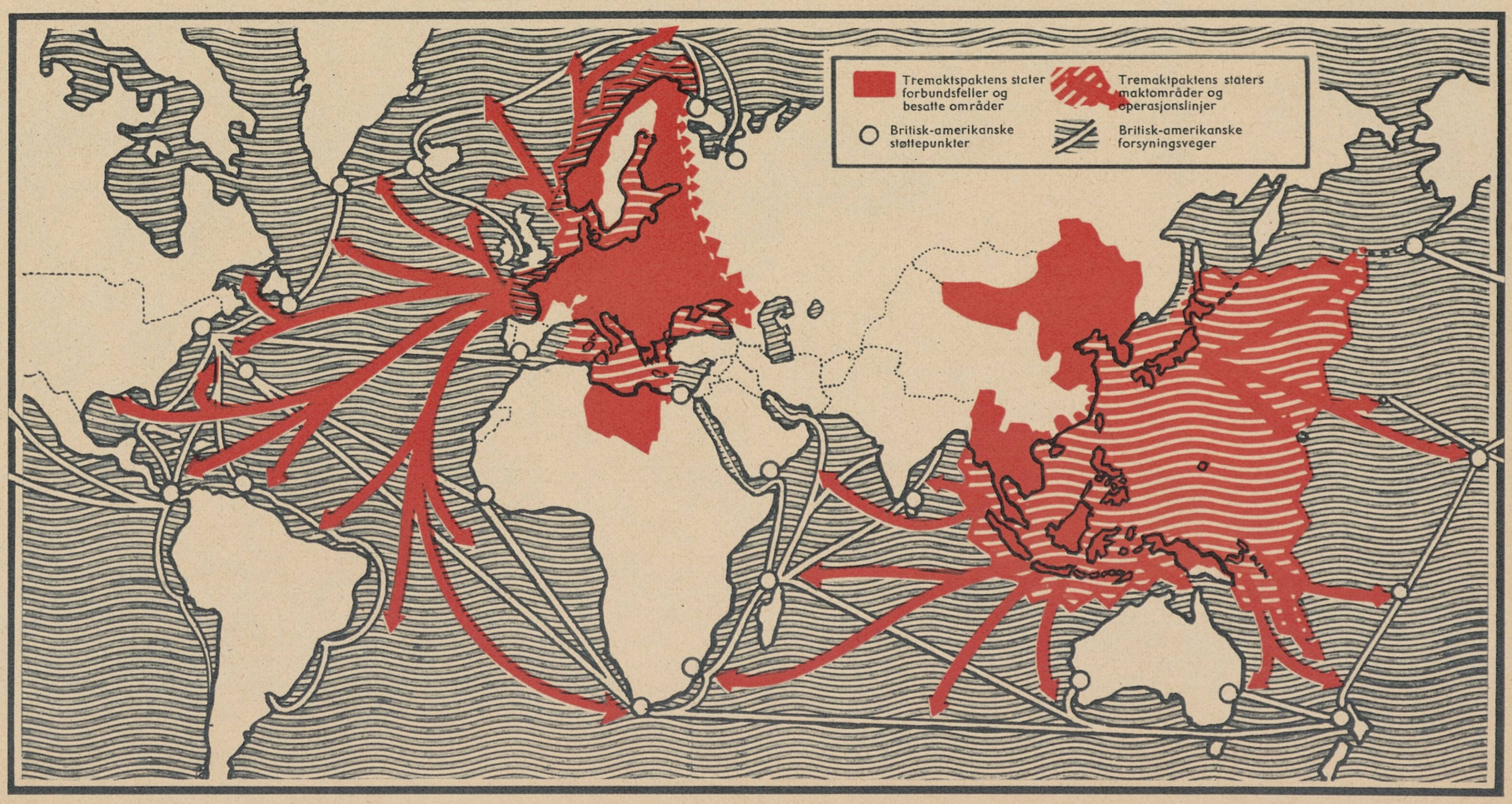
Etter tre år...

Det fjerde år den krig, som kommer til å forandre jordens utseende, er begynt no i høst. I den anledning vil „Signal" ved siden av sitt vanlige innhold gi en interessant framstilling av den strategisk-politiske utvikling som har foregått siden høsten 1939. Som innledning viser vi tre kart som illustrerer den endring av situasjonen som er foregått. Forandringen skyldes først og fremst forsvarsmakten og den nye sosiale livsanskuelse som besjeler dens soldater

Europa 1939

Planen. *Før utbruddet av denne krig forsøkte det tyske rikes fiender å gjenta det som de hadde klart å gjennomføre under den første verdenskrig: å legge en ring om Tyskland, angripe det fra alle kanter og å uthungre det. Bak Maginot-linjen og de tilsvarende befestninger i Belgia og Nederland sto Frankrike og England, og bak dem igjen truet den politikk som ble drevet av Roosevelt, presidenten for De forente Stater. I norden skulde i alle fall Norge tre inn i krigen på de alliertes side. På Tysklands østgrense skulde Polen sette krigen i gang på grunn av problemet Danzig, etter at det var gjort trygt ved løfter om hjelp. Det anglo-amerikanske diplomati arbeidet i Sørøst-Europa, og trodde at det ikke var langt unna målet. Deler av den nære orient og Middelhavet sto uten videre til Englands disposisjon, og ble forsterket av de britiske og franske besittelser i Afrika. Det så ut som om ringen var sluttet*

Verdenssituasjonen i dag. *Ved krigsutbruddet var Storbritannia og USA herrer på havet. Idag har Tyskland besatt Europas kyster fra Ishavet til Biskaia, og fra denne gigantiske basis fører Tyskland sin ubåtkrig mot den fiendtlige handelstonnasje. Krigen til sjøs føres helt til den amerikanske kyst, til Det karibiske hav og til Sør-Amerika og Sør-Afrika. Middelhavet er sperret så britene ikke lenger kan bruke det som sjøveg. I Ishavet synker de amerikanske konvoier som er på veg til Sovjetsamveldet. Den 8. desember 1941 erklærte Japan krig mot USA og Storbritannia, etter at de siste muligheter for at det kunde finnes en fredelig ordning med USA var forsvunnet. I begynnelsen av 1942 gikk Thailand med i krigen på Japans side. Ved overraskende slag utvidet Japan sin militære operasjonsbasis i dette rom i uhyre målestokk, og i dag har tremaktpaktens stater trukket sine operasjonslinjer over alle verdens hav*

Europa 1942

Virkeligheten. *Etter tre års krig er ringen fra 1939 sprengt. I fire felttog ble Polen, Norge, Frankrike med Nederland og Belgia, det forhenværende Jugoslavia og Hellas brukket ut av innkretsningsringen, før Tysklands og den europeiske kulturs farligste fiende, Sovjetsamveldet, gikk til angrep mot vest. I begynnelsen av sommeren 1941 kunde Tyskland kaste hele sin forsvarsmakt mot denne truende fare. No da det fjerde krigsår tar til, har Tyskland besatt veldige deler av Sovjetunionen og gjort disse fruktbare land tilgjengelige for Europas næringsliv. Italia, Finnland, Romania, Ungarn, Slovakia og Kroatia har stilt seg som forbundsfeller ved Tysklands side i kampen om Europa. Frivillige formasjoner fra nesten alle europeiske nasjoner sluttet seg til. Den tysk-italienske panserarme har åpnet vegen til Egypt. Av det omringete Tyskland som i 1939 var truet fra alle kanter, er det vokset fram en veldig europeisk blokk. På de neste sider begynner en stort anlagt skildring av de militære bedrifter som har ført til denne forandring i Europa. Allerede titelen røper*

Hemmeligheten ved denne forandring:

HELDIG STRATEGI

av oberst Max Freiherr von Pitreich

Forfatteren gir — i knappest mulig form på grunn av det kjempemessige stoff — en framstilling av denne krigens forhistorie og tegner så i store og klare strøk begivenhetene i de tre første krigsår. For den som lever midt oppe i begivenhetene og for den som kjemper med, er det ved de mange daglige nyheter og den forhøyete arbeidslast vanskelig å få en oversikt over krigens utvikling og dermed en basis for sin bedømmelse. Han vil derfor sette pris på å få begge deler i følgende artikkel

Det var urett det som skjedde i Versailles. Endog Lloyd Georges, den daværende britiske premierminister, var av den mening at der ikke kunde komme noe godt ut av det. Stikk imot USA-president Wilsons forsikringer, etter hvilke Tyskland hadde gitt våpnene ut av hendene, ble der pålagt Tyskland et tungt diktat. Det var urett når den tyske by Danzig ble løst fra Tyskland, når tyske områder, Vest-Preussen, Posen, Øst-Oberschlesien tilfalt Polen, og det var utålelig at Øst-Preussen ble skilt fra moderlandet ved „Korridoren". Det gjeldsslaveri som Tyskland ble brakt i, økte bolsjevikfaren. På dette grunnlag utviklet nasjonalsosialismen i Tyskland seg under ledelse av Adolf Hitler.

Den tyske avrustning var ikke tilstrekkelig for franskmennene, i Genf skapte de attpåtil slag—ordene om den kollektive sikkerhet og den udelelige fred som skalkeskjul for innkretsingsstrategien som var planlagt mot Tyskland. Sovjet ble foreløpig stående utenfor, men drev sin rustning stadig mer i høyden

Innkretsing som i 1914 — men . . .

Klemt inne mellom militærstater, måtte Det Tyske Rike være væpnet for hver dag. Hitlers mange avrustningsforslag ble uten resultater i Genf, seinere beklaget riktignok Lloyd George at man ikke var gått inn på noen av de tyske forslag i forhandlingene. Også Mussolinis henvisning til at det var „den rene illusjon" å tro at man evig kunde holde det tyske folk avvæpnet, ble uten virkning. Tyskland gikk ut av folkeforbundet, proklamerte sin forsvarsrett og rykket inn i den demilitariserte Rhinlandssone.

I England regjerte i 1935 de konservative med ministeriet Baldwin. De sto foran et nytt valg og vilde ikke virke på dette med upopulære rustningsspørsmål. Mange tegn tydet på at man ikke ugjerne så en ny motvekt mot Frankrike. Atter spilte man i England, akkurat som tidligere, med likevektspolitikken, hvor britene, som før, skulde få en behagelig voldgiftsdommerrolle Så brøt Etiopia-krigen og brannene i Spania ut, hvor England i den sistnevnte umiskjennelig tok parti for de røde. Tysklands plass var i den andre leiren, og den motsetning, som hittil hadde bestått mellom Storbritannia og Tyskland i det skjulte kom no åpent for dagen.

I mellomtiden hadde Frankrike alliert seg med Sovjet, og Komintern begynte atter å røre sterkere på seg. Der falt truende ord mot Tyskland i Moskva, Stalin erklærte at Sovjetunionen sto foran store begivenheter og hvert øyeblikk kunde komme til å appellere til den røde hær. Enno mer drastisk talte krigsminister Vorosjilov: „Vi vil slå fienden på hans eget territorium."

I 1936 var der blitt sluttet en tysk-japansk overenskomst mot Kominterns virksomhet. Churchill talte dengang om „frihetens og fredens fiender, som var meget høyrøstede, godt organiserte og mektige". Roosevelt grep også ordet. Med tydelig adresse til aksemaktene talte han om „pasjoner som var ansvarlige for autarkiens og rustningenes vanvidsstater, som tilstrebte en utjevning med sverdet og ikke med fornuften og som vilde oppnå nye markeder ved erobring og ringeaktet den hellige karakter av overenskomster".

Hin „overenskomst", Versailles-diktatet, var blitt framtvunget av Frankrikes ministerpresident Clemenceau med brudd på president Wilsons løfter. President Wilson var blitt syk av dette og døde, USA hadde trukket seg tilbake fra Europa, og no forsøkte Roosevelt, en Wilsons etterfølger, å framstille Versailles-diktatet som en hellig overenskomst. Han vakte bifall hos den sovjetske utenrikskommissær Litvinov som vendte seg mot de regjeringer, som angivelig bygger sin utenrikspolitikk „på forakt for freden og på aggresjoner".

Tyskland fiender var fullt ut enige allerede i 1936. Allikevel forble der Führers holdning uforandret rettet mot freden. Når Tyskland måtte ruste opp, var det fordi situasjonen tvang det til det. Den saklige rettferdiggjørelse skulde snart komme fra engelske statsmenns munn. Der understrekte man med en gang „at uopprustede nasjoner hverken kunde avholde andre rustede stater fra krig eller beskytte sin egen frihet eller sitt eget område".

Disse ord ble riktignok ikke sagt til beste for Tyskland, men i britenes egen interesse, og Lloyd George skrev etter sin Tysklands-reise i 1936: „Tyskerne vil yte motstand inntil døden dersom man tvinger på dem en krig, men de har selv ingen erobringsplaner. De er like så lite parat til en innmarsj i Sovjetrussland som til en militær ekspedisjon til månen."

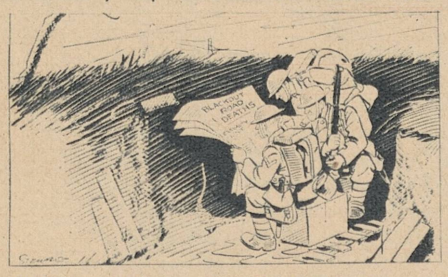
England hadde i mellomtiden tatt fatt på sin egen opprustning, og Anthony Eden, som en tid var britisk krigsminister, erklærte at en avrustning bare kunde finne sted på basis av det nuværende engelske rustningsnivå. England skulde, som ved alle flåtekonferanser, også her stå på første plass. „Tyskland blir for sterkt og må tilintetgjøres", var allerede dengang Churchills mening, og „i en ny krig vil vi rive bochene i stykker så vi i det minste har fred for dem et århundre". Dette mål var da også Englands holdning diktert av de neste årene. Ganske nylig bekreftet en britisk journalist dette idet han talte om en samtale med den engelske utenriksminister Anthony Eden under hvilken denne hadde forsikret „at de britiske forsøk på å komme til forståelse med Tyskland utelukkende tok sikte på å vinne tid for å gjøre det mulig for Storbritannia å få fullført rustningene."

I 1938 fulgte Østerrikes og Sudetområdets tilslutning til Tyskland, noen måneder senere besettelsen av Tsjekkia. Dokumentarisk var krigen mot Tyskland allerede besluttet i forvegen, og Roosevelt hadde allerede dengang, som papirer som senere ble funnet i Varsjava viser, hatt sin hånd med i spillet. Samtalene i Godesberg og München i 1938 hadde ikke endret noe i de alliertes krigsvilje, heller ikke den ærlige begeistring som Neville Chamberlain og Daladier var blitt mottatt med av sine landsmenn ved deres tilbakekomst. England og Frankrike rustet i økende grad, og i april 1939 ble den alminnelige verneplikt innført i Storbritannia.

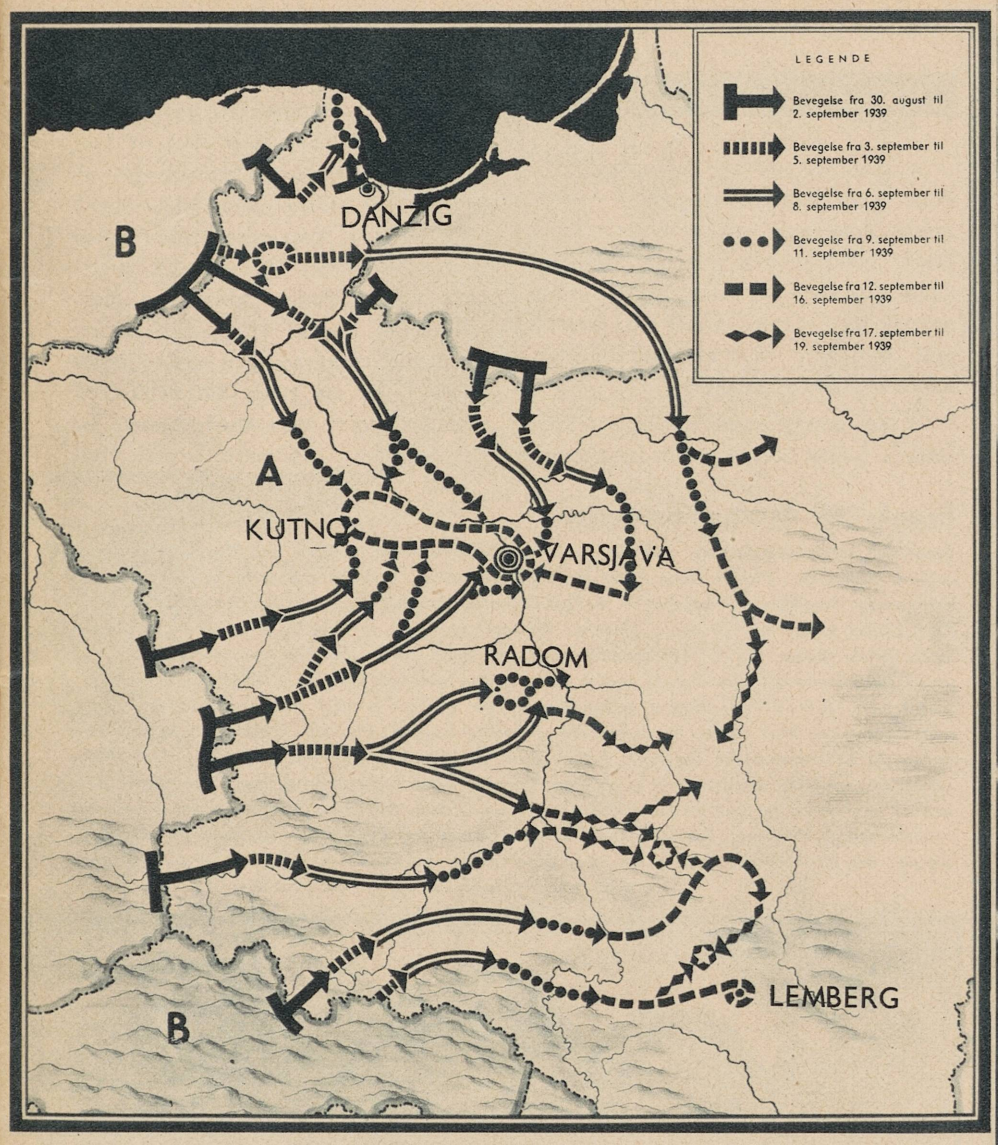
Tyskland hadde den 23. august 1939 sluttet en ikkeangreps- og konsultasjonspakt med Sovjet som forente de to makter i viljen til „aldri å la deres folk kjempe mot hverandre igjen". — Tyskland har ikke til hensikt å eksportere sin doktrine, erklærte der Führer og når heller ikke Sovjet tenkte på å eksportere sin doktrine til Tyskland, var der ingen foranledning mer til noen sinde å ta stilling mot hverandre igjen.

Likesom dette allerede var skjedd i den tysk-franske erklæring av 6. 12. 1938 for vesten, forsøkte Tyskland no også å finne en tilfretsstillende løsning for sin østgrense. Rikets krav på Danzig var „ufravikelig". Utelukkende en tilbakevenden av denne tyske by, som ikke engang tilhørte Polen, og en eksterritorial veg gjennom Korridoren ble krevd av Tyskland, til gjengjeld for hvilket der Führer var rede til å garantere den polske vestgrense et helt kvart århundre. Idag, etter den tyske forsvarsmakts fulle utfoldelse, etter de store seire, som begynte med „de atten dagers felttog" mot Polen, vil verden neppe mer forstå at Tysklands fiender slapp løs krigen på en så lettferdig måte. Hvor anderledes var ikke derimot fredsviljen til der Führer, som stilte så moderate betingelser til tross for at han kjente den tyske kraft. Varsjava hadde imidlertid allerede fått en blankofullmakt fra London og Paris og avslo. Brannen oppsto av terroren mot folketyskerne og av andre polske aggresjoner, og den 1. september 1939 så der Führer seg nødt til å beordre innmarsjen i Polen. Den 3. september erklærte England og Frankrike krigen mot Tyskland.

Fra „Daily Express", den 28. october 1939

„Dødelige ulykker under blendingen! Livet i London synes jo å være meget farlig, Billy!" — Det var i Maginot-linjen enno lenge før felttoget i Frankrike . . .

Polen: de 18 dagers felttog

For å stanse de stadige polske overgrep, går den tyske hærs tropper den 1. september 1939 over alle tysk-polske grenser, under samtidig innsats av sterke luftvåpeneskadrer, til motangrep. Det er meningen under befrielse av Danzig, å inneslutte og tilintetgjøre den polske armé, som er konsentrert i Weichselbuen (A), ved en stort anlagt omringning. Denne plan blir gjennomført i en sammenhengende rekke tilintetgjørelsesslag, av hvilke de mest avgjørende er de ved Kutno og, Bzura. Ikke én eneste av de polske divisjoner og selvstendige brigader unngår den skjebne å bli fullstendig knekket eller tatt til fange. Den lovete engelske hjelp uteblir. Mens slaget i Weichselbuen besegler den polske armés skjebne, møtes to andre store tyske omringningsarméer fra Øst-Preussen og Galizia (B) øst for Weichsel. Samtidig blir Varsjava innesluttet og kapitulerer den 27. september. Hermed er det polske felttog praktisk talt endt og den planlagte fiendtlige innkretsning strandet på grunn av de dristige tyske operasjoner

For første gang i krighistorien

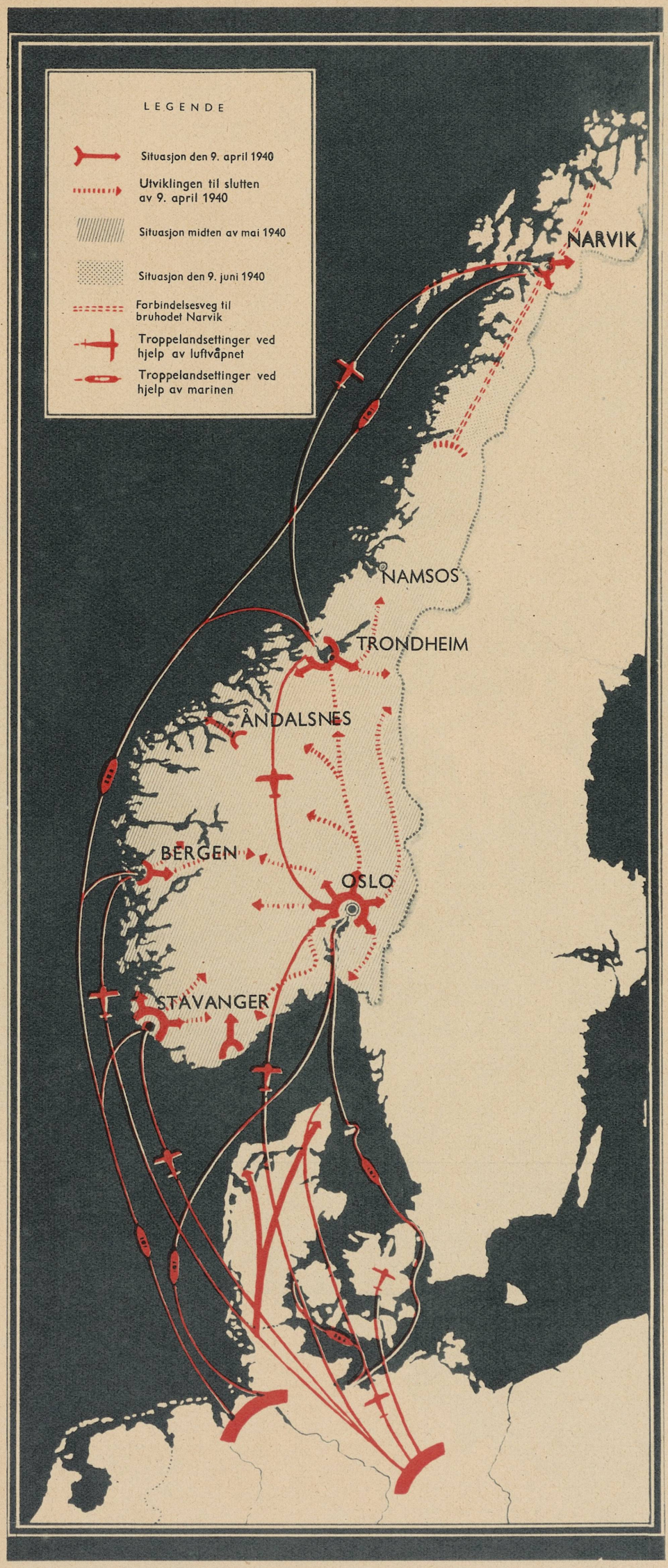
Et av de viktigste spørsmål ved krigsutbruddet var spørsmålet etter nye våpen og nye kampmetoder. Hele verden hadde rustet videre i 20 år, bare Tyskland var etter fullstendig avrustning blitt beskåret det knappe tidsrom av 5 år til nyoppbygging av sin forsvarsmakt. Det hadde — og det var en av de største overraskelser for motstanderen — nyttet tiden og mulighetene sine bedre enn man noensinde hadde kunnet ane. I felttoget i Polen begynte panservognenes heltemarsj, som i Frankrike allerede ble til triumftog. Sammen med dem opptrådte for første gang også deres ledsagere, pansergrenaderene, de seinere så utmerkete panserskyttere, og stormkanonene. Øverst i NordNorge kom luftlandetropper og fallskjermjegere (bilde til høyre) for første gang til stor strategisk innsats, noe som ble fulgt av de dristige foretakender mot Eben Emael og ved Rotterdam. Spranget ned på Peloponnes og Kreta var særlig virksomme og fremragende prestasjoner av disse nyskapte forband. Tyskland hadde i den tekniske og organisatoriske, strategiske og taktiske utbygging av nye våpen på alle områder tatt igjen fienden

PK-foto: Krigskorrespondent Trapp

De første laurbær

Marsjen mot Berlin hadde vært det store slagord under opphissingen av stemningen i Polen. Herunder var feilvurderinger av militære begreper på ferde. Som reaksjon overfor verdenskrigens langtekkelige stillingskamper var kravet på bevegelseskrigen ofte blitt trumf. Man overså imidlertid med alt for stor ensidighet at verdenskrigens fireårige stillingskamp ikke var noe annet enn en bevegelseskrig som hadde stoppet av mangel på midler. Man forsto ikke den evige sannhet at enhver bevegelseskrig først må utkjempes, og at enhver som kommer i bakhånd i kampen, meget hurtig blir interessert i å klamre seg til jorden og å lamme fiendens overlegne angrep i en stillingskamp.

I overvurdering av sin egen styrke og i forventning om hurtig hjelp fra de alliertes side, vel også i den tro at sterke tyske styrker vilde bli bundet i vest, tenkte den polske hærledelse at den kunde føre operasjonen offensivt „i det minste i et visst omfang", besette Danzig og angripe Østpreussen fra tre sider. Den sterkeste polske armé ble satt opp i Posen-området, den skulde falle i flanken på et tysk angrep mot Korridoren eller fra Schlesien. Også dette var en idé om offensiv krigsførsel, selvom den var bestemt av en forsvarstanke.

Norge: beskyttelsen av nordflanken

I et enestående operativt samarbeid av land-, sjø- og luftstridskreftene imøtegår den tyske forsvarsmakt i siste øyeblikk den planlagte besettelse av Norge ved et britisk-fransk eksepdisjonskorps. Tyngdepunktet ved den første landing ligger hos den tyske krigsmarine, som gjennomfører transporten og sammen med luftvåpnet sikrer mot fienden, som til sjøs er langt overlegen. Mens kampene på landjorden overalt bryter fiendtlig motstand, og de briter som er landet ved Namsos og Åndalsnes blir slått på flukt eller tatt til fange, tilføyer de tyske sjø- og luftstridskrefter den fiendtlige flåte meget harde tap. Den 6.5 er Sør- og Mellom- Norge fast i tysk hand. Kampen om Narvik forblir uforglemmelig. Etter noen tid er den likeledes seierrikt endt. — Flanken er sikret, kampen i vest begynner

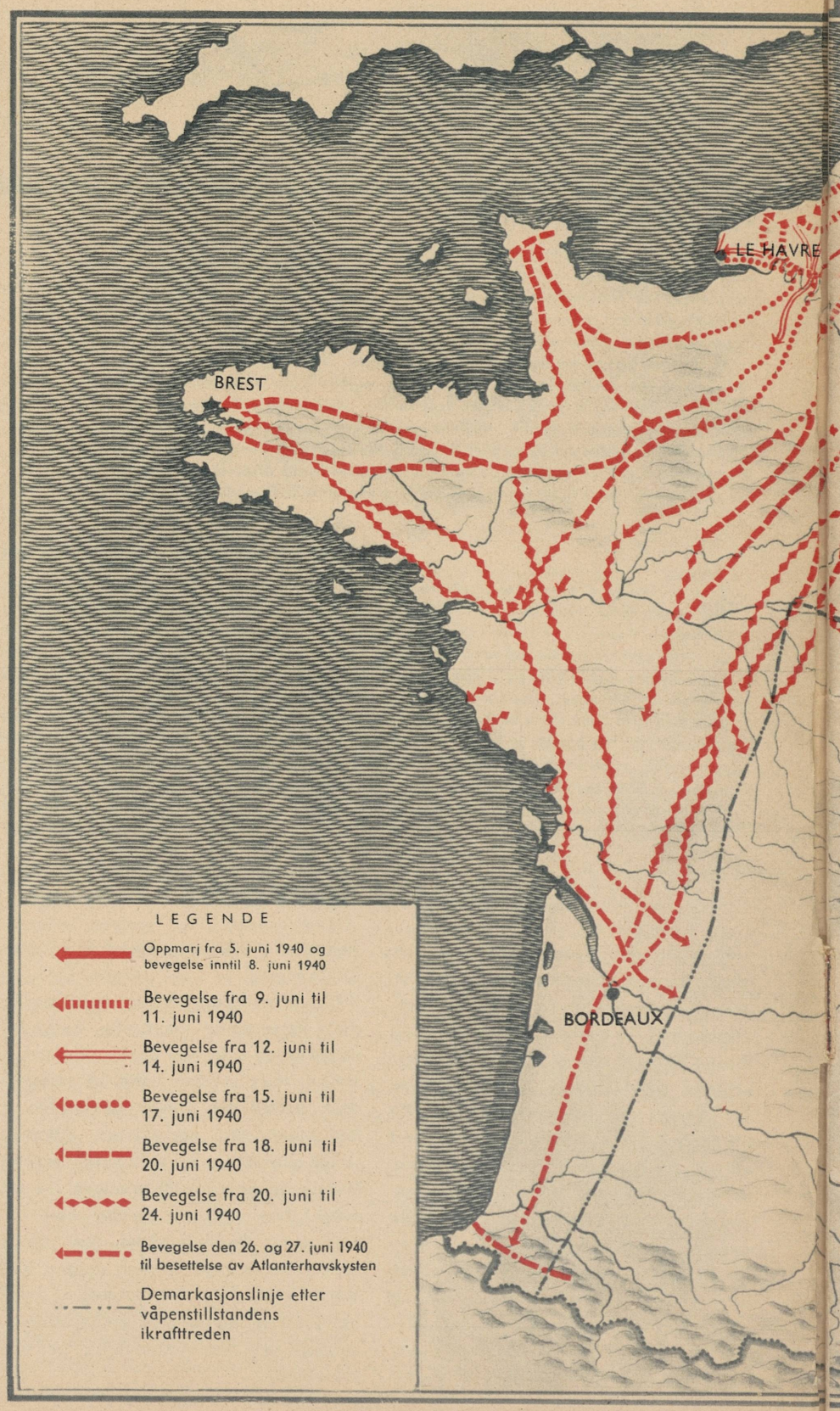
HELDIG STRATEGI

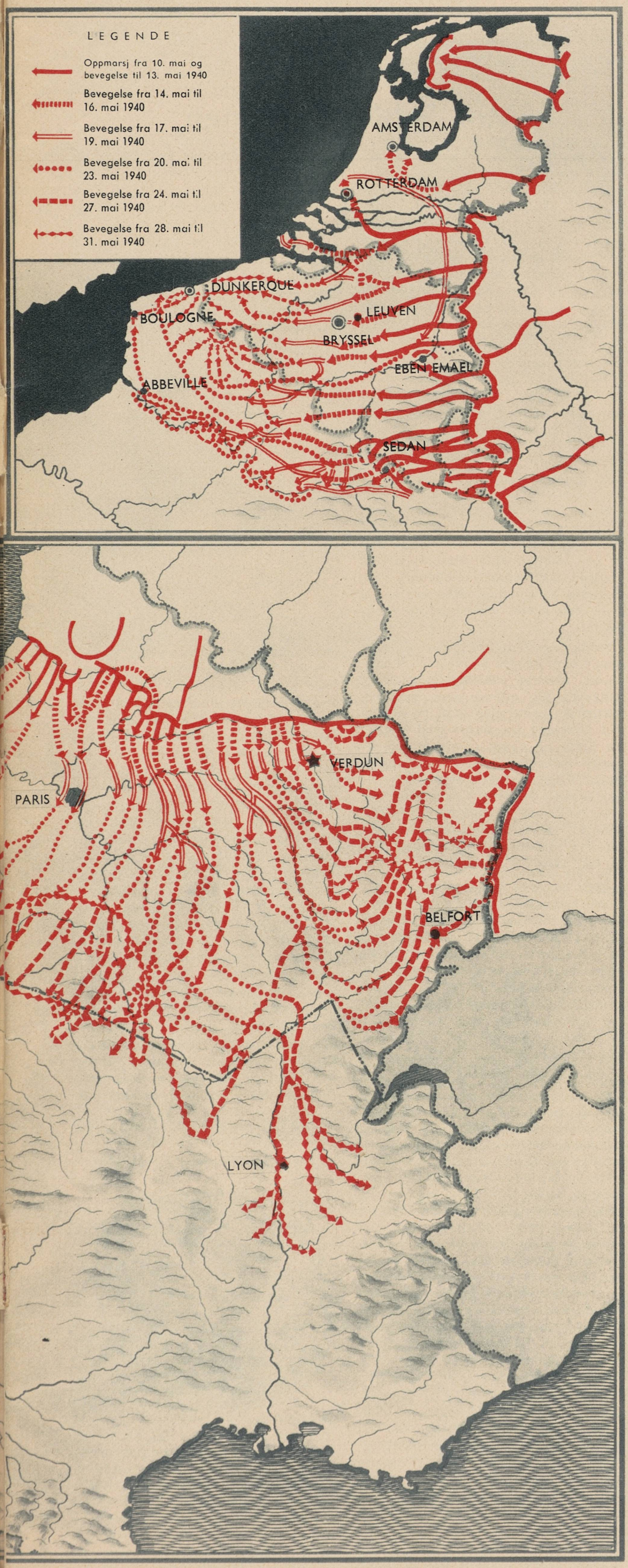
Der Führers mål var „å omringe, angripe og tilintetgjøre den veldige polske armé, som var konsentrert i den store Weichsel-bue". I en sammenhengende serie av slag lyktes det å besegle den polske armés og dermed hele felttogets skjebne praktisk talt allerede etter åtte dager.

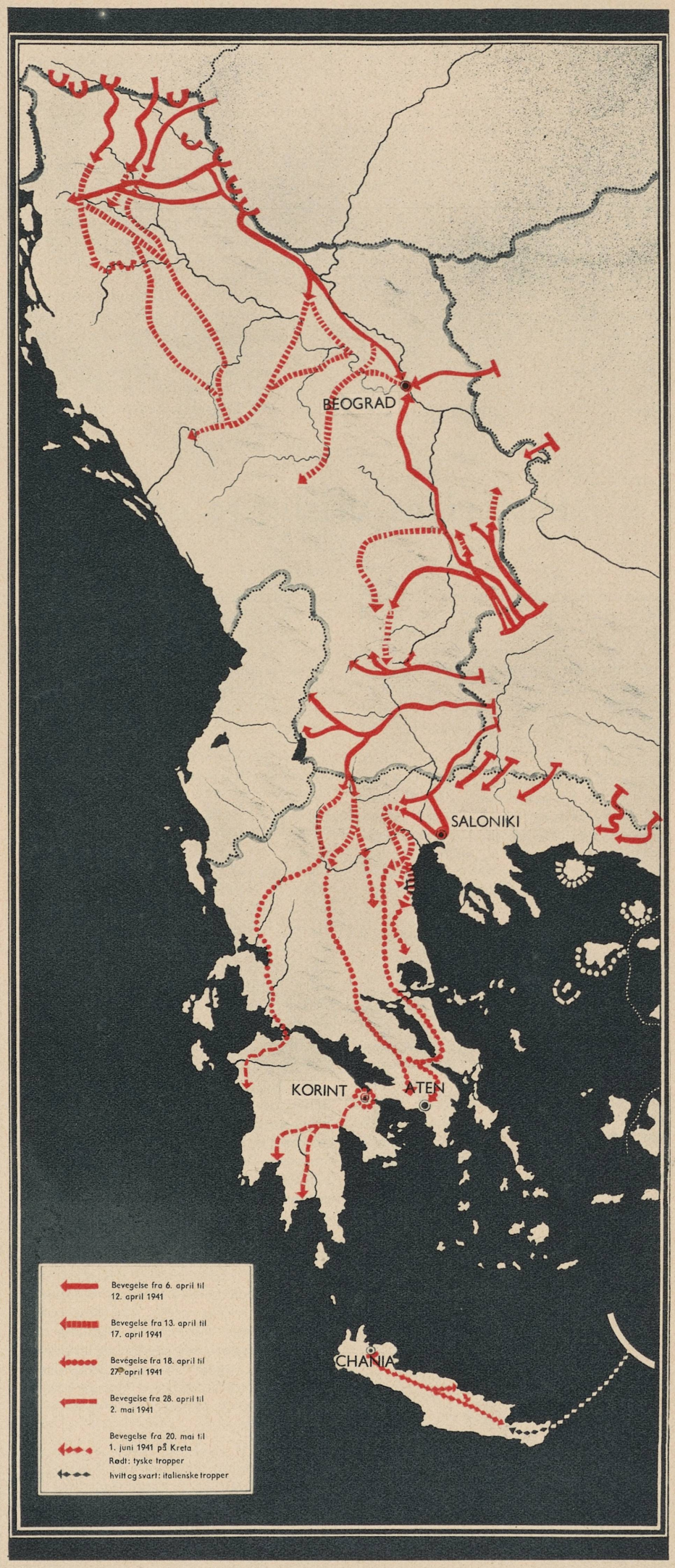
På den polske armés nederlag i Korridoren fulgte allerede få dager seinere omringningen av tilbakevikende polske tropper ved Radom. I mellomtiden støtte en tysk panserkile fram til Varsjavas porter, hvorved tilbaktoget av de fiendtlige styrker, som gikk tilbake fra Posen og Korridoren, ble forlagt til bak Weichsel. På mange steder hadde polske tropper trodd at englenderne kom dem til hjelp, men så var det stadig tyske tropper som allerede sto i ryggen på dem. De polske divisjoner, som var drevet mer og mer sammen i fortsatte angrep, for-

Frankrike: Attaque brusquée

Mens det polske folk forblør, står det sterkt rustete Frankrike i tiltro til Maginot-linjen med geværet ved foten. Planen om å rykke inn i Ruhrområdet, hvortil Nederland og Belgia åpner sine grenser, kommer for seint. Den 10. mai går den tyske nordfløy til angrep, beseirer nøkkelstillingen Eben Emael, bryter den 16. mai i gjennom Dylestillingen sør for Løwen og støter så fullstendig overraskende samme dag — med tyngdepunktet ved Ardennene — gjennom den forlengete Maginot-linje i 100 kilometers bredde. Den 21. mai er Kanalkysten nådd ved Abbeville, i enestående tapperhet uten hensyn til flanken. Dermed er de fiendtlige styrker spaltet i to deler. Belgia kapitulerer den 27. mai. Dunkerque betyr slutten for de britiske og franske tropper i Flandern. (Kartet til høyre). Den annen del av operasjonene begynner den 5. juni. Weygandlinjen brytes. Den 14. juni blir Paris besatt. den 15. faller Verdun, hvor de på begge sider led harde tap i verdenskrigen. Mens støtet føres mot sør over Loire og mot sørøst ved den sveitsiske grense, blir i øst Maginot-linjen overvunnet i stormangrep. Arméene i Elsass og Lothringen må overgi seg. Forfølgelsen opphører ved våpenstillstanden den 21. 6. Fienden har mistet en million mann og ringen om Tyskland er sprengt også i vest. (Kartet nedenunder)

Balkan: briten flykter for tredje gang

Nesten nøyaktig et år etterat felttoget i Norge var avsluttet, kommer den tyske forsvarsmakt fienden i forkjøpet også i sørøst, for å beskytte den truete flanke. Den 6. april 1941 blir grensene til de stater, som var opphisset av England og delvis også understøttet av Sovjetunionen, overskredet side om side med italienske tropper, i det våpenbrorskap som hevdet seg allerede i Frankrike. Etter tre dager kapitulerer den greske østarmé. Den 13. 4. 1941 blir Beograd inntatt, den 17. har Jugoslavia opphørt å eksistere. Australiere og nyseelendere må opprettholde skinnet av en hjelpestilling i Hellas. De flykter, da situasjonen blir farlig. Den 27 april blir Aten besatt, inntil den 2. 5. er krigen på Peloppones avsluttet ved de tyske og italienske soldaters voldsomme angrep. Fallskjermjegere og luftlandetropper og italienske formasjoner besetter Kreta. Tyskland og dets forbundsfeller har no frie hender likeoverfor den fare, som avtegner seg tydeligere og tydeligere i øst

søkte i fortvilte motangrep på forskjellige steder å sprenge den ring som omsluttet dem, i nærheten av Kutno og ved Bzura, men likesom de tyske divisjoners angrepskraft hadde hevdet seg på det beste før, så hevdet de seg no ikke mindre i standhaftighet. Fire polske divisjoner og noen kavaleriforband kastet seg med fem-eller seksdobbelt overlegenhet mot en eneste tysk divisjon, som hadde å dekke en linje på nesten tredve kilometers lengde. Til tross for utmattelsen blant egne tropper, opptok denne divisjon kampen, kastet fienden tilbake, til dels under det blodigste håndgemeng og vek og vaklet ikke inntil de nødvendige forsterkninger kunde føres fram. I mellomtiden hadde også to andre store tyske omringningsarméer fra Øst-Preussen og Galizia møtt hverandre og fullført den definitive omringning av polakkene i rommet øst for Weichsel med fullstendig avstengning av Varsjava. Den 25. september begynte angrepet mot den forsvarte by, og den 27. ble den overgitt. Med 120.000 mann hadde ikke polakkene våget å gjøre et dristig utfall som engang den tyske general Litzmann med langt underlegne krefter ved Brzeziny. Femti divisjoner var falt ut for de allierte. 720.000 polakker ble tatt til fange, resten var til dels flyktet eller hadde løpet i armene på sovjettroppene som etter overenskomst besatte landet til Bug. „Den tyske soldat har no atter lagt fast om hodet den laurbærkrans som så lumskt var blitt berøvet ham i 1918", kunde der Führer konstatere til slutt.

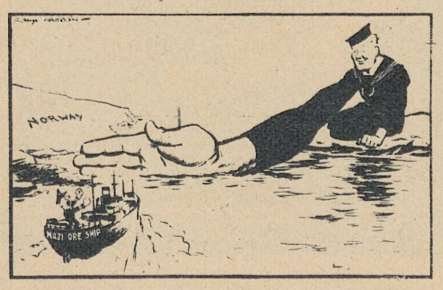
Historiens dristigste dåd

„Vi må si de nøytrale hva vi krever og hvilken rolle hver av dem har å spille i det forbund som tar sikte på Tysklands tilintetgjørelse". Det var en ekte engelsk trosbekjennelse som informasjonsminister Duff Cooper dermed ga til beste. „Dersom en av de nøytrale stater viser tegn til nøling, må vi gå fram slik at den slags nøling straks blir overvunnet." Da disse ord ble uttalt, hadde Storbritannia forlengst vist sin beredskap til handling. i tilfellet med det tyske skip „Altmark", ved utleggingen av britiske miner i norske territorialfarvann og den 6. april 1940 med innskipning av et britisk-fransk ekspedisjonskorps til besettelse av Norge. Men det var allerede for seint.

Den tyske regjering som hadde fått kjennskap til det britiske overfall, kom britene i forkjøpet åtte timer for å beskytte Norge mot dette engelske kup. Også Danmark måtte sikres og besettes. På den forrevne, mer enn 3400 kilometer lange norske kyst fikk man fotfeste på seks punkter, landsettinger fra luften hjalp på sine steder til. Enskjønt England på forhånd hadde hisset opp de norske tropper, kunde den lokale motstand hurtig overvinnes, og snart strømmet nye tyske styrker etter over Oslo.

Da man i London fikk underretning om den tyske motaksjon, ble konvoiene kalt tilbake, mens slagflåten skulde føre et avgjørende slag mot det tyske foretakende. Allerede den 9. april om

Fra „Daily Herald", 9. april 1940

„Englands hand sperrer havene" — offentliggjort den dag den tyske forsvarsmakt rykket fram mot Norge

ettermiddagen ble fire britiske slagskip og fem kryssere alvorlig skadet av det tyske luftvåpen og flåten tvunget til å snu. Churchill fortalte sine landsmenn om „et sjøslag som varte natt og dag i Kattegat og Skagerak", men sannheten ble snart kjent." England har en svær oppgave foran seg dersom det vil kaste ut tyskerne igjen. Hitlers taktikk har funksjonert planmessig", skrev en londonavis. Allikevel kastet britene i land tropper på norsk jord på begge sider av Trondheim, ved Namsos og ved Åndalsnes. Men også dette skulde snart vise seg forgjeves.

Først måtte området omkring Oslo renses for fiendtlige motstandsreder, og derpå ble nordmennene som samlet seg nord for Oslo og britene, som i mellomtiden var kommet over Åndalsnes, angrepet.

Mer enn ellers er operasjonene i fjellterreng avhengige av de lokale forhold. De store dalforbindelser Hamar-Støren (Østerdal), Lillehammer-Dombås (Gudbrandsdal) og Drammen-Bergen (Hallingdal) spilte no den vesentligste rolle. Mens de to førstnevnte daler går nesten parallelt mot nord, henholdsvis nordnordvest og tillot en enhetlig operasjon, måtte der avgis en adskilt gruppe til Hallingdal.

Mellom den 22. og 25. april ble fienden nord for Hamar og ved Lillehammer kastet tilbake, her ble også de første englendere tatt til fange og fratatt viktige dokumenter som ga rikelige opplysninger om de britiske planer. De vikende motstandere ble straks forfulgt, og allerede få dager seinere ble kampene i området ved Røros-Dombås og Støren avsluttet med seier for de tyske våpen. Viktigere enn operasjonens ytre forløp og kampenes tilfeldige lokale preg, var den tyske ledelses vilje til å søke opp og slå fienden avgjørende, særlig englenderne. Det lyktes også. På et fluktliknende tilbaktog måtte britene prisgi Støren og Dombås og seinere også Åndalsnes og Namsos.

Særlig ry vant de tyske alpejegere i sin heltekamp ved Narvik. Ved deres side kjempet marinesoldatene fra en destroyereskadre, hvis skip var blitt gjort kampudyktige av motstanderen.

Dumdristige angrep av det tyske luftvåpen hadde tilføyd den fiendtlig flåte de alvorligste slag. England tapte mer enn seksti krigsfartøyer, dobbelt så mange andre krigsfartøyer og syv av dets slagskip ble skadet. For første gang hadde det til sjøs lidt et følbart nederlag, og som et varig drawback for dets havbeherskende stilling hadde det no også vist seg at slagskip ikke lenger bare har å kjempe mot slagskip, men at også motstanderens luftvåpen, særlig i trange sjøområder, har et avgjørende ord med i laget.

Som et mønster for den fortsatte krig hadde der Führer brakt et nytt element inn i sjøstrategien. Det var en enestående handling som aldri hadde funnet sted tidligere at en maritim svakere del la seg bokstavelig foran nesen på den minst seksdobbelt overlegne motstander med en landgangsoperasjon sjøvegen. Med rette ble Norges-felttoget kalt „den dristigste dåd i historien".

Mot Schlieffenplanen

Sålenge Frankrike kunde tale mot det avrustede Tyskland i den overlegnes toneart, hadde dets regjering hatt et lett spill. I det øyeblikk der Führer kalte det tyske folk til seg selv og kastet lenkene fra Versailles, begynte den franske makt å vakle merkbart. Den franske regjering kunde og turde ikke legge altfor store militære byrder på landet, for folket vilde ikke en krig nummer to mot Tyskland.

„Frankrike føler seg forpliktet til å yte Polen bistand", het det i krigserklæringen til Tyskland av 3. september 1939. Den nødvendige slutning skulde vel være et offensivslag av de franske arméer, men Frankrike hadde ikke noe krigsmål som rettferdiggjorde altfor dristige beslutninger. Der Führers mange inntrengende fredsforslag var blitt hørt på den annen side av grensen, og ønsket om å nedkjempe Tyskland kom ikke fra det franske folk. Og dessuten — Frankrike hadde jo en Maginotlinje. Dens betydning for landets sikkerhet var allerede, i betraktning av de store midler den hadde slukt, stadig blitt innskjerpet de brede masser.

Særlig merkbart var det at England sendte bare knappe ti divisjoner til fastlandet, akkurat nok til oppmuntring. Allikevel ble offensividéer ventilert. Riktignok tenkte man først på et støt mot Tyskland fra sørøst med tropper fra Syria og Egypt og de forventede seksti balkandivisjoner. Polens eksempel hadde imidlertid avskrekket alle små stater. Sluttelig trodde man dog å skulle foreta et framstøt mot Ruhrområdet. Denne fare gjaldt det på tysk side å komme i forkjøpet den 10. mai 1940.

Først no, ved begynnelsen av den niende krigsmåned, fulgte dette „attaque brusquee" som allerede er blitt sagnaktig, som Weygand, Debeney og mange andre franske generaler hadde ventet fra Tyskland ved krigens begynnelse. Det kom på en forbløffende, ny måte, idet det ramte verkene enkeltvis og individuelt, mot grensebefestningene til Nederland og Belgia, som hadde åpnet sine land for innmarsj av fransk-engelske styrker.

De belgiske verker ved Albert-kanalen og det sterkeste fort i festningen Liege, Eben-Emael, ble straks tatt, og hollendernes linje ble også gjennombrutt. Franske mekaniserte og motoriserte divisjoner rullet allerede fram, men de kunde bare kaste seg mot de tyske panservogner ved Gette sørøst for Løwen. Idet de husket på den prøissiske generalstabsjefs, grev Schlieffens ord: „Gjør høyre fløy sterk", satte den allierte krigsledelse sine styrker inn ved Dyle. I mellomtiden var hollenderne blitt avskåret og kapitulerte den 15. mai. Allerede den neste dag gjennombrøt det tyske angrep Dyle-stillingen sør for Løwen og gjorde videre tilbaketog nødvendig.

Da overraskelsen stadig er det sterkest strategiske middel, hadde der Führer stikk mot Schlieffenplanen satt inn det mektigste panserstøt gjennom Ardennene. Dette hadde fiendene ventet allerminst. Ved Maas ved Sedan sto den franske 9. armé, som helt igjennom besto av gamle tropper. „Tyskerne løper direkte i fordervelsen", het det i Paris, men den franske front hadde allerede begynt å vakle. Den 16. fulgte gjennomstøtet gjennom den forlengede Maginot-linje i hundre kilometers bredde.

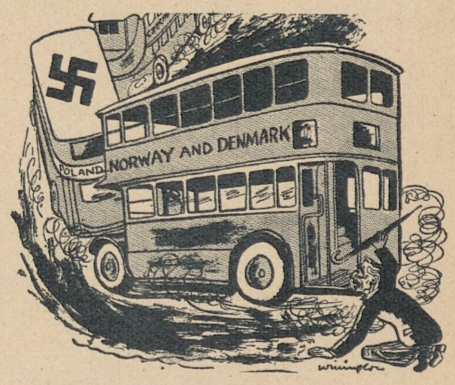
„Flommen av mekaniserte og motoriserte tyske divisjoner må stoppes", befalte Gamelin, men hans siste time var allerede slått. I stedet for ham kom Weygand, om hvem Foch hadde sagt „når Frankrike er i nød, da ta ham", Fra Paris ble der gitt ordre til „å oppgi stillingskrigen og i stedet for den å gå over til bevegelseskrig i åpen mark". Polen var strandet på bevegelseskrigen, heller ikke den franske generalstab skulde mestre den.

Man var overbevist om at det pengefattige Tyskland ikke kunde gjennomkjempe en moderne krig. „Maskinkrigen i 1941 atskiller seg fra den i 1914 derved at den er ulike dyrere og at Tyskland er ulike fattigere enn for seksogtyve år siden."

Inntil den 21. mai hadde de tyske panserkorps revet opp fullstendig den fiendtlige front og nådd kanalkysten ved Abbeville. Briter, belgiere og en del av franskmennene var i Flandern omringet omkring Dunkerque. Den 22. kom Churchill og den engelske general Dill til det franske hovedkvarter. Weygand forlangte av englenderne et avgjørende utbrytningsangrep over Cambrai mens han tilbød å la en fransk armé fra sør støte fram mot den tyske forsvarsstilling ved Amiens. Begge deler skjedde, men uten hell. Plutselig erklærte den britiske befalshavende i Flandern, general Gort, at han var sluppet opp for ammunisjon og trakk sine panservogner tilbake mot Dunkerque. Den franske protest ble uten resultat, alle tilsagn fra Churchill var, som så ofte, løpt ut i intet, og også franskmennenes siste inntrengende bønn om fly lød uten å bli hørt i London. Den militære forbindelse mellom Frankrike og England var blitt avbrutt, det var det store resultat av den tyske seier i Flandern.

Den 27. mai kapitulerte belgierne, og englenderne flyktet fra Dunkerque for tyskernes harde slag. Den 4. juni var alle tiders største tilintetgjørelsesslag til ende. Det hadde innbrakt 1.2 millioner fanger og uendelig med krigsmateriell, deriblant nesten hele utrustnin-

Fra „News Chronicele", 7. mai 1940

. . . Hva hans grunner no enn kan være Hitler har kanskje tenkt at han kunde nå sitt mål uten kamp, eller kanskje var de tyske krigsforberedelser ikke så omfattende som alle hadde tenkt seg ett er iallfall sikkert: at han „ikke nådde" bussen . . . „ (Chamberlains tale for det konservative partis sentralutvalg den 4. april 1940)" — Offentliggjort fire uker seinere, etter felttoget i Norge

Et uforglemmelig symbolbilde fra denne krigen:

Englendernes vognbru til skipene deres ved Dunkerque, deres bru for den store flukten fra Europa, hvor de etter tur lot sine forbundsfeller og hjelpefolk i stikken: Polen; Norge, Nederland, Belgia, Frankrike, Jugoslavia, Hellas og til sist Sovjetunionen

PK-foto: Krigskorrespondent Schmidt

gen til englenderne. Den annen store virkning av det, kapitulasjonen av franskmennene, som var latt i stikken av sine britiske allierte, lot ikke vente lenge på seg.

Tidlig den 5. juni gikk de tyske tropper ved Somme og Aisne overfor „Weygand-linjen" til angrep. Enno dagen etter trodde franskmennene å kunne melde om resultatrik motstand, men allerede den 7. juni var deres front gjennombrutt på ny. Slaget videt seg no hurtig ut over en bredde av 350 kilometer, fra kanalkysten til Maas. Den 14. juni rykket de tyske tropper inn i Paris, den neste dag falt Verdun.

1 350 000 tonn stål var i 1916 blitt slynget ut av tyske kanonrør mot Verdun. Den møysommelige storming av tre framspringende verker og noen kilometer terrengvinning, av hvilken en del straks måtte prisgis igjen, det var resultatet av ett av de frykteligste materialslag i den første verdenskrig. Denne gang ble imidlertid, takket være den tyske forsvarsmakts overlegne strategi og eksemplariske utrustning, denne sterkeste og mest moderne utbygde franske festning tatt i løpet av korteste tid.

Fra Paris rettet de tyske støtkiler seg i sørlig og sørøstlig retning mot Loire og gjennom Burgund til den sveitsiske grense. Men også Maginotlinjen, som av franskmennene ble betraktet som uovervinnelig, ble tatt, og samtlige store festninger bak den falt. Tre franske arméer, som hadde kjempet i Elsass og Lothringen, ble omringet og måtte overgi seg. Mens i det øvrige Frankrike motstandernes oppløste masser strømmet tilbake sør- og sørvestover, ba franskemennene den 17. juni om våpenstillstand. Den 21. trådte den i kraft i Compiègne, på samme sted hvor våpenstillstanden var blitt sluttet også i 1918. Dengang riktignok på grunnlag av den amerikanske president Wilsons løfter, som seinere hensynsløst ble skjøvet til side av franskmennene.

En livsåre skåret over

Fra gammelt av var det Adolf Hitlers store strategiske konsept ikke å la Tyskland bli kretset inne. Polen eksisterte ikke mer, Maginot-linjen var brutt i stykker, no skulde også Englands havbeherskende stilling vises tilbake innen for sine grenser. Med den militære besettelse av de europeiske kyster fra Nordkapp til Biskaia var forutsetningene blitt skaffet til veie for en stort anlagt ubåtkrig mot England. Allerede i slutten av 1940 var der neppe mer noen tvil herom, og også i USA var man av den mening at England ikke kunde holde ut mer alene.

Frankrike-felttoget hadde kalt det unge italienske imperium i krigen. Dets aktive inntreden på Tysklands side betydde et stort skritt framover på vegen til Europas ening i kampen mot England og seinere også mot bolsjevismen. Riktignok måtte Italia ved sin inntreden i krigen regne med et forbigående tap av sine østafrikanske besittelser som ikke kunde holdes til tross for det tapreste forsvar mot de overmektige briter der. Også Libya ble periodevis hårdt truet, men her kunde britene i de forbundnes felles kamp sluttelig kastes tilbake langt mot Egypt.

Av den største betydning ble det at Middelhavet hadde opphørt å være en fri gjennommarsjveg for Storbritannia og at Aksens motstandere no måtte dele og spre sine sjøstridsstyrker. Samtidig krevde den nødvendige omveg om Afrika en tredjedel større handelstonnasje.

Churchill søker hjelpere

Til sikring av det østlige Middelhavet og i kampen mot Italia trengte Churchill halvøya Hellas. I slutten av 1940 brakte han Hellas i avhengighet. I den britiske premierministers hode modnedes no også den tanke å gjennomføre det allerede ofte ventilerte støt fra Balkan mot Tyskland, hvorunder han også holdt utkik etter sovjethjelp. Det var det samme regnestykke med minst seksti balkandivisjoner, som Gamelin hadde satt opp allerede i begynnelsen av 1940 og som Roosevelt anbefalte på det varmeste gjennom sin oberst Donovan.

Grekerne forlangte Jugoslavias deltakelse. Der skulde bygges en militær pyramide som vilde ha sin basis ved Egeerhavet og i Hellas og sin topp i den jugoslaviske hovedstad. Svakheten i denne utgangsposisjon viste seg da det tyske angrep overraskende og overveldende, til tross for de største terrengvanskeligheter borte seg inn i basislinjen for dette strategiske byggverk fra flanken.

I Beograd hadde man vært betenkelig før operasjonenes begynnelse, for det strategiske regnestykke måtte også gjennomtenkes politisk. Tyskland sto på krigens indre linje og kunde konsentrere sine krefter. Jugoslavia var i forhold til Tyskland stilt på en av de ytre linjer, og det kunde meget lett føre til at det ble stående alene. Årelang fransk innflytelse gjorde seg imidlertid gjeldende, kanskje spillet også minner om Salonikioffensiven i 1918 en rolle og som serberne dengang kunde takke gjennopprettelsen og utvidelsen av sin stat for. Stemningen hos den oppagiterte befolkning lot seg så meget mindre holde innen forutbestemte grenser som britiske emissærer og sovjetske innflytelser grep inn. General Simovitsj, som var fullt klar til aksjon, kom til regjeringsmakten, men den tyske forsvarsmakt handlet atter engang hurtigere enn sine motstandere.

Den 6. april begynte de tyske operasjoner, allerede tre dager seinere var Amselfeld nådd, Saloniki tatt og den greske østarmé i Trakia avskåret. Den 14. var Beograd nådd, og i Agram ble Kroatias uavhengighet proklamert, den 17. april kapitulerte hele den serbiske armé. Churchill forsømte ikke å bebreide serberne „at de hadde bedt for seint om hjelp". Men han hadde drevet dem i kampen. Akkurat som i Polen var England i høy grad delaktig i det serbiske nederlag, for uten Englands løfte om hjelp var denne balkankrig aldri brutt ut.

Imidlertid var australiere og newzealendere, som overalt bar kampens tyngste byrder for England, kommet til Hellas fra Afrika, fordi man i Libya etter forbigående heldige resultater allerede betraktet dem som unnværlige. Snart gikk imidlertid det tyske afrikakorps sammen med italienerne til motangrep i Cyrenaika, tok den 7. april Derna og den 14. Bardia og Sollum.

Da den tyske frammarsj mot Hellas begynte kort etter, flyktet britene, og snart kapitulerte hovedmassen av grekerne. Den 27. april dro de tyske tropper inn i Aten, halvøya ble besatt til sørspissen. Italienske tropper hadde en resultatrik andel i operasjonene.

Slagne og skibbrudne var en del av britene vendt tilbake til Alexandria, andre, også noen medslepte greske tropper, satte seg fast på Kreta. Men heller ikke den hundre kilometers avstand over havet bød den slagne fiende noen beskyttelse, enskjønt naturen, i likhet med i Norge, begunstiget forsvaret. Tyske fallskjermsjegere og luftlandingstropper fullførte her en inntil da aldri opplevd prestasjon. Motstanderne ble for størstedelen tilintetgjort i de forbitreste kamper og resten også der tvunget til flukt. Australiernes og newzealendernes tap andro til fireogseksti prosent, englendernes bare til femogtyve prosent. Også den britiske østmiddelhavsflåte hadde fått alvorlige slag. Churchills forsikring av 7 mai om at England vil „forsvare Kreta uten tanke på tilbaketog", var atter engang et slag i luften.

HELDIG STRATEGI

Bolsjevikfaren

Østens sjel av sovjetsk preg viste seg å være like uutgrunnelig som det vidstrakte rom der, den fant sitt særlige uttrykk i mangel på oppriktighet.

Bolsjevikene hadde i 1939 sluttet pakter med Tyskland, men umiddelbart etter utfoldet Komintern sin agitasjon rettet mot Tyskland. Snart fulgte overfallet på Finnland, innmarsjen i randstatene og i Bukovina og Bessarabia, og i 1941 ble der gjentatt hva der var blitt uttalt allerede i 1936: Sovjetarméen er parat til å falle over fienden på hans eget territorium. Like før hadde uttalelser av den sovjetske utenrikskommisær Molotov i anledning hans besøk i Berlin brakt for dagen bolsjevikenes bestrebelser som var rettet mot Balkan. Den 5. april 1941 sluttet Sovjet endog en vennskapspakt med den utpregete tysk-fiendtlige Beograder revolteregjeringen Simovitsj, en overenskomst som ble hilst på det hjerteligste av briter og US-amerikanere.

Oppmarsjen av 150 sovjetdivisjoner ved det tyske overhøyhetsområdes grense talte sitt ettertrykkelige språk i denne tid. En sådan kraftkonsentrasjon mot ens egen jord hadde ingen kunnet ignorere, og der Führer kunde det heller ikke. Dokumenter, som snart ble funnet, bekreftet Sovjets aggressive hensikter. Pilene på de sovjetske generalstabskarter anskueliggjør bolsjevismens utstrakte armer ved dens tilsiktede angrep på Mellom-Europa.

Det var vel der Führers største og alvorligste beslutning, som lot ham gi ordre til å føre motangrepet mot sovjettruselen den 22. juni 1941. Først ved sammenlikningen med de mange forsømte anledninger i historien, får den sitt veldige relieff. En avgjørelse av et slikt omfang kunde bare en statsmann ta på seg som også formådde å se konsekvensene innenfor verdenshistorien, men en statsmann som samtidig også var skaperen av sin forsvarsmakt og inntil minste detalj visste hva han kunde vente av dette enestående instrument.

I øst smeltet strategi og slagtaktikk sammen til ett. Sovjet hadde allerede i begynnelsen utviklet sin kampfront på halvannet tusen kilometers bredde fra Svartehavet til Finskebukta. Stein på stein måtte brytes ut av den fiendtlige front, og takket være den uhyre angrepskraft i de tyske støtkiler, som stadig boret seg dypt inn i fiendens kjøtt og medførte omklamringer av brede sovjetfrontdeler, ble der mulig store resultater, blant hvilke særlig seiren ved Bialystok og Minsk raker opp.

Den annen fase i kampen brakte gjennombruddet gjennom Stalin-linjen og en rekke andre store slagresultater, i august de store seire ved Smolensk og Uman, derpå ved Gomel og Welikie Luki, i september kjempeslaget ved Kiev, men også betydelige resultater i Sør-Ukraina og ved Asoffhavet, såvel som i den nordlige del av østfronten ved Ilmensjøen, i det baltiske rom og ved Volkov. Den tidlige og særlig harde vinter, som no satte inn, framtvang en foreløbig stillstand i de seierrike operasjoner som ble ført sammen med forbundsfellene. 2 ½ millioner menn, 17.500 panservogner, 21.600 kanoner, 14.200 fly var allerede i oktober 1941 resultatet av de fire måneders østfelttog.

De anførte navn og rom forteller om slag som man neppe har make til før i krigshistorien hva art og omfang angår, hvert enkelt et forstørret Tannenberg, men helt forskjellig fra forbildet fra den første verdenskrig gjennom utformingen av de operasjoner de vokste fram av. Dessuten kommer i betraktning at disse slag ble utkjempet samtidig under de forskjelligste breddegrader, ofte under de vanskeligste forhold hva rom angår, og alle tilsammen representerer et eneste seierstog for den tyske forsvarsmakt.

Østkrigen forløp annerledes enn det forepående felttog mot Frankrike, det måtte øyet venne seg til. Sovjet hadde av sine forente republikkers 180 millioner skapt et instrument, der, som kampen hittil viste i sitt fulle omfang, hadde kunnet bli farlig for hele Europa, dersom der Führer ikke i rette tid hadde sett denne fare.

De nederlag som Sovjet opplevde, rammet også Churchill. Han og hans agent Cripps hadde bidradd vesentlig til å bringe bolsjevikene inn i krigen. Det tyske utenriksministerium hadde umotsigelig fastslått britenes virksomhet i Moskva. No ble fiaskoen tro mot den britiske premierminister også i øst. „Blod og tårer" hadde Churchill forutsagt, da han, den store krigshisser, i mai 1940 var trådt inn på førsteplassen i Storbritannia. Seinere hadde han også måttet snakke om „feiltakelser og mangler" til forklaring for sine fiaskoer. Hans forbund med Stalin av 12. juli 1941 brakte ingen avlasting for Sovjet, den annen front som Moskva ønsket, formådde ikke Churchill å opprette. Den tyske ubåtkrig mot Englands forsyningsskipsfart beholdt sin ødeleggende virkning, og derfor så Churchill seg allerede sommeren 1941 nødt til å utlevere seg fullstendig til USAs president.

Forspillet

Mens den tyske forsvarsmakt sjaltet ut Polen, sikret Rikets nordflanke ved spranget til Norge og sprengte ringen i vest ved å sjalte ut Frankrike, rykker Sovjetunionen i svikefulle enkeltaksjoner og under utnyttelse av de forhåndenværende militære høyeste spenninger langsomt fram mot Europa. Det første skritt følger allerede i de siste dagene av Polenfelttoget. Sovjettroppene marsjerer inn i Polen, og den 22. september 1939 blir det fastlagt en demarkasjonslinje mellom tysk og sovjetrussisk interesseområde. (I.) Enno om vinteren 1939 til 1940 bryter bolsjevikene inn i Finnland og får den 13. mars 1940 etter en forbitret krig avstått finsk område. (II.) 28. juni 1940 må Romania avstå Bessarabia og Nord-Bukovina under trykket av de sovjetrussiske trusler. (III.) Den 3. august blir Litauen innlemmet i SSSR. (IV.) Den 5. resp. 6. august følger Latvia og Estland (V. og VI). Den store oppmarsjbasis mot Europa er skapt. No følger forsøket, å opphisse Europas sørøstlige hjørne mot Tyskland; men dette forsøket kveles raskt i Balkanfelttoget. Så er tiden inne for det tyske motangrep, som vil komme til å redde Europa fra bolsjevikenes innbrudd

Kampen i øst

Den 22. juni 1941 trer den tyske forsvarsmakt sammen med sine forbundsfeller an til motangrep mot bolsjevismen. Tre tyske hærsøyler støter dypt inn i den fiendtlige oppmarsj og oppnår framfor alt i slaget ved Bialystok (A) og Minsk (B) de første store heldige utfall. Den annen fase blir innledet med gjennombruddet gjennom Stalinlinjen (C), og så følger en rekke tilintetgjørelsesslag. Disse kamper når sitt høydepunkt i det i historien enestående fangetall fra Kijev (665000), mens inneslutningen av Leningrad ble fullført den 8. september ved Schlüsselburgs fall. Den 2. oktober langer den tyske ledelse ut til det tredje store slag i dette år. Det finner sin alminnelige avslutning med dobbeltslaget ved Wjasma (D) og Brjansk (E) og slaget ved Asoffhavet (F) og med inntakelsen av Charkov (G) den 24. oktober. I mellomtiden har det tapre finske folk befridd de områder det tapte i vinterkrigen, besatt Karelen og etter forbitrete kamper opprettet en fast front ved Svir. Inntredenen av den tidlige og spesielt harde vinter tvinger fram en foreløpig stillstand i operasjonene. Men etterat bolsjevikene om vinteren ikke greide å knekke den tyske front, blir i 1942 den store tyske offensiv forberedt med slagene ved Kertsj (H) og Sevastopol (I). Imidlertid er de bolsjevikiske arméer, som er gått til angrep i Ukraina, blitt omringet og tilintetgjort i slaget om Charkov (G). No går de tyske og forbundne arméer til angrep, rykker fram ved Don og Volga (i retning av Stalingrad) og står i slutten av det tredje krigsår i Kaukasus' nordlige del. Den 21. august blir det tyske rikskrigsflagg heist på Elbrus (K) Side om side med Tyskland kjemper forbundsfellene: Italia, Romania, Finnland, Ungarn, Slovakia og Kroatia, spanjernes, franskmennenes, danskenes, nordmennenes, nederlendernes og belgiernes frivilligforband. For kort tid siden kom også frivillige formasjoner fra de befridde litauer, lettlendere, ukrainer og tartarer til i den felles europeiske forsvarsfront

Roosevelts ærgjerrighet

„De europeiske og asiatiske krigsdrivere må ikke få kontrollen over de hav som omskyller vår halvkule", hadde Roosevelt sagt i ett av sine kaminkåserier. De Forente Staters sjøstrategiske problem var dermed blitt karakterisert. Atter gjaldt det den amerikansk-britiske flåteoverlegenhet, den absolutte kontroll over alle skips fartveger, alle andre makters avhengighet av den anglo-amerikanske overlegenhet.

Presidentens og hans venners aggressive opptreden sto imidlertid på en måte i motsetning til den offentlige i hans land. Den bekjente amerikanske general Johnson skrev dengang i et åpent brev at Willkie, republikanernes leder, visste likeså godt som han at femogåtti prosent av det amerikanske folk ikke vilde la seg trekke inn i krigen, og dersom Willkie hadde åpenbart for verden det standpunkt han no representerer, så vilde ikke en eneste stat i unionen ha gått inn på hans side. Det samme gjaldt også for Roosevelt. En tidligere polsk ambassadør hadde innberettet til sin daværende regjering om det demokratisk-liberale styre i statene: publikum i USA er helt uvitende og har ingen anelse om situasjonen i Europa. Propagandaen er fram for alt i jødiske hender, nesten hundre prosent av radio, film, presse og tidsskrifter tilhører dem. Presidenten betegnes som den virkelige forsvarer av menneskerettighetene. Indrepoli-

LENINGRAD
RIGA
C
A
B
BREST-LITOVSK
D
MOSKVA
E
KIJEV
G
ODESSA
ROSTOV
STALINGRAD
F
J
H
K

tisk er dette meget bekvemt for å avlede publikums oppmerksomhet fra den voksende antisemittisme i Amerika og fiaskoen med New Deal, Roosevelts yndlingstiltak.

Om presidenten ble der fra annet hold sagt at han har en „reveaktig sluhet, som så hyppig stikker fram av hans fredsbesvergende ord og hans krigsuteskende handlinger". Han ligger fullstendig under for de britisk-liberale forfatningsprinsipper. USA-presidentens makt er utvilsomt stor, og dessuten hater Roosevelt grundig Tyskland og Japan.

Etter den nevnte kamintale fulgte snart Englandshjelploven og utstrekningen av USAs patruljetjeneste til tusener av sjømil „for å holde skipsfartsvegene åpne for England". Sommeren 1941 ble Island besatt og ordren gitt til å skyte på tyske krigsskip, ubåter og fly med den begrunnelse „å holde intakt de to forsvarsbolverker, materialforsyningene til Hitlers fiender og USA-skipsfartens frihet." Naturligvis kom det no meget beleilig for presidenten, som ikke kunde stille seg altfor krast mot sine tidligere utsagn til offentligheten om ikke å føre USA inn i krigen, da Churchill inntrengende ba om hans hjelp. I august 1941 møttes Churchill og Roosevelt til havs, her ble, for å etterape Wilsons eksempel, utsendt „atlanterhavserklæringen", som i sin tørrhet og verdensfjernhet forfeilet sine mål selv i det britiske moderland

Med de nevnte forholdsregler, som var rettet mot Tyskland, hadde Roosevelt håpet å provosere episoder for å kunne erklære Tyskland krig. Kampen, som presidenten søkte, skulde komme, den kom også allerede i slutten av 1941, men til Roosevelts overraskelse ikke på atlanterhavssiden, men på stillehavssiden av De Forente Stater.

Alle frukter av fire års tung kamp skulde det tapre japanske øyfolk, som kjemper om det nødvendige livsrom, oppgi etter presidentens vilje, og fordi det avslo dette, var det blitt påtvunget en tung økonomisk krig. Da der ikke bød seg noen utsikt mer til en fredelig ordning, erklærte Japan den 7. desember krig, og før Roosevelt ante det, var hans stillehavsflåte rammet i sin kjerne i Pearl Harbours havn. Få dager senere sank de to britiske slagskip „Repulse" og „Prince of Wales" ved den malayiske kyst. Derpå fulgte Japans fastsettelse i Øst-Asia inklusive Insulinde, som også dro etter seg en trusel mot Australia og India.

Kampen på verdenshavene var kommet i full gang, omstendighetene er her riktignok ikke de samme overalt. I Atlanterhavet og i de europeiske farvann kommer med den store flåtelikhet store sjøslag på det åpne hav neppe mer i betraktning. Her har sjøkrigen bibeholdt sitt preg av overveiende ubåtforetakender i stor stil. Den retter seg mot den britiske forsyningsskipsfart og mot alle transporter til aksefiendene. Etter USAs inntreden i krigen kunde den tyske ubåtkrig få full frihet, og på denne måte rekker den også til De Forente Staters kyster, til amerikanske floders munningsområde og inn i det Karibiske hav. I alt ble der fra krigsutbruddet til september 1942 senket 21 millioner brt. fiendtlig skipstonnasje.

Vesentlig annerledes synes forholdene i Stillehavet. Etter den nesten fullstendige utsjalting av den angloamerikanske sjømakt i de farvann, som er livsviktige for Japan, ble Japan selvforsynende som USA var det. Sjøkrigen dreide seg her mindre om handelstonnasjen enn om å vinne egne eller å sjalte ut fiendtlige støttepunkter til fordel for kampeskadrenes bevegelsesfrihet. Der fant sted fem sjøslag mellom japanske og amerikanske sjøstridskrefter, ved Pearl Harbour, i Javasjøen, ved Midway, i Korallhavet og ved Salomonøyene. Overalt gjordé særlig hangarskip seg gjeldende fordi deres arm rekker lenger enn selv de sværeste skipskanoner. I alle slag viste det japanske luftvåpen seg overlegent.

Det er ingen tvil om at kyststøttepunkter tillater en større utfoldelse av luftvåpnet enn hangarskip. Beviset herfor ble gitt så vel i Nordishavet som i de eksemplarisk kombinerte tysk-italienske operasjoner til sjøs og i luften i Middelhavet. Der kan idag ikke mer være tale om et anglo-amerikansk herredømme på havene. I Øst-Asia er det satt helt ut av spillet, den viktige skipsfartsveg gjennom Middelhavet er sperret for Aksens motstandere, også i Nordishavet er de blitt tvunget til å vise forsiktighet, hvorved den folkerettsstridige besettelse av Island for største delen ble illusorisk, og til de europeiske kyster våger de britiske landgangstropper seg bare i så fortvilte foretakender diktert av Stalin, som det ved Dieppe. På verdenshavene har situasjonen tydelig vendt seg mot Roosevelt og Churchill.

Kampen i Middelhavet hadde også en annen betydning. Mens det for britene var gjennomfartsveg, så er det livsrom for italienerne. Det fascistiske imperium hadde hardt og tungt vunnet den nødvendige jord for sin overbefolkning i den svarte verdensdel, og det måtte forsvare den seigt.

De strategiske forhold i Afrika kunde ikke holde tritt med dem i Europa. Begge motstanderes avhengighet av tilførsler sjøvegen begrenste den tallmessige utvikling av stridsstyrkene og forviste dem også varig til kystplassene. Samtidig ble operasjonene begrenset av ørkenen.

Fire ganger i løpet av halvannet år dro krigen gjennom Cyrenaikas grå landskap og, som alltid under slike omstendigheter, øket den i kraft ut fra ønsket om å være sterkere enn fienden. Energi og dristighet i aksestridsstyrkenes ledelse formådde å overvinne en del av vanskelighetene. Herredømmet over havet var tilkjempet, og den motstand ørkenen bød hadde latt seg avsvekke ved en særlig dyktig utbygd motorisering.

Den afrikanske krigs egenart ble særlig tydelig forsommeren 1942. Den britiske front, som strakte seg fra Bir Hacheim i nordlig retning til kysten, var bare hundre kilometer. Utstrekningen var så minimal at en omringning hurtig hadde kunnet komme i stand på enhver europeisk skueplass. I Afrika var ikke det samme tilfelle. Det tysk-italienske angrep begynte

Slaget i Atlanterhavet

Den tyske krigsmarines oppgaver var mangesidig i denne krigens første tre år. Vågsomme krysser- og hjelpekrysser-foretakender, konvoibeskyttelse i Nordsjøen, i Kanalen og Østersjøen, uavbrutte minelegger- og minesveipingsoppgaver, kystbevoktning i uavlatelig voksende omfang, det var det selvfølgelige dagsarbeid. Her rager så opp enkeltprestasjoner som sikringen av spranget til Norge mot den britiske flåte, krigsmarinens andel i Polen-, Balkan- og østfelttoget og framfor alt slaget i Atlanterhavet, hvis hovedtyngde ubåtene bærer

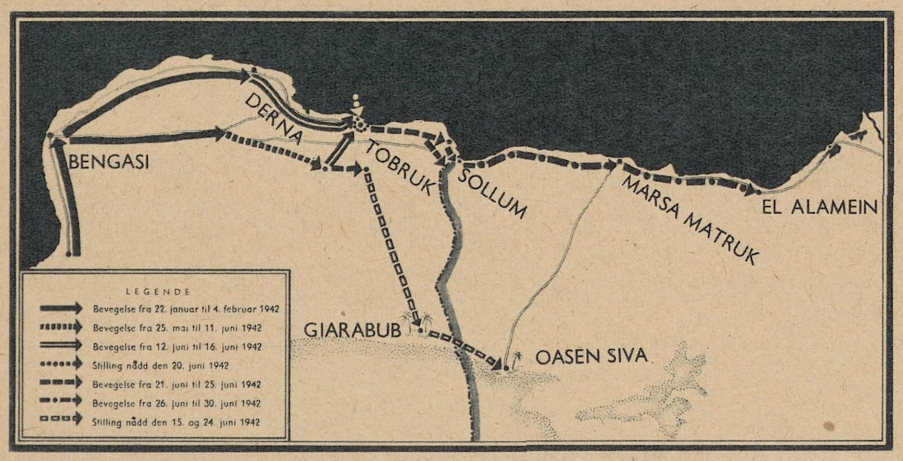
Foto: OKM

frontalt den 27. mai, og de britiske minefelter kunde forholdsvis hurtig overvinnes på to steder. Støtet tvang motstanderen til å forene sine sterkeste styrker i fronten. Rundt gjennombruddsfeltene ble der trukket sammen britiske artillerimasser og forsøkt motangrep, som allerede førte til lykkønskninger fra den britiske overkommanderende i Kairo til sin åttende armé. Englands blokadestrateger anså allerede alle tysk-italienske angrep som strandet og uttalte at tiden for den tyske lynkrig var forbi, hvilket har „uoverskuelige følger for aksemaktenes taktikk".

Generalfeltmarsjal Rommel hadde dog allerede tat fatt på gjennomførelsen av sin nye plan. Den 5. juni om kvelden hadde forsvarerne av Bir Hacheim, de Gaulle-franskmenn og kontingenter fra andre nasjoner meldt om tysk-italienske omgåelsesforsøk i sydspissen av minefeltet. Den 11. juni bekreftet en rapport fra det britiske hovedkvarter at Bir Hacheim befant seg i hendene på panserarmé Afrika. Derfra gikk det tyske angrep i ryggen på den fiendtlige stilling, som måtte rømmes hurtigst av britene. Få dager seinere var også festningen Tobruk tatt, forfølgelsen av britene over Marsa Matruk til El Alamein gjennomført, og Egypt var truet på det alvorligste.

Den øverste tyske ledelse hadde med den omhyggeligste forberedelse til lands, til sjøs og i luften skapt grunnlagene som panserarméen Afrika sammen med italienerne kunde vinne en glimrende seier på. Slaget i Libya har

Nord-Afrika

Tre måneder etter Italias inntreden i krigen, i midten av september 1940, gikk italienerne over Cyrenaika-grensen og besatte Sollum og Sidi Barani. I desember 1940 begynte storangrepet av tallmessig langt overlegne britiske stryker, som italienerne måtte vike for etter heltemodig kamp. Den store tysk-italienske motoffensiv begynte i slutten av mars 1941. Raskt falt Agedabia, Bengasi, Derna, El Mechili, Bardia, Fort Capuzzo og Sollum. Et stort britisk angrep i midten av november 1941 brøt to måneder seinere sammen overfor det tysk-italienske motangrep. Den 25. mai 1942 angrep den italiensk-tyske panserarmé igjen. Den 11. 6. ble Bir Hacheim stormet, den 15. 6. nåddes kysten ved gjennombrudd. Den 21. 6. kapitulerte Tobruk. Britene ble drevet tilbake over Marsa Matruk helt til El-Alamein-stillingen, som står den 29. 6. I juli ble Giarabub og oasen Siva inntatt

Et bilde fra den afrikanske krigsskueplass:

Infanterikanon foran Tobruk. — I panserslagene i Afrika er den tyske forsvarsmakt gått i mot sin fiende for første gang på ikke-europeisk grunn. Her er den — i et terreng som denne fiende etter lang erfaring måtte være mer fortrolig med enn tyskerne — likeledes blitt seierrik og har hjulpet Italia med å føre krigen over Egypts grenser Ved begynnelsen av det fjerde krigsår er Suezkanalen praktisk talt sperret, Englands tidligere sterke posisjon i Middelhavet rokket

PK-foto: Krigskorrespondent Moosmüller

gjennom sin kraft og virkning stilt seg i rekken av de viktigste begivenheter under krigen, det har rystet sterkt Englands og USAs strategiske bygning.

Den store kamp fortsetter

Frost og snø hadde i slutten av 1941 i øst ført til innstillingen av de tyske angrepsoperasjoner og i forbindelse hermed til tallrike frontforkortninger. Mange steder ble det nødvendig å trekke tilbake langt framskutte angrepskiler. Bolsjevikene prøvde på enkelte steder å utnytte de tyske troppers tilbakegående bevegelser til sin fordel. På den annen side gjorde de også selvstendige, stort anlagte gjennombruddsforsøk. Ikke sjelden ble der i fiendens presse satt fram påstander om avgjørende resultater, enskjønt resultatene for Sovjet intet sted hadde mer enn lokal betydning. Uten hensyn til menneske- og materialtap forsøkte bolsjevikene stadig å få den tyske front til å bryte sammen gjennom masseangrep.

Hærberetningene fra Førerhovedkvarteret kjennetegner de tyske troppers kampforhold i vinterslaget, den ofte bare støttepunktlignende besettelse av de forreste linjer, troppenes plasering i dybden og de overraskende motangrep fra disse stillinger. Fienden kunde for det meste kastes tilbake allerede ved de forreste forsvarslinjer. Tyske maskingevær meide bokstavlig talt ned rekkevis angriperne som rykket fram over de glatte sneflatene, mens de panservogner som rullet fram foran dem, ble uskadeliggjort av de tyske panserjegere.

Også denne gang var alle Churchills håp om vinterens demoralisering av den tyske forsvarsmakt forgjeves. Over 100.000 fangne rødegardister og et bytte på 2167 panservogner så vel som 2519 kanoner var det tallmessige resultat av dette forsvarsslag i den strengeste sibiriske kulde, hvor den tyske standhaftighet i sannhet hadde overgått seg selv.

Da våren begynte, erklærte Churchill „Vi er enno ikke over fjellet, men vi ser allerede toppene foran oss." Få dager seinere dempet den tyske seier på halvøya Kertsj denne tillit, men det engelske telegrambyrå Reuter og de britiske aviser meldte at første akt i det største drama, som verden noen sinde har opplevd, var begynt på krigsskueplassen i øst. De mente Tysklands nederlag.

„En ny fase i krigen", var blitt bebudet av marsjal Timosjenko da sovjetoffensiven begynte ved Charkov. „Det gjelder Sovjetunionens befrielse for fienden. Dere har no en oppgave. Tilintetgjør motstanderens våpen", hadde marsjalen sagt til sine tropper. Men slaget ved Charkov ble til en av de ærerikeste seire for den tyske ledelse og den tyske forsvarsmakt. Ikke bare Stalin, men også Churchill hadde lidt et nytt nederlag.

No ble alle håp satt til Sevastopol. Men også denne „den sterkeste festning i verden" falt, og den 1. juli fikk verden vite at den tyske forsvarsmakt atter var gått til offensiv. Vennetjenesten med et frontalt angrep mot industriområdet ved Donets, som Timosjenko kanskje først hadde ventet, ble

ikke ytet motstanderen. Det første tyske angrep var overraskende blitt satt inn lenger nord mellom Charkov og Kursk.

Atter engang slo et kulehagl fra stupbombefly og svært og sværeste artilleri inn i en velbesatt og omhyggelig forberedt fiendtlig stilling. Sovjetflyvere ilte til, tyske jagerfly grep inn og der utviklet seg store luftkamper over de fiendtlige stillinger. På det fastsatte minutt gikk infanteriet til angrep. Sammen med stormpionérene måtte det bære den alvorligste del av kampen. Først gjaldt det å rydde vekk minefilter, bryte gjennom piggtrådsperringer anlegge buntladninger ved bunkerne, alt sammen et arbeid i den kraftigste fiendtlige ild, som pionéren besørger for sin kamerat, infanteristen, inntil denne kan gå til storm, tar bunkerne, ruller opp stillinger, slår tilbake fiendtlige forsvarsstillinger.

Gjennombruddet gjennom de fiendtlige stillinger brakte på ny beviset for det tyske infanteris, men også de deltakende forbundsfellers tårnhøye overlegenhet. På seigheten i forsvaret viste det seg at det for Sovjet denne gang ikke kom an på å lokke angriperne dypt inn i rommet, men at de vilde utkjempe den avgjørende kamp der hvor de sto. Gjennombruddet var kommet overraskende på motstanderen, og Timosjenko så seg nødsaget til å gi den merkelige ordre til tilbaketog som ofte har vært omtalt: „Dere har to oppgaver å oppfylle", sa han til troppene sine, „å bibringe fienden de største tap og å føre operasjonene slik at omringninger unngåes . . . Under alle omstendigheter må fronten holdes og forbindelsene med nabotroppene opprettholdes." Ikke å utsette seg for noen omringning krever i gitt tilfelle et rettidig tilbaketog fra fienden. Å holde forbindelsen, vil si å holde ut, når det er nødvendig for naboen. De tyske stupkampfly og panservogner holdt seg i hælene på motstanderen. De fiendtlige masser hopet seg opp ved overgangene over Don og ble slått sønder og sammen.

Den tyske offensiv, som opprinnelig hadde begynt rett østover, skiftet litt etter litt retning, og den sørlige gruppe av fienden ble tatt dypt i flanken. Rostov ble tatt og Don vest for byen overskredet på bred front. No kunde offensiven bre seg ut i to retninger. Et støt førte sørover over Krasnodar og Vorosjilovsk dypt inn i Kaukasus og til Svartehavskysten, hvor den sovjetske krigshavn Novorossijsk falt under de videre kamper. Imidlertid slo de tyske tropper, som først marsjerte fram langs Dons sørbredd i østlig retning, inn på retningen mot Stalingrad. Området mellom Don og Volga sørvest for byen ble et brennpunkt for svære kamper. Spissen av angrepet borte seg allerede inn i Stalingrads forsteder, mens en tysk gruppe nådde fram til Volga nord for byen. I den store Donbuen ble en fiendtlig armé tilintetgjort ved Kalatsj og flodens vestbredd renset for fiender.

Timosjenkos ordre om et bevegelig forsvar av byen hadde Stalin i mellomtiden endret og gitt ordre til avlastingsangrep på andre fronter. Ved Rsjev og andre steder ble alle sovjetangrep avvist, og ved Don ble fienden slått over hele linjen.

Hva de tyske soldater presterte under den forløpne vinters fryktelige forhold, formådde ikke de tallmessig langt overlegne sovjettropper selv under de ulike gunstigere sommerlige betingelser.

Fra „Sunday Express" den 3. desember 1939

Stalin: Vi har ikke noen plass mer for Dem, alt er besatt

Djevelen: Jeg vilde bare be Dem om jeg ikke i det minste kunde få bli Dares svenn, mester?

Mot den nye tid

En så veldig krig, som den Tyskland no har ført i tre år, en slik rekke seire er knyttet til mange forutsetninger. Bare der Führers strategi formådde å heve de enkelte krigsfaser over tidligere liknende begivenheters karakter og på et eneste øyeblik å framkalle den største virkning av alle militære operasjoner.

Det tyske folks intime samhørighet på nasjonalsosialistisk grunnlag var den annen faktor som ga Tyskland dets uforliknelige kraft. Men folket igjen var blitt sikret det nødvendige ernærings- og produksjonsgrunnlag takket være en forutseende økonomisk ledelse. Bare på den måten kunde den tyske forsvarsmakt skaffes de beste våpen, som den hadde bruk for på sin vanskelige veg. Omvendt brakte troppenes seire nye muligheter for storstilte økonomiske planer og for dannelsen av et nytt, enig Europa.

Allerede de første felttog hadde brakt omveltende nytt. Mens de av Tyskland kontrollerte økonomiske områder stadig utvidet seg, ble England helt avstengt fra Kontinentet. Norgesfelttoget og den nødvendige besettelse av Danmark dannet det første skridt her. Men også Nederland hadde vært blant de største leverandører til den britiske øy. Belgia og Frankrike hadde brakt over viktige råstoffer, da England bortsett fra kull, bare råder over få egne hjelpekilder.

Der fulgte no etter den tyske besettelse av kanalhavnene ikke bare en trusel mot Kanalen, men også mot Themsen-munningen. England ble nødt til å forlegge sin innførsel til vestkysten, hvilket førte med seg betraktelige ulemper. Det manglet de nødvendige anlegg til lossing og transport av varene, og følgen var omlegning og overbelasting av hele trafikkapparatet. England ble no henvist til de oversjøiske tilførsler, de uuttømmelige råstofflagre i Dominions var bare delvis anvendelige for moderlandet som følge av den tyske ubåtkrig. I fredstid var den britiske handelsflåte alene ikke i stand til å klare innførselen, heller ikke den beslaglagte tonnasje strakte til hertil.

England hadde håpet å kunne tvinge Tyskland i kne med sin gamle blokademetode og med sitt luftvåpens terrorangrep mot den fredelige sivilbefolkning. I de store handelsmetropoler hadde man ikke kunnet forestille seg at et land kunde gjøre noen alvorlig opprustning uten gullskatter. Det hadde vært en alvorlig feiltakelse, for der Führers rustningsprograms vesentligste mål var blitt oppfylt, og England så seg no selv blokert.

Storbritannia utvidet derpå sin blokade til hele Europa og tvang dermed nettopp vårt kontinents stater til økonomisk sammenslutning. Men den av Churchill så hårdt etterlengtede hjelpekrig fra Sovjet gjorde enno mer, fordi hele Europa no sluttet seg til den tyske kamp mot den truende bosjevisme.

Sikkerhet for råstoff- og levnetsmiddelgrunnlaget er helt nødvendig for et framtidens Europa. Kravet om en bortvenden fra den tidligere økonomiske politikk, som under britisk innflytelse hovedsakelig var oversjøisk innstilt, ble forstått også i kontinentets interesserte stater.

Etter statistiske resultater fra 1937 oppviser Mellom-Europa med de tilstøtende østlige områder, særlig hva angår brødkornforsyningen, en høy grad av autarki. Polenfelttoget utvidet allerede i 1939 det tyske kontrollområde østover. Også uten sovjetområder leverer vårt kontinent industriråstoffer i tilstrekkelig mengde, og næringsmiddelforsyningen kan på sine steder økes betraktelig. Hva der så enno mangler, vil bli sikret i det europeiske østen.

Adolf Hitler og Benito Mussolini ga det gamle kontinent sjangsen til å bli virkelig europeisk. Det gamle kontinent får et nytt ansikt, som er vendt mot øst. Den uhyre sovjetske rustning gir et bilde av hva råstoffkildene i det østeuropeiske rom formår å yte. Når svartejordsområdets rike jord blir nyttiggjort, blir Europa i alle tilfelle sikkert mot kriser og blokade. For sikringen av det europeiske økonomiske fellesskap er det imidlertid ikke nok bare å sikre livsrommet og det økonomiske rom, men også viljen til europeisk felles arbeid må være til stede. Det betyr en stadig bestrebelse etter å forstå de kommende oppgaver og å innstille seg på dem. Men det betyr også villigheten til å underordne egne interesser under det europeiske fellesskaps interesser.

Der er gått tre krigsår. Hvor annerledes er ikke Tysklands stilling idag enn etter den samme fase i forrige verdenskrig. I 1917 var Sentralmaktene fullstendig innringet, der manglet enhet og kraft til å framtvinge bevegelsesfrihet. Rikets indre svakhet gjorde seg merkbar i alle lemmer. Riktignok var dengang tsardømmet brutt sammen i øst, men dermed var ikke Tyskland blitt fritt i ryggen.

Idag eksisterer der ikke noen innkretsing og noen annen front, så sterkt Stalin enn ønsker det. Også det siste forsøk ved Dieppe brøt blodig sammen for motstanderne, og den annen front lar seg ikke erstatte av hensiktsløse luftangrep på tyske byer. Enskjønt England, så godt som mulig, holdt sitt eget hode utenfor løkken, og bare lot hjelpefolk kjempe for seg, ble det allikevel ramt hårdt. Av dominions er det neppe et eneste som ikke allerede seiler i USAs kjølvann. Bare i India blir der enno med møye opprettholdt et blodig voldsherredømme. Churchill har nok oppnådd Amerikas inntreden i krigen, men det er ingen tvil om at England hadde mer da det ble materielt understøttet av amerikanerne, for no trenger USA sine midler hovedsakelig for seg selv. Mens England tidligere så sin store strategi i å la andre kjempe for seg, så har forholdene no endret seg grundig, for England står allerede i De Forente Staters tjeneste, er altså sunket ned fra subjekt til objekt for krigsførselen.

Men også Roosevelt måtte gjøre bitre erfaringer Det var hans store feil å tro at De Forente Stater alene kunde beherske de to verdenshav. Også han har forregnet seg grundig med hensyn til Tysklands og Japans kraft Dersom politikken er det muliges kunst, da var 1941 det år da Franklin D. Roosevelts utenrikspolitikk led sitt første og skjebnesvangre nederlag.

Tyskland og Italia og deres europeiske forbundsfeller — finner, ungarere, rumenere, slovaker og kroater — står sterke og einige i det fjerde krigsår. Også kontingenter fra andre europeiske makter kjemper i deres rekker, og den åndelige bru fører til Japans heltesønner. Det var overmot hos britene og US-amerikanerne som slapp løs den nuværende krig. Enno ukjent var der Führers strategi blitt undervurdert, den trådte fram i strålende glans da det gjaldt å ivareta krenkede tyske rettigheter. En hel bukett av nye strategiske idéer, nye kampmidler og metoder gjorde det mulig allerede straks i begynnelsen å sprenge fiendenes truende ring og ikke å la den slutte sammen igjen.

Tysklands og dets forbundsfellers veg fører ikke tilbake over hatets bru, men framover i en ny tid. Vegen er enno ikke fri, men der ble målbevisst slått inn på den, og den vil bli gått til ende med mot og utholdenhet. Vårt kontinents folk vil kjempe om det store mål, et nytt, enig Europa, så lenge det er nødvendig.

PK-foto: Krigskorrespondent Hanns Hubmann

„Her er vi“

Hakekorsflagget, tegnet som viser de egne flyvere den forreste linje, seierens symbol, som den tyske forsvarsmakt har brakt langt inn i fiendens land i alle denne krigens felttog

Menn fra „Immelmann-eskadren“

Eskadre-kommandør, major Paul Werner Hozzel

I august 1939 overtok en ung premierløytnant en stukagruppe som stedfortreder for den syke kommandør og førte den med så utmerket resultat i Polen-felttoget at gruppen ble overdratt ham for alvor. I dag er major Hozzel innehaver av ridderkorset og kommandør for en av de resultatrikeste stuka-eskadrer i det tyske luftvåpen. Inntil slutten av september 1942 tildeltes eskadren: to ridderkors med eikelauv, 29 ridderkors, 61 tyske kors i gull og talirike andre utmerkelser. Eskadren, som ble satt inn på alle fronter, bekjempet mange fiendtlige divisjoner og tilintetgjorde dem fullstendig. Dessuten kunde den avgi følgende meldinger (inntil slutten av september 1942):

Skipsmål:	Senket:	Beskadiget:
Slagskip	1	4
Tunge og lette kryssere	8	51
Destroyere	10	52
Tankskip	25 000 brt.	—
Handelsskipsrom	218 100 brt.	375 800 brt.

Mål på landjorden:	Tilintetgjort:	Beskadiget:
Panservogner	850	937
Trekkmaskiner	88	19
Kjøretøyer	11 137	4 768
Batterier	151	133
Enkeltkanoner	528	198
Flakstillinger	69	34
Flakkanoner	64	24
Jernbanestasjoner	28	—
Pansertog	22	—
Transporttog	64	—
Bruer	43	21
Elvebåter	26	—
Drivstofflagre	24	—
Ammunisjonslagre	42	—
Nedskutte fly	21	—

Disse tall er i virkeligheten enno høyere, fordi en del av meldingene vinteren 41—42 gikk tapt og ikke mer fullt ut kunde tas hensyn til.

Seks av Stukaene

„Signal“s krigskorrespondenten, Benno Wundshammer, forteller om seks offiserer i en tysk stuka-eskadre

Gruppe-kommandør major dr. Ernst Kupfer

Major dr. Ernst Kupfer tjenstgjorde tidligere i kavaleriet og ble der forfremmet til rittmester. Etter å ha vært lærer i taktikk på krigsskolen, ble han i 1938 på eget ønske overflyttet til luftvåpnet. I begynnelsen av 1941 var rittmesteren utdannet som pilot og iakttaker og ble tildelt en stuka-eskadre. „Som kaptein og høyre kjedehund!“ som han selv sier.

På korteste tid ble den tidligere kavalerist forfremmet til sveitkaptein og utmerket seg ved overordentlig personlig mot. I september 1941 blir han tre ganger etter hverandre skutt ned over Kronstadts red. To ganger lykkes det ham — tross de hardeste flybeskadigelser — å nødlande foran og innenfor de egne linjer. „Det neste fly takk!“ og ny start. Tredje gang ble majoren alvorlig såret: tredobbelt brudd på hjerneskallen, beskadigelse av synsnerven og midlertidig blindhet, forstuinger og beinbrudd. „Jeg var ille tilredt“, forteller kommandøren, „ingen trodde at jeg vilde komme til å kunne fly igjen. Men ved hjelp av fire professorer og åtte operasjoner kom jeg meg igjen. I pannen har jeg et stykke fra låret og i nesen har jeg et stykke ribbein!“ Majoren ble tildelt ridderkorset og fører i dag en stuka-gruppe. Han er innehaver av sårete-medaljen i gull, som i den tyske forsvarsmakt bare tildeles for spesielt alvorlige eller for mer enn fire gangers kvestelser. Allikevel har han innen sin gruppe foretatt de fleste tokt mot fienden med nesten 450 starter. — En usedvanlig energiprestasjon!

Teknisk offiser, kaptein Walter Krauss

Kaptein Walter Krauss kommer fra en fjernoppklaringsskole og er med sine 160 stuka-tokt mot fienden enno en ung mann i stuka-våpnet. I Frankrike-felttoget var han tilforordnet en hærgruppe og ble som oppklarer betrodd farlige og ansvarsfulle særoppdrag. Han ble skutt ned av fiendtlige jegere tre ganger.

Kapteinen satte seg raskt igjennom i stukavåpnet og er i dag en av eskadrens beste „kastere“. Han er kjent for sin spesielt dype nedstyrting mot målet. Hans foresatte betror ham ofte vågsomme enkeltforetakender. Tross sin ungdom — han er såvidt 24 år — ble han allerede utnevnt til ansvarlig teknisk offiser for hele stuka-eskadrens omfangsrike tekniske drift. Han må kunne trylle fram fly, bygge frontfly av bruddstykker og ofte nok ofre et par nattetimer sammen med sine „svarte menn“. Og ofte kunde den rolige bairer melde sin kommandør: „Eskadren er maskinmessig klar til innsats!“

Allikevel har han tid for innsats og i det hele 350 fiendetokt bak seg. Som anerkjennelse av hans alltid fremragende innsats ble han tildelt jernkorsets ridderkors.

← **Den siste landing.** *Det brennende vrak av et bombardert skip driver inn mot stranden. — Over 31 millioner brt. fiendtlig skipsrom ble senket av tyskerne i de første tre år av denne krigen* *PK-foto: Krigskorrespondent Lieblg*

Gruppekommandør, kaptein Bruno Dilley

„Signal"s korrespondent traff gruppekommandøren i nærheten av flyplassen ved byggingen av bunkere og bombesikre rom for hans flyvende besetninger. Med sag, hammer og maling var han nettopp i ferd med å gjøre ferdig et fint blokkhus. „Man må også beskjeftige seg med noe i fritiden!" mente han og tørret hendene.

Likeledes var han gammel „Hozzelmann". (Slik kaller mennene seg for spøk etter sin eskadrekommandør!) Han kjempet på alle fronter, mot Polen, Norge, Frankrike, England, på Balkan, i Afrika og Sovjetunionen. Han er en stille, beskjeden, nesten ordknapp østprøysser, som alltid er for handen, når han trenges. Med sine 30 år er han ikke lenger en „ung" stuka-flyver. For et halvt år siden ble kaptein Dilley, som er innehaver av ridderkorset, utnevnt til gruppekommandør. „Kom", sa han til korrespondenten etter en liten prat, „jeg har en herlig aprikoslikør; når man drikker den og lukker øynene, tror man at man står heime under et blomstrende aprikostre og holder kone og barn i handen!" — Han har fløyet over 500 tokt mot fienden.

←

Sveitkaptein, Hauptmann Martin Möbus

Den neppe 25 årige sveitkaptein er en av de resultatrikeste stuka-flyvere. Hittil senket han ved besluttsomme angrep et slagskip, en krysser, en destroyer og utenfor Norskekysten et troppetransportskip, som etter uttalelse av fanger var på ca 10 000 tonn og besatt med over 15 000 soldater fra det britiske ekspedisjonskorps — bestemt for Norge.

Siden krigens begynnelse hører han til kommandantens gamle garde, og da denne overtok stuka-eskadren „Immelmann", ble det av den gamle „Hozzelmann" en ung „Immelmann". Skjønt kapteinen i lang tid var kommandert til Tyskland som stukalærer, for å meddele sine verdifulle erfaringer til nye besetninger, har han allerede nedtegnet over 400 fiendetokt i sin flybok og ble av der Führer tildelt jernkorsets ridderkors.

→

Sveitkaptein premierløytnant Martin Thiede

Premierløytnant Martin Thiede fylte for kort tid siden 25 år og er ikke bare „Immelmann-eskadren"s eldste sveitkaptein, men også den muntreste. „Signal"s korrespondent traff ham mellom to fiendetokt. Premierløytnant Thiede bladde i sin flybok, hvor han hadde notert ca 500 fiendetokt, og sa: „Ja, vet De, jeg kan nesten ikke huske alt dette! Her står det: en krysser beskadiget, — det var „Boulogne" — et transportskip hardt beskadiget — jaja, Dunkerque, fine saker den gangen — en krysser på 10 000 tonn også senket. — Og som jagerflyene forfulgte oss! — Vil De se selv kanskje? Det var alltid det samme, og jeg har bare hjulpet til!" (Adjutantens stemme — en purung berliner — fra bakgrunnen): — „og hjulpet til med å drikke tusen tapre menn under bordet!"

←

Det er dets siste skudd: *Et tysk kampfly iakttar nedskyting og nedstyrting av det sovjetvåpen, som man kaller „Stalinorgel". Det lyktes krigskorrespondenten i det tyske kampfly å fotografere nedskyting og nedstyrting. I forgrunnen ser man en stor hop av samtidige nedslag, i bakgrunnen, omtrent på midten av bildet, ser man skyen etter nedskytingen. Piloten handler imidlertid og styrter mot kanonen*

DETS SISTE SKUDD

PK. fotos: Krigskorrespondent Wundshammer

Slik så „Stalinorgelet" ut. *Det tyske kampfly har gjort det kampudyktig. PK-mannen fotograferer det like etter fra dypflukten. Det våpnet som kalles „Stalinorgel", er montert på en panservogn og er således blitt gjort bevegelig. Det kan avgi 72 skudd på samme tid. Den underlige, mangestemmete støy, som prosjektilene dets frambringer, har gitt det navnet „Stalinorgel"*

To bilder, som er typisk for kamparten i og om Stalingrad

Mellom husgruppene i byen og Volga-bredden i bakgrunnen har panservogner og artilleri kjempet fritt et stykke jord. Langsomt og forsiktig rykker en liten gruppe pansergrenaderer fram langs Volga, for snart igjen å gå i stilling

En annen gruppe pansergrenaderer har arbeidet seg fram til en skyttergrav midt inne i byen og blir beskutt. Gruppen stormer ikke, men blir i dekning til panservognen, som kommer etter, har skutt motstandsredet sønder og sammen PK-fotos; Krigskorrespondent Herbert (2)

I kampsonen „Den røde barrikade"

Streiflys fra slaget om Stalingrad

Av krigskorrespondent løytnant Benno Wundshammer

Forfatteren som gjennom lengere tid hadde vært med stuka-sveitene på deres tokt mot Stalingrad, besøkte det kampområde som han som flyver ellers bare ser fra stor høyde. Han skildrer et avsnitt av denne kamp, om hvilken en tysk offiser uttaler følgende: „Stalingrad er en festning, men allikevel er den meget forskjellig fra en virkelig festning. En virkelig festning har et system, hvis hemmelighet man kan komme på spor etter. Og så kan man gå systematisk til verks. Stalingrad har intet system. Stalingrad er en labyrint av forsvarsanlegg, og hver time står man overfor nye problemer. Det er det som gjør kampen så vanskelig . . ."

„No får De ta saken i øyesyn nede på jorden!" hadde kommandanten for min stuka-sveit sagt meg i sin ordre, „og om to dager er De her tilbake igjen!"

Jeg står på flykorpsets framskutte skytestilling og ser utover husruiner, et tak, en batterikikkert og lenger framme en langstrakt kulisse av hus bak terrengbølger og skogholt.

Derborte hvor vanntårnet stikker som en finger i været over den dampende høyden, ligger kampområdet.

Det er altså det med „Dora Sieben" betegnede kamprom, som vi enno i går angrep under styrtflyvning.

Inne i byen

En gjennomtrengende brannlukt slår oss i møte. Hestekadavre med oppsvulmete mager forpester luften. Fanger og flyktninger vakler imot oss. Og så kommer vi inn i byen. Jeg har allerede sett mange byer herjet av krigens brann, men ingensteds har jeg sett en mer fullstendig ødeleggelse. En moderne industribys kompliserte tekniske innretninger ligger knust og forbrent i et kaos av ruiner. Hele jernbanestasjoner ligger der som et flokete virvar av rustent jern. En død soldat ligger ved vegen. Enno i døden holder han maskinpistolen omklamret og jeg kan ikke få meg til å vriste den ut av hans stivnete hender.

Vi kryper fram langs husruinene. Fienden har her overalt fritt sikte og med uregelmessige mellomrom hyler prosjektilene fra hans tunge artilleri over oss. De tyske soldater holder til i kjellere og tildekkete hvelv, der koker de sin mat og er dag og natt i alarmberedskap. En infanterist forteller: „Hvert hus var en festning. Fienden skjøt fra kjellere og etasjer. De var mest i grupper på 15 mann under ledelse av en offiser eller kommissær. Det var ikke tale om at de kom fram av huilene sine! En måtte arbeide seg møysommelig fram og kaste handgranater i hodet på dem. Da først la de seg til å dø. Når luftvåpnet bombet ned det ene gatestrøk etter det andre, da bygde bolsjeviken i det neste nye festninger av ruinene, satte opp nye barrikader for nesen på oss så vi rent mistet pusten!" . . .

Springende fra den ene murrest til den andre, lurer vi oss fram til Volgaterrassen. Den største elv i Europa ligger foran oss. Midt ute i elva ligger fienden godt kamuflert bak skog og kratt og passer på enhver bevegelse på den annen bredd. Våre menn ligger i bunkere, holder øye med elva og tenker i beste fall bare på å stelle sin mat.

Hundre meter fra fienden

En pansret radiovogn fra luftetterretningstroppen som har viktige taktiske føringsoppgaver å løse i forreste infanterilinje, tar oss med. Jeg har ikke høve til å si no nærmere om den innsats som påligger disse menn, men må nøye meg med å nevne dem. Det er en premierløytnant som er vognens kommandant og skjebnen vil at jeg i ham gjenkjenner utdannelseskorporalen fra min rekruttid.

„Vi kjører inn i den nordlige del av byen, da kan vi komme like bort til den forreste linje!"

Vognen skramlet avsted, beltekjedenes klirring overdøver enhver annen lyd. Oppkjørte veger fører fram til fronten. Til høyre og til venstre ser vi artilleristillinger. I regelmessig avstand hører vi kanonenes torden. Etter hvert blir det tomt for mennesker. En ser bare granathull, kadavre, sønderskutte kjøretøyer, panservogner og kanoner. Slagfeltet ligger der tilsynelatende uten bevegelse. Her og der fyker en støvsky opp av ruinhaugene, og da sier premierløytnanten: „Granatkastere!" Men en hører intet.

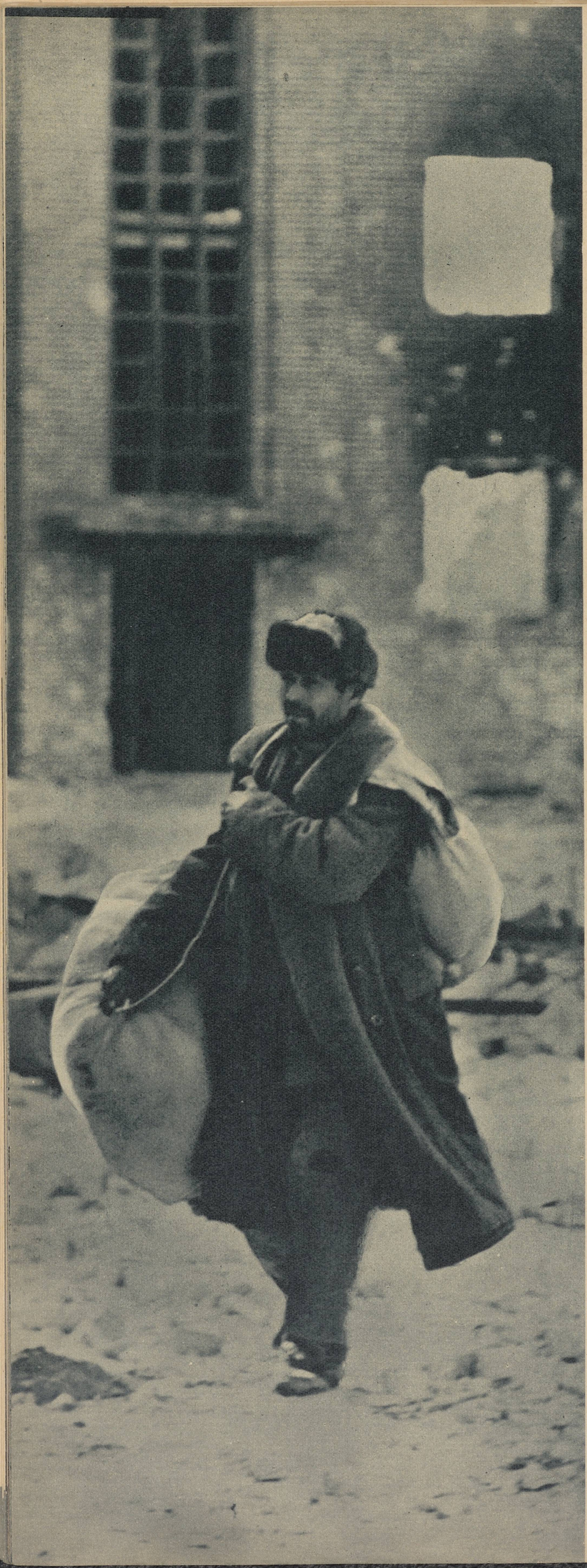
Med våre uøvete flyverøyne er vi ikke i stand til å oppdage de enkelte detaljer. Vi kjører raslende gjennom en spøkelsesaktig ruinby. En sjelden gang ser jeg noen infanterister. De har stålhjelmer på og løper i bøyd holdning. Når de med en lynsnar bevegelse kaster seg ned i et granathull, da vet vi med bestemthet at vi i neste øyeblikk atter får se en støvsky.

Bilen stopper mellom noen nesten nedbrente trehus. Vi stiger ut. Noen få hundre meter unna befinner fienden seg. Men usynlig! Det er den største overraskelse for oss. Ruinfeltet ligger der aldeles som utdødd og bare hist og her kan vi såvidt se inngangene til

→

Ingenmannsland tvers igjennom Stalingrad. *Slik så og fotograferte flyverløytnant og „Signal"-krigskorrespondent Benno Wundshammer gjennom batterikikkerten de forreste poster under kampene om Stalingrad. Da han oppholdt seg i byen, ble det enno kjempet om den svære kanonfabrikk „Røde barrikade". Bak de nødtørftige arbeiderboliger hever en av dens mektige haller seg. Den forreste tyske vaktpost som har gravd seg ned, er kjennetegnet ved pilen*

Når man gjør en åpen by til festning og ikke evakuerer den . . .

„Signal"s korrespondent skriver om bildet til venstre: „Det er alltid rystende for oss, å se sivilbefolkningen i denne byen. Der ligger en gate i Nord-Stalingrad under hard fiendtlig granatkasterild og der dukker det plutselig en sivilist fram av hytten sin. No må han etter ukelang angst og sorger allikevel flykte. Det kommer kvinner imot oss, 400 meter fra ildlinjen. Hva vil de? Oppskremt av den uberegnelige springende granatild har den ene mistet sine barn, som er skjult ett eller annet sted i en kjeller. Den andre kommer gråtende. Hun har ikke spist noe på tre dager. Vi gir henne brød. Langsomt kommer så kvinner, oldinger og barn gjennom vår ildlinje, de beveger seg framover og samler seg foran byen, i utkanten av våre forsynings- og framrykningsveger, for å marsjere mot vest. (Bildet ovenfor.) Denne ulykkeselv rekker allerede helt fram til Dons bredder, hundrer av kilometer . . ."

de gravene hvor infanteriet holder til huse. Et forundret soldateransikt kikker etter oss til et hylende hvin jager det ned i jorden igjen.

Kampsonen „Den røde barrikade"

Vi passerer en løpegrav. Med et blikk over skråningen kan vi se Volga bak gjerder og fabrikkhaller. Høye, fleretasjes hus står med sinoberrøde flammer i brann mot den blå himmel. Et eller annet sted knitrer et maskingevær og sender ut en langsom skuddserie som piper bort igjennom hagene. Bom, bom! sier granatkasterne. Innimellom korte, skarpe skudd. Det er skarpskytterne!

Vi går ned i en kjeller. Jeg oppdager i halvmørket der nede en kasse med handgranater, maskinpistoler og en lyspistol med patroner. Det er beroligende å ha et slikt våpenarsenal ved handen. Det er satt opp en stige til loftet på trehuset som ikke har noen bakvegg. Der oppe avgir en underoffiser sine meldinger. På skråtakets gavlvegg står en korporal med en batterikikkert. Jeg kikker igjennom den bort til de gatene hvor fienden befinner seg, hundre meter fra oss. Jeg ser bare noen trehytter og bakenfor dem en stor fabrikk, det er kanonfabrikken „Den røde barrikade", som hele bydelen har fått sitt navn etter. „I de husene der er sovjetrusserne", sier korporalen. Men jeg kan ikke se noe. Ikke et menneske.

Bare derborte, der fyker det opp en liten sky. „Ja, der sitter en av dem", sier korporalen. „Og der framme, like over den gule leirhaugen, der ligger vår fremste forpost."

For et par sekunder blinker det i en tysk stålhjelm. Kampterrenget ligger der helt forlatt, som om det ikke fantes mennesker her. Bare støyen fra granatkasterne og de usynlige mitraljøser forråder at der kjempes. I god dekning, seige og listige belurer motstanderne hverandre.

Jeg stirrer over mot fabrikken. Der strømmer en hvit damp ut av hallene. „Vi har oppdaget flere granatkastere der", forklarer korporalen. Jeg ser og ser, men kan ikke oppdage annet enn en støvsky her og der mellom de råtne hytter.

„Det klarer seg, mer behøver vi ikke å se", sier underoffiseren trøstende til meg. Et motbydelig sus får oss til å kaste oss ned sammen i en klynge og så smeller det. „Det var ved siden av", sier korporalen og kommer på beina igjen. Tyve meter til venstre går en trebu opp i flammer — men korporalen sitter atter bak kikkerten og underoffiseren betjener telefonen.

Vi kryper, springer og sniker oss tilbake igjen. Atter hviner det mot oss og eksploderer over oss med brakende detonasjoner. Flak i kamp på bakken med høyt innstilt tender! Splintene farer inn i det råtne treverk. To infanterister kommer bærende med en tredje, hodet henger livløst ned, det fine, lyse håret flagrer i vinden. Vi går videre. Like bak den neste murveggen ser jeg en soldat som sitter på en kasse og skriver et brev. Han bryr seg hverken om artilleri eller dets nedslag, han har viktigere ting å tenke på!

Da jeg spør ham, hvordan det går, svarer han: „Takk, bare bra! Vi får jo god mat og dessuten er det jo ganske rolig her i dag. Men om ettermiddagen er det livlig her. Da kommer våre stukas og rydder opp der framme. Det er pokker så kjekke karer."

Jeg får meg ikke til å si til ham at jeg tenker det samme om ham. Han vilde ikke tro meg.

Et stykke av flyktningsvegen, *sett fra flyet. En gruppe flyktninger har oppdaget at tomme tyske lastebiler, som kjører tilbake, tar sivilistene med et stykke vekk fra faresonen. Mens den siste vogn i en kolonne blir lastet med flyktningenes eiendeler — likeoverfor en sønderskutt sovjetpanservogn — venter de andre på neste kjøreanledning*

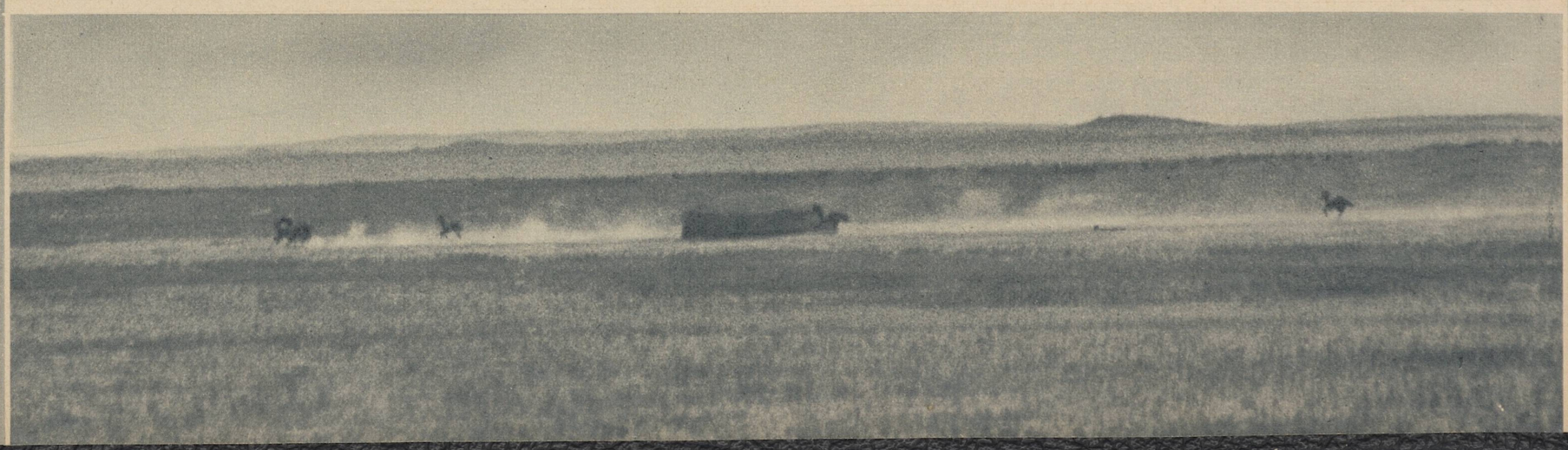
I en steppelandsby nord for Terek hadde et sovjetrussisk kavaleriregiment satt seg fast. En liten tysk kampgruppe fikk øye på stillingen og angrep de tallmessig overlegne fiendtlige styrker

FLUKT INN I DØDEN

PK-fotos: Krigskorrespondent Artur Grimm

Et foto gjennom batterikikkerten: I ville, oppløste flokker forsøker sovjetrusserne å flykte. De vender seg mot høyre — og kommer inn i tysk ild. Tilbake mot venstre (bildet nedenunder) — der står det likeledes tyske infanterister. De er helt avskåret, enhver kolle er besatt. Sovjetrusserne styrter, den ene etter den andre faller av hesten og blir liggende. Hester uten ryttere jager over terrenget. Så blir det stille . . .

INFANTERIET

SLAGMARKENS DRONNING

Som øverstkommanderende for forsvarsmakten anordnet der Führer den 1. november 1942 at alle infanteriregimenter, unntatt jeger- og alperegimenter, for framtiden skal hete grenaderregimenter. Det tyske infanteris elite-karakter er betonet med denne hedring. Vår artikkel forteller oss hva en grenader er

„Den som nevner infanteriet, nevner samtidig det hele folk. Den som taler om infanteriet, taler om avgjørelsen av slaget!" Mussolini

Hver gang et nytt våpen tas i bruk, snakkes det om infanteriets død. Men det blir med profetien om døden. Infanteriet overlever hver gang denne dødsannonsen. Det stiger atter opp av asken som fuglen Fønix, og dets framtid vil ikke være annerledes enn dets fortid. Det vil stadig komme til å bli erklært død, men vil hver gang bare leve videre enno sterkere enn før. Dø vil det først, når folkene selv har lagt seg ned for å dø.

Infanteriets historie er menneskehetens historie. Folkenes kval og nød, deres livsvilje og dådskraft har alltid vist seg i infanteriet.

Når mennesket drømmer seg tilbake til svunne tider, da ser det seg gjerne som ridder på turneringsplassen i raskt ritt, eller det tenker seg at det skrider gjennom antikkens byer på senatorens røde sandaler. At det sannsynligvis hadde måttet nøye seg med å være en alminnelig infanterist slik som også Sokrates var det, det faller det ikke inn. Denne drøm er ikke vakker nok for det. Det er bare ganske få mennesker som har nok fantasi til å kunne tenke seg infanterikampens skjønnhet og tillokkelse. Den tyske generalfeltmarsjal von der Goltz-Pascha talte engang om Alexander den stores minne. Han sa: Vi vilde vite hvorledes Alexander den store hadde vært, hvis en av hans infanterister, det kunde være den ringeste av dem, steg opp av sin grav og trådte fram for oss. Alt som var av verdi i Alexander vilde man finne igjen hos denne infanterist. Man vilde se det i hans skritt, i hans bevegelser, i hans blikk, ja i hans latter og i hans vrede.

Infanteristen Napoleon

Da Napoleon forberedte seg på å bli slagmarkenes gud, kjempet han som oberstløytnant ved Toulon. Beleiringen og erobringen av denne sjøfestning var hans svennestykke. Bror til den dydsirete Robespierre iakttok ham i disse dager og var fylt av dyp beundring. Han så nemlig at Napoleon kjempet med i infanteristenes rekker som vanlig infanterist, og at han ble såret to ganger. Dette gjorde Bonaparte selvsagt ikke for å bli godt anskrevet hos advokatens innflytelsesrike bror. Nei, han hadde bruk for å forsikre seg om at han var infanterist, før han kunde bli det som han seinere ble. Hans biografer pleier i alminnelighet først å gjøre oss kjent med korsikaneren på et noe seinere tidspunkt, da han allerede var blitt brigadegeneral og ofte var å treffe i kafeene i Paris. De taler om den geniale artillerist, men de forteller ikke at hans genialitet var en følge av hans erfaringer som infanterist. Hvis Napoleon ikke hadde kjempet som infanterist, vilde han kanskje ikke være kommet på tanken om å skape det store batteri med 100 kanoner. Men det var dette som ryddet veg for infanteriet, de „gamle skjeggete soldater" fra le grande armé. Hans soldater kalte ham ikke „den store artillerist", men den „lille korporal". Den franske grenader fra 1806 var berørt av dette geni.

„Enhver skal overalt i krig og fred alltid se på føreren og ved hvert skritt i livet la seg lede av ham inntil den minste enkelthet . . . kort sagt, man skal ved god vane holde sin sjel i tømme, så at den overhodet ikke kommer på den tanken å gjøre noe atskilt fra de andres fellesskap, men alles liv skal såvidt mulig danne et stort, sluttet og fast fellesskap. For det er det kraftigste og beste og hensiktsmessige middel til redning i krigen og til seier."

En keiser til fots

Keiser Maximilian, „den siste ridder", var en storvoksen, vakker mann. Han elsket å vise seg på jakt og falkefangst og i ridderturneringer. Da Claude de Barré, Frankrikes beste turneringsridder, møtte fram på riksdagen i Worms og utfordret alle tyske riddere til tvekamp, red Maximilian maskert ut på turneringsplassen og kastet franskmannen ut av salen. Men i året 1500 holdt Maximilian sitt inntog i Köln med et følge av hertuger og fyrster, og både han og alle de andre høye herrer gikk til fots med infanteristens lanse på skulderen. Og denne gangen var det mer enn en maskerade. Maximilian var ikke bare kokett, han var også klok. Han visste godt at riddernes tid var forbi. I 1386 var det samlete tyske ridderskap blitt slått i slaget ved Sempach. Sveitserne hadde stilt disiplinert fotfolk mot rytterne. De var bevæpnet med stridsøkser som satt på lange staker. Disse hellebarder eller „Helmbarten" var opptil 7 meter lange. Fotfolket stilte seg opp i en oval som virket som et pinnsvin, for det stakk hellebarder og spyd ut til alle kanter. Og riddernes gullprydete rustninger ble revet i stykker, når de kom bort i piggene på det farlige pinnsvin.

I 1485 hadde den spanske feltherre Consalvo fra Cordova organisert sitt fotfolk etter sveitsernes mønster. Og han førte det til slag mot de mauriske ryttere til lyden av store trommer. Consalvo kalte soldatene sine barn, og siden da har man over alt i verden kalt fotfolket infanteri, for på spansk heter det lille barn som enno ikke har lært å snakke, „infant"! Men det var ikke infanteristenes nye taktikk mot ridderne som fikk Maximilian til å tre fram som fotsoldat, det var „lanzknechtene" han vilde ære. „Lanzknecht" var et nytt tysk ord, og den som ikke kjente dette språk nøyaktig, tok gjerne feil og trodde at dette ord hadde noe med lanse å gjøre, og at det kom av den langskaftede stridsøks som lanzknechtene var væpnet med. Men „Lanzknecht" var ikke annet enn en „Landsknecht", altså den innenlandske fotsoldat, menn som stammet fra det land som de kjempet for. „Der Schwyzer" tok tjeneste hos enhver, men „Lanzknechten" tok bare tjeneste hos de tyske fyrstene.

Også i dag kaller den tyske infanterist seg „Landser"

Da Maximilian dro inn i Köln som „Lanzknecht", var han på veg til Nederland for å ivareta sine interesser som tysk keiser. Han gikk til fots for å vise at han kom som tysker. Det var ikke avgjørende at han gikk til fots, men at han kom til fots bevæpnet med lanse var nok til å klargjøre hans ferds politiske karakter. Den revolusjonære betydning av denne marsj var at den betydde gjenoppdagelsen av antikkens fotsoldater, av hoplittene, som dro i krigen for å kjempe for sitt folk. Antikkens byborger var ingen leiesoldat. Han var vernepliktig.

Man kan lese folkenes historie slik man vil, det er alltid en kjensgjerning som forblir urokkelig, hvilket synspunkt man enn velger å se det fra: Den politiske soldat er den beste soldat, for han kjemper for sitt folk og for sitt folks idéer.

Maximilian hadde atter kalt til live erindringen om de politiske soldater, og siden da har den strålt med stadig større lys gjennom alle århundrer.

Gresk hoplitt. *Vernepliktig borger, som utrustet seg selv, kjempet i falanksen og beseiret for 2500 år siden perserne*

Egyptisk bueskytter. *Marsjerte under Ramses, for 3000 år siden, i vanlig marsj i kampen til trommeslag og fløyteklang*

Slyngekastere fra Balearene. *Hannibal brukte dem til å dekke fløyene. Steinslyngen er forløperen for handgranaten*

Romersk triarier. *Den veltjente mann kjempet med kort sverd og spyd (pilum) bakerst som hærens ryggrad*

Germansk fotsoldat. *Jeger med spyd og skinnhjelm, kjempet ikke på fri mark, men i skogene*

Frankisk infanterist. *Kombinasjon av romere og germaner. Kjempet i det 5. århundre mot hunnerne*

Moritz von Sachsen, franskmennenes feltmarsjal, førte det med seg fra Tyskland til Frankrike, og i sine „drømmer" forlangte han at det skulde innføres alminnelig verneplikt. Fredrik Wilhelm I., far til Fredrik den store, innførte det først som kantonsystem. Med kantonister var det Fredrik den store seiret i slaget ved Leuthen, den største triumf som krigskunsten har feiret i det 18. århundre. Da Fredrik den store døde, talte Mirabeau til franskmennene: „Se på Brandenburg. Brandenburgs faner er det tegn som lover dere frihet!" Den franske revolusjon innførte den alminnelige verneplikt, og i kanonaden ved Valmy i 1792 holdt „de bukseløse" for første gang stand overfor Preussens krigsmaskin. Statsledelsen i Preussen hadde mistet kontakten med folkets idealer og folkeviljen. Derfor kunde franskmennene slå prøysserne på en ødeleggende måte både ved Jena og Auerstädt. Det var ikke den prøyssiske soldat som unnlot å gjøre sin plikt, for han var like tapper som ellers, det var ledelsen som ikke lenger var i overensstemmelse med folket. Det var først den prøyssiske revolusjon, som kom ovenfra, og gjenoppvekkelsen og den virkelige gjennomførelse av den alminnelige verneplikt, som førte til at tyskerne våknet nasjonalt og at prøysserne fikk kraft og mot til å gjøre opprør mot Napoleon.

„Marie-Luiser", de siste grenaderer

I de slag Napoleon ledet før sin første abdikasjon, hadde han bare en liten armé slik som i de dager da han ervervet seg berømmelse i Italia. Men denne armé var helt fransk. Det var ikke en blanding av tvangsutskrevne fra flere folk, slik som den stolte armé fra 1812, de 600 000 mann som han hadde ført til Russland og inn i ødeleggelsen. Da han no i 1814 må kjempe på fransk jord om de siste rester av sin eksistens, står hans fiender med 350 000 mann i marken. Napoleon kommanderte ikke over mer enn 125 000 mann, og av dem er det i høyden 10 000 som er virkelig voksne menn. Storparten består av gutter som halvvegs enno er barn. Pariserne kaller disse infanterister som enno ikke var tørre bak ørene, for „Marie-Luiser" etter Napoleons østerrikske kone. Kavaleristene hadde enno ikke lært å sitte på hester, men ri til angrep det gjorde de. På tegningen av Raffet ser man de gamle veteraner som ledet Marie-Luisene i slaget og roper til dem: „Gi akt, keiseren ser på oss!" Med denne merkverdige armé vinner Napoleon i tre måneder de herligste seire. Han slår motstanderne en etter en. Hans stjerne har aldri strålt så klart som like før den sloknet. Seirene ved Champaubert, Montmirail og Craonne er verdige til å bli nevnt ved siden av Marengo, Jena, Ulm og Wagram. Det er nesten i siste øyeblikk at Blücher forstår Napoleons svakhet og marsjerer forbi ham til Paris. Napoleon måtte flytte til Elba, Marie-Luisene fikk komme hjem til sine mødre, men det var som helter de vendte hjem.

Infanteristen er rett og slett soldat

Alle andre våpen som blir satt inn i kampen på landjorden, står under den skjebnelov at de før eller seinere blir oppsuget av infanteriet. Inntil infanteristene opptrådte i oldtidens første slag, fantes det overhodet ikke soldater, men bare enkeltkrigere. De lot seg bringe til sine dueller av et tog av betjenter. Mange ganger utartet disse dueller til massedueller, men oftest ble det bare masseutskjelling. Den første infanterist har vi i den greske byborger, hoplitten; han var en formens mann, som i sin fritid øvde seg i fotsoldatens vanskelige kunst, øvde seg i å gå i takt og gå i kolonner og stille opp til slag. Hoplitten skaffet selv sin utrustning, det korte sverd, lansen, skjoldet og et brystpanser av tykt lær, og han oppbevarte sin utrustning heime, slik som sveitserne gjør den dag i dag. Hoplitten tok med seg en mann i krigen som oppasser. I alminnelighet fikk denne mann et lett våpen eller en slynge, og på denne måten oppsto de lette tropper, som hadde den oppgave å forurolige den fiendtlige front med sine lette våpen. Man hadde først lov til å kaste sine kastespyd og stein mot fienden, når man var kommet så nær at man kunde se det hvite i øynene på dem. Det skrekkinnjagende uttrykk, „å se det hvite i fiendens øyne" er opprinnelig bare en avstandsangivelse. Den fornemme rettighet å se det hvite i fiendens øyne, er også i dag for det meste forbeholdt infanteriet.

Etter at kruttet var oppfunnet, fikk man enda en tredje type av fotfolk, grenaderen, ved siden av de lettbevæpnete og de tungtbevæpnete. Grenaderen kastet handgranatene. I Flemings „Vollkommenem Teutschen Soldaten", en handbok fra 1726, finner vi følgende om granaten og grenaderen, som har fått sitt navn fra granaten: „Handgranaten har fått sitt navn fra granat-eplet. For på samme måte som denne frukt innvendig er fylt med frø, så viser også granaten når den springer, en meget skadelig ildsæd . . . „En granatier må ikke se kvinnelig ut, han må se skrekkelig ut, med svart-brunt ansikt, svart hår og en kraftig knebelsbart, og må ikke ha lett for å le eller se elskverdig ut. De går for det meste i spissen ved stormangrep. De er kjernen av infanteriets soldater."

Toppluer og moskito

Grenaderen beskytter skytterlinjenes flanker og hjørnene av skytterkarreene mot kavaleri. Når grenaderen vilde kaste sine granater, måtte han ha hendene fri. Derfor kastet han geværet over skulderen i en reim. Den bredbremmete hatt, som infanteristene dengang brukte, hadde lett for å hindre dem i dette. Derfor tok grenaderene på seg nattluen. For at ikke toppen skulde ramle ned i øynene på dem, avstivet man forsiden med blekk, og bandt toppen fast i det. På denne måte oppsto grenaderhjelmen. Det gamle franske ordtak lød: „Il est brave comme un grenadier!" I den gamle østerrikske armé het grenaderen helt til verdenskrigen „der Zipfel".

Siden skytevåpnene ble tatt i bruk, kalte man den vanlige infanterist musketér. Moskito er den farlige stikkmygg, og man har også en liten spurveart som kalles „muscetus", som man pleide å bruke når man fanget hegre. Soldatene pleide allerede før skytevåpnene ble innført å kalle alle små kastevåpen for „Muscetus". De første bøsser var meget tunge. Man måtte legge dem på en gaffel, når man siktet, og man kalte dem hakebøsser. Franskmennene utledet ordet „arkebusier" av arcus, som betyr bue. Arkebusier var lenge et æresnavn for skyttere i Tyskland og Østerrike. Cortez erobret Mexico med arkebusene.

De lettere geværer som seinere kom opp, ble døpt musqueta. De var billigere enn arkebusene, og derfor kunde man gi hele fotfolket dette våpen, mens det før bare hadde vært noen kunstskyttere som hadde kunnet få det. På denne måte oppsto musketerene, det var i det 16. århundre. Går man så atter 100 år fram i tiden, dukker flintelåsgeværene opp — fusil — og no het plutselig musketerene Füsiliere i mange land. Men i grunnen er begge deler det samme. Betegnelsene er æresbevisninger.

I oldtiden hadde man hoplittene, de tungtbevæpnete og velittene, (velox-hurtig) de lettbevæpnete. Dertil kom også funditores, slyngekasterne. I skytevåpnenes tid har man musketerene og grenaderene. Vil vi sammenlikne kampmåten med oldtidens, så svarer hoplitten til musketeren og funditoren til grenaderen. Velitten lot til å være dødd ut, men vent litt, han kommer nok, denne lettfotete og hurtige infanterist; han måtte bare vente et par århundrer, inntil man oppfant riflen i Tyskland.

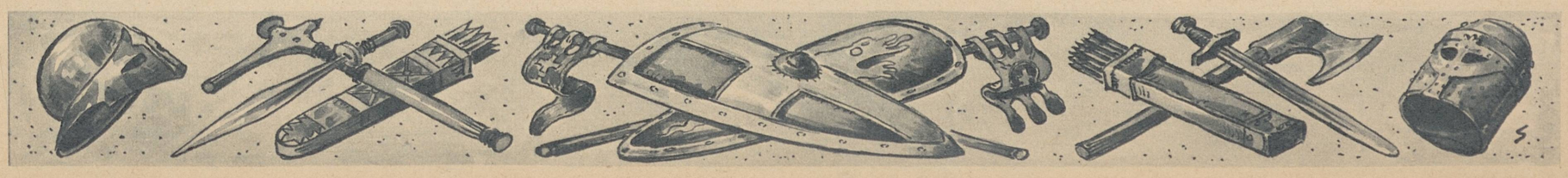
Et ave for de ukjente

En tysk forfatter fra året 1582 skrev at likesom det ikke er noen kunst å leve godt, når man har vin, så er det „heller ingen kunst å skyte godt med gode kuler fra skruete eller riflete bøsser". Riktig så enkelt er det ikke, og det viste seg at man bare kunde betro gode skyttere de dyre bøsser, som forøvrig i mange land ble forbudt på grunn av at de ga en fordel som ikke kunde tillates. De som var mest egnet til å bruke disse rifler, var jegerne, og derfor organiserte fyrstene små jegeravdelinger, som fikk den oppgave å gå fram langt fra de marsjerende tropper og forsøke å skyte de fiendtlige førerne.

De beste jegerne var etterkommerne av de gamle tyske „Lanzknechter". Den gang Maximilian marsjerte til fots gjennom Köln, hadde han innført den alminnelige verneplikt i sitt land Tyrol og i Vorarlberg. Loven om dette, den „Elfjährige Libell" var i kraft i mer enn tre hundre år. Av Tyrols våpenøvde menn, av de jaktglade „Lanzknechter", ble de første skarpskyttere skapt. De ble i sin tid stamfedrene til det tyske jegerkorps som deltok i tyrkerkrigene, og tyrolernes „Standschützen". Av dem oppsto fire berømte regimenter av de tyrolske keiserjegere og de østerrikungarske feltjegerbataljoner nr. 1 til 9, etter at den alminnelige verneplikt var blitt innført i Østerrike. Og av dem igjen framgikk de ostmarkiske fjelltropper, som har innlagt seg uforgjengelig ære under general Dietl ved Narvik, og etterpå kjempet sammen med finnene, og no sist har heist det tyske krigsflagg på det høyeste fjell i Kaukasus. På berget Isel, hvorfra Andreas Hofer, i spissen for Tyrols „Standschützen" tre ganger erobret Innsbruck som var besatt av franskmennene, står monumentet til deres ære og anmoder vandreren om å si fram et „Ave Maria" for de navnløse.

Hjertet avslører en prøyssisk hemmelighet

Når man tenker på de prøyssiske infanterister, går tanken også straks til deres marsjtakt og den prøyssiske parademarsj, hanemarsjen. Man skulde tro at ethvert menneske viste hva dette var; i de siste to hundre år har det vært snakket svært meget om det utenfor Tyskland. For å klarne begrepene, skal følgende være sagt: Tyskerne har ikke oppfunnet marsjtakten. Det er sannsynligvis grekerne som har fått idéen. Vi vet at spartanerne marsjerte inn i slaget til fløytemusikk. Kampen med falanksen, som grekerne elsket slik, kan man ikke tenke seg uten

Schwyzer fra Sempach. *Beseiret i 1386 ridderen med hellebarden. Det inntil syv meter lange spyd tjente som forsvarsvåpen*

Tysk landsknecht. *Hovedvåpen, det tohendige sverd. Ble omkring 1500 som kjemper for keiseren kledd i kongelig rødt*

Skotsk bueskytter. *Før „ildvåpnene"s tilsynekomst høyt ansette soldater og Stuartenes livvakt*

Spansk arkebuser. *De første geværskyttere, erobret med Cortes Mexico. 100 år seinere et slagavgjørende våpen*

Brandenburgsk musketer. *Bar den blå borgerfrakken som tegn på sin frihet*

Prøyssisk grenader, 1700. *Toppluen op dan oppslåtte frakken gir ham bevegelsesfrihet ved handgranatkastingen*

marsjtakten. Romerne lærte å gå i takt av grekerne. Etter Roms undergang var marsjtakten glemt gjennom mange århundrer, og da de sveitsiske leiesoldater som var i tjeneste hos kong Karl den 8. av Frankrike i 1495 marsjerte gjennom Rom, ble romerne meget forbauset. Man holdt takten ved hjelp av rytmiske slag på stortrommer og man begynte å marsjere med venstre fot.

Prøysserne utviklet den egentlige marsjtakt fra den taktfaste gang. I tredveårene i det 18. århundre ble den taktfaste marsj kjent i Preussen gjennom en offiser som hadde vært i hessisk tjeneste. Hesserne hadde lært den å kjenne på Sisilia. Den prøyssiske marsjtakt er forskjellig fra den taktfaste marsj ved at den ikke retter seg etter stortrommen, men etter takten til hjertet hos en sunn mann. Hjertet slår 72 ganger i minuttet. Den prøyssiske infanterist går like mange skritt i minuttet. Skrittet blir utført med stive knær og foten slås hørbart mot jorden. Dette langsomme skritt gjør menneskehjertets slag synlig. Dette magiske forhold til naturen gir det den eiendommelige virkning, som ikke kan etterapes. Denne virkning er av moralsk art og er derfor overordentlig verdifull. Da det prøyssiske infanteri marsjerte fram ved Leuthen i denne takten og dertil sang en salme, mens de uten opphold rykket lenger og lenger fram, kan man lett forestille seg den lammende og forvirrende virkning på motstanderen. Den gamle Dessauer, den prøyssiske armés store eksersermester, klarte å gjennemføre et tilbaketog med sine tropper under fullstendig orden fra slaget og inn i en beskyttende skog. De gikk tilbake i marsjskritt og lot seg ikke forlede, selv av forfølgernes ildgivning, til å skyte uten ordre. Til slutt var motstanderen så forbløffet at han innstilte ilden.

Slik behandler man sabotører

Man hører ofte at det blir påstått at fyrsten av Dessau er den som har oppfunnet marsjskrittet i hjertets takt. Dette er ikke sant. Dessaueren har oppfunnet ladestokken av jern, og han har gitt marsjskrittet dets kampverdi. Ladestokkene var før hans tid av tre. Soldaten måtte ha en ladestokk, for geværene var forladere. Stokken tjente til å trykke kruttet fast til kulen. Dersom ladestokken ble brukket, var soldaten kampudyktig. Sabotører dro nytte av dette forhold. Like godt som de slo ut sine fortenner så de ikke lenger kunde bite av patronen, knekket de ladestokken. Ladestokken av jern var til stor nytte for de godvillige soldater og gjorde sabotørens muligheter mindre. Marsjskrittet i hjertetakt, som egentlig var marsjtakten til kampbruk, ga korporalene og offiserene mulighet til å stille opp og bevege sine kampgrupper nøyaktig på centimeteren slik som det var nødvendig. De rifler man hadde dengang var med sine rette skjefter ikke eksakte våpen. Det var ikke mulig å treffe et punkt. Det ble skutt rett fram. Ved at underoffiseren eller offiseren stilte opp og beveget og innstilte sine menn i den retning som var nødvendig, siktet han for alle sammen.

Så lenge de prøyssiske grenaderer øvde på fredsmessig måte, spottet hele verden „vaktparaden fra Potsdam". Men da Fredrik den store førte sine musketerer, fysilierer og grenaderer i krig og vant sine seire med dem, vek spotten for forferdelse. Man kalte Fredriks armé „en krigsmaskin".

Den som kaller det menneskelige hjerte en maskin, blir kalt en platt materialist. Riktignok spiste den franske filosof som sammenliknet mennesket med en maskin ved kong Fredriks bord i Sanssouci, men også denne mann måtte la det menneskelige hjerte gjelde som en selsomt besjelet del av maskinen. I alle fall skulde man ha stusset ved det forhold at den prøyssiske krigsmaskin også kunde synge salmer.

Hjertet lar seg ikke tvinge

Da forferdelsen hadde gitt seg litt, forsøkte man å kopiere maskinen, men uten hell. Fredrik hadde for eksempel befalt at man skulde øke antallet av skritt pr. minutt til 75 under slagene. Han hadde jo også kunnet gi ordre om at det skulde være 80 eller 77, men han gjorde det ikke. For 75 hjerteslag i minuttet svarer allerede til en lett ophisselse. Nettopp denne tilstand kunde han hensette sine tropper i for å gi dem den hurtighet som han trengte til sine manøvrer under slaget. Men om dem skal vi snakke seinere. Foreløpig skal vi holde oss till marsjtakten og om den er det å si at man ikke kan fastsette den vilkårlig. Den må utføres i en rytme som stemmer med de hemmelighetsfulle lover, der bor i menneskets bryst.

Kasernegården er ikke den riktige plass for føleri, men det er da levende mennesker som ekserserer på den. Man kan ikke øve vold mot menneskehjertet uten å gjøre skade, og så underlig det enn kan klinge, er det dog så at råtamper og åndløse regnemestre har lettere for å spille fallitt på kasernegården enn i boudoiret. Det viste seg også seinere i Preussen, da etterfølgerne til den fintfølende Fredrik ikke forsto mer av arven etter ham enn tallet, og trodde at det gikk an å oppnå større resultater ved å forhøye tallet.

Et slag som aldri har funnet sted

Menneskets trang til å skape legender har særlig tatt seg av et slag i det 18. århundre. Det er kanonaden ved Valmy i 1792, hvor den prøyssiske hær under hertugen av Braunschweig, forsterket med de franske emigranter, marsjerte opp mot den franske revolusjons hær under Kellermann.

Det som skjedde, ble gjort uforglemmelig ved at en dikter deltok i det. Goethe var til stede. Han grov seg ned mellom de prøyssiske kanoner og holdt tappert ut. Seinere skrev han det berømte essay, som slutter med ordene: „Fra i dag og fra dette sted begynner en ny epoke i verdenshistorien, og dere kan si at dere var til stede!"

Dikteren var smertelig berørt da han skrev det. Da hertugen av Braunschweig hadde gitt ordre til at de prøyssiske tropper skulde trekke seg tilbake, sa han at etter dette vilde menneskene trenge 30 års krig for å gjøre godt igjen det som var skjedd på denne ene dag og følgene av det. Og revolusjonskrigene varte faktisk omtrent så lenge. Dikterens deltakende ord har ikke bidratt lite til å skape legenden om Valmy.

Legenden om Valmy er påstanden om at revolusjonstroppene, „de bukseløse", hadde fått den prøyssiske krigsmaskin til å stoppe ved sitt heltemodige pågangsmot. De stilte folkehærens tungtveiende kolonner mot eneveldets linjetaktikk, og den dresserte linje brøt sammen under dette trykk: Det frihetslengtende hjerte hadde seiret over despotismen.

Det er enno ikke oppklart hva som egentlig hendte ved Valmy. Det er bare noen kjensgjerninger som står fast. A: Dengang fantes det enno ingen kolonnetaktikk; B: Ved Valmy kom det ikke til noen berøring mellom de franske og de prøyssiske tropper; C: Det har overhodet ikke foregått noe slag ved Valmy, for nettopp da slaget skulde begynne, ga hertugen av Braunschweig ordre om tilbaketog.

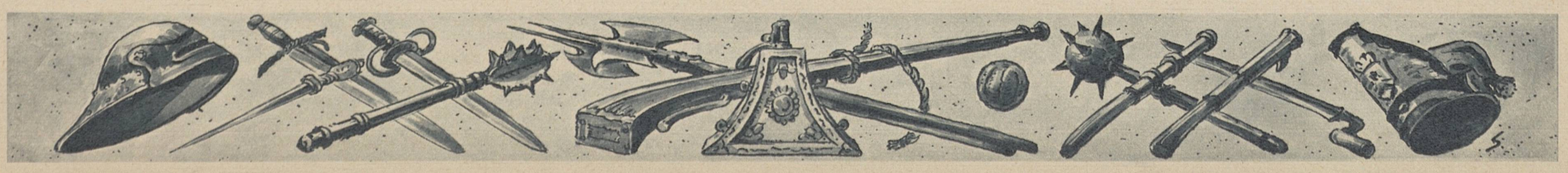
Valmy var en kanonduell uten noen særlig virkning på noen av sidene. Den prøyssiske konge Fredrik Wilhelm den 2. hadde gitt sin befaling om at franskmennene skulde angripes. De sto i et antall av 50 000 i en meget uheldig stilling, og normalt vilde de være blitt slått av prøysserne. Man forteller at hertugen hadde ergret seg så meget over uenigheten og kjeglingen mellom emigrantene i sin leir at han var blitt lei av hele foretakendet. I alle fall nøyde prøysserne seg med å stille opp sin slaglinje etter kanonaden og brakte på den måten maskinen til å stanse. Like etter tok forhandlingene om våpenstillstanden til, og prøysserne marsjerte bort. Hadde de ikke mer tiltro til sin maskins kraft, hadde de glemt sine gamle hemmeligheter eller syntes de synd på franskmennene?! Nok om det, de lot det ikke komme til noe slag.

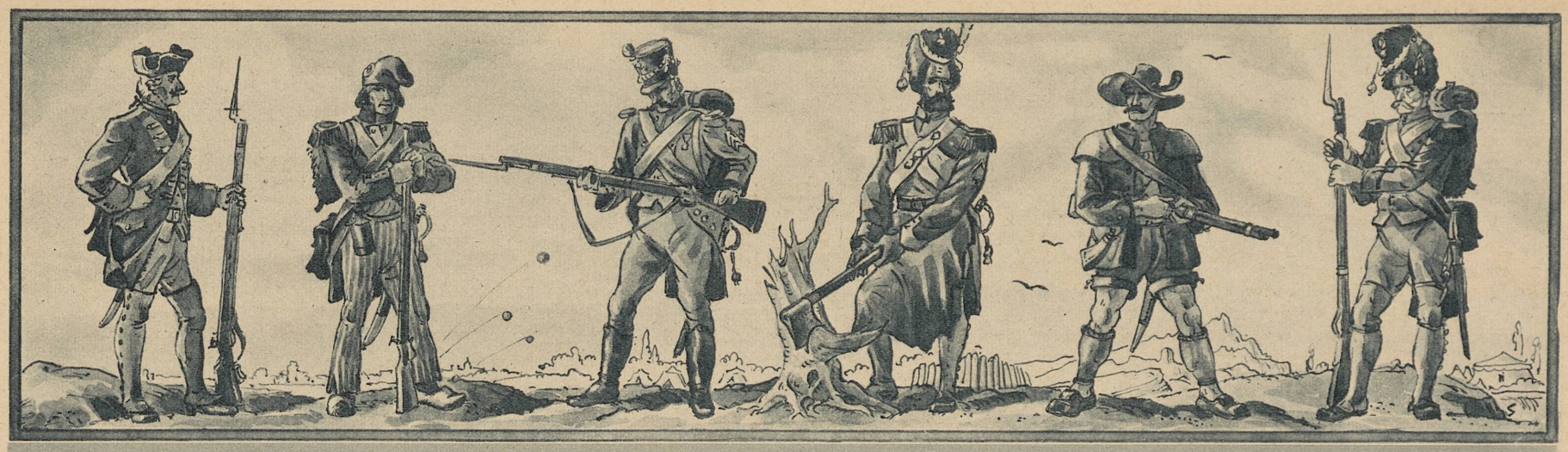
Moralsk sett var franskmennene seierherrer, men de hadde ikke seiret i noe slag. Napoleon, som var en fabelaktig psykolog, gjorde seinere den gode gamle Kellermann til hertug av Valmy og ga på denne måten episoden en betydning som den aldri har hatt. Men han arbeidet bare videre på den legende som allerede var oppstått ved å ære Kellermann på denne måten. Napoleon visste meget godt at franskmennenes kolonnetaktikk først ble vist to år etter i slaget ved Fleurus, og at dette var første gang.

Carnot, franskmennenes eksersermester

I dette slag kjempet franskmennene mot østerrikerne, og trass i at franskmennene utførte virkelige undre av tapperhet, gikk det meget dårlig for dem. Sivilisten Carnot, (som er den egentlige skaper av den franske folkearméen som ble benyttet av Napoleon), gikk foran troppene med sablen høyt løftet, og på sabelspissen bar han sin hatt som et merke. Men deres venstre fløy var, likesom også den høyre, allerede i den største fare. Da ga prins Josias av Sachsen-Koburg, som hadde kommandoen over østerrikerne i midten og dessuten hadde den øverste ledelse, helt uventet signal til tilbaketog. Det var meldingen om kapitulasjonen til Charleroi som hadde nådd fram til ham og hadde gjort ham forvirret. På den måten lot han seieren fare, og franskmennene ble belønnet for sine store ofre.

Men det kom først til et virkelig sammenstøt mellom den nye og den gamle skole i 1806 da Napoleon slo prøysserne ved Jena og ødela dem fullstendig ved en mønstergyldig forfølgelse. Da viste det seg at Goethe hadde hatt urett. Selv om prøysserne hadde seiret ved Valmy, så vilde folkene hverken ha vært spart for de blodige revolusjonskamper eller de moralske konflikter som fulgte med den. Den militære kraft som viste seg i Frankrike, var dyptgående sjelelig begrunnet. Men også de militære lovprisere av revolusjonen og Napoleons tilbedere har urett, når de mente at den franske seier hadde gjort Fredrik den

Fredriciansk fysilier. *Den lette steinlåsflinten, bajonetten og den vanlige marsj er hans seierstegn*

Sansculotte. *Begeistringen og massestormen skaffet ham triumfen. Med sine våpen kunde han ikke utrette stort*

Fransk chasseur, 1800. *Som enkeltkjemper, rekognosør og melder like berømt. Jegeren er en elitesoldat*

Napoleonsk sappeur. *De første pionører med øks, bjørnelue og lærforkle. Gikk forrest ved storming og parade*

Tyrolsk „Standschütze". 1806. *Berømte skarpskyttere. Arvinger den tyske landsknechttradisjon. Første opprørere mot Napoleon*

Napoleonsk grenaderer *„De gamle snurbarter" Gjaldt for å være uovervinnelige. Gikk til grunne i Spania*

stores lære og hans politiske system til gammelt skrap. Da infanteriets historie er folkenes historie, skal man se på de bidrag som Frankrike og Preussen-Tyskland har gitt til utviklingen av infanteriet, uten noen fordom.

Historien om en fattig hund

Mens den franske konge sa: „Staten, det er meg," preget Fredrik den store et annet ord som sitt motto: „Jeg vil være min stats første tjener!" Preussen var en rettstat, og kjennere av revolusjonshistorien vet hvilken opphissende virkning den franske vaudeville „Mølleren fra Sanssousi" hadde på befolkningen i Paris, fordi den med agitatorisk kraft ga uttrykk for den prøyssiske konges aktelse for likheten overfor loven, et prinsipp som også han bøyde seg for. I Preussen var et av de krav som hadde størst betydning under den franske revolusjon, allerede blitt oppfylt for lenge siden, der var alle borgere like for loven. Alle borgeres verneplikt, en av de ting som også ble vunnet ved revolusjonen, var blitt uttalt som prinsipp allerede 50 år før ved innførelsen av kanton-systemet, selv om den praktiske gjennomførelse ikke var særlig rigorøs. Preussens stilling i Europa var som en terrier omgitt av bulldogger. Og terrieren i midten var en fattig hund i motsetning til bulldoggene.

Hvis Preussen overhodet skulde tenke på å ta imot en militær utfordring fra sine fiender, måtte det på forhand slå inn på andre veger enn de mektige og rike. Preussens krigsførsel måtte være preget av angrepsånd, smidighet og sparsommelighet. Preussen kunde ikke operere med hensynsløst masseoppbud. Det kunde seire ved overrumpling og nå resultater ved overraskende manøvrer. Her må det for klarhetens skyld sis at en tilfeldig seier ikke er noen overraskelsesseier.

Hvordan overrasker man en sterkere motstander? Man samler den ringe kraft man selv har på et bestemt sted i den hensikt å lage et tyngdepunkt som tar likevekten fra motstanderen. No reiser spørsmålet seg: Hvordan skal man oppnå en slik tyngdepunktdannelse? Fredrik ervervet seg udødelig berømmelse som feltherre ved at han fant et brukbart svar på dette skjebnespørsmål. Han blåste atter liv i den antikke feltherrekunst. Ut av historiens kalde mørke dro han fram hemmelighetene til Epaminondas, Alexander og Scipio. For å kunne benytte dem, måtte han ha en armé som var like godt innøvd som en ballett. Den prøyssiske armé som hans far hadde etterlatt ham, oppfylte disse forutsetningene. Det øvrige skapte Fredrik selv med hjertetakt-marsjen og med sin feltherrekunst. Han kunde ikke ha utført de teoretisk sett umulige ting som han utførte, dersom han ikke hadde hatt det infanteri som hans folk ga ham og som han selv hadde formet.

Kunsten å danne et tyngdepunkt

Forsakelse, intelligens, besluttsomhet og mot inntil døden måtte han forlange av sine tropper i høyere grad enn andre førere. Han kunde ikke belønne dem med rikdommer, for det hadde han ikke, de fikk bare berømmelse, rettferdighet og siden engang brød. Han måtte ikke bare la sine tropper marsjere etter sine egne hjerters takt, han måtte også handle ut fra deres hjerter. Napoleon sa at det ikke var de par ører han fikk i lønn og utsikten til å få en billig orden som gjorde soldaten til en helt. En helt ble han først når det lyktes for føreren å elektrisere soldatens hjerte. Fredrik den store var en mester i denne kunst. Hans toleranse, hans fanatiske sans for rettferd og hans dristige mot levde i prøyssernes hjerter. Derfor kunde han gjøre dem til det herligste stridsinstrument.

Antikkens store feltherrer hadde studert falanksens egenbevegelse under slaget og utnyttet den til dannelse av tyngdepunkt. Ved bruk av skjold og spyd dreide falanksen seg langsomt om sin egen akse. Ved at man undertrykte denne bevegelse i sine egne linjer og forsterket den fløy som den fremmede falanks dreide seg mot ved sin egenbevegelse, klarte man nesten uten arbeid å danne et slikt tyngdepunkt og var sterkere enn fienden på den avgjørende fløy. Denne måten å gjøre det på, er gått inn i historien som Epaminondas' skjeve slagorden.

Fredrik oppnådde det samme ved å stille sine tropper opp på skrå under slaget. Musketerene kjempet i tre rekker. To kamplinjer ble ført inn i slaget, mens den tredje ble brukt til reserve. Fredrik satte grenaderene på flankene, for de hadde det verste arbeid å gjøre, selv etter at handgranatene var kommet ut av bruk, for på flankene kom de først i berøring med fienden.

„Kulen er en dumrian . . ."

I det 18. århundre var man enno ikke blitt enige om nytten av skytevåpen. No og da var Fredrik den store også av den mening at bajonetten utrettet mer enn kulen eller handgranaten, som den gang veide 2—3 pund og derfor ikke alltid kunde kastes så langt at den ikke var en fare for ens egne framrykkende musketerer. Russlands største feltmarsjal, Suvorov, uttalte etter Syvårskrigen: „Kulen er en dumrian, men bajonetten er en vismann". I alle fall angrep Fredriks grenaderer med bajonettene overalt hvor de kunde. Vanskeligheten ved Fredriks måte å kjempe på, som alltid gikk ut på å danne et tyngdepunkt i motstanderens flanke, var den innviklete måte å utvikle marsjordningen til slagordning. Troppenes skrå oppstilling forutsatte at offiserer og underoffiserer i høy grad kunde kunsten å befale og at mannskapene ikke bare var lydige, men hadde en instinktiv forståelse av situasjonen, en anelse om hva som vilde komme i neste minutt.

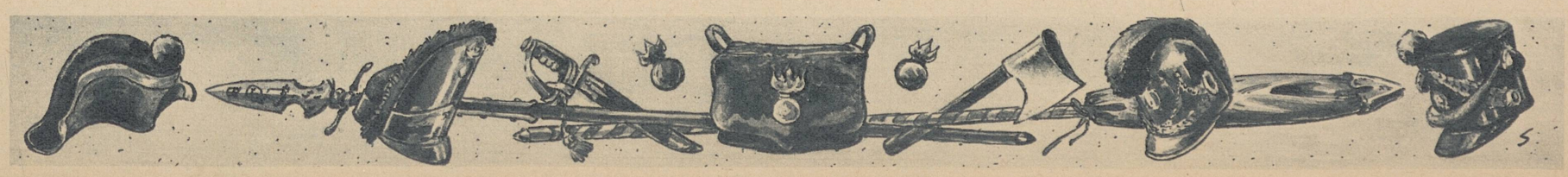
Fredriks eksersis hadde til hensikt å la soldaten ha en stadig levende bevissthet om sitt hjerte under slaget ved hjelp av den samme takt for marsj og hjerteslag. Marsjskrittet gjorde ham rolig og eksersisen hadde oppdratt ham til å gjøre det han skulde og ikke bare det han vilde. Han skulde for eksempel ikke skyte, når han trodde at han var i fare, men når han fikk ordre til det.

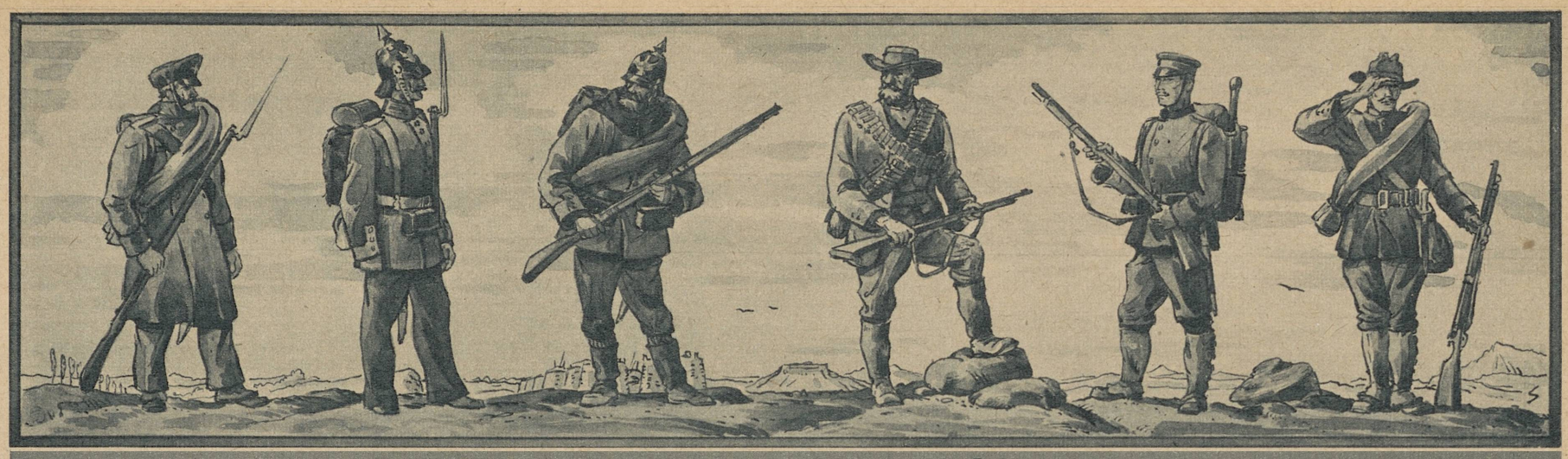
Lading og avfyring av geværet måtte foregå samtidig og på befaling. En mann som handlet alene utenom rekken vilde ha fått hele linjen ut av orden. Enkeltskudd var det bare jegere og de grenaderer som hadde fått ordre om det, som hadde lov til å avgi. Likesom hagene, vannkunstene og musikken i rokokkotiden, hadde også slaget sin grasiøse, men faste ordning. Fredriks krigskunst oppløste ikke denne ordning på noen måte, men den beveget hele spillet med stor kraft. Den kamuflerte frammarsj, den langtrekkende og utholdende kavaleribevegelse og slagets bevegelse omkring tyngdepunktet i flanken var veldige og allikevel beherskete operasjoner. Slagskissene fra den tid med alle sine inntegnete kurver kunde ha stammet fra Bouché eller Watteau, og vært grunnplanen for kunstferdige veggtepper.

De unge kalver og de gamle stuter

Fredrik den store ble født i 1712 og Napoleon i 1768. De femti års forskjell var nok til å legge et ugjennomtrengelig slør over den store konges tid. Napoleon har studert Fredriks slag uten å kunne forstå dem. Den eneste i den tid som forsto seg på dette, var den sveitsiske bankier Jomini, som gjorde tjeneste som outsidergeneral i Napoleons armé og i 1812 gikk over til russerne. Jomini forsøkte å innvie Napoleon i Fredriks hemmeligheter, men det var forgjeves. Korsikaneren ble bare ergerlig og påsto barskt at den skjeve slagordning ikke hadde vært noe annet enn bløff, et påfunn som skulde forvirre motstanderen. I denne merkelige mangel på forståelse ser man et nytt bevis på den underlige lov om generasjonene, om motsigelsen på grunn av mangel på forståelse, som man så ofte ser at sønner tillater seg overfor sine fedre. Det er et kraftig ord som sier „Unge kalver tror at deres forfedre var gamle stuter." Seinere, da han satt på St. Helena, var Napoleon blitt klokere og han sa om Jomini: „Denne general er ingen forræder. Det er skjedd ham stor urett."

For feltherrene åpnet revolusjonen tilgang til et så stort menneskereservoar, som den dristigste fantasi neppe hadde holdt for mulig. Når man hadde så mange mennesker til disposisjon, ble

Prøyssisk landvern 1813. *De første europeiske soldater som bar lange frakker. Seierherrer over Napoleon*

Grenader fra 1818. *Pikkelluen, romantisk blanding av den antikke hoplitthjelm og tysk ridderlue. Den korte jakke er praktisk*

Prøyssisk musketer, 1866. *Formerer seg til kamp i løp. Den lave infanteristøvel er det nyeste*

Boerkriger 1900. *Berømte skarpskyttere, bønder og hyrder, svm sto imot maskingeværet*

Japaner 1904. *Gamasjer og spade. Terrenget blir mer og mer tatt hensyn til, skyttergraven blir oppfunnet*

Filippinekjemper. *Ved århundreskiftet dukker likeledes denne første moderne ørkensoldat i den jordfargete dekkuniform opp*

alt langt enklere, og desto mer mennesker Napoleon kunde disponere over, desto råere fór han fram. Den nye tid overtok bare en ting fra den gamle, det var oppmarsjens kunst.

Man kan ikke tenke seg Napoleons feltherreskikkelse uten hans stabssjef, Berthier, en liten gullbrodert mann med et stort pærehode. Han satt og bet seg i neglene på de store røde hendene sine og tegnet med sølvblyanten så forsiktige, sarte linjer inn på Europakartet at en kunde tro det var en gjente som hadde tegnet dem.

Napoleon vant sine slag ved marsjer og ved hensynsløse masseangrep. Hans infanterister måtte kunne marsjere og dø. De gikk ikke til kampen etter hjertets rolige slag slik som de prøyssiske grenaderer, nei, de ilte til sin dødsfest i takt med de opphissende hurtige rytmene til Marseillaisen.

Berømmelsens høydepunkt

I sin tid ble disse tropper aldri overtruffet når det gjaldt mot og vågsomhet. I sin inderlige forakt overfor døden var de uovertrufne så lenge japanerne enno ikke var dukket opp innenfor europeernes horisont. Man må huske at disse soldater i mange år sloss på alle Europas slagmarker. Også prøyssernes seinere heltedåder, pionéren Klinkes offerdød i 1864, bajonettstormen ved St. Privat, heltegjerningene fra skogholtet Nachod og ved Gravelotte, det var engangsytelser, når man sammenlikner dem med det årelange offermot som ble vist av Napoleons grenaderer. Buntladingen og bajonetten var deres våpen. Den skjeggete pionér med det store forkle, piggøksen og kruttsekken, grenaderen med opplantet bajonett, og den store skare av urostiftere som kaster seg som store innsektsvermer fram mot fienden før de vektige kolonner gikk til angrep med bajonettene, disse urostiftere som kunde kaste seg til jorden og stå opp akkurat som de vilde, de var Napoleons fotfolk sammen med de andre.

Det system av langstrakte linjer som preget det fredricianske slag, ble brakt i uorden av disse jublende kolonners utemmete kraft. Salmene forstummet overfor deres ville „Ça ira".

Den fredricianske slagordning var flat og lang. Den kjente bare til en større dybde i kolonnene på det sted hvor tyngdepunktet skulde dannes. Napoleons slagordning var dyp og fast sammenføyd. Denne ordning gjorde at flankene nesten var usårbare. Napoleon vilde skape et tyngdepunkt i slagets midte. Hans mål var ikke å valse ned motstanderen fra siden, men å bryte igjennom, så motstanden ble revet opp i enkelte deler som en da kunde gripe tak i og knuse. Midlet til å bryte igjennom, var å konsentrere feltartilleriet i slagets midtpunkt. Napoleons oppmarsjkunst var basert på bestrebelsen etter å komme i ryggen på fienden, å sperre vegen for ham til hans egen hovedstad, og under enhver omstendighet å tvinge ham til kamp. Gjennomføringen av denne bestrebelse krevde det nøyaktigste stabsarbeid på forhånd og den aller største dristighet hos feltherren. På St. Helena sa Napoleon:

„Jeg er kanskje historiens dristigste general"

Hans krigskunsts virkelige grunnelementer er levende også i dag. Feltherrene har av ham lært å benytte ilmarsjene til overraskende fastspikring av motstanderen og til gjennombrudd. Hans feil er evige advarsler. En felttogsplan som er avhengig av at forskjellige arméer og troppedeler samarbeider på det nøyaktigste, kan man bare gjennomføre i slikt terreng hvor klima og veger ikke unndrar seg enhver beregning. Eksempler på dette har man i Russland og Spania. Napoleon har aldri kjempet bedre enn i Frankrike, Tyskland og Italia, altså i land hvis klima og vegforhold var nøye kjent. Han hadde sitt første uheld på grunn av at man ikke kunde beregne det polske landskaps vinterforsumping.

Hans militære geni er udødelig; udødelig er hans folks dyder, men dødelig var revolusjonens pågangsmot. Ære og tretthet var det man hadde igjen etter mannen med det kortklipte hår som mer enn noen annen hadde klart å opptre som en familiefar overfor sine soldater, trass i at han som general Weygand sier i sin „Den franske armés historie" allerede under borgerkrigen på Korsika hadde klart å skalle av de rester av sin følsomhet som kunde ha vært til hinder for utfoldelsen av hans militære geni. Fyrst Blücher kunde slå ham helt to ganger på grunn av at de idealer, til hvis forsvar Napoleon til å begynne med var rykket ut, no ikke lenger ble verget under trikoloren, men under Brandenburgs banner.

Bakladeren skapte nye mennesker

Det 19. århundre, den borgerlige individualismes tidsalder, omformet også risten sette inn alt han hadde av sjeleinfanteristen. Inntil da måtte infantelige og intellektuelle evner for å undertrykke enhver individualistisk trang. Hans personlighet var årsaken til hans tapperhet, standhaftigheten i lidelse og overvinnelsen av enhver svakhet under marsjen. Hans våpen, geværet, var et upersonlig instrument som bare gjorde nytte når det ble anvendt i større mengder. En soldat kunde bare lade det i stående stilling. Geværet kunde bare avgi et skudd, og så måtte det lades på ny på en meget omstendelig måte. Hvis man dreide det om og brukte det som kølle, eller brukte det med opplantet bajonett, gjorde det enno mer nytte. Derfor liknet infanteristen støtt på oldtidens hoplitter med deres spyd.

Men no ble bakladegeværet oppfunnet, og det store magasin. Dermed fikk krigen et nytt ansikt og infanteristen utviklet seg til å bli slagmarkens mest framtredende personlighet som etter hvert gjorde seg til herre over alle våpenarter. Musketeren tilegnet seg først terrenget. Inntil da var landskapet hans fiende, for den stående mann som ladet sitt gevær kunde en oppdage fra alle kanter. No ble landskapet hans venn. Hver jordfold var en beskyttende rustning hvor han kunde ligge og skyte. Fordelen ved å kunne lade i liggende og krypende stilling ga slagmarken i infanteristens hand når en unntar et par hundre meter, som motstanderen behersket. Den kritiske strimmel som han ikke var herre over, var de tre hundre meter foran den fiendtlige front, denne hindring som franskmennene kaller „den blå sone". Men han lærte også å overvinne denne sone ved sprangvis framrykking og ved det endelige stormangrep.

Seierherrens tilbakeblikk

I det 19. århundre preget den franske armé slagordet: „Infanteriet, slagmarkens dronning." Riktignok hadde dronningen enno mange årtiers kamp foran seg før hennes krav på herredømme også ble anerkjent av de andre troppearter. Artilleriet og kavaleriet gikk enno lenge omkring med den mening at de var de slagavgjørende våpen. Hvordan kunde det være annerledes, når den store Napoleon hadde vært artillerist, og når de strålende soldaterskikkelser kom fra kavaleriet. Tenk bare på Murat som red foran Napoleons hærer med et leopardskinn til sal, prydet med himmelblå bukser, mens strutsfjærene som var festet i briljantglinsende agraffer bruste omkring ham. Det var utenkelig at det tunge rytteris angrep ikke lenger skulde avgjøre slagene, ja, en visste at Murat til og med en gang hadde ledet et av dem sittende på en kamel. Men, den tyske broderkrig i 1866 ble avgjort av infanteriet ganske alene. Da den seierrike generalissimus for denne krig, grev Hellmuth von Moltke tok et tilbakeblikk over krigen, gjorde han det med disse ord: „Infanteriet har på enhver måte ytet fabelaktige ting når det gjelder å marsjere og når det gjelder å slåss.. De møtte de østerrikske bataljoners angrep med ødeleggende salver, og møtte virkningen av de fiendtlige batterier ved å la sine tirailleurer gå fram, inntil de var kommet innenfor de små geværers skuddvidde og kunde skyte ned betjeningsmannskap og hester og på den måte erobre kanonene. Kavaleriet er seg i den grad sin overlegenhet bevisst at det i mange tilfelle ikke syntes det var verdt arbeidet å formere karréer eller samle seg i flokker."

Fridericus redivivus

Moltke, seierherren fra Sedan og Königgrätz, var krigsteaterets dramaturg

Tysk infanteri 1914. *Et kompromiss av paradeuniformen og fetlmessig anvendelighet*

Stormsoldater 1916. *Stålhjelm, handgranater, granatsekker, lærbesetning, puttees, den moderne soldats fødetime*

Skyttergravsoldat 1917. *Defensivtankens produkt, beskytter seg ved pannen og brystpanser samt skjold. Meget ubevegelig kjemper. Gassmaske!*

Maskingeværskytter. *Det „tomme slagfelt"s herre. Tank- og stormsoldater kjemper mot ham*

Stormpionér 1918, *knekker med flammekasteren bunkerbesetningenes og skyttergravmennenes moral*

Tysk-øst-afrikaner 1916. *Den første allroundkjemper, som i ørkenen benytter alle våpen, også kanonene*

i det 19. århundre. Han var elev av Clausewitz. Clausewitz var Scharnhorsts elev. Scharnhorst var en elev av fyrst Wilhelm av Lippe, som hadde lært krigskunsten av Fredrik den store. Napoleon, massenes feltherre, mannen som ofret uhørte mengder av menneskeliv, var atter avløst av et geni på den subtile krigskunsts område. Tiden forlangte en syntese mellom Fredrik og Napoleon. Napoleons ilmarsjer, at han tvang motstanderen til å stanse ved en overraskende oppmarsj, og tvang ham til å slåss der hvor den overlegne feltherre ønsket det, lot seg arrangere enno langt bedre etter at man hadde fått jernbanene.

Utviklingen av infanteristenes personlighet tillot atter feltherren å fortsette utviklingen av den fredricianske linje. Moltke søkte atter å danne tyngdepunkter i flankene. Han elsket det fredricianske spill med angrep på motstanderen fra siden, og han hatet stormangrepet med bajonetter som hadde kostet de prøyssiske garder så store tap i 1870 ved St. Privat. Men allikevel gikk det ikke an å unngå massestormangrepet, det var det kraftige neveslag som skulde slå motstanderen til jorden etter at han var manøvrert inn i en ugunstig situasjon.

Den infanteritaktikk som ble utviklet av alt dette var en blanding av den smidigste hurtighet og den mest konsentrerte kraft. Etter ønske måtte kolonnen kunne forandre seg til en lang utstrakt skytterlinje og så tilbake til en angrepskraftig formasjon. Dette betydde at infanteristene atter og atter måtte lære å løpe. Det prøyssiske infanteri, etter hvis forbilde alle jordens infanterister etter hvert ble utdannet, øvde seg no i to marsjtakter, det gamle fredricianske hjertetaktskritt med 75 skritt i minuttet og springmarsjtakten med 112 skritt i minuttet. Dannelsen av de enkelte kampformasjoner ble fullført i springmarsj. Bataljonen besto av fire kompanier. Ved oppstilling til slag ble fløykompaniene først trukket fram og formertes til skytterkjeder. De to andre kompanier fulgte etter som reserve med 150 meters avstand.

Det var skytternes store kunst å forføre fienden til angrep. De skulde lokke ham inn på 300 meters hold. Først når fienden var kommet i denne sone, ble det åpnet geværsalver mot ham. Så lenge motstanderen holdt fast på Napoleons framstøtstaktikk, og lot seg lokke inn i den blå sone, var han nesten alltid fortapt, for å trekke seg tilbake var selvmord, da geværene skjøt meget lenger og kulene gikk hurtigere enn fienden kunde trekke seg tilbake.

Ved denne elastiske måte å kjempe på kunde man selvfølgelig ikke lenger bruke den stive og rette linje som Fredrik den store hadde brukt. Den nye linjes indre styrke var den ensartete, instinktive måte å handle på som de hadde lært gjennom eksersisen på kasernegården. Den prøyssiske „drill" var det overpersonlige element som holdt de kjempende enkeltpersoner sammen. Drillen, denne stadige innøving av én og samme ting som har vært betegnet som åndløs, var garantien for at den enkelte, selv i de mest forferdelige, nerveødeleggende og sjelsrystende øyeblikk under slagets rasen, kom til å gjøre det riktige.

„Drillen" er et usynlig panser

Det beskytter mannen under slaget, fordi det hindrer ham i å gjøre det som er feilaktig og kan føre ham i fordervelsen. Drillen skal ikke kvele personligheten, men gi den kraft til automatisk å gjøre det riktige. Automater kan ikke brukes i slaget, men mennesket må lære å beherske de paniske instinkter som slumrer i ham fra forfedrenes tid og med et rykk plutselig våkner i slagets tummel. Meningen med drillen er å gjøre soldaten tilgjengelig for appell under fare. Han må reagere på tilrop fra sin fører og ikke gjøre annet enn det som er fornuftig. For at soldaten skal kunne overleve slaget, må han ha vært inneksersert. Den soldat som ikke er inneksersert, er bare et slaktedyr som begynner å løpe omkring som en vanvittig i det øyeblikk livsfaren inntrer.

Bakladeren gjorde landskapet til infanteristens venn, men det lå en stor fare i dette vennskap. Forat han skulde utnytte terrenget bedre og bedre, bevæpnet man i den prøyssiske armé annenhver infanterist med spade eller øksehakke. Således lærte infanteristen skyttergravkunstene som under verdenskrigen førte til at frontene stivnet. Den hurtige baklader, som hadde lammet Napoleons rå støtkiletaktikk, førte naturlig til at det enno hurtigere maskingevær også kom til. Maskingeværet førte til at man fikk panservognen, og på den måte var det ikke bare den gamle musketers oppgave som forelå: å underordne kavaleriet og artilleriet, no måtte også de to nye våpen erobres. For å kunne gjøre alt dette, fant infanteristen opp to nye ting: infanterikanonen og støttroppen.

De tre mektige

Frontene var stivnet og forankret i jorden på den franske krigsskueplass under verdenskrigen. Da reiste for første gang de tre menn seg som skulde bli kimcellen for den nye infanterist. Disse tre menn trådte fram mot alt som var pansret, som bar våpen og som hadde gravd seg ned i jorden. De første støttropper ble satt sammen i 1914 i Argonnerskogen, og besto alltid av tre mann. De var spesialister når det gjaldt å valse opp med de fiendtlige skyttergraver. I sin bok: „Vinterslaget i Champagne", skildrer prins Oskar av Preussen en av disse første støttropper: „Ved et annet regiment hadde tre mann slått seg sammen til et trekløver når det gjaldt slike angrep i skyttergravene. Den mellomste og sterkeste bar i venstre hand to maskingevær-beskyttelsesskjold, og i høyre hand hadde han øksehakken. Til høyre og til venstre for ham og like bak ham kom de to andre, den ene bar et større antall handgranater og den andre var bevæpnet med bajonett. Slik dro dette underlige trekløver ut på sin blodige veg mens de slo om seg, kastet og stakk og satte skrekk i franskmennene, og de gjorde oss utmerkete tjenester. Skjoldbæreren meldte seg hver kveld frivillig til denne farlige oppgave. Da man spurte ham om han ikke vilde ta det med ro en tid eller heller arbeide med gevær eller handgranat, svarte han bare, at det var ingen som kunde betjene skjoldet og øksehakken slik som han, det var hans jobb, resten kunde de andre gjøre like godt."

Og således var Rohr

Denne støttropps angrep foregikk til å begynne med alltid fra flanken. Dette var også ved skyttergravsystemet motstanderens svakeste punkt. Selvfølgelig forsto fienden meget hurtig faren og ordnet sin flankesikring tilsvarende. Det som støttroppen manglet, var en liten kanon som den kunde ta med seg. Firmaet Krupp fabrikerte i 1915 en forholdsvis lett kanon med et kaliber på 3,7 cm. som var utstyrt med en lavett med panserskjold. Det lot til å være det riktige våpen, og no tok hærledelsen til med å nyorganisere støttroppene, som jo til da hadde vært en improvisasjon fra infanteriets side. Den overlot til pionérene å stille opp en stormavdeling som et eksperiment. Forsøket lyktes. Så ble det overlatt til infanteriet å stille opp stormavdelingene i den endelige form. Hauptmann Rohr ble deres hjerte og primus motor, en merkelig mann; han var aktiv offiser og kom levende gjennom krigen, trass i at han ettersom han var fører for stormavdelingene nesten alltid sto i kuleregnet. Rohr døde i 1930 i Lübeck som Oberstleutnant. Han var en slank, storvoksen mann med et ironisk ansikt. Hans taktiske evne var like stor som hans tekniske viten. Han pendlet fram og tilbake mellom skyttergravene, ammunisjonsfabrikkene og de kjemiske laboratorier, kjempet, ordnet og konfererte, grublet og seiret. Han har skapt den moderne krigers utseende og hans utrustning. Stålhjelmen, flammekasteren, handgranaten, buntladingen, den langstrakte lading (som man sprenger vekk piggtrådhindringer med), alt sammen ble uteksperimentert, foreslått og fullkommengjort hos Rohr.

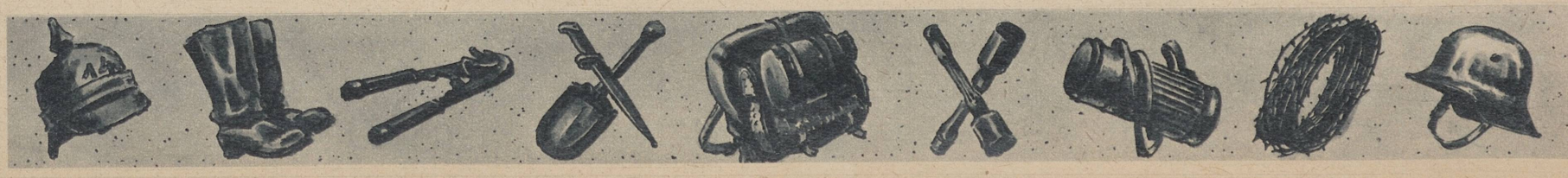
De andre betraktet teknikkens fullkommengjørelse som det der skulde avgjøre krigen, men Rohr mente at det viktigste var å gjøre mennesket fullkomment. Han samlet sine erfaringer i følgende setning: „Alle hjelpemidler og maskiner kan sammenlagt ikke utrette så meget som en handfull menn med hjertet på rette sted."

Opprop til alle

Denne setning betydde revolusjon. Infanteristen, som lengtet etter å få slutt på skyttergravkrigen, hadde enno en større oppgave å løse, en sak som vedkom alle mennesker. Han oppfylte tidens vilje, da han tok opp kampen mot materialismen; han ga menneskeheten en lære som steg mot stjernene fra skyttergravene: „Se på meg", sa infanteristen, „jeg gjorde det umulige, jeg våget å gå fram mot maskinene, mot automatene, mot robottene, som, etter viljen til dem som er grepet av teknikkens vanvidd, skulde være herrer på slagmarkene og dermed verdensherrer. Jeg har våget det, og no skal også du våge det! Du skal erkjenne at mennesket er maskinens herre. Maskinen er til for din skyld, og ikke omvendt."

På denne måte ble vårt århundres revolusjon til på verdenskrigens slagmarker. Det var forsøket på å beseire kapitalismen og å innføre den sosiale rettferdighet. De tre behjertete menn som reiste seg av Argonnerskogens skyttergraver med skjoldet og øksehakken, bevæpnet med handgranat og bajonett, de var representanter og forkjempere for de idealer som det blir kjempet for i vårt århundre.

For å kunne klare sine oppgaver bevæpnet stormavdelingene seg framfor alt med ro. De fotograferte den stilling som de vilde storme og bygde den opp bak fronten nøyaktig slik som den var.

Tysk gruppefører 1940, *med forbedret maskinpistol fra verdenskrigen*

Stormpionér 1941, *går fram mot bunkere med langstrakt ladning*

Tyske alpejegere. *Heiste det tyske krigsflagg på Olymp og Elbrus*

Afrikakorps 1941, *stormer Tobruk, blir stående i Egypt*

Så planla de hvordan de best skulde løse problemet: å erobre den.

Man begynte altså atter engang på begynnelsen når det gjaldt krigføringen; og det vanskelige ved denne begynnelse framgår av den kjensgjerning at situasjonen ved fronten var låst fast, ikke bare på ett sted, men på tusen steder. Overalt hadde krigen gravd seg ned i jorden. Infanteristen måtte ikke bare til å lære på nytt, han måtte også straks lære fra seg igjen det han hadde lært. Han måtte lære og undervise samtidig, det var oppgaven som ble stilt til stormavdelingene. De måtte være klar til å skille seg med alt som ikke holdt mål. De skilte seg først av med 3,7 cm. kanonen. Den var allikevel for liten, dvs. dens virkning var ikke sterk nok. Man uteksperimenterte infanterikanonen med et kaliber på 7,5 cm.

Stormavdelingenes første bedrifter var angrepet på Schratzmännle som ble gjennomført på fire timer den 12. oktober 1915, og som ble avsluttet på seierrik måte med bare 4 døde og 11 sårete. Så kom Hartmannsweilerkopf. Den var gått tapt like før jul 1915, og ble tilbakeerobret av „Sturmabteilung Rohr" den 22. og 23. desember i samarbeid med reserve-jeger-bataljon nr. 8.

En skildring fra dødens gap

Stormavdelingene besto av frivillige, for det meste unge menn som lengtet ut av de trange skyttergraver og den åndsfortærende stillstand. De vilde se „det hvite i fiendens øyne" og fikk en grundig utdannelse i stormavdelingene. I løpet av krigen ble stormavdelingene tildelt nytt mannskap fem ganger. Det var alltid nye frivillige som trengte på for å få de dødes plasser. Ved krigens slutt sto stormgrenaderen ferdig. I sin bok: „I dødens gap" skildrer Franz Schauwecker ham: „Allerede i det ytre skiller „vestkrigeren" seg fra soldatene fra krigens begynnelse. I sin mest utpregete form: kampsoldaten fra stormbataljonene, marsjerer han ikke med geværet på skulderen, men med karabinen på ryggen. Hans knær og albuer er beskyttet av lærlapper. Han bærer ikke lenger patrontasker da han har patronene i jakkelommen. Over begge skuldrene henger det to sekker for handgranater i kors, og de ellers uunngåelige marsjstøvler er forsvunnet på grunn av sin tyngde og plumphet, og på beina har han lette snørestøvler og gamasjer."

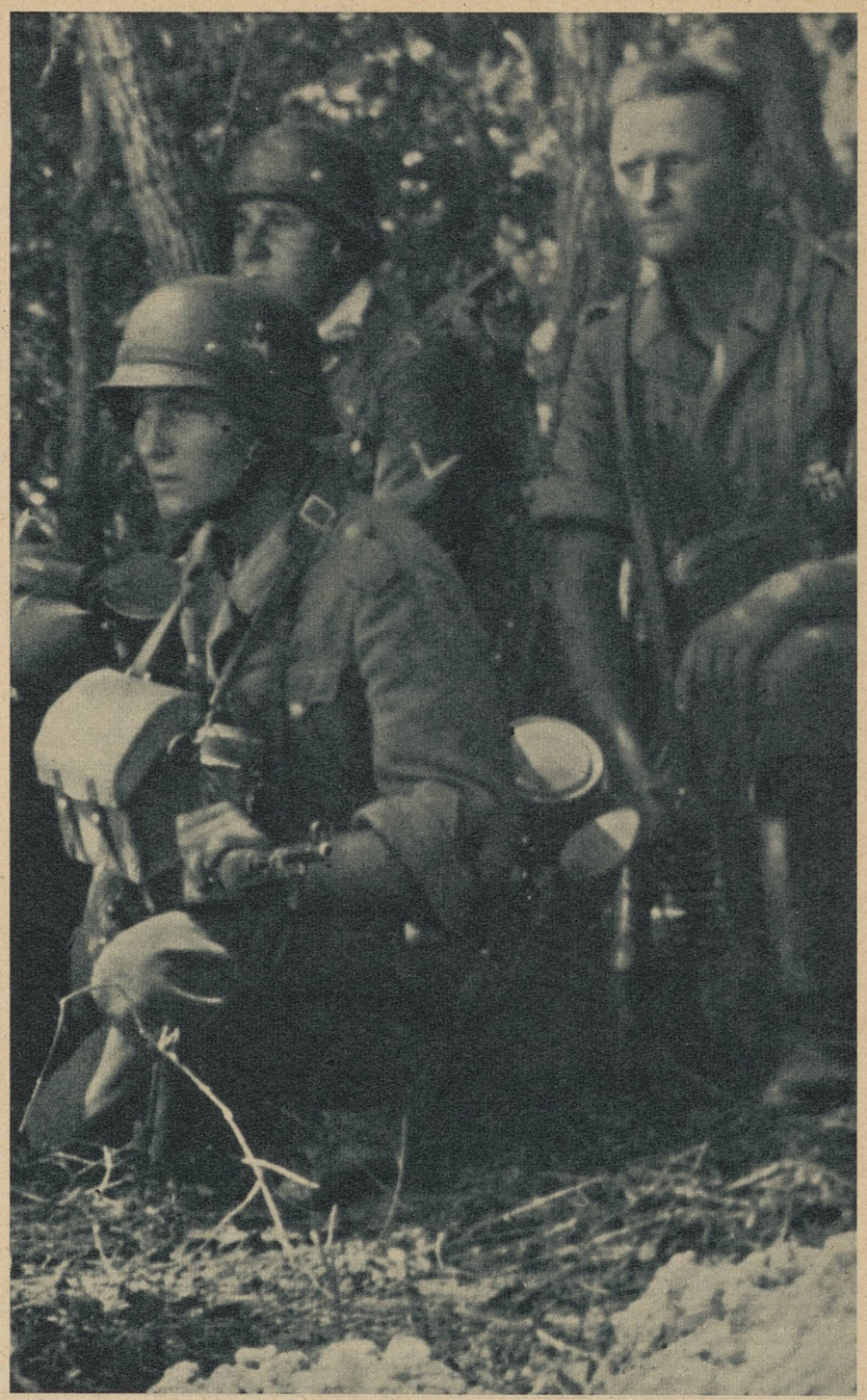
Oppdraget er løst

No står man overfor spørsmålet om hvorfor disse menn ikke klarte å tilrive seg seiren. Det var for få av dem, og før de klarte å lære hele arméen det de visste, var våpenstillstanden allerede kommet. Stormavdelingene var infanteriets elite, det var unge, sportstrenete karer som marsjerte foran en hær der var nedtynget av 4 år skyttergravskrigs møye og håpløshet. Hærens store gross gjorde nok med at de til stadighet tilførte stormavdelingene nytt blod. Det var det tyske infanteris stolte verk å ha skapt den nye krigertype, mennene som vågde å gå fram mot krigsteknikkens frambringelser. Men infanteriet hadde også ytet mer. Det var lyktes det å dra alle andre troppedeler inn under de infanteristiske oppgavers bann. Artilleriet hadde utarbeidet en metode som var beregnet på at infanteri og artilleri skulde samarbeide intimt ved operasjoner i stor stil, og at dette måtte framtvinge gjennombruddet gjennom den stivnete front. Ved tyskernes siste offensiv under verdenskrigen besto dette system sin prøve på en strålende måte. Kavaleriet hadde steget av sine hester allerede i annet krigsår, og mange regimenter hadde salt av for alltid for å vie seg til nye oppgaver, båret av den gamle angrepsånd; flyvning, panservåpen og etterretningstjeneste. Pionérene, som ved oppbyggingen av stormavdelingene for alltid var blitt forbundet med infanteriet, utviklet kamppionérer, en ny type fotfolk som det ikke går an å tenke seg den moderne krig uten.

Den ærerike tyske armé kunde uten skam legge våpnene fra seg, fordi den hadde en sjelelig — åndelig arv å etterlate til de kommende generasjoner, sin viten og sin lære om det nye menneske. På sportsplassene, i hundretusenmannshæren, fra dikternes skrivebord, fra politikkens talerstoler, overalt ble denne arv forkynt, eller hver enkelt del av den ble bevart i troskap. Da Tyskland atter hadde tilkjempet seg sin rett til militært forsvar, ble den nye vernemakt skapt i denne læres ånd. Infanteriet går i spissen. Hærens viktigste læresetning lyder:

Det som ikke er besatt av infanteri, gjelder ikke som erobret

Infanteriets organisasjon går nedenfra og oppad. Dens grunnlag er den minste enhet, gruppen. Den består av ni mann, derav er en fører, det er

Tysk infanteri-støttropp 1942. *Brent av lidelse og herdet av kampen, slik står de stadig sprangferdige, de gamle marsjgjengere og seierherrer, fulgt av heimens blikk våger de også det siste: spranget mot bolsjevismens stålmaske, mot tilintetgjørelsens raseri*

underoffiseren; tre mann tar seg av maskingeværet, de andre kjemper individuelt. Gruppene sammensluttes til pelotonger, hvis ledere er offiserer, og pelotongene danner kompanier. Kompanifører er i regelen en Hauptmann. Kompaniene er sammensluttet i bataljoner, og bataljonene er sluttet sammen i regimenter. Hvert regiment har et kanonkompani med infanterikanoner og haubitser, og et antitankkompani med små spesialkanoner.

Enhver gruppe utfører i det små det som hele arméen higer etter, å omgå flanken, å omringe, å foreta framstøt og gjennombrudd. Hvert infanteriregiment har sine egne etterretningsmidler og sine egne pionérer. Helt fra begynnelsen av lærer hver enkelt mann å se alt med underoffiserens øyne. Enhver gruppefører kan erstatte lederen av en pelotong og enhver pelotongfører kan erstatte kompanisjefen. Enhver korporal (Gefreiter) kan overta etter underoffiseren og enhver soldat etter korporalen. Disse soldaters dyd heter: Hold fingeren utstrakt, krum den ikke! Det blir bare skutt når intet annet nytter. Når det blir skutt, skal hvert skutt treffe sitt mål. Grunnlaget for utdannelsen er den gamle fredricianske hjertetakt-marsj. Hele hæren marsjerer etter det sunne mannshjertes rytme, også flyverne lærer denne marsjtakt før de lærer noe som helst annet. Pansersoldaten lærer det, rytteren, pionéren og etterretningsmannen. Hver eneste mann blir først utdannet som infanterist. Det finnes ikke noen avdeling i hele arméen hvor der ikke er infanterister. Også panservåpnene har sine grenaderer. På samme måte som ynglingene i de gamle germaneres hærer klamret seg til hestenes man og sprang med rytterne til slaget, så kjører i dag infanteristene framover sittende på panservognene. Infanteriet er den hjørnetann som tygger og knuser det som fortennene har revet i stykker.

Et hvert nytt våpen, sier de som vet alt bedre enn andre, betyr infanteriets død. Infanteristen røyker taus sin sigarett og smiler. Han vet at i morgen vil han ha dette våpen. Det finnes bare én eneste ny ting på krigsteknikkens område som overlever alle oppfinnelser. Denne nye ting er infanteriet, krigens evig unge barn, mannen som kjemper til fots slik som også Sokrates gjorde, fotsoldaten som er den første og til evig tid den eneste som skal se det hvite i fiendens øye.

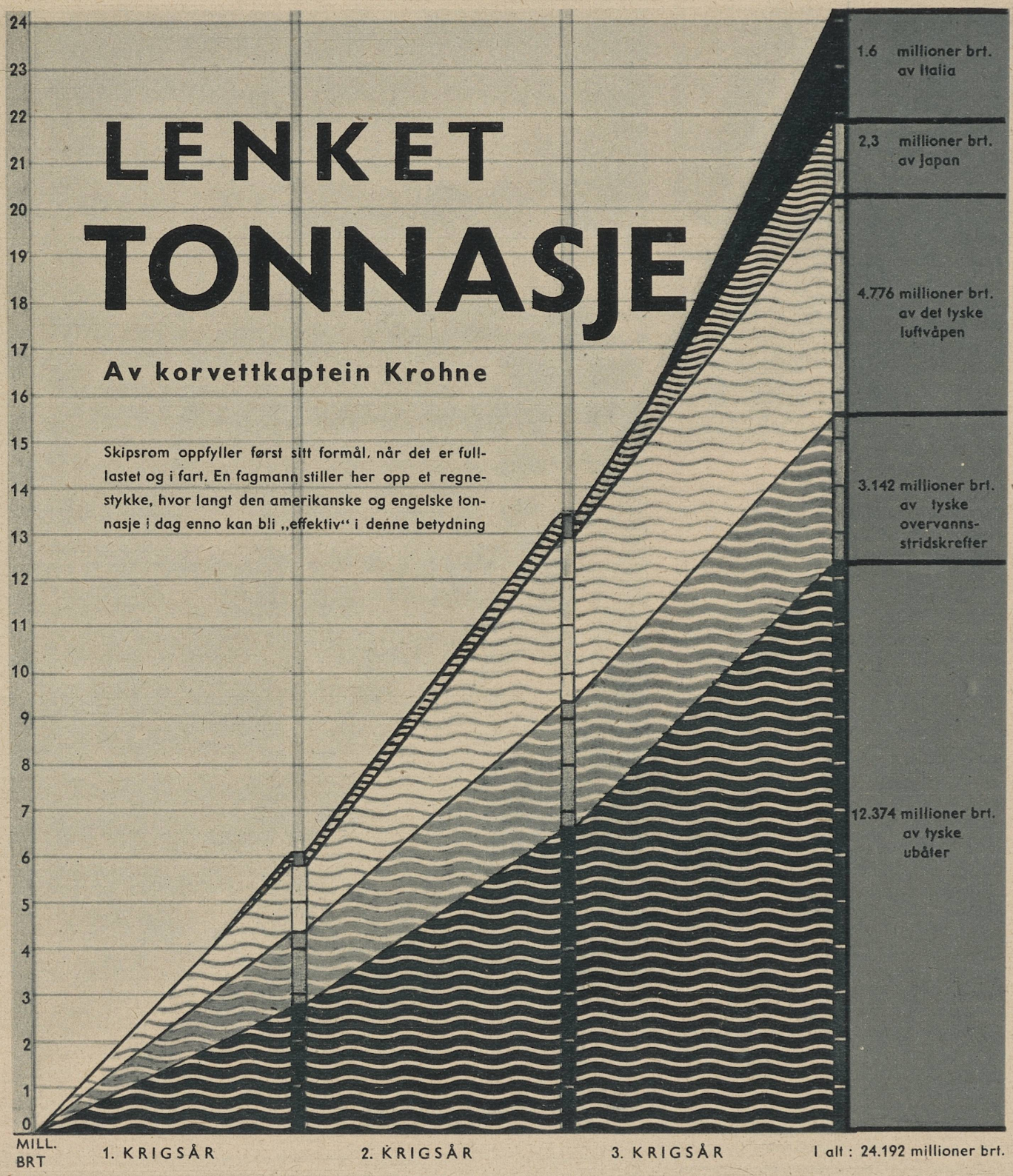
P. K. Kiaulehn

LENKET TONNASJE

Av korvettkaptein Krohne

Skipsrom oppfyller først sitt formål, når det er fullastet og i fart. En fagmann stiller her opp et regnestykke, hvor langt den amerikanske og engelske tonnasje i dag enno kan bli „effektiv" i denne betydning

Ca 24.194 millioner brt. fiendtlig skipsrom ble senket i de tre første krigsår av italienske,, japanske og tyske sjøstridskrefter

Agitatorene av Churchills og Roosevelts skole regner seg til en seier av summen av de vedvarende nederlag — som en kjøpmann, der taper noe ved hvert eneste stykke, og muntert forsikrer: „Kvantiteten vil nok bringe det inn!"

Denne tåpelige oppfatning begrunner de på følgende måte: „Også i 1914/18 har vi tapt alle slag og vunnet krigen. Denne gang vil det gå på samme måte, for — slagene har vi allerede tapt." Hva kan man si til det?

Romutstrekning — Englands hjelper?

Krigen 1914/18 ble kalt verdenskrig og fortjente denne betegnelse, forsåvidt som det ved krigsutbruddet dengangen stod to tyske stridskrefter i kamp over hele verden: Grev Spees Øst-Asia-eskadre tilintetgjorde ved Coronel — etter å ha krysset Stillehavet — en kampsterk britiske eskadre. — Krysseren „Emden" fører resultatrik handelskrig i Det indiske hav. — I de tyske kolonier, først og fremst i Tysk-Øst-Afrika, blir sterke fiendtlige krefter bundet. — Eskadren „grev Spee" bukker ved Falkland under for et flåte forband av britiske storkampskip, som måtte trekkes tilbake fra den britiske heimeflåte. — I Mellom-Atlanterhavet binder krysseren „Karlsruhe" sterke britiske flåtestyrker i en resultatrik handelskrig. På samme måte er tyske hjelpekryssere i arbeid på alle hav. — „Goeben" og „Breslau" bryter igjennom til Konstantinopel.

Etter tre år er denne verdenskrigsskueplass skrumpet forskrekkelig sammen til hin ubarmhjertige ring, som lukker seg om Tyskland. Sperringene mellom Skottland-Norge og Dover-Calais såvel som mineleggingen i Nordsjøen gjør innsatsen vanskelig selv for tyske ubåter. Imellomtiden kunde Britannia nesten uhindret nytte verdens romutstrekning for sin krigsviktige forsyningsskipsfart. — Romutstrekningen viste seg den gang som Britannias beste forbundsfelle.

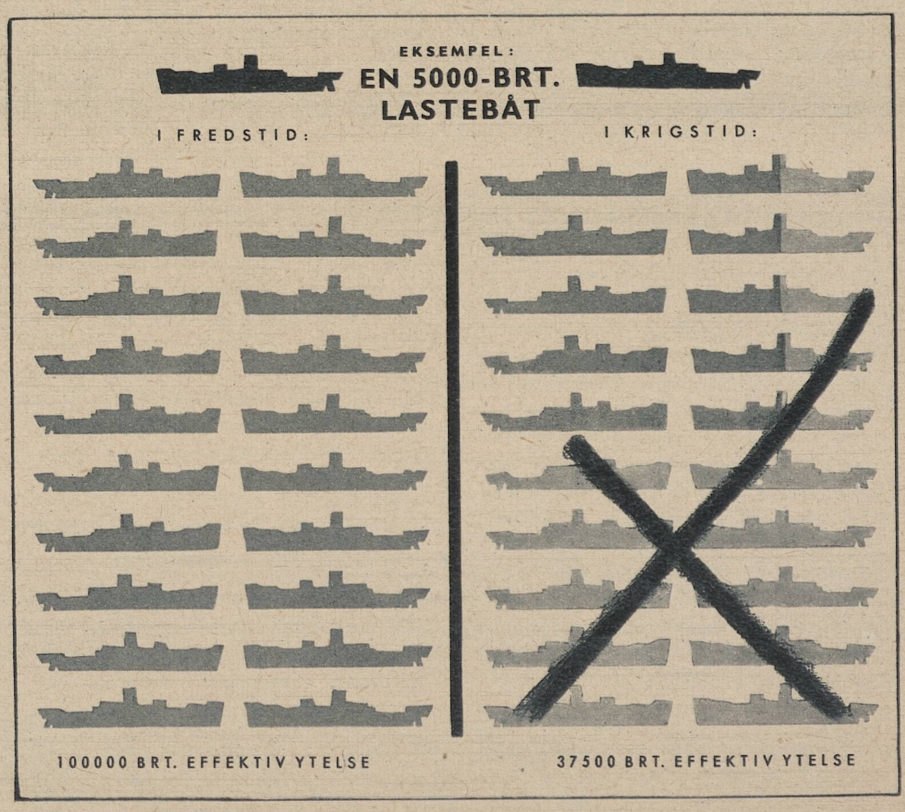
Romutstrekningen — Englands fiende?

Nøyaktig omvendt forløper siden 1939 den krigen, som Britannia så uforsiktig slapp løs i tillit til den engang så gunstige romutstrekning av jordkloden: Brannfaklen Polen er slokket i løpet av 18 dager. — Den tyske besettelse av Norge kommer de britiske hensikter få timer i forkjøpet. — Derved og med gjennombruddet til den franske Atlanterhavskyst er en avsnøring fra verdenshavene avgjørende forpurret, avgjørende viktige støttepunkter fra Nordkapp til Biskaiabukta er vunnet for den tyske sjøkrigsføring. — Med Italias inntreden i krigen blir imperiets pulsåre i Middelhavet berørt. Enno før avgjørelsen er falt til aksemaktenes gunst, trer Japan inn i krigen og avskjærer den livsviktige forbindelse mellom Stillehavet og Det indiske hav. — Tyske ubåter står foran Amerikas østkyst, herredømmet over Middelhavet går avgjørende over til aksemaktene. Vegen til England, til Murmansk, gjennom Middelhavet, til Vest-Afrika og ruten rundt Sør-Afrika til Suez, til Persiabukta og India blir truet av tyske ubåter.

Av den samme romutstrekning, som i 1914/18 har vært Britannias og dets alliertes kraftkilde, vokser no for Tysklands fiender fram alle sorgene for deres krigsføring!

Ingenting er bedre egnet til å anskueliggjøre disse britiske og amerikanske sorger mer overbevisende enn det oversjøiske transportspørsmål: For Britannia og USA er forsyningen av den britiske øy med råstoff og levnetsmidler, forsyningen av USA-troppekontingentene og muligheten for opprettelsen av en annen front, et livsspørsmål. For Tyskland er en oversjøisk forsyningsskipsfart ikke livsviktig, takket være der Führers vidtskuende to fireårsplaner og erobringen av Ukraina, Don- og Kubanområdet.

Fortsettes side 58

En 5000 brt. damper, som for eksempel mellom Amerika og Britannia i fredstid har fullført 10 fram- og tilbakereiser, vil i krigstid årlig i høyden kunde greie 5 fram- og tilbakereiser. (Tilbakereise med halv last!)

I Sovjetunionens kornkammer

Infanteri finkjemmer en maismark, et kampterreng, som er likeså lumskt som skog

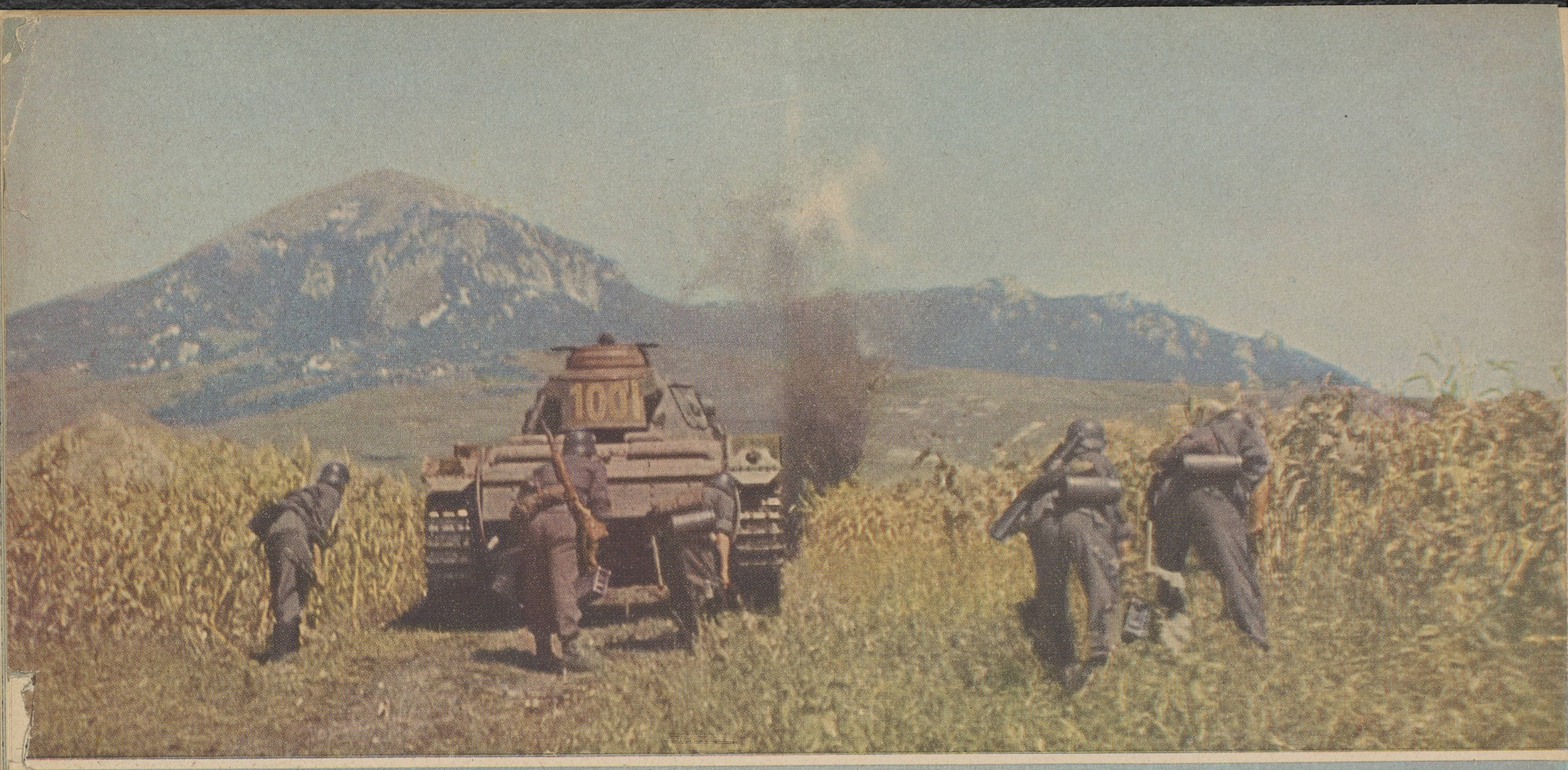
Til bildet på de følgende sider:

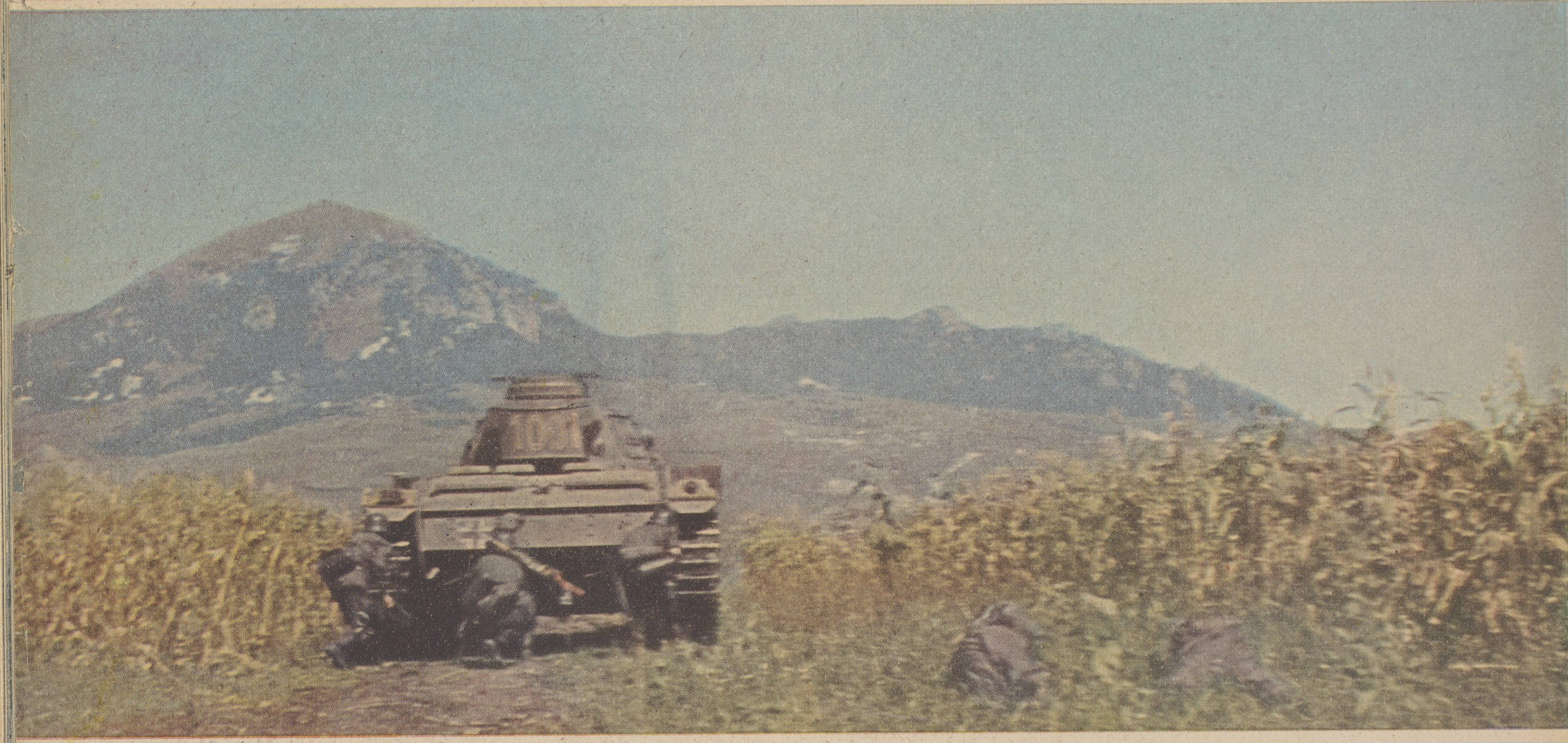
Panservogner ved Kaukasus

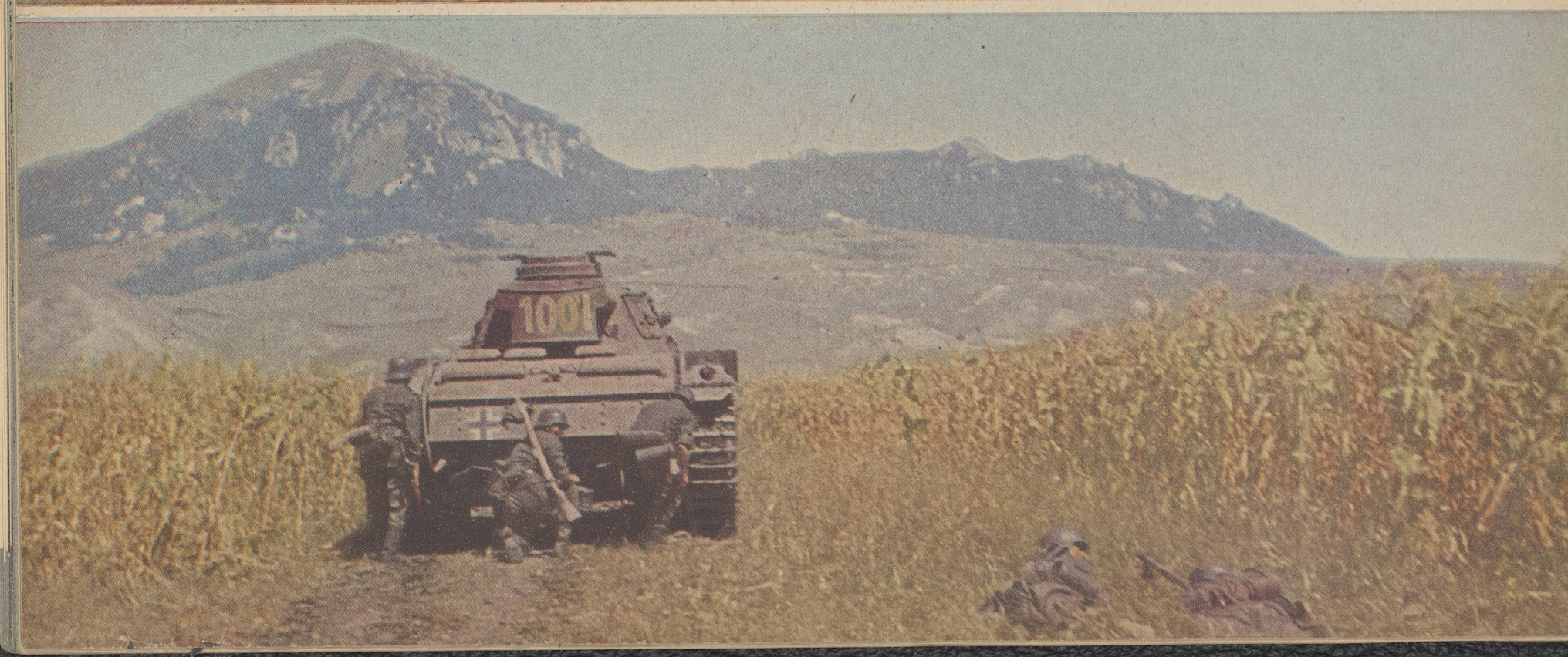
PK-fotos: Krigskorrespondent A. Grimm

1001

1001

1001

Tre bilder og ett skudd

Panserjegeravdelingens befalsvogn ruller alene på rekognosering gjennom en gate. Plutselig gis det ild fra en russisk antitankkanon. Vognen blir stående — truffet i venstre beltekjede, mennene hopper ut av kjøreтøyet og søker dekning . . .

Enhver situasjon voksen . . .

←

Et eller annet sted i Kaukasus holder en panservogn, ledsaget av fem pansergrenaderer. Panserkommandanten vil ut fra tårnet ta et kort overblikk over fienden ved den overforliggende skråning. Da hyler en granat og slår ned fem meter foran panservognen. PK-mannen greier å knipse dette øyeblikket. Man ser kommandanten dukke ned i panservognen. De fem grenaderer er fotografert i det øyeblikk, da de lynrapt kaster seg ned

←

Da ser de tyve meter borte en forlatt sovjetrussisk kanon — med kanonløpet vendt mot vest. Ammunisjonskassene, fylt med 7,62 granater, står ved siden av den. Etter en kort overlegging dreier mennene kanonen rundt . . .

←

. . . bringer den i stilling, sikter og skyter dit bort, hvor ilden like før har forrådt den fiendtlig kanon. To granater jager ut av løpet . . .

←

No, en brøkdel av et sekund seinere, svirrer splintene, søle og stein faller ned — brøkdelen av et sekund for seint: kommandanten er forsvunnet i tårnet, tre grenaderer holder seg dekket bak panservognen, de to andre ligger i ly av maismarken og jorden

PK-foto:
Krigskorrespondent Rühle

. . . og så vet panserjegerne allerede at de har truffet fint. Fienden svarer ikke mer. Hvor ofte har ikke tyske soldater visst å hjelpe seg i en vrien situasjon

↓

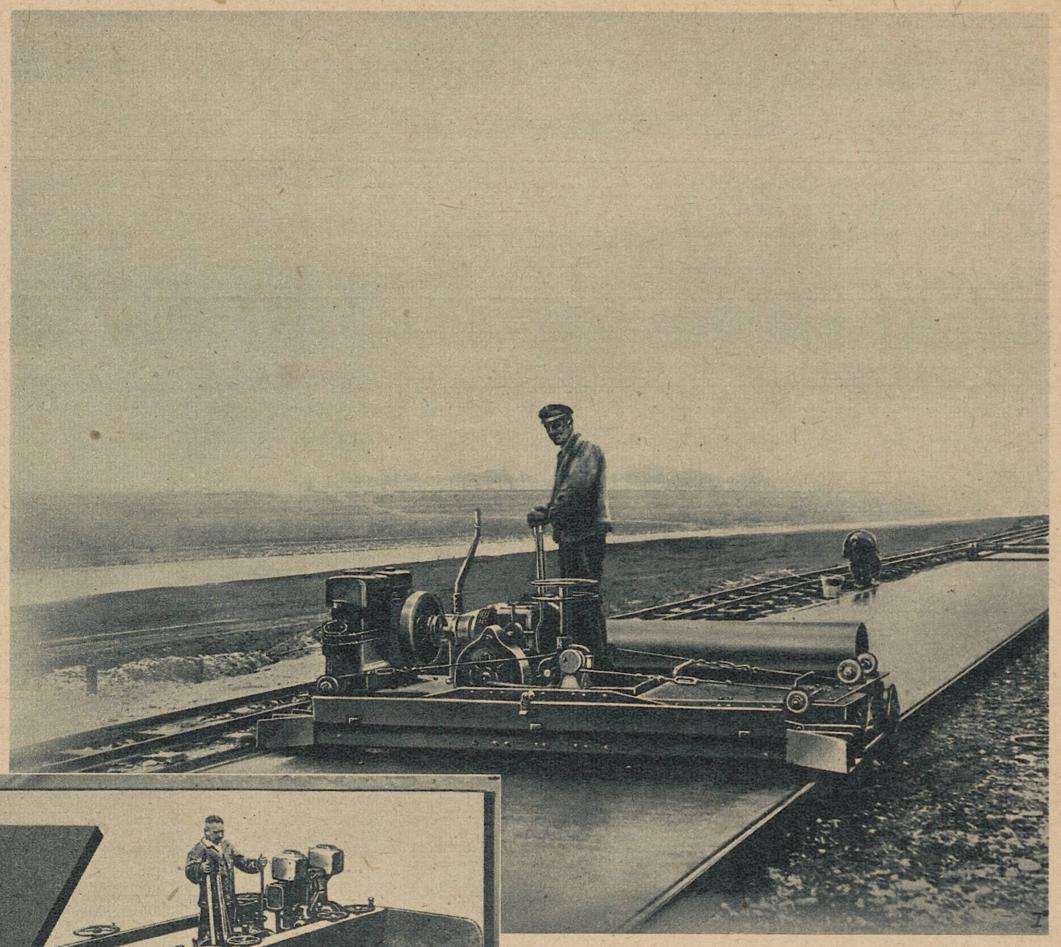
←

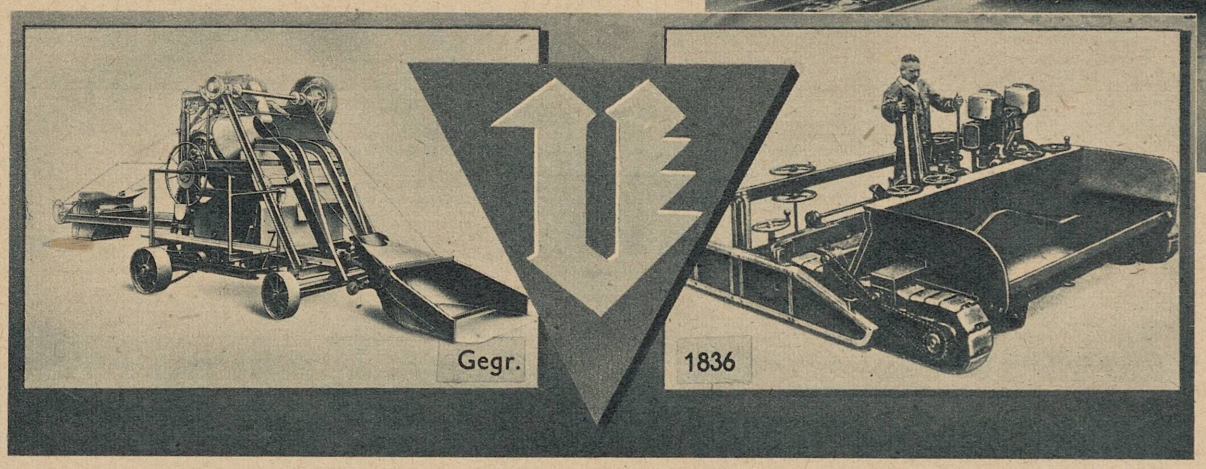
Og igjen brøkdelen av et sekund etter: faren er over. Pansergrenaderene reiser seg, en av dem smiler bakover til PK-mannen, som fotograferte dette nedslaget — det gikk bra enda en gang

PK-fotos: Krigskorrespondent Artur Grimm

VÖGELE

VEIANLEGGS-MASKINER

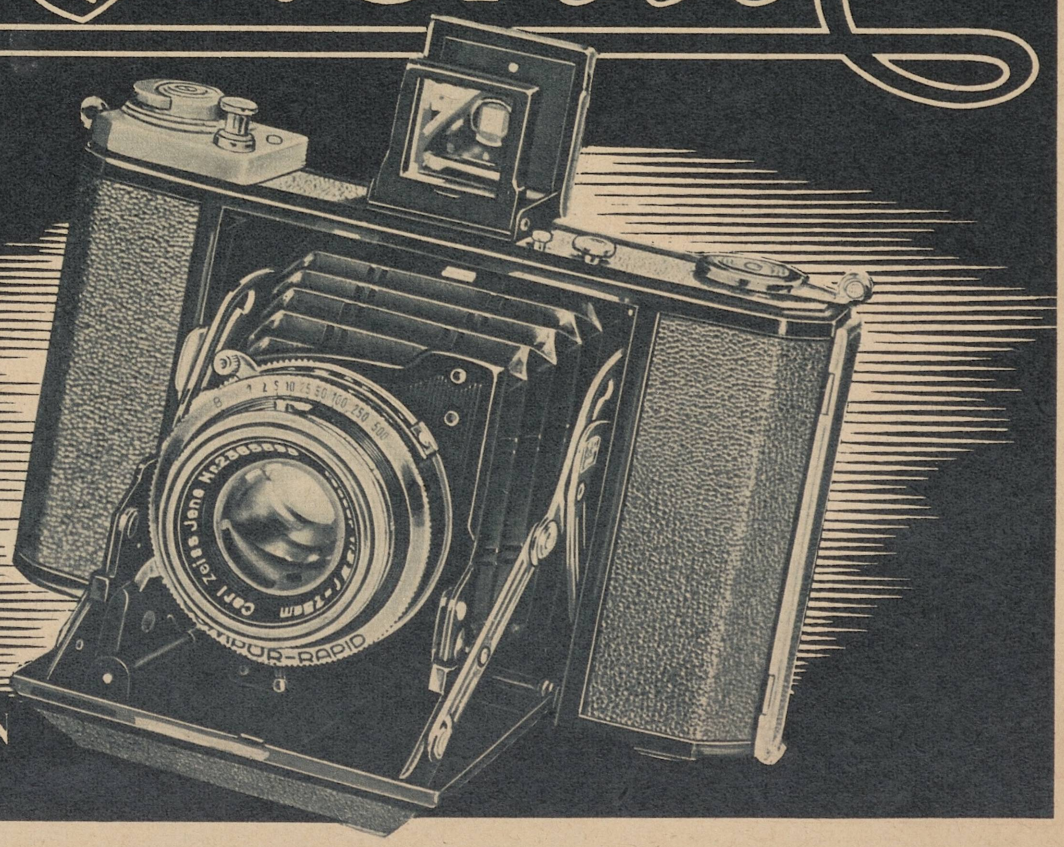

JOSEPH VÖGELE
A. G. MANNHEIM

Telefon: 45 241 · Telegram-Adresse: Bahnfabrik

ZEISS IKON

Ikonta

ZEISS IKON AG. DRESDEN

INFORMER DEM NU, KJØP I FREDSTID / SKARPMOEN & CO., DRONNINGENS GATE 36, OSLO

I ENSOM STORHET...

Utenrikspolitikk og strategi

Av oberst Freiherr Rüdt von Collenberg

Forfatteren av følgende artikkel avslører ut fra historiske sammenlikninger den utvalgte personlighets hemmelighet, hvori de fiendtlige brødre fred og krig, utenrikspolitikk og strategi blir til en enhet, som lager historie. Dermed trenger han til bunns i en av de største hemmeligheter ved den politiske suksess

Motsetningen mellom politikk og strategi er like så gammel som krigshistorien. Det har alltid vært vanskelig å utjevne den, enskjønt begge deler henger sammen på det intimste og er uatskillelige. Ifølge Clausewitz er krigen fortsettelse av politikken med andre midler. Disse andre midler er våpenmaktens. Politikken hører ikke opp med krigens begynnelse, den gjennomsyrer den snarere så lenge den varer.

Når der blir ført krig, må ledelsen av den ligge i hendene på den statsmannen som skal føre politikken. Men samtidig må også forsvarsmakten føres mot fienden. Dette er feltherrens oppgave. I teori og praksis har stadig det spørsmål dukket opp om hvilke forbindelser der er mellom dem begge. Begge er tvunget til samarbeid, men deres interesser synes å gå stikk mot hverandre. Meget som blir erkjent som militært nødvendig, inneholder politiske farer som nettopp i krigens spenning kan belaste staten for sterkt. Politiske hensyn kan hemme militære avgjørelser, som ble betraktet som tvingende nødvendige, men militær forsiktighet og tilbakeholdenhet i politikken, som kanskje nettopp i et slikt øyeblikk vil vise seg sterk overfor andre makter, kan også leilighetsvis være høyst uønsket.

Statsmann og feltherre

Da politikken har forretten, har man leilighetsvis betegnet statsmannen som feltherrens oppdragsgiver. Dermed kan kompetansen riktignok omtrentlig fastslås, men det er bare et utgangspunkt. I alle fall må oppdraget ikke bare bestå i en alminnelig anvisning som f. eks. å vinne militært den engang begynte krig. Clausewitz sier det er meningsløst „ved krigsplaner å ta med militærpersoner på råd for at de rent militært skal dømme om" hva regjeringen har å gjøre. Enno mindre mening er det i å forlange at „de eksisterende krigsmidler skal overføres til feltherren for på grunnlag herav å gjøre et rent militært utkast til krigen eller felttog".

Skulde krigen være helt i overensstemmelse med politikkens planer og politikken være tilpasset krigsmidlene, tillegger Clausewitz, så blir der hvor statsmann og feltherre ikke er forent i en person, bare en god løsning, nemlig å gjøre feltherren til medlem av regjeringen. Da kan han ved viktige anledninger delta i dens drøftelser og beslutninger.

Dermed forutsettes det gagnlige samarbeid mellom forskjellige og forskjelligartede personer. Historien viser imidlertid at dette bare sjelden ble oppnådd. Schlieffen har derfor engang sagt at feltherren må ha all makt i staten i sine hender, han må være konge. De resultatrikeste feltherrer som Alexander den store, Gustav Adolf, Fredrik den store, var det. Cæsar hadde forsøkt å bli det. Napoleon hadde gjort seg til det.

Der gis imidlertid situasjoner hvor der er et statsoverhode, en konge, som selv ikke har noen feltherreegenskaper, uten at den feltherre han har under seg, kunde sette seg i hans sted. Da inneholder Clausewitz' forslag om å oppta feltherren i kongens råd visse farer. Schlieffen skriver: „Det fredericianske rys arvinger anså det for uavviselig å dra i felten sammen med sine arméer. Men da hverken Fredrik Wilhelm II eller Fredrik Wilhelm III. hadde noe av feltherren i seg, oppnevnte de hertugen av Braunschweig til øverstbefalende. Der dannet seg to hovedkvarterer, et kongelig og et hertugelig, som hyppig gikk sammen for å holde krigsråd. Den definitive avgjørelse traff selvfølgelig kongen. Hertugen ble overlatt å utføre det man ikke hadde villet og ikke billiget. Napoleon brøt inn over dette forarmede feltherredømme."

Det hadde vist seg at det ikke gikk på denne måten. Etter hvert har man høstet lærdommer av de gjorte erfaringer. Kong Wilhelm I. følte seg helt igjennom som selvansvarlig statsoverhode. Da han dro i felten, tok han ved sin side som sjef for arméens generalstab general v. Moltke, hvis feltherreegenskaper snart skulde vise seg. I Bismarck hadde han statsmannen til sin disposisjon. Toppen av staten, som hadde å lede krigen, var et triumvirat.

I krigene i 1864, 1866 og 1870/71 overga den seinere keiser Wilhelm I. ledelsen av hæren til sin dyktigste general, generalstabsjef grev Helmuth von Moltke. Ellers var og er generalstabsjefsstillingen bare rådgivende, og ikke tildelt noen kommandomakt. Bildet til høyre viser den gamle feltmarsjal 86 år gammel på hans gods i Kreisau

Bare to ganger i Tykslands historie var generalstabsjefen på samme tid også fører for hele hæren. Generalfeltmarsjal von Hindenburg var øverstkommanderende i øst, da han to år etter utbruddet av den første verdenskrig ble utnevnt til generalstabsjef og likeledes betrodd den øverste hærledelse

Generalstabsjef og hærfører

Til artikkelen her om føring og førerpersonlighet

Det kom no an på at generalen, som hadde den bestemmende innflytelse på hærens ledelse, og ministeren som ledet politikken, og i denne forbindelse særlig utenrikspolitikken, underrettet hverandre gjensidig om situasjonen og sine planer, slik at enhver innen sitt område fattet de riktige beslutninger og gjennemførte dem hos kongen i forståelse med hverandre. Bare på denne måten kunde krigen „være i overensstemmelse med de politiske planer og politikken tilpasset krigsmidlene".

Eningskrigene ga fullstendige resultater. Derfor fikk samtiden og etterverdenen til å begynne med bare se lyssidene. Først litt etter litt er det kommet fram at kampen mellom utenrikspolitikk og strategi ble ført med forbitrelse også dengang.

Bismarck og Moltke

Mens Bismarck og Moltke før krigen 1866 befant seg i god forståelse med hverandre, ble forholdet første gang forstyrret allerede under avmarsjen. Ministerpresidenten beveget kongen til å sende et korps, som var bestemt for Halle, mot sørtyskerne ved Rhinen. Generalstabssjefen satte igjennom at denne nye ordre ble tatt tilbake. Derpå lot Bismarck den ledende general i vest, v. Falckenstein, få en meddelelse som fikk denne til å slå inn på en annen retning enn Moltke ønsket. Også her grep denne inn. Sluttelig uttalte Bismarck seg etter Königgrätz mot generalstabens planer om å angripe befestninger foran Wien. At han på grunn av den tid som var nødvendig hertil advarte mot faren for innblanding fra Frankrikes side og av politiske grunner ikke ønsket en innmarsj i Wien, hadde han rett til som den ansvarlige for utenrikspolitikken. Men han skal også ha gjort et bedre forslag om den videre ledelse av hæren. Med henblikk på alt dette kom Moltke til den oppfatning at ministerpresidenten uberettiget blandet seg inn i operasjonene. I 1870 satte han igjennom at Bismarck, som man i militære kretser betegnet som „leirens plageånd", ikke mer ble innkalt til generalstabssjefens foredrag hos kongen. Ministeren var no ikke mer underrettet om situasjonen, og den personlige misstemning forstyrret samarbeidet.

Allerede i midten av august 1870 uttaler den daværende forbundskansler i ubekjentskap med de militære forhold alvorlige bekymringer med hensyn til de store tap som kunde hindre en i å opptre med det nødvendige ettertrykk overfor nøytrale. Etter Sedan er han for en retrett til Elsass-Lothringen for der å innta en forsvarsstilling. Han mener at franskmennene utmatter seg i indre kamper, men at en framrykning mot Paris vil slutte alle partier sammen til et samlet forsvar. Da beleiringen, etter omringningen av Paris, trekker ut, frykter han at motstanderen blir sterkere i provinsene og innblanding fra utlandets side. Han forlanger den av militære grunner, hvortil hører ammunisjonsmangel, foreløpig ikke mulige beskytning av festningen. Da beskytningen seinere ikke har det av ham ventete resultat, kommer han med nye bebreidelser mot generalstaben. En enkelt episode får ham til å forlange at han tilkalles til de militære foredrag hos kongen. Enskjønt kongen ordner det slik at kansleren blir bedre underrettet, mener denne at han allikevel ikke får vite nok. Enno en episode fører sluttelig i slutten av januar 1871 til en alvorlig konflikt hvor Moltke alvorlig overveier å foreslå for kongen framtidig å la operasjonene lede av kansleren. Feltmarsjalen unnlot å la det komme så langt. Det kom dog ved slutten av det seierrike felttog til en alvorlig krise innen „triumviratet" som bare etter Bismarcks ord ble løst ved at forstemmelsen fant „sitt korrektiv i grev Moltkes urokkelige verdensmannsmessige høflighet". Man kan ikke føre spenningen, — i alle fall ikke utelukkende — til personlig ufordragelighet fra Bismarcks side. Konfliktstoffer ligger i selve saken. Til avslutning kan Schlieffen avgjøre: „At feltherren representeres i et triumvirat, lyktes i 1866 og 1870". Men han føyer advarende til: „Men det behøver ikke dermed alltid lykkes". Etter krigen uttalte Moltke som sin mening: „Politikken betjener seg av krigen for å nå sine planer. Den virker avgjørende på begynnelsen og avslutningen av den, nemlig slik at den forbeholder seg å øke sine krav i løpet av krigen eller nøye seg med et mindre resultat. Under denne ubestemthet kan strategien stadig bare rette sin streben mot det høyeste mål som overhodet kan oppnåes med de midler som står til rådighet. Den går på denne måte best politikken til hånde og bare for dens planer men i sin handling helt uavhengig av den." Seinere har han dog til begrensning sagt at overveiende militære hensyn er bestemmende for krigens gang og at utnyttelsen av dens resultater eller fiaskoer atter blir politikkens sak. Bismarck derimot mente: „Fastsettelsen og begrensningen av de mål som skal oppnås gjennom krigen, er og blir under krigen som før den en politisk oppgave, og måten den løses på kan ikke være uten innflytelse på måten krigen føres på. Den sistes veger og midler vil alltid være avhengig av om man mer eller mindre har villet nå det sluttelig vunne resultat... Dertil kreves kjennskap til den europeiske situasjon, som den militære ledelse ikke behøver å være fortrolig med, informasjoner som ikke kan være tilgjengelige for den." Bismarcks oppfatning er i overensstemmelse med Clausewitz'.

Problem i fredstid

Problemet „utenrikspolitikk og strategi" spiller en rolle, ikke bare i krig, men også i fredstid når det dreier seg om utviklingen og utbyggingen av forsvarsmakten som kampinstrumentet for den framtidige krig.

Bismarck fremmet ettertrykkelig utviklingen av hæren etter 1871, men holdt den dog innenfor de rammer som han anså hensiktsmessige etter den utenrikspolitiske situasjon. Han tok herunder med i beregningen en tallmessig overlegenhet hos motstanderen.

Mot slutten av hans kanslertid i årene 1887—88 var der en farlig europeisk krise. Selvom krigen ble unngått, stilte man seg i de tyske militærkretser, særlig i generalstaben, spørsmålet om hvilken situasjon man vilde ha stått overfor dersom freden ikke var blitt bevart. Man drøftet også med rette om den inntrådte avspenning ikke bare var forbigående og at man allikevel måtte regne med krig i overskuelig framtid. Betraktningen av den militære situasjon førte slett ikke til beroligende resultater. Tremaktsforbundet var tallmessig betraktelig underlegent overfor Frankrike og Russland, dessuten hadde også Russland allerede i fredstid trukket sammen sine stridsstyrker ved den tyske grense. Utsiktene for en gunstig våpenkamp syntes problematiske. Der reiste seg tvil om den gamle kanslers politikk var overensstemmende med tidens forhold. Denne tvil var medvirkende til skismaet mellom Bismarck og Wilhelm II.

Den kritikk som reiste seg mot kansleren, er ikke helt uforståelig. Allikevel var den ikke berettiget. Den vurderte ikke tilstrekkelig den motvekt hans utenrikspolitikk hadde skapt og som måtte betraktes som en supplering av den tyske forsvarskraft. Hans rustningspolitikk, som alt etter forholdene hadde drevet framover eller mant til tilbakeholdenhet, kan bare forstås innenfor rammene av hans samlede politikk, som han førte for et „mett" tysk rike. Resultatet av hans statskunst har gitt ham rett. Under hans etterfølgere ble det annerledes.

Omkring århundreskiftet var de tyske rustninger enno tilstrekkelige. Men et desennium seinere var hæren som følge av en uberettiget sparsomhet blitt liggende sterkt tilbake i sin oppbygging sammenliknet med de sannsynlige motstandere. Bare flåtebyggingen ble drevet ivrig. Fra omkring 1910 tapte de europeiske rustninger tilsynelatende sin rolige karakter, og to år seinere var Tyskland kommet helt i baktroppen. Europa befant seg no i en farlig vekselvirkning av politiske kriser og økende rustninger.

Ludendorffs betenkning

I denne situasjon forsøkte Ludendorff, som under den første verdenskrig ledet de tyske operasjoner ved Hindenburgs side fra 1916, å gjøre sitt ytterste dengang som den toneangivende mann i generalstaben, for å innhente motstandernes forsprang igjen. Han klarla i slutten av 1912 den militærpolitiske situasjon inngående i en betenkning, som ble overgitt til rikskansleren, og framsatte vidgående fordringer som han gikk meget energisk inn for. Han kunde imidlertid ikke sette seg igjennom og ble fjernet fra generalstaben som en plagsom formaner. Året 1913 førte riktignok med seg en omfattende økning av hæren, men den var ikke tilstrekkelig.

I 1914 dro den tyske hær i felten som et fortrinlig krigsinstrument. Bestrebelsen etter å bringe den mest mulig på høyden kvalitativt sett hadde lykkes, men den var tallmessig bare så altfor svak overfor motstandernes overmakt.

Den tyske tragedie i den første verdenskrig

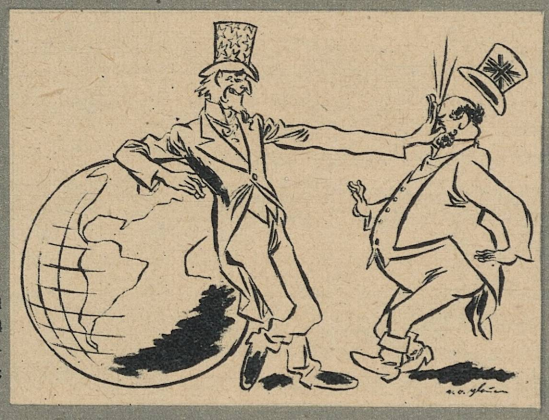
I den første verdenskrig ble samvirket i Tyskland mellom utenrikspolitikk og strategi til tragedie.

Den første krise kom som følge av gjennommarsjen gjennom Belgia. I stedet for å forsvare og rettferdiggjøre den, hvilket vilde vært helt i overensstemmelse med forutsetningene, anklaget rikskansler v. Bethmann-Hollweg Tyskland for „urett". På denne måten begynte rikets politiske ledelse i det øyeblikk det gjaldt dets være eller ikke være.

Som det annet eksempel må nevnes ubåthandelskrigen. Kansleren hadde måttet beskjeftige seg med spørsmålet siden november 1914. Han hadde betraktelige betenkeligheter, framfor alt på grunn av vanskelighetene med de makter som enno var nøytrale, særlig med USA. I begynnelsen av februar lyktes det allikevel admiralstabssjefen å sette igjennom beslutningen om å blokere Englands handel med tyske ubåter. Bethmann-Hollweg holdt tilbake sine betenkeligheter. Men da så den ventede amerikanske protest kom, gjorde han straks tilbaketog. Innskrenkende anordninger, som han foranledighet, førte

Fortsettes side 50

Av det „åpne brev til det britiske folk" i nr. 14 (bd. 13) 1942 av det amerikanske tidsskrift „Life,.:

„ . . . Vi amerikanere kan kanskje ha forskjellig mening om hva vi kjemper for. Men ett står fast: at vi ikke kjemper for det britiske rikes bestående. Vi vil ikke gjerne likefram kalle tingene ved deres rette navn, men vi vil heller ikke at dere skal gjøre dere illusjoner. — Skulde deres strateger ha til hensikt en krig til opprettholdelse av det britiske empire, så vilde de før eller seinere stå der alene med sin strategi. Vi fordrer et bindende løfte av dere alle som forbundsfeller i kampen. Hold opp å føre en krig til opprettholdelse av empiret og slutt dere til oss — Russland og deres øvrige forbundsfeller, for å føre krigen seierrikt til ende ved en for oss alle vel egnet strategi. — Hvis dere klamrer dere til deres empire på bekostning av de allierte nasjoners seier, da vil dere komme til å tape krigen. For dere vil miste oss.

FRONTEN MOT BOLSJEVISMEN

Den egentlige betydning av felttoget mot bolsjevismen ligger klart i dagen: Det dreier seg ikke bare om beskyttelsen av de enkelte land, men om et eksistensspørsmål for hele Europa. Menn fra nesten alle kontinentets land har forstått øyeblikkets harde krav og erklært seg beredt til å være med i kampen. De kjemper med Tyskland

Forbundsfellenes tropper, legionærer og frivillig-forband fra Waffen-SS i kamp mot bolsjevismen

I. Forbundsfeller ved østfronten

„Det er ikke et maktpolitisk problem som blir avgjort på denne front, men den 3000-årige vesterlandske kulturs skjebne"
Grev Ciano

FINNER *I de siste 25 år har det lille tapre finske folk stått i uavbrutt kamp mot den overmektige fiende, som truet dets frihet med spionasje, agitasjon og trusler og til slutt med brutal makt. No har det erobret tilbake Karelen som det mistet under overfallet vinteren 1939/40, og står allerede ved strategisk viktige punkter på sovjetrussisk område*

RUMENERE *Etter påtrykk av Sovjetunionen måtte Romania i juni 1940 avstå Bessarabia og Nord-Bukovina. Like etter sto man overfor Sovjetunionens grep etter hele Balkan helt til Dardanellene. No, etter fremragende våpendåder ved Odessa og Sevastopol, står Romanias tropper ved den sørlige del av østfronten helt ned til Kaukasus*

ITALIENERE

I det øyeblikk da bolsjevikene marsjerte opp mot den tyske grense, erklærte Italia seg beredt til å gå med på Tysklands side også i denne kamp. Dets andel i seirene på østfrontens sørlige avsnitt vil for alltid være innskrevet i dette felttogs historie

UNGARER

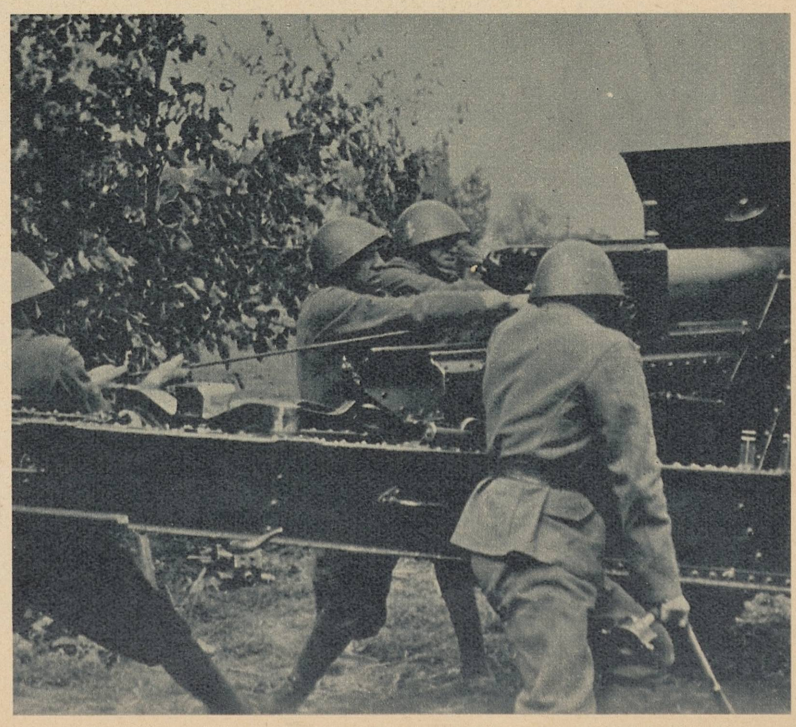
Ungarn er som Finnland ett av de land, for hvem begrepet bolsjevisme allerede lenge har vært en blodig virkelighet. Béla Kuns rådsregjering i året 1919 vil aldri bli glemt. Ungarns inntreden i kampen mot Sovjetunionen er helt i overensstemmelse med dets tradisjonelle politikk å bidra til den europeiske kulturs bevarelse

PK-fotos: krigskorrespondentene Adendorf, Leher, Rauchwetter, Springmann, Gebauer, Volkmann, Schürer, Pfitzer, Brantsen

SLOVAKER

Slovakias forsvarsmakt er som aksemaktenes forbundsfelle med i felten. I slagene i øst forsvarer slovakene sin nyvunne frihet og tilkjemper seg i blodige kamper sikkerhet for framtidig eksistens

II. Legionærer

og østlegionærer

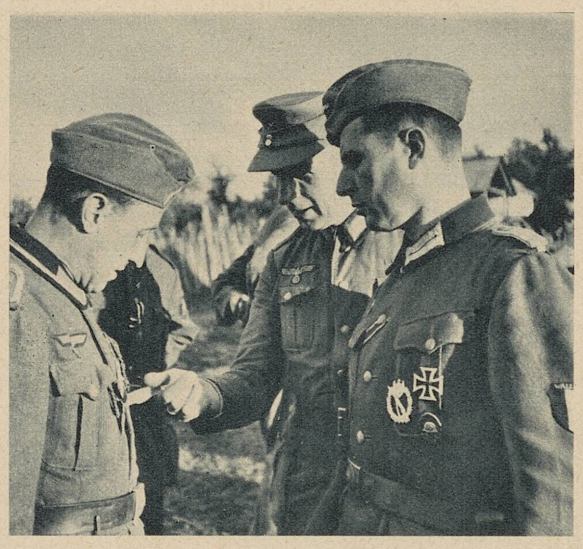
SPANJERE

Kort etter at krigen mot bolsjevismen var brutt ut, stilte Spania under general Munoz Grande opp en legion frivillige, der som „Den blå divisjon" dro til østen mot den gamle fiende som en gang hadde drevet heimlandet til undergangens rand

VALLONER

Det vallonske korps av frivillige, i hvilket også rexistføreren Leon Degrelle kjemper (se ovenfor), hadde etter vinterfelttoget 1941/42 en betydelig andel i slaget ved Charkov, ved Donetsovergangen, ved stormen på Rostov og i Kubankampene

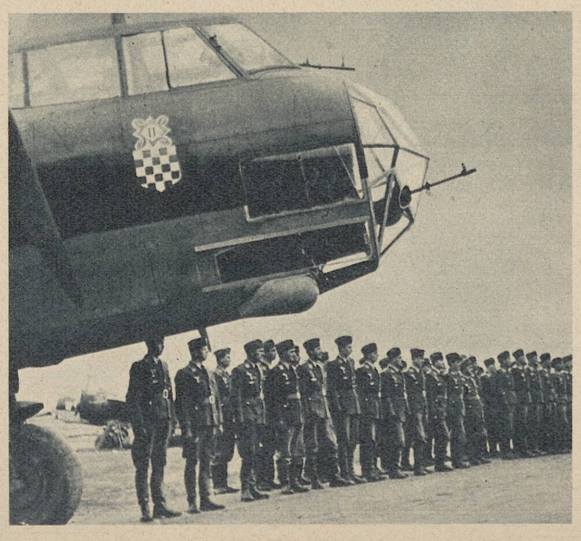
FRANSKMENN

I august 1941 ble den første franske legion oppstilt i Versailles. Antallet av dem som kjemper i denne, har økt fra måned til måned. Deres innsats i øst, som krevde nesten overmenneskelige strabaser, ble belønnet med stolte seire

KROATER

Ved siden av kroatiske frivillige fra hæren, gikk også soldater fra luftvåpnet med i kampen. Flere tusen flytokt mot fienden med tallrike nedskytninger er resultatet av deres beslutning om å yte et bidrag til sikringen av Europas eksistens

KOSAKKER

Dette rytterfolket fra For-Kaukasus' sletter, som er kjent over hele verden, beviser no igjen sin nedarvete soldatånd i kampen mot det røde tvangsherredømme

TURKESTANER

Turkestanerne, mindre kjent som tapre ryttere enn kosakkene, disse Dsjinghis Khans etterfølgere, hører allikevel til de beste kavaleristerfra de asiatiske steppe r. No rir de mot Moskva

VOLGATARTARER

Volgatartarene er helt fra gammel tid av kjent som tapre krigere. Deres frivilligelegion kjemper no med tyske våpen i hendene for sitt folks sovjetrussiske fiende

ASERBEIDSJANER

Aserbeidsjanene fra det østlige Kaukasus ble militært utdannet av tyskc soldater og kjemper no som frivillige mot sitt folks sovjetrussiske fiende

ARMENIERE

Armeniere, som har bodd i Kaukasus i lange tider, har bevart sitt folkelige særpreg mot alt påtrykk. Frivillige på dette bildet får militærundervisning

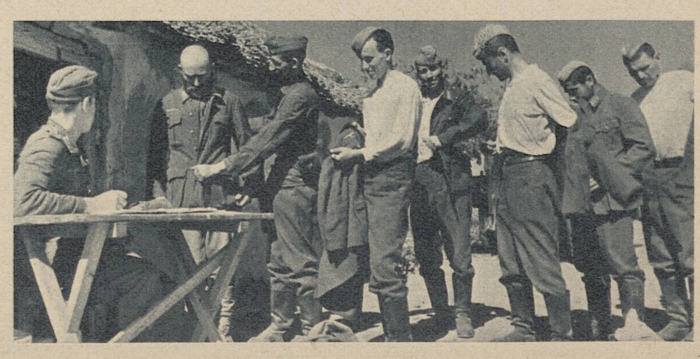
GEORGIER

Georgiernes historie kan følges mer enn to tusen år tilbake. Også dette gamle folk deltar i kampen mot de tidligere undertrykkere

NORDKAUKASIERE

I den nordkaukasiskelegion er frivillige fra alle nordkaukasiske folkeslag sammenfattet. Også de kjemper no i tyske uniformer og med tyske våpen

III. Frivillige fra Waffen-ᛋᛋ

„Norge vilde bli deklassert som nasjon, hvis det ikke vilde være med der, hvor Europas skjebne blir avgjort"
Quisling

DANSKER *Fra den 20. juli 1941 gjør frivillige fra Danmark sin innsats på det nordlige frontavsnitt. En uttalelse av en av deres ledere karakteriserer den ånd som besjeler disse menn: „Det dreier seg om Europa — og da er vi ikke i stand til bare å være tilskuere."*

NORDMENN *I de første tre uker av den europeiske forsvarskamp mot bolsjevismen meldte der seg i Norge flere frivillige enn i de første tre måneder av den finske krig 1939/40. Ytterligere flere tusen unge nordmenn står i dag i østfrontens nordlige og midtre avsnitt. Det finnes skibataljoner som utelukkende består av nordmenn*

FLAMLENDERE *Da lederen av det flamske nasjonalforband, Staf de Clerq, framkom med sitt opprop til kamp mot bolsjevismen, fant det sterk gjenklang. I dag står flamlenderne i sin egen legion og i Waffen-ᛋᛋ' formasjoner ved fronten*

NEDERLENDERE *Etter at flere unge nederlendere var trådt inn i ᛋᛋ-formasjonene „Westland" og „Nordwest", kunde det enno bli stilt opp en særlig frivilliglegion „Nederland". Dens kommandant er den tidligere generalstabsjef i den nederlandske armé, generalløytnant Seyffardt. To kompanier av disse nederlendere tok under kampene på østfrontens sørlige avsnitt et helt regiment til fange*

. . . og dette lot folk seg by . . .

Av generalmajor Theiss

Man kan gjøre reklame for en god vare og man kan advare mot en dårlig vare. Men aldri kan man gjøre en god vare dårlig og en dårlig vare god ved hjelp av propaganda. Etter kortere eller lengre tid merker dog kjøperen det, gjør seg opp sin egen mening og kjøper deretter. Forfatteren av følgende artikkel har som panservognfagman søkt ut et meget interessant eksempel, hvor erfarne propagandisters gamle visdom blir bekreftet på nytt. Han vil dermed så meget lettere kunne gi den europeiske leser et bilde av Tysklands fienders propagandametoder, da han selv har opplevd de beskrevne kjensgjerninger i enhver fase av utviklingen

Den fiendtlige propaganda var i den første verdenskrig et meget virksomt våpen, da det tyske folk ikke var forberedt på en så lumsk krigsførsel og overhodet ikke kunde forestille seg den. Derfor hadde det ikke til disposisjon noe forsvar og det lyktes motstanderen ved hjelp av redselshistorier å hisse opp hele verden mot Tyskland og sluttelig å bevege det til å gi opp motstanden gjennom løgnaktige løfter og agitasjon. Det er altså riktig at denne propaganda bidro vesentlig til avgjørelsen og derfor ble utnevnt til general i England.

Det var imidlertid feilaktig av Tysklands fiender å tro at det bare var å sette denne general i sving, for også no, som en gang før, å kunne oppnå de samme avgjørende resultater. No sto nemlig det tyske folk ganske annerledes forberedt overfor dette kampmiddel. Opplyst om alle spørsmål av betydning, overbevist om nødvendigheten av å måtte tilkjempe seg livsrom og likeberettigelse med de øvrige folk og stolt over alle prestasjoner av dets forsvarsmakt, som overgår alt hittil, preller et forsøk på opphisselse eller baktalelse virkningsløst av.

Antipanserpropaganda

Det preller ikke bare av, men slår også tilbake og anretter skade i motstandernes rekker. Det er lett å bevise denne påstand når vi ser nærmere på den propaganda med hvilken Tysklands motstandere bekjemper dets resultatrike panservåpen.

Den kjensgjerning at dette nye våpen i den tyske hær med sin særlige kraft har bidratt vesentlig til de hurtige avgjørelser i denne krigen, gjorde det til gjenstand for den fiendtlige propagandas spesielle oppmerksomhet. Da de ikke kan stille opp mot det noe likeverdig på slagmarkene, tror de å kunne bekjempe det med påstander. Resultatet er rystende — for motstanderen. For tyskerne bare forsåvidt som deres lattermuskler kommer i betraktning.

Allerede for år siden, da der innen for rammen av den 100.000 mann sterke hær, som var forbudt å bruke enhver art av panservåpen, ved øvelser til framstilling av et panservognangrep ble anvendt vanlige biler med en kampvognliknende påbygning, gjorde Tysklands motstandere seg lystige over disse attrapper. Da så der Führer forkynte Tysklands forsvarshøyhet, mente de heller ikke å kunne se noe annet enn verdiløse attrapper i de panservogner som ble til så hurtig, men som etter deres mening ikke var tilstrekkelig beskyttet.

Da det var lykkes englenderne å hisse polakkene inn i krigen, da følte de seg moralsk forpliktet til også å understøtte dem. Men de understøttet dem bare moralsk, idet de påsto at de tyske panservogner ikke var noe annet enn

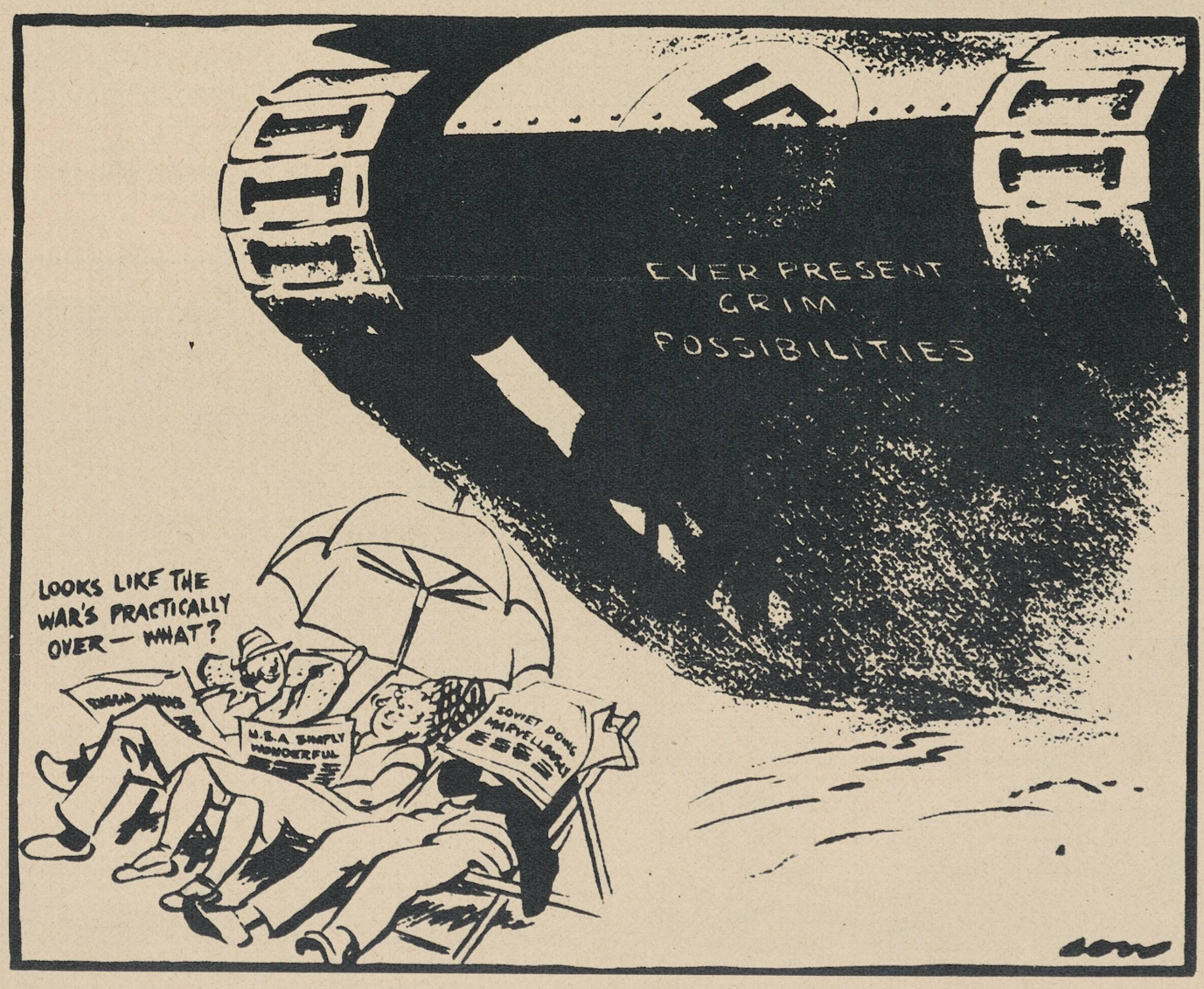
blekkattrapper

Resultatet av denne propaganda var ødeleggende. De polske ryttere angrep med blanke sabler og det polske infanteri med påsatt bajonett de tyske panservogner. Med svære blodofre måtte de høste den erfaring at de var blitt ført bak lyset.

No skulde man tro at fienden hadde tatt lærdom av dette. Men det hadde han ikke. Selv i begynnelsen av krigen mot Sovjet spredte den fiendtlige propaganda ut at bare hver tyvende panservogn hos tyskerne var ekte, de andre var overtrukket lekterverk. Også dette har hevnet seg bittert.

Tysklands motstandere trakk heller ingen lærdommer av den operative innsats av store panseravdelinger i Polen. Hadde de før skrytende forkynt at den slags innsats var helt utelukket nettopp i Polen på grunn av vegforholdene, de utstrakte skoger og sumper, så påsto de no at dette resultat av det tyske panservåpen bare hadde vært mulig i Polen, men var helt utelukket i vest. Atter trodde de å kunne håne. De påsto at deres sterke befestningsverk vilde oppholde ethvert panserangrep, men at det slett ikke vilde komme til noe sådant fordi luftvåpnet allerede i forvegen vilde pulverisere de tyske panserdivisjoner. For deres egne tanks, som dog var de tyske overlegne i enhver henseende, ble der dermed overhodet ikke mer å gjøre. De påsto at de tyske panservogner ikke kunde gjøre dem noen større tjeneste enn å angripe dem slik som det var skjedd i Polen.

Tyskerne gjorde dem denne tjeneste. Panserdivisjonene angrep i forreste linje nettopp den sterkeste hjørnestein i deres „uinntakelige" festning ved Sedan og tok den. Da der derpå ble slått en bresje til Maubeuge og panservognene strømmet som en uoppholdelig elv mot havet, da talte England enno om enkelte bilkjøretøyer der som fortapte barn virret omkring bak fronten og snart vilde være satt ut av spillet. Fremdeles spott altså. Men den kom-

Unntakelsesvis sett riktig en gang. *En engelsk tegner advarer englenderne mot den sikkerhetsfølelse, som de lulles inn i av sin egen propaganda og advarer dem mot de "alltid forhåndenværende bitre muligheter". Beretningen på disse sider viser, hvordan denne propaganda — som her angripes av en englender — har virket på Englands forbundsfeller og den øvrige verden i de første tre årene av denne krigen*

mer allerede fra et angstfortrukkent ansikt. Det tyske ord

„panserdivisjoner"

går over i det franske språk som et særlig begrep og blir til et skremselsrop for det franske folk i likhet med det klassiske „Hannibal foran portene". Heller ikke briten spotter mer. Han påstår bare at han ikke har funnet noen leilighet til noen ildprøve av hvem som rår over den bedre kvalitet med hensyn til soldater og materiell. Derimot har Tyskland allerede hatt den beste anledning til å sammenlikne materiellet, da britene etterlot hele sitt krigsmateriell. Å konstatere hvem der hadde den beste soldat, hadde den tyske forsvarsmakt dengang derimot ingen anledning til, men allikevel tør vel en stor seier veie mer enn selv alle tiders mest glorverdige tilbaketog.

Etter avslutningen av felttoget i vest hadde den britiske propagandas spott veket plassen for en fullstendig rådløshet. Man visste ikke hva man skulde foreta seg mot det tyske panservåpen.

Man vet det heller ikke idag.

I England gjorde man seg imidlertid skyldig i den gamle feil igjen da det lyktes general Wavell med stor overmakt, særlig med et sterkt panservåpen, tallmessig overlegenhet i luften og herredømme på det her så betydningsfulle hav, å trenge italienerne ut av en del av Libya — riktignok under svære kamper og bare forbigående. Det var en jubel over den første seier som no plutselig skulde være

alle seires seier

No mente man atter å ha forpaktet den virkelige panserstrategi og den virkelige pansertaktikk, og man begynte straks på ny å prale av at man ikke hadde noe innerligere ønske enn å stå overfor det tyske panservåpen på denne grunn for å tilintetgjøre det. Men, skrek de, tyskerne hadde vel ikke mot til det.

De manglet ikke mot. Uforglemmelig blant alle de særlige hendelser i denne krig blir general Rommels hurtige seierstog, under hvilket han i løpet av knappe 12 dager drev britene ut av landet og gjenopprettet utgangsstillingen ved den egyptiske grense. Den fiendtlige propaganda visste enno engang ikke hva den skulde si til dette og ledet derfor oppmerksomheten hen på Balkan hvor det hadde lykkes å tenne en ny brann, som man ventet seg meget av. Her i disse uvegsomme fjelltrakter skulde der oppstå en „langsom" krig hvor sterke tyske styrker skulde bindes og svekkes inntil Sovjet kunde falle tyskerne i ryggen. Også dette store håp knuste den tyske forsvarsmakt da panservåpnet tilintetgjorde Jugoslavia i løpet av 12 og Hellas i løpet av ytterligere 10 dager.

Under felttoget fortsatte den fiendtlige propaganda riktignok med sin spott. Den fortalte at de britiske våpen hadde skåret opp de tyske panservogner „som ost", men selv amerikanerne kunde bekrefte at de tyske panservogner hadde knust tanks' ene „som eggeskall". Overfor denne ufattelige-lige tyske seier på Balkan kunde ikke spotterne lenger opprettholde sin kunstlete holdning. De begynte å skjelle ut uten å betenke at en avmektig vrede er det sikreste tegn på angst. Plutselig var tyskerne blitt

panserhunner

Spottenavn og skjellsord er ofte blitt ærefulle betegnelser i historien. Hunnerne var iallfall tapre krigere. At de angivelig plyndret i fiendens land, oppmuntrer til sammenlikninger. Når man holder seg for øye hvorledes britene oppførte seg i sine forbundsfeliers land, i Belgia, Frankrike og Hellas, så kunde man i dem se „forkvaklete hunner" som i fiendeland — her kan minnes om gravskjenningene i Cyrenaika — sikkert vilde oppføre seg meget „hunnersk", dersom — ja, dersom de hadde høve til dette.

På denne måte oppviser den britiske agitasjon fra „blekkattrappene" til „panserhunnerne" en mangfoldighet av forandringer med henblikk på dens argumenter. Englenderne vilde så alt for gjerne spotte igjen dersom der vilde by seg den ringeste anledning for dem til det. De har ikke engang forstått hvor meget denne spott har skadet dem. Men dette eksempel bekrefter en gammel lærdom: Man skal aldri gjøre motstanderen mindre enn han virkelig er.

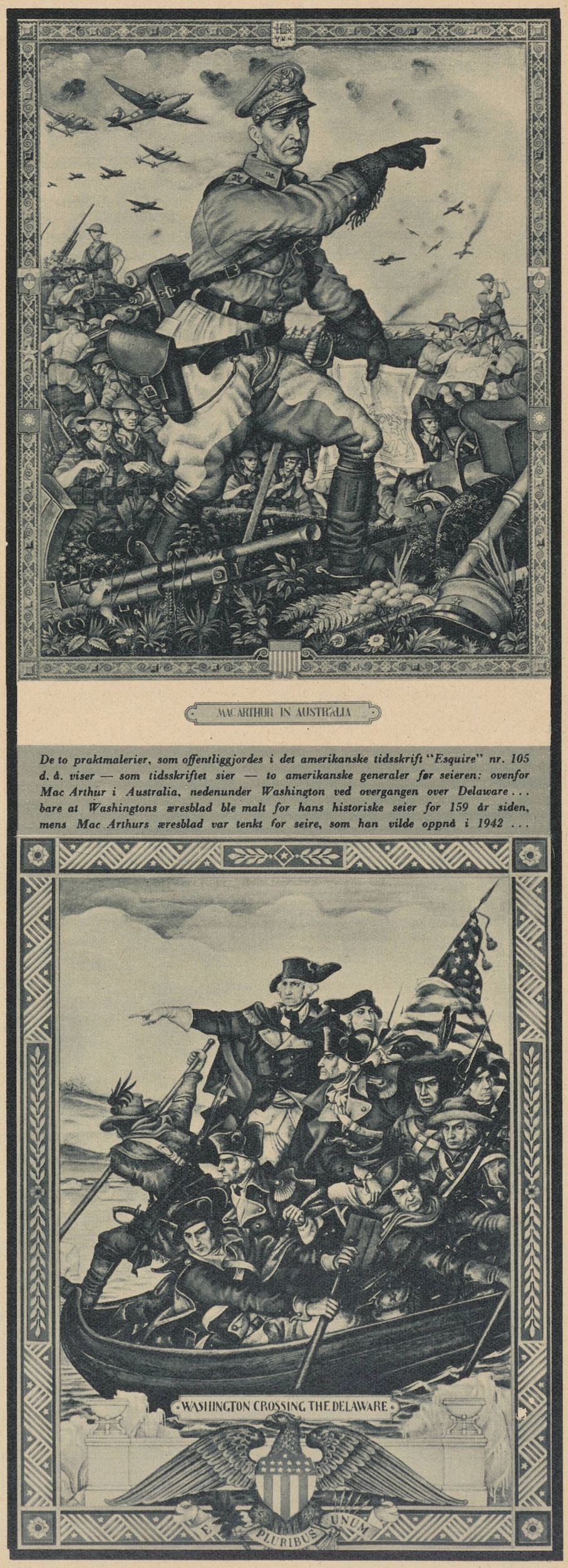
*

Med begrepet „overlegenhet" driver den engelske agitasjon et spill hvor ikke bare hensikten, men også den omstendighet er uforklarlig for tcskerne at Tysklands motstandere finner seg i denne motstridende reportasje. Men det er deres sak.

Før krigen hisset England Polen opp til et umåteholdent overmot, med det resultat at polakkene ikke bare snakket om en marsj mot Berlin, men virkelig også gjorde tropper klar til denne. Da så skjebnen brøt inn over Polen, da sa englenderne at det var jo ingen kunst å trykke ned en så svak motstander med en sådan overmakt. Grunnsetningen i denne britiske propaganda lyder: Før var vi stadig overlegne, etterpå var motstanderne det.

I vest var det akkurat slik. De lullet seg i sikkerhet med den tanke at tyskerne slett ikke vilde våge å angripe dem, da de var dem overlegne i enhver henseende. Ganske spesielt trodde de — som tanks' enes angivelige fedre — at de var det tyske panservåpen overlegne, så vel tallmessig som kvalitetmessig og taktisk som operativt. Etter tilintetgjørelsene av nordarméene i Flandern kunde man da også høre at det tyske panservåpen riktignok hadde vært overlegent, men at det for 75 prosents vedkommende var ødelagt og at resten var så skadet at den vel kunde settes inn igjen først etter mange uker eller endog måneder. Det lyder som en hån at denne påstand kom fram nettopp den 5. juni, altså den dag da den tyske forsvarsmakt — og med den også en del av panservåpnet — gikk til angrep på den så meget berømmete Weygandlinje og straks knuste også denne. Da påsto den fiendtlige propaganda straks at der var satt inn 4000 panservogner og spurte naivt forundret hvor tyskerne vel kunde ha dette nye veldige antall panservogner fra.

Fortsettes side 66

De to praktmalerier, som offentliggjordes i det amerikanske tidsskrift "Esquire" nr. 105 d. å. viser — som tidsskriftet sier — to amerikanske generaler før seieren: ovenfor Mac Arthur i Australia, nedenunder Washington ved overgangen over Delaware . . . bare at Washingtons æresblad ble malt for hans historiske seier for 159 år siden, mens Mac Arthurs æresblad var tenkt for seire, som han vilde oppnå i 1942 . . .

MELLOM KAUKASUS OG EGYPT

II. IRAK

Et oljeland som trenger olje

HEINZ MEDEFIND, „Signals" særkorrespondent, skildret i nr. 22 hvordan det ser ut i Syria under det britiske herredømme. I dag belyser den samme forfatter det renkespill som England har drevet overfor Irak i flere årtier, og den strategiske betydning Irak har for de alliertes krigsførsel

Fra Iskenderun er det bare vel 150 kilometer til Eufrats bredder. Elvas kilder ligger på tyrkisk område, og på dens vann kan en enno treffe på geiteskinnsflåter som i de bibelske tider. Men når den britiske imperiumspolitiker Cecil Rhodes i sitt testamente betegnet „Eufrats dal" som et uomgjengelig nødvendig område for et britisk verdensrike, og satte det opp på tredje sted etter „hele det afrikanske fastland og Det hellige land", så mente han ikke dermed det magre land ved flodens øvre løp innenfor det nye Tyrkia. Han mente den brede dalen hvor Eufrat og Tigris flyter sammen, det gamle Mesopotamia som i dag er den vesentligste bestanddel av staten Irak.

I dette område har englenderne gjennom lang tid ikke hatt noen vesentlig konkurranse fra andre stormakter. Etter at Napoleons planer om å forandre verdens ansikt ut fra Syria var slått feil, foretok han riktignok enda et forsøk på å ramme det britiske verdensrike i India. Men han begynte dette forsøk fra et østligere punkt, fra Persia. Til å begynne med rettet dette framstøt seg også mot Russland, men seinere — etter freden i Tilsit — gikk Napoleon hand i hand med russerne. Men de storslagne planene kom ikke til å bli gjennomført.

Den „farlige" Bagdadbane

I ethvert fall hadde England frie hender i „Eufrats dal". I midten av det 18. århundre var det allerede fullt oppmerksomt på Irakområdets betydning som gjennomgangsland til India. Denne betydning vokste med samferdselsvesenets utvikling i det forrige århundre. I 1860 skaffet England seg monopolet for skipsfarten på Eufrat og Tigris. Og det er ytterst betegnende for hvor viktig England holdt Eufratdalen for sin imperiumsstilling, at England før verdenskrigen la så mange vanskeligheter i vegen for byggingen av Bagdad-banen, som ble utført av tyskerne. De britiske imperiumspolitikere fra den tid betraktet mulighetene for at banen kanskje kunde bygges videre til Basra som en alvorlig fare for den britiske posisjon ved Persiabukta. De ble nervøse ved tanken på at tyske skip kunde losse gods i Basra som kunde føres med banen direkte til Mellom-Europa.

Allerede den gang forsto de den store betydning av „den indre linjes" prinsipp, som har hatt så stor betydning under denne krig. Først da Tyskland uttrykkelig anerkjente Englands særstilling ved Persiabukta, erklærte England seg i 1914 innforstått med byggingen av banen til Bagdad. Og enno i dag ser man plakater i vognene på Taurus-ekspressen — Bagdad-ekspressens etterfølger — som bare nevner navnene på tre stasjoner: Haidar-Pasja (Istanbul) — Ankara — Bagdad. Toget går enno ikke fram til Basra.

De engelske og franske verdenskrigspolitikere delte allerede i mai 1916 området Syria og Mesopotamia mellom seg, samtidig som den offisielle britiske propaganda snakket om „befrielse av araberne" og „den arabiske enhet." Syria skulde bli fransk interessesfære, Mesopotamia d. v. s. Irak, Transjordania og Palestina skulde overlates til englenderne. Det kart, som den engelske orientfagmann Sir Mark Sykes og den tidligere franske generalkonsul i Beirut, F. G. Picot, ble enige om den gang, viser de grenser som gjelder i dag, når en ser bort fra en meget viktig forandring ved nordgrensen av Irak. I dag er forholdet det, at området omkring Mosul ikke, slik som kartet til Sykes-Picot-overenskomsten fastlo, tilhører Syria. Dette område er no en del av kongeriket Irak, som Storbritannia overtok mandatet for i 1920.

Mosul, stridens eple

I tiden like etter verdenskrigen var dette Mosulområdet ett av de viktigste stridspunkter mellom de franske og de britiske politikere. Det lyktes den gang England å få tvunget Frankrike til å gi avkall på Mosulområdet, trass i at det høytidelig var blitt lovet Frankrike. England holdt fast på Mosulområdet også i forhold til Tyrkia, som offisielt hadde eid dette område før verdenskrigen, så vel som hele Mesopotamia. Ved våpenstillstandsoverenskomsten i Mudros, som den 30. oktober 1918 gjorde slutt på Tyrkias deltakelse i verdenskrigen, var Mosulområdet ikke besatt av englenderne. På grunnlag av den tyrkiske nasjonalpakt av 19. januar 1920, der ble grunnlaget for det nye Tyrkia som Kemal Atatyrk skapte, betraktet tyrkerne Mosul som en del av det nye Tyrkia. Men englenderne protesterte heftig. Striden varte helt til i 1926. Den endte med en overenskomst mellom England, Irak og Tyrkia, hvoretter hele Mosulområdet ble overlatt til Irak, og kom på den måten inn under det engelske mandatsområde.

Irak-Petroleum-Company som foretok utnyttelsen av oljekildene, hadde som interessenter et engelsk, et fransk, et amerikansk og et hollandsk selskap som hadde hver sin like store part. Dessuten hadde en armenier ervervet en liten andel på 5 %. Man bygde rørledningene fra Kirkuk til Haifa over engelsk mandatområde, og til Tripoli på fransk mandatområde. Da England besatte Syria i mai 1941, fikk England også hand over ledningen til Tripoli. — Dette var en ikke uvesentlig grunn for Englands innmarsj i Syria.

Man skulde anta at Irak kom til velstand eller i allfall fikk bensin, da det ved hjelp av sin mandatmakt fikk Mosul-oljekildene. Men dette er slett ikke tilfellet, England har holdt oljeproduksjonen nede, ja, det er til og med så, at trass i at man stadig snakker om „Mosulolje" så blir Mosulfeltene ikke utnyttet. Boreområdet befinner seg hovedsakelig i egnen om Kirkuk. Men man mangler raffinerier. De oljeraffinerier man har i Hanikin, er ikke engang tilstrekkelige til å skaffe Irak det det trenger til sitt eget behov. Enskjønt Irak kunde ha svømt i olje, har det alltid vært tvunget til å innføre bensin. Denne import var i 1940 på nesten 9 millioner liter, derav kom 7 millioner fra Iran og 2 millioner fra Nord-Borneo.

England forsetter sin Irak-politikk

Den engelske politikk har ikke ført kongeriket Irak fram til den velstand som dette rike land med all sin olje og sin naturlige fruktbarhet kunde ha hatt. Riktignok ble Irak, som det første og eneste av mandatområdene i den nære Orient, gjort til en selvstendig stat ved at det i forståelse med England fikk opphevet det britiske mandat den 3. oktober 1932, og Irak etter det kunde bli medlem av Folkeforbundet. Men de endeløse politiske kamper som var nødvendige før man

Irak er et ledd i landbrua mellom Middelhavet og India. *Landet har mistet sin betydning som tilførselsveg for Sovjet, siden den tyske frammarsj har avbrutt jernbanelinjen mellom Kaukasus og Stalingrad*

fikk tvunget Storbritannia til å oppgi mandatet, har til stadighet satt landet i så sterke rystelser at det produktive arbeid har lidt under det. England har beholdt sitt faste grep på Irak. Det som skjedde og enno skjer siden det „uavhengige kongerike" ble besatt av britiske tropper i april 1941, det er en direkte fortsettelse av den britiske politikk som har vært ført siden verdenskrigen. Man kan friske opp hukommelsen når det gjelder denne politikk ved å minne om enkelte personligheter.

Der har vi først og fremst Faisal, den første konge av Irak. Han ble innsatt av englenderne etter den minneverdige konferanse mellom den daværende engelske kolonialminister, Winston Churchill, oberst T. E. Lawrence og den britiske kvinnelige orientalist Gertrude Bell, som var politisk rådgiver for de engelske generaler i Mesopotamia under verdenskrigen. I 1921 kom de tre sammen i Kairo. De fant at Faisal var særlig velegnet til å bekle tronen i den britiske mandatstat, på grunn av at han hadde hatt heftige sammenstøt med franskmennene i Syria og derfor var blitt en forbitret fiende av Frankrike. Fra 1918 til i begynnelsen av 1921 var han fyrste av Damaskus. Men franskmennene hadde fordrevet ham, så han måtte flykte til Palestina.

Faisal var riktignok godt likt av englenderne, men irakerne vilde ikke vite av ham. Trass i det brakte englenderne i slutten av juli 1921 den nye konge av Irak til Basra på et britisk krigsskip, og den 23. august 1921 foregikk den høytidelige proklamasjon av kongen. I sin tale ved kroningen erklærte Faisal at den britiske kommissær for mandatstaten Irak var den øverste instans i kongeriket Irak.

Den som ikke er enig, skal dø

Folkets motstand mot Faisal var meget sterk. Men i den tid han var konge, foregikk alle de kamper som til slutt førte til at mandatet ble opphevd i 1932. Da Faisal et år etterpå døde i Gent, forsto man at han hadde klart å vinne folket for seg og at han var blitt en elsket konge. Han hadde forstått å skaffe seg autoritet, og ved hjelp av denne autoritet som han hadde i sitt folk hadde han klart å motstå det britiske trykk mangen en gang.

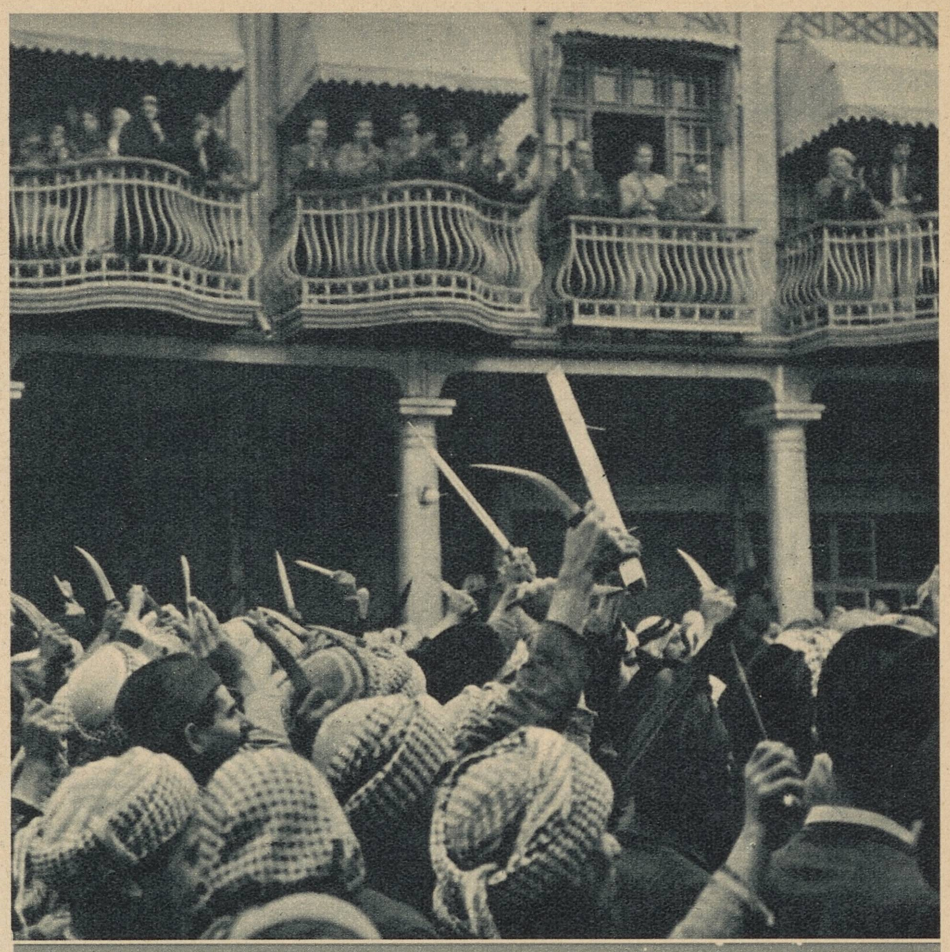
Det endret seg ved hans død, da hans eneste sønn, Ghazi I, besteg tronen. Englenderne viste med en gang hvor mektige de var. Det kom til sterke indre politiske motsetningsforhold, og under disse var det et tredje navn som ble særlig kjent ved siden av navnene Faisal og Ghazi: det er den kurdiske general Bekr Sidky. Denne mann satte seg som mål å få en ende på de indre politiske spenningsforhold og det britiske påtrykk, for derved å skape en virkelig selvstendighet for kongeriket Irak, og i oktober 1936 gjennomførte han et statskup. Men englenderne ga ham ikke tid til å fullføre sitt verk. Den 13. august 1937 ble den patriotiske general myrdet av agentene for den engelske Secret Service, og den unge kong Ghazi som hadde vært uforsiktig nok til å vende seg skarpt mot England, særlig i de mange taler som han holdt i kringkastingen over den nasjonalarabiske kortbølgesender, fant sin død ved et mystisk automobiluhell en mørk natt i april 1939. Hvordan irakerne oppfattet dette nye dødsoffer, framgår tydelig av at en opphisset mengde stormet den britiske konsuls hus i Mosul og slo ihjel Storbritannias representant.

Ghazis sønn, som den gang var fire år gammel, ble no kong Faisal II. Englenderne hindret den lille konges oldefar, den rettmessige regent Scherif Scharaf, i å utføre sine embedsplikter, og hjalp den engelskvennlige Emir Abdul Illah til å overta regentskapet. Siden i januar 1939, og også ved Ghazis død var Nuri Pascha es-Said regjeringssjef. Man påstår at han i mange år hadde vært betalt medlem av den engelske Secret Service. Nuri es-Said trer alltid fram i forgrunnen i tider når England vil utøve sin makt i Irak uten innskrenkninger. Nuri es-Said er også no premierminister i Irak. Han boltrer seg i de slagord som er blitt preget i England. Winston Churchill sendte i begynnelsen av september i år et telegram til ham. I dette betonte den britiske premierminister „Iraks uhyre viktighet for de allierte". Nuri es-Said svarte med den gamle britiske frase: „Arabernes håp om å virkeliggjøre den arabiske verdens enhet beror på de alliertes seier..." Håpet på at dette propagandaslagord skulde bli virkeliggjort, ble ikke oppfylt etter verdenskrigen. Og det er ikke større grunn for irakerne, likeså litt som for de andre arabiske folk, til å tro at det denne gangen vil gå annerledes.

Det kommer til åpen kamp

At irakerne ikke tror på de britiske løfter framgår av den kamp som de førte med englenderne i fjor. En annen irakisk politikers navn er knyttet til denne kamp, det var Raschid Ali el-Kailani Han overtok regjeringen i begynnelsen av april 1941 etter den irakiske generalstabsjef Anim Zakis statskup. Derved krysset han de kupplaner som var lagt av den britiske sendemann i Bagdad, Cornwallis, Nuri es-Said og den engelskvennlige regent Abdul Illah. I en bil som tilhørte den britiske legasjon flyktet Abdul Illah til Habbaniyah, det britiske flystøttepunkt som ligger 100 kilometer fra Bagdad og selv i fredstid har plass for 5000 manns besetning. I stedet for ham blir den rettmessige regent Scherif Scharaf innsatt. Regjeringen Raschid el-Kailani betonte allerede ved begynnelsen av sin embedsvirksomhet, at den var villig til å oppfylle de forpliktelser som Irak hadde tatt på seg ved den britisk-irakiske overenskomst. Til dem hørte framfor alt at britene hadde tillatelse til å ha militære flyplasser på irakisk område. Men no ble britenes virkelige hensikter klare. De ba den irakiske regjering, som de riktignok ikke hadde anerkjent offisielt, om retten til å føre britiske tropper gjennom Irak, fra Basra til Palestina. Tillatelsen ble gitt. Den 18. april ble de første 8000 mann satt i land i Basra. Et annet ønske ble til og med også oppfylt: de britiske tropper skal ha lov til å oppholde seg i ti dager på irakisk område for å akklimatisere seg.

De ti dagene gikk, men troppene dro ikke videre. Det kom stadig nye tropper til Basra. Den irakiske regjering protesterte, men englenderne svarte ikke. Og da irakiske tropper etter dette ble sendt bort i nærheten av det britiske støttepunkt Habbaniyah, så lot englenderne ilden åpne mot dem den 2. mai. Dermed var det kommet til

↑ **Mai 1939:** *Irakisk ungdom demonstrerer mot engelsk formynderskap. Siden 1932 har Irak formelt vært et selvstendig kongerike, men England behersker det militært og blander seg med alle midler opp i landets indre anliggender*

Mai 1941: *Tropper fra den irakiske armé marsjerer i kampen mot englenderne, som har brakt krigen til Irak* ↓

åpen kamp. Den varte til slutten av mai og endte med uinnskrenket besettelse av landet ved britiske tropper. Regenten Scherif Scharaf og Raschid el-Kailani ble fordrevet. Abdul Illah kom tilbake, og det varte ikke lenge før Nuri-es-Said atter var blitt premierminister.

Man må tenke på Lawrence

I dag har Irak det på samme måte som under verdenskrigen: det er besatt av englenderne, og englendernes forhold til Irak er også nøyaktig som under verdenskrigen. De er forhatt. Den britiske oberst. T. E. Lawrence, som den gang satte i scene den arabiske „oppstand i ørkenen" mot det osmanske herredømme, kunde i dag ha beklaget seg like bittert over englendernes rolle i Mesopotamia, som han gjorde under verdenskrigen. Riktignok snakker den britiske propaganda også denne gang om „befrielse", men irakerne betrakter forholdet nøyaktig slik det er: England har atter besatt landet. Det var ikke „befriere" som kom, det var erobrere. Og hva skulde englenderne egentlig ha å befri Irak fra denne gang? I høyden fra det britiske formynderi. For Irak var ikke lenger som under verdenskrigen en arabisk provins under det osmanske rike, men en „selvstendig" stat.

Men hvordan den selvstendighet var, som England hadde tilstått mandatstaten, det ble klart for irakerne i mai 1941 — i samme øyeblikk som britene holdt det for passende å besette landet militært. Irak var det første mandatland som fikk sin uavhengighet; og det ble også det første av landene i Den nære orient som ble overfalt.

Forberedelse hertil var riktignok truffet meget tidlig. Skal man si at de begynte februar 1941, da den britiske utenriksminister Anthony Eden i Kairo forsøkte å presse den irakiske utenriksminister Tewfik Suedij til å la Irak gå aktivt inn i krigen mot Tyskland? Eller skal man gå lenger tilbake i tiden for å bli helt på det rene med den direkte linje som England har fulgt i sin politikk overfor Irak og som i dag ingen er i tvil om, nemlig at England ikke betraktet kongeriket Irak som stort annet enn et oppmarsjområde, hvor man når som helst kunde marsjere inn?

Det er konsentrasjonsleire overalt

I dag driver englenderne en brutal gjengjeldelsespolitikk mot alle nasjonale elementer i Irak. De arbeider med henrettelser, arrestasjoner og konfiskering av formuer. I Amara har de opprettet en veldig konsentrasjonsleir for de irakiske patrioter, og i den blir det uten stans innlevert nye ofre. De har andre store konsentrasjonsleire overalt i den arabiske verden, i Fao, ved Schatt el-Arab munningen, i El-Ahwas, hvor mange av Raschid el-Kailanis tilhengere sitter, etter at mange av dem var flyktet til Iran, i et-Tor på Sinai. På det siste sted ble det på en eneste dag i juni ført 2000 nye ofre til leiren. Dessuten er det leire i Palestina og Sør-Libanon. I alle disse leire lærer araberne betydningen av Englands løfte om „frihet og enhet".

Også i Irak er hungersnød og korrupsjon likesom i Syria og Libanon fulgt med de britiske tropper. Vi har før skildret de tilstander som hersket i Syria. Det foregår på samme måte i Irak. Også der blir det til stadighet proklamert at „forsyningsvanskelighetene vil snart være slutt". Men de allierte tropper har et forbruk av korn og ferskt kjøtt som langt overstiger det landet kan produsere. Dertil kommer at store mengder mat fremdeles går til Palestina hvor prisene er høyere. Eufrats fiskerikdom har den irakiske befolkning allerede i lang tid ikke sett noe til. Og i Irak sitter, likesom i hele Den nære orient, representantene for U. K. C. C., United Kingdom Commercial Corporation som ble dannet kort tid før Balkan-felttoget for å kjøpe opp alle varene i Balkan-landene for på denne måte å berøve Europa de varer som ble produsert der. Selskapet som ved siden av dette er den største politiske spionasjeorganisasjon der, driver no sin virksomhet i Den nære orient. Overalt i Tyrkia treffer man disse agentene som er kamuflert som kjøpmenn. Og deres leder i Ankara føler seg så sikker i sin sak at han benytter sin stilling til å drive politisk propaganda. I august uttalte han at Tyskland hadde innstilt sine leveranser til Tyrkia, men at England derimot hadde levert en mengde varer. Han klarte også å få disse ytringer trykt i den tyrkiske presse. Man trengte åpenbart til en motvekt mot meldingene om at Tyskland hadde levert et større antall lokomotiver og en hel mengde annet jernbanemateriell.

Vegen til den bolsjevikiske forbundsfelle

Strategisk sett hadde britenes besettelse av kongeriket Irak framfor alt til hensikt å sikre landevegen til India for England. Men samtidig sikret England seg en forbindelsesveg til sin sovjetske forbundsfelle allerede før Europas kamp mot den bolsjevikiske fare begynte. Den første del av den veg som ble brukt til leveranse til Sovjetunionen, ble dannet av jernbaneforbindelsen Basra — Bagdad — Hanikin. Leveransene gikk videre fra Hanikin over fjellene til Hamadan på persisk område og derfra nordover til Kaukasus. Men siden den tyske forsvarsmakt har avbrutt jernbanelinjen fra Kaukasus til Stalingrad, er denne veg blokert. Transporten gjennom Irak har altså siden en tid tilbake mistet sin betydning som tilførselseslinje for Sovjet. Og hvis Sovjet har hatt noe håp om å få olje fra Mosul og Kirkuk etterat de har mistet Kaukasus-kildene, så tar de feil. Oljen fra Mosul flyter til Haifa og Tripoli, altså i motsatt retning. Dessuten kan man ikke raffinere den til fly- og tankbensin som er så viktig for Sovjet. Og så mangler man transportmuligheter.

På denne måte faller altså Irak vekk som forbindelse til Sovjetunionen. Det beholder sin betydning som mellomstykke mellom Den nære orients land; som forbindelsesledd fra Middelhavet og Afrika til India. Dette er den „primære betydning for de allierte", som Churchill talte om.

Men også Irak ligger mellom Kaukasus og Egypt, altså mellom de to områder hvor de tyske tropper allerede står i dag og rykker stadig videre fram i seierrik kamp — som en stadig større trusel mot den britiske posisjon i Den nære orient.

Hvorledes ser det ut i Iran? —Herom beretter den samme forfatter i neste nummer

I ENSOM STORHET ...

Fortsatt fra side 42

til at den nye kampmåte ble begrenset allerede før den var begynt og til at den holdt fullstendig opp seinsommeren 1915.

Tar man i betraktning at den tyske hærs stilling i begynnelsen av 1915 stadig måtte betraktes som anspent, tar man videre i betraktning det nye våpens store materielle og enno større moralske verdi, så kan man bare si at det er blitt innført i krigsførselen på en høyst uheldig måte.

Enno et forsøk på i første halvår 1916 å sette de tyske ubåter virksomt inn strandet atter engang på den amerikanske protest. Da så spørsmålet måtte avgjøres på ny ved årsskiftet 1916—17, søkte kansleren, som skydde å ta ansvaret selv, dekning bak riksdagen. Sentrumsfraksjonen, som var bestemmende, erklærte: Den ansvarlige er riktignok kansleren, men hans avgjørelse „vil vesentlig måtte støtte seg til Øverste hærledelse". Faller denne ut til fordel for den uinnskrenkede ubåtkrig, kan kansleren være sikker på riksdagens samtykke.

Øverste hærledelse var dengang Hindenburg og Ludendorff. Den militære ledelse var dermed overlatt avgjørelsen av ett av de viktigste krigs- og utenrikspolitiske spørsmål. Her oppsto etter Clausewitz den „absurde" situasjon at militære ble tatt på råd i krigsforslag forat de rent militært skulde avgjøre hva regjeringen hadde å gjøre.

Med denne utvikling er det ikke så underlig at det var Øverste hærledelse som sommeren 1917 hitførte kanslerens fall. Dens bestemmende innflytelse i politikken ble stadig sterkere fordi der ikke lenger fantes noen som som energisk kunde gripe tøylene, inntil den seinhøstes 1918 forela regjeringen kravet om et våpenstillstands- og fredstilbud.

Årsaken til det endelige sammenbrudd må vesentlig føres tilbake til den daværende svake riksregjering, som viste seg ute av stand til med kraft å virke sammen med den militære ledelse. Eningskrigenes „triumvirat" besto på en måte også under verdenskrigen. Men det formådde ikke å gi noe resultat.

Der Führers avrustningstilbud

Avrustningsproblemet i Weimar-regjeringens tid kan forbigåes. Måten å behandle det på fikk et annet preg da der Führer den 30. januar 1933 hadde overtatt regjeringen i Det Tyske Rike. Han gjorde de mest vidtgående tilbud om avrustning under den eneste forutsetning at de overenskomster som ble truffet i så henseende måtte gjelde for alle stater, det vil si at han forlangte Tysklands ubetingete og virkelige likeberettigelse.

Da det viste seg at de andre makter ikke var rede til dette, forlot Tyskland avrustningskonferansen og derpå folkeforbundet. Der Führer erklærte imidlertid fremdeles at han ikke tok sikte på opprustning, men på forståelse, og at han var beredt til å avskaffe det siste maskingevær, dersom de andre stater gjorde det samme. Man vilde ikke høre på ham.

Således begynte suksessivt først og fremst en utvidelse av 100.000-mannshæren, inntil der den 16. mars 1935 kunngjordes loven om oppbyggingen av forsvarsmakten, som gjenopprettet den alminnelige verneplikt og foreløpig fastsatte hærens fredsstyrke til 12 armékorps med 36 divisjoner. I begynnelsen av oktober 1937 sto der 100 infanteriregimenter, 43 artilleriregimenter, 11 panserregimenter, 14 rytter-, henholdsvis kavaleriregimenter, 55 pionérbataljoner, dertil et betraktelig antall tunge artileriavdelinger, motoriseerte rekognoseringsavdelinger, motorsykkelskytterbataljoner, maskingeværbataljoner, etterretningsavdelinger, opplæringstropper o. a. Hånd i hånd hermed gikk oppbyggningen a vluftvåpnet og krigsmarinen.

En vilje styrer

No eksisterte der ikke mer noen stridigheter mellom krigsministerium, generalstab, utenriksministerium, finansministerium og andre instanser, som hadde tynget rustningspolitikken før verdenskrigen, helt bortsett fra oppgjørene i riksdagen. Bare én vilje regjerte, der Führers vilje. Under denne utvikling av forsvarsmakten fulgte den dristige militære besettelse av Rhinland, gjenforeningen med Østerrike, innlemmelsen av de sudetertyske områder og Memelland så vel som utsjaltningen av Tsjekkoslovakia. Alt dette lyktes under innsettelsen av forsvarsmakten og støttet til denne, men uten krig. Det var vel en av de mest forbausende prestasjoner i historien, gjennomført av den mann der som statsmann og forsvarsmaktens øverstbefalende står i spissen for Riket, som no ble Det Stortyske Rike. Område- og befolkningstilveksten muliggjorde samtidig den videre forsterkning av forsvarsmakten.

Det følgende oppgjør med Polen var uungåelig. Også denne gang gjorde der Führer Polen de gunstigst tenkelige tilbud for å komme til en fredelig løsning. Motstanderne trodde imidlertid no å kunne våge krigen. Atter dro den tyske forsvarsmakt mot fiendene i en glimrende forfatning, men denne gang ikke bygd opp etter lang organisk utvikling, men i løpet av få år fra de beskjedneste forhold. Det var en statsmanns dåd og militær prestasjon som ikke har sin like og som atter var der Führers personlige fortjeneste.

Krigen krever den høyeste kraftanstrengelse av det hele folk og av hver enkelt. Den krever den også av der Führer.

Adolf Hitler holder samtidig politikk og strategi i sin sterke hånd. Men motsetningen mellom disse er ikke opphevd ved at én alene no må treffe avgjørelsen. Den kamp, hvor tidligere flere forsøkte å finne løsningen i meningsutveksling og kreftenes brytning, må no han alene i ensom storhet utkjempe i sitt bryst.

Uvisshet og tilfeldighet råder under krigen. De skaper tvilen i et mørke som der ikke kan lyses opp i. Bare den alt overragende vilje kan overvinne dem. Der Führer forstår å overvinne dem. I statsmannens geni utfoldet seg samtidig feltherregeniet. Troen på seg selv og bevisstheten om et stort kall er de kilder som han som statsmann og feltherre øser kraften av til å mestre de oppgaver som skjebnen stiller ham overfor.

Pelikan

Fyllepenn-blekk

VELKJENNT SIDEN 1889

GÜNTHER WAGNER · HANNOVER · GRUNNLAGT 1838

MAUSER

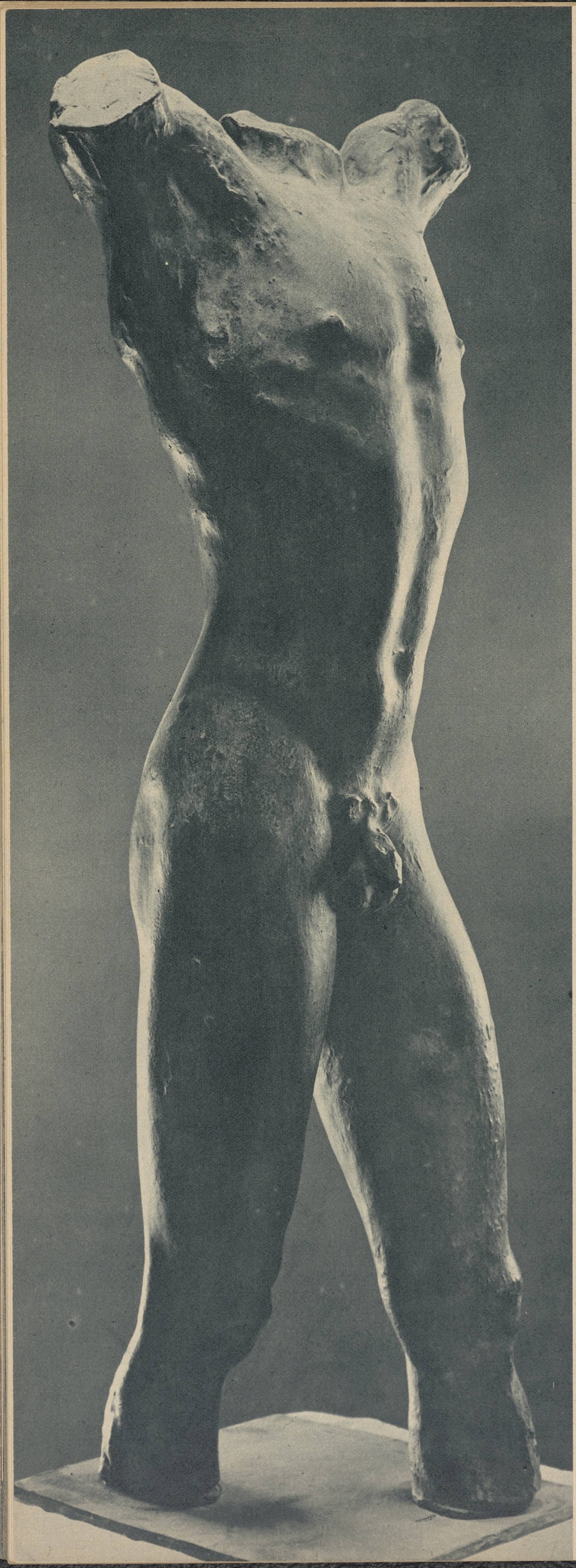

Jakt-, sports-
og forsvarsvåpen
finmåleverktøi
bokførings- og
addéringsmaskiner

MAUSER

MAUSER-WERKE AG OBERNDORF / NECKAR

F. OLLERICH

Et verk etter naturen er denne „torso", som stammer fra berlinerbilledhuggeren Arno Brekers tidligste tid, fra tiden for hans Pariser-opphold

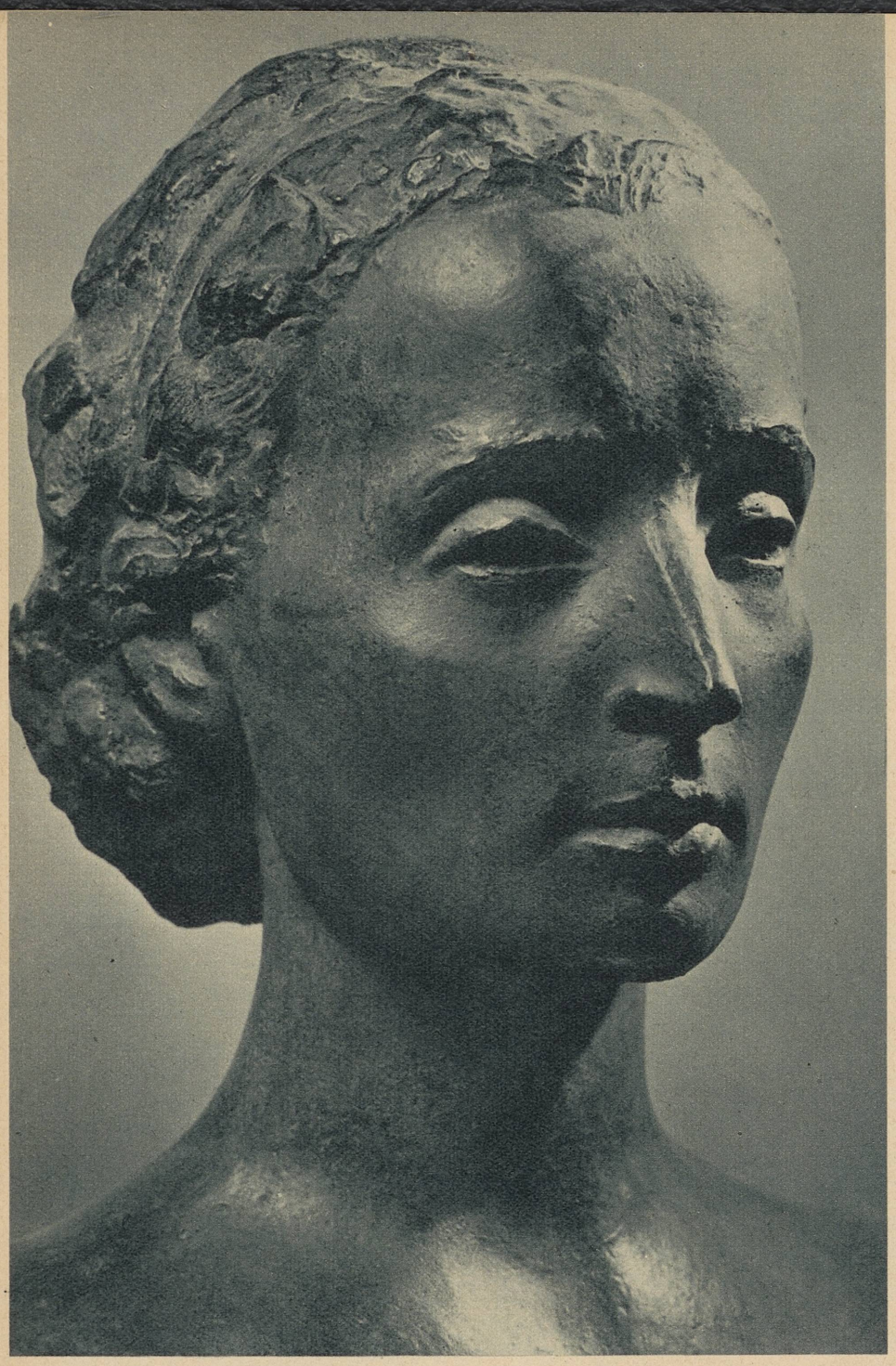
←

Bysten av Mimina Breker, kunstnerens hustru, likeledes fra Pariser-tiden, på én og samme gang natur- og materialstudie (marmor)

↓ *Portrett av en gutt (1934), i form av en impresjonistisk studie med dristig grep på det vesentlige*

En kvinnebyste, fra Arno Brekers første, lille berlineratelier (1934): vegen til oppnåelse av idealet fra naturen er konsekvent betrådt. Den ytterste forenkling av formspråket forener seg med en — man kan si — selvfølgelig naturtroskap. Det vil ved portrettet si: likhet, uttryksfullhet og åpenbaring av det individuelle ved hjelp av det vesentlige

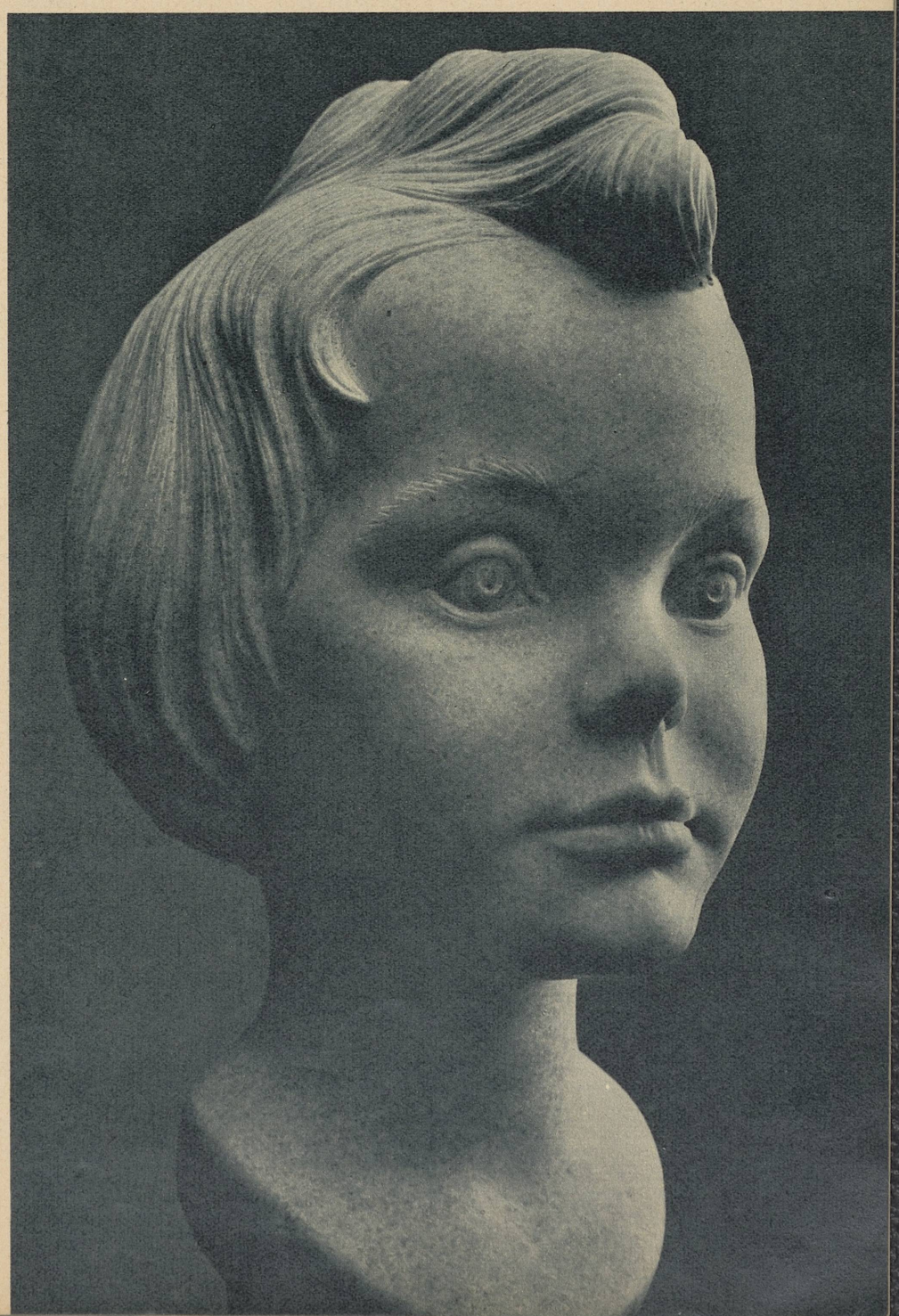

Oppstått noe seinere, som dette kvinneportrettet, viser denne statue av en ung mann billedhuggerens fullt utviklete evne til å underordne seg impresjonen under den plastiske forms strenge lov, og det individuelle under det typiske

ARNO BREKER

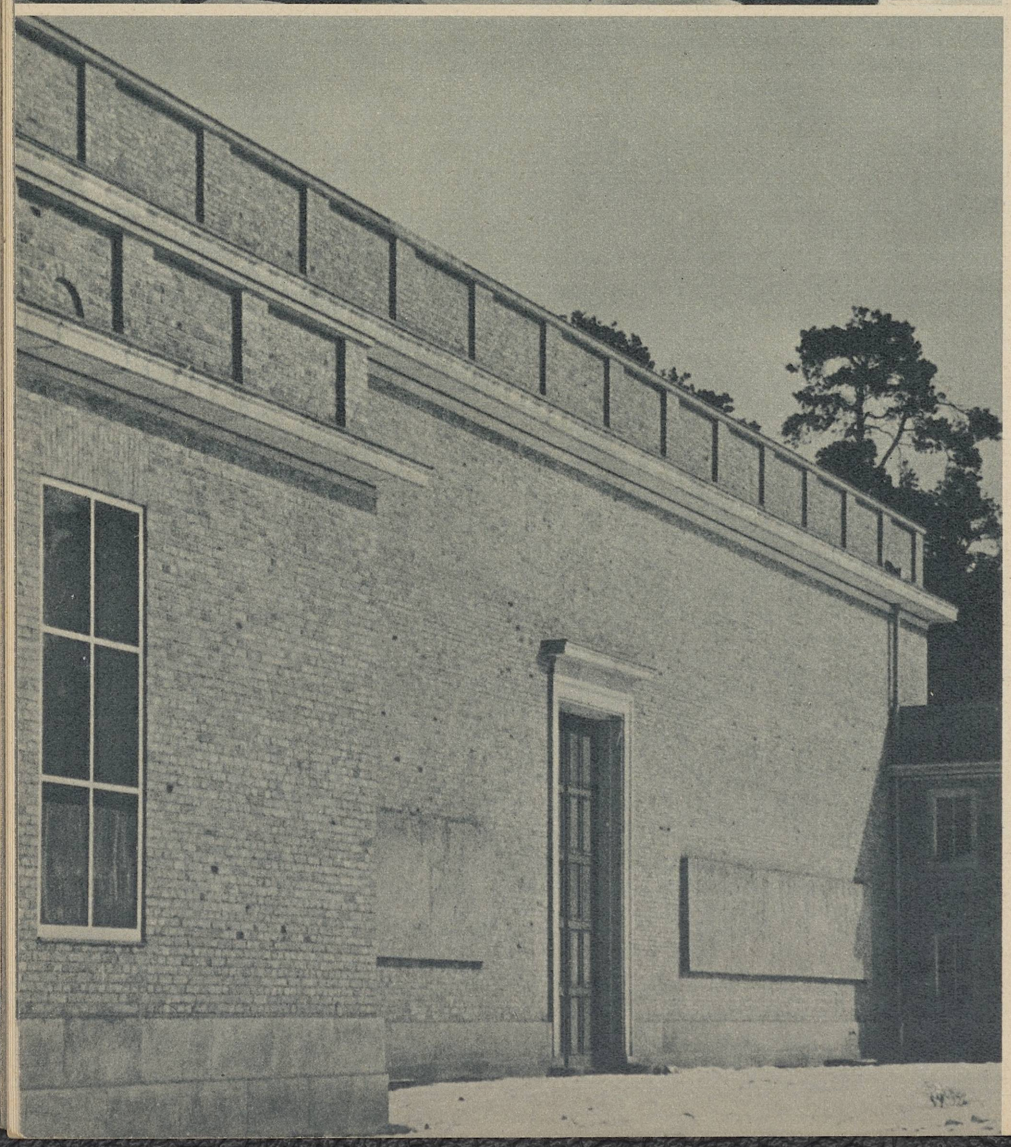
HANS VEG

Portrettet er grunnlaget og den høye skole for all bildende kunst. I grunnen har ethvert av mine arbeid portrett-karakter, også hele figuren, akten, den monumentale komposisjon: for de er framstilt etter forbildet i naturen, som jeg alltid og med voksende forpliktelse underkaster meg." Det er billedhuggeren Arno Brekers bekjennelse, han, som går ut fra portrettet og naturstudiet og har utviklet seg til en mester på store formers område. I dag blir han tildelt de største oppgaver i monumental stil i Tyskland. På samme måte som man kan si at hans monumentale skikkelser har beholdt karakteren av portrett-billedverket takket være hans troskap mot naturen, så vil et blikk på hans billedverker vise at på den annen side kan man i dem også spore „løvens klo": storheten i oppfatningen, som allerede opphøyer portrettet til monumentets sfære. Denne billedhuggers veg fra privatatelieret til statsatelieret, hvis betyding blir belyst på de to følgende sider, er altså en organisk utviklings veg.

Et av de seineste arbeider: bysten av Edda Göring, den tyske riksmarsjals datter. Et mesterverk i portrettlikhet og kunstnerisk formulering av dens ideale enkelhet

Statsatelier

Forbindelsene mellom kunstnere og stat var i alle historiens århundrer særpreget og derfor interessant. „Signal" beretter her om et fullstendig nytt åndelig og økonomisk moment i denne utvikling, som var så rik på omskiftelser, og som — oppstått i Tyskland — dokumenterer seg i begrepet „statsatelier"

En mann som besøkte professor Arno Breker i hans atelier ved Jäckelsbruch, ble stående ved de overdådig blomstrende rosenbed i hagen. Han fortalte billedhuggeren om Gerhard Hauptmann, den store dikter, som engang i en samtale hadde betegnet rosen som det mest fullkomne som vår nordiske natur kan frambringe. „Det interesserer meg", sa billedhoggeren, „for det er nettopp av den grunn at rosene er mine yndlingsblomster."

Denne bekjennelse, som bare tilsynelatende er uvesentlig, er vel egnet til å belyse Arno Brekers personlighet på en karakteristisk måte. Det gjør hans kjærlighet til det fullkomne helt tydelig, og viser hvilket ideal han lar seg lede av i sitt arbeid. Om Polyklet, skaperen av den greske antikks idealtyper i billedhoggerkunsten, vet vi at han ved systematiske målinger av velskapte mennesker fikk slått fast det menneskelige legemes idealforhold. Og skaperen av „Doryphoros" overlot disse fullkomne forhold til sitt verksted og sin skole etter sin død. Kanhende vil betraktningen av Arno Brekers billedverk engang gi høve til en liknende overlevering Også Breker forsøker å framstille den fullkomne type som virkeliggjør hans tids idealbilde for rasen. Det må ikke oppfattes som noe der en gang er oppnådd av et individ, det skal ses som innbegrep av alle de ideelle muligheter sammenlagt. Det er altså målbare forhold det dreier seg om.

Følelsen av å være tilstede når det foregår en slik konsepsjon av idealene ad åndelig vei, har noe gripende over seg. Og dette merker besøkeren i det statsatelier som der Führer lot reise for den unge billedhogger i Grunewald ved Berlin. Særlig gjelder dette hvis gjesten kommer fra utlandet og finner et slikt åndens verksted midt blant et folk som kjemper for sin eksistens, ja står i kamp for å redde en hel kulturkrets. I dette verksted er kunstens mål ikke uttømt ved at den formidler skjønnhetsinntrykk, utover det rent estetiske er dens fornemste mål å gi de kulturskapende ideer form. En ser også av de uttalelser som utenlandske besøkende har kommet med, at de har forstått dette mål for Brekers representative skaperverk. Dette gjelder særlig de utenlandske kunstnere som var gjester hos Breker, og derav har lært meget om den skjebnetime som vi gjennomlever. Tyskland har ikke tatt kampen opp bare for seg selv, men for den felleseuropeiske kultur, den kamp som går om liv og død for vår kultur.

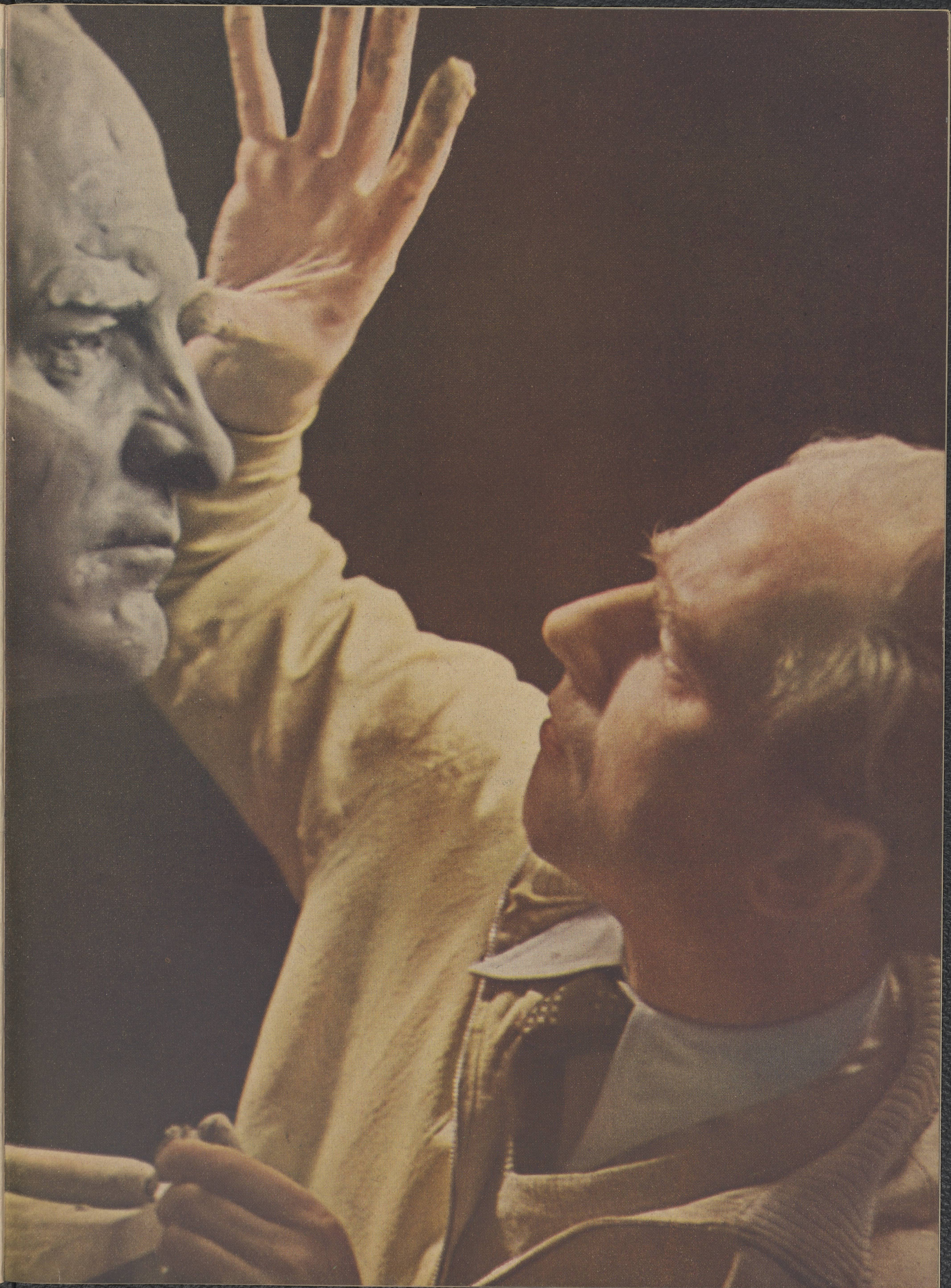
Begrepet „statsatelier" får først sin hele og fulle mening når man ser det i dette lys, og å gjennomføre denne mening bevisst og riktig er ikke bare noe som vedkommer personlig kunstnerisk ærgjerrighet. Det trenges også en utpreget åndelig ansvarsbevissthet og en selvfornektende vilje til å tjene, for å gjøre dette. Og utenom det skal det også noe annet til: det trenges ubetinget overensstemmelse mellom „den indre trang" som den sanne kunstner ikke et øyeblikk har lov til å nekte lydighet, og den oppgave som skjebnen har anvist ham.

Før i tiden har man riktignok ikke i direkte betydning hatt begrepet statsatelier. Men de verksteder hvor en Michelangelo skapte de veldige monumenter over sin skaperkraft var ikke mindre preget av tjeneste overfor den som stillet oppgavene, enn av tjeneste overfor de indre trang. Der hvor en Fidias skapte skulpturverkene for Pantheon hadde man det samme, og disse verksteder skilte seg vel bare i juridisk og økonomisk mening fra det man mener med statsatelier idag. Dengang som no får kunstneren sin betaling av oppdragsgiveren etter en overenskomst. Hvordan han klarer å gjennomføre den oppgave som skal løses teknisk og økonomisk får bli hans egen sak, selv når det er representantene for statens kulturvilje som har gitt ham oppdraget. Og det har sannelig vært en stor bekymring for kunstneren, særlig da for billedhoggeren som trenger betraktelige midler for å kunne innrede og holde sine verksteder i gang.

Det er betegnende for oppfatningen av forholdet mellom kunst og stat at det har banet seg veg for en grunnleggende forandring på dette område i det nye Tyskland, noe som henger nøye sammen med ledelsens hensikter og innsikt i disse forhold. Staten som drar nytte av kunsterens arbeid, har også etterhvert overtatt mer og mer av hans bekymringer. I enkelte tilfelle som ved Breker, har staten så å si identifisert seg med kunstneren, fordi den uten unntagelse gjør krav på alt det han skaper. Da har dette prinsipp ført til at det blir opprettet statsatelier, noe som sikkert først og fremst var tenkt som en utmerkelse. I praksis opphever denne utmerkelse kunstnerens bekymringer for opprettelse av eget verksted. Det tillater ham å ofre hele sin konsentrerte kraft på sitt verk. Det er bare på denne måte at det er mulig å gjennomføre så veldige oppgaver som dem Arno Breker for eksempel holder på med. Han skaper et relieff i stein som er 260 meter langt og 10 meter høyt, for Berlins Nord-Sør-akse. Her måtte det konstrueres egne maskiner for steinbehandlingen, det måtte skapes arbeidssaler for hjelperne, transportanlegg osv. Det må med tiden vokse fram en hel liten by for å kunne løse denne oppgave teknisk. Det er tiltak som vilde legge beslag på selv den mest vitale kunstners samlede skaperkraft, når de skal gjennomføres. Staten opptrer derfor med full rett som organisator, og derved har kunstneren mulighet til å holde seg til „det vesentlige", uten å bekymre seg om de virkelige forhold og de praktiske spørsmål. For ham er statens omsorg og støtte ikke annet enn en forpliktelse til å yte.

Kan man tenke seg et mer ideelt forhold mellom kunst og oppdragsgiver?

Professor Arno Brekers Berliner statsatelier: *Ovenfor: et blikk inn i atelierrommet, hvor de monumentale billedverk blir utført, helt fra utkastet til den endelige form i originalstørrelse. Nedenunder den strenge fasade på det store atelierbygg i Grunewald. Til høyre billedhuggeren ved skisseringen av en byste av general i Våpen-SS, Sepp Dietrich*

Det nedersaksiske bondehus,
hvis verdige, alvorlige lukkethet og mektige og lune bredde tilsvarer lavtyske bondeslekters vesen

Bonde-kongsgårder

I alle Europas land gis det en adel, hvis kraft og utholdenhet ikke er grunnlagt på noe annet enn på det evige arbeid med jorden. Som ingen annen stand har den overlevd historiens vekslende epoker, og no som for 1000 år siden residerer den på sine egne herreseter, sår det daglige brød og bevarer samtidig kulturens kilder. „Signal" beretter i følgende artikkel om boligene til en av de eldste adelsfamilier av denne art i Mellom-Europa, om de nedersaksiske bønders hus

Sydlendingen elsker trappen og inntrømmer den gjerne den beste plass i huset sitt. Trappen er for ham en bekvem oppgang og er det verdige midtpunkt for arbeidets daglige liv og for den festlige mottagelse. Den italienske trapp tjener og representerer.

I det nordvestlige Tyskland, over hvis vidstrakte sletter de gamle elver Elben, Weser og Ems strømmer, lever Neder-Sachsens bondefolk på nedarvede besittelser. Denne stamme, for det meste stille, likevektige mennesker, som forblir på sin arbeidsrike jord, men også atter og atter sender sjøfarere, krigere og kolonisatorer fra sine rekker ut i det fjerne, har en spesiell begavelse for byggekunsten. I dens byer vitner de høye, treskipete mursteinskirker om denne evne, i landsbyene dens står husene, som er tekket med et vektig stråtak, og som i mange århundrer har rommet både bonden og hans redskaper, avlingen og kveget innen de samme fire vegger. Den nedersaksiske husform har bonden utviklet, ikke noen anerkjent kunstner eller profesjonell byggmester; den er vakker og hensiktsmessig, den passer til landskapet som vidjebusken og eiketreet, den er likefram blitt et symbol på stammens karakter.

På samme måte som sydens berømmelige byggekunst fant den storslagne trapp, så har det nedersaksiske nordens folkekunst skapt seg den brede og lange, mørke forstue. Den er kjernen, husets midtpunkt, barnedåper og brylluper blir feiret i forstuen, den døde bonde blir — som den germanske stammefyrste i hallen — lagt på båre i forstuen; høyvognen kjører gjennom den store porten som vender ut mot vegen, inn i forstuen, hvor treskerne tidligere holdt seg rede med treskeredskapet i handen, no ved maskinen. Til høyre og til venstre for dette rom er — som sideskipene i den gotiske domkirke — båsene bygd opp, ved den ene veggen står hestene, ved den andre kuene.

Nederst i hallen, hvor høy og korn er lagret under det beskyttende stråtak, sitter bondekonen ved ovnen og kan holde øye med huset, gården og de arbeidende tjenestegutter og tjenestepiker med ett blikk. Den nedersaksiske bonde, hvis dager forløper i hardt, seigt arbeid, er gjerne alene med seg og sine, han er en stille, tenksom mann og har omgitt hus og gårdsplass, som gjemmer alt det han trenger for å leve, med murer og gjerder. Han elsker sin frihet og har ofte forlatt sin eiendom med våpen i hand for å forsvare den; han vil uforstyrret tjene det som han anser for godt og nyttig, han er konge på sin gård. Han har skapt seg et hus — helt uten noen særlig utsmykning, jordbundet som ham selv, enhetlig i sin form, avstengt utover, storslagent i sin vidstrakthet, som gir den tomme forstue overdådig plass, og en sikker borg for landlivet.

Nedersakseren vil være mer enn han synes, hans hus er fullstendig underkastet bondens fordringer. De smale, lave beboelsesrom ligger tett sammen, men ovnen, som har bevart den for alle kulturfolk hellige ild, har fått en foretrukken plass ved enden av huset, midt i den ærverdige forstue.

Bondens enkelhet utelukker ikke gleden over den sirlige pynt; fasaden under det steile taket er pyntet med bindingsverk, som går fra det enkleste sjakkbrettmotiv til de mest kunstneriske former. De mer fruktbare strøk anvender gjerne ornamenter og forsiringer. „Brudedørene"s landsby, Jork i det rike fruktområde ved Elb-marsklandet, pyntet det nøkterne mursteinsmateriale i feltene mellom bindingsverket til en fargerik mosaikk, som skinner muntert i solen. Også runer, ordspråk og svungne navnetrekk smykker dører og bjelker; vindskiene, som beskytter gavlen over porten, har kniven gitt form av hestehoder, årtusengamle tegn på det nedersaksiske hus.

Omkring århundreskiftet, da friluftsmaleriet ble oppdaget av franskmennene, slo en liten skare malere seg ned i en landsby ved Bremen, hvis jordbunn er så karrig at bøndene hver eneste høst må lede elven over markene sine. Worpsweder-malerne, om hvem den tyske lyriker Rainer Maria Rilke har skrevet en bok, følte seg tiltrukket av det tungsindige landskap, de har framstilt dette landskapet virkelighetstro, og mange av deres bilder viser bindingsverkshusene på de kunstige høyder, som vannet om høsten flyter rundt, husene, hvor kunstnerne bor hos bøndene og som gir kunstvenner i Europa et inntrykk av den nedersaksiske byggekunst.

Beboernes trofaste sinn har bevart den husform som engang ble erkjent som riktig, og har utviklet den med høy kunstsans. Overalt i det vidstrakte land, som brytes av små høyder eller flatt land, som har skog, hede og god akerjord, står de stråtekkete nedersaksiske bindingsverkshusene — i „rundlandsbyer" eller „langlandsbyer", huser som forkynner den tidlige kultur hos en arbeidende og besittende folkestamme, mer beskjeden enn i mangen en villabebyggelse under en vennligere himmel, men uovertruffet i sin enkle hensiktsmessighet og dristige skjønnhet.

Dr. W. D.

Brude-døren

Bindingsverkshusene i det fruktbare nedersaksiske land rundt Hamburg har en dør, som bare åpnes ved spesielle anledninger. Gjennom den med ornamenter rikt smykkete portal blir brudens utstyr brakt inn i de gamle kister og skap i hennes kammer. Når bonden eller bondekonen dør, forlater de huset gjennom denne døren. Den er også husets nødutgang, foruten ved brylluper og død må den bare åpnes ved brann

Underlig lademetode: med hammeren

SALUTT

for julen

Saluttskuddene gjaller gjennom dalene

Julaften treffes etter eldgammel baiersk skikk og bruk skytterne fra de små alpelandsbyer ved Königsee i Berchtesgaden. Med salver fra gammeldagse bøsser innleder de de festlige dager. Denne julesky-tingen hører opp såsnart klok-kene begynne å ringe ved midnatt

LENKET TONNASJE

Fortsatt fra side 34

For den oversjøiske forsyning av masseartikler kommer ved den nuværende teknikk og størrelsen av behovet bare transporten ved hjelp av handelsskip på tale. Transportfly kan ikke bringe noen nevneverdig avlastning. Yteevnen av den dertil nødvendige handelsflåte blir målt med bruttoregister-tonn-romfanget. Det samlete tall for den tonnasje (brt.), der står til rådighet for oversjøisk transport gir imidlertid på ingen måte bare tilnærmelsesvis uttømmende opplysning om den virkelige yteeve. Den er og blir ikke noe annet enn et rommål. For å samle tonnasjens yteevne, må man vite, om og hvor hurtig omlastningen kan foregå. Ved siden av rominnholdet (brt.) av tonnasjen spiller altså faktorene hastighet og tid (ht) den avgjørende rolle. Nettopp disse faktorer blir det imidlertid ikke tatt hensyn til i tyske ubåters senkningstall eller i de av våre fiender påståtte nybygninger eller ved verdsettelsen av forhandenværende tonnasje.

Død og effektiv tonnasje

Hvilken verdi det tilkommer begrepet „ht" (hastighet og tid) i tonnasjeproblemet, oppdager vi straks, når vi gjør det klart for oss at en tonnasje som beregnes etter romfanget (brt.) er et tomt begrep, så lenge som de tilsvarende skip ikke er lastet. Allerede denne lasting forutsetter imidlertid ikke bare de ønskete varer i innlastningshavnen, den fordrer også tid. Men også da er tonnasjen et dødt begrep, som først blir levende, dvs. „effektiv", såsnart tonnasjen er i fart, og effektiv tonnasje (ef. to) blir desto verdifullere, jo hurtigere den farer. Uttrykt med en formel, heter det:

ef. to = brt. ht.

La oss forestille oss at det skal befordres en godsmengde på 5000 brt. fra et punkt A til et punkt B. I fredstid, da det bare ble omlastet gods etter rentabilitetens lover og ved rederienes superkargos lastingen i A og lossingen i B mest mulig påskyndet (og naturligvis allerede på forhand gods losset i A og straks nytt gods lastet i B for tilbakefarten), kom det på grunn av denne glatte avvikling av omlastingen i A og B og på grunn av skipshastigheten i farten mellom A og B for eksempel til en tidobbelt omlastning i A og også i B i løpet av et år. Setter vi i vår formel altså inn enheten ht. som er satt sammen av skipets hastighet og hurtigheten av omlastningen i A og B, lik 10, så blir vår formel som følger:

ef. to = 5000 (brt.), 10 (ht) = 50.000.

50.000 brt. blir altså fraktet i hver retning i løpet av et år! Dette skipets effektive tonnasjeytelse vilde altså i det hele være 100.000 brt., skjønt det bare har et romfang på 5000 brt.!

Denne beregning er imidlertid ikke grunnleggende i fredstid for rederiets rentabilitetsberegning, men med dette siffer på 100.000 brt. som står til godsomlastningens rådighet om året, deltar den tenkte 5000 brt. store lastebåt (eller tankskip) i verdenstonnasjens kapasitet. Jo høyere altså faktoren ht var ved den samlete verdenstonnasje, desto mindre kunde verdenstonnasjen være etter det rene rominnhold (brt.), for å kunne mestre godsbehovets kapasitet i oversjøisk trafikk uten rivninger. Ut fra denne erkjennelse har da også siden verdenskrigen 1914/18 kvaliteten av tonnasjen bedret seg betydelig — på grunn av utviklingen av skipsbygningsteknikken (i skipenes hastighet, yteevnen av laste- og losseinnretningene, av radiomeldinger til ferdigstillen av gods osv.), så at tonnasjen tross voldsom økning av råstoff- og godsbehovet neppe har formert seg etter rominnholdet (brt.), men vel omlastet betraktelig mer godsmengder. — Setter vi i vår formel inn ht = 0, så får vi:

Kaptein Enzo Grossi *er den første ubåt-kommandant, som i denne krigen greide å tilintetgjøre to slagskip. Om natten den 20. mai 1942 senket han USA-slagskipet „Maryland", og natten til den 6. oktober 1942 likeledes et amerikansk slagskip av typen „Mississippi". Italia og Tyskland viste denne tapre offiser sin anerkjennelse ved å tildele ham tapperhetsmedaljen og ridderkorset til jernkorset, samt ved å utnevne ham til kommandør*

ef. to = 5000 (brt.), 0 (ht) = 0.

Vi ser altså at den 5000-brt.s lastebåts effektive tonnasje, som nettopp kom opp i 100.000 brt. om året, overhodet ikke eksisterer, når 5000-brt.-lastebåten — ligger stille.

Konvoien lenker bruttoregistertonns

Setter vi A for Amerika, B for Britannia, sender vi den 5000-brt. — lastebåten — som måtte dra ti ganger om året fram og tilbake mellom USA og England, for å yte den del i oversjøtrafikken, hvormed den var bokført i den samlete tonnasjekapasitet! — under krigsforhold på konvoifart, og lar vi den engang høre til blant de heldige skip, som unngår de tyske ubåter i Atlanterhavet eller tyske flyverbomber foran England, så vil det allikevel ikke komme til noen ti reiser om året. For: damperen måtte vente på konvoi, i konvoien må den rette seg etter det langsomste skip, konvoien må gjøre ganske betraktelige omveger, under reisen holdes det uavlatelig siksakkurser, i ankomsthavnen er losseinnretningene delvis ødelagt eller overbelastet, ny stykkfrakt er slett ikke eller bare utilstrekkelig å oppdrive. Overhalinger er meget tidspillende eller må fullstendig unnlates, derved blir den effektive tonnasjes yteevne satt enno mer ned. Av alle disse grunner er det derfor slett ikke å tenke på at den tenkte 5000-brt.-lastebåt skal oppnå bare halvdelen av sin ef. to = ytelse. Men forutsetter vi allikevel 5 fram- og tilbakereiser om året, så gir det etter vår formel:

ef. to = 5000 (brt.) · 5 = 25 000.

Forutsetter vi så for tilbakereisen igjen halvdelen av dette tall (noe som er høyst usannsynlig ved den britiske mangel på utførselsvarer), så har 5000-brt.-lastebåten bare utnyttet 25 000 brt. + 12 500 brt. = 37 500 i året istedenfor 100 000 brt. i fredstid! Det er ved denne ene lastebåt et tap på nesten to tredjedeler i en tid, hvor enhver befordret tonn er krigsavgjørende viktig på grunn av de allerede inntrådte harde senkningstap! Ble denne lastebåt senket etter et år, så vilde ikke bare 5000 brt. være gått tapt med skipet, men allerede 100 000 brt. — 37 500 brt. = 62 500 brt.; men hverken i ubåt-senkningstallene eller i våre motstanderes svindelaktige byggemeldinger er disse tall nevnt! Selv om det nemlig skulde lykkes våre motstandere å erstatte de senkete 5000 brt. (i samme kvalitet!), noe vi alvorlig må benekte, så er det umulig å erstatte de 62 500 brt., som går tapt år etter år. (Se framstillingen på side 34.)

Et USA.-problem: Hvordan kommer våpnene til soldatene

Men nøyaktig som det rene tonnasjeproblem er også rustningsproblemet hos våre fiender uløslig forbundet med handelskrigens ubønnhørlige lover i oseansk romutstrekning. Forutsatt at USA. virkelig var i stand til å kunne oppfylle sitt forkynte mektige rustningsprogram — the biggest (!), ja, hvordan kunde det være noe annet —, så er og blir det uten hensyntagen til romovervinnelsen en oppblåst trusel, hvormed man i beste fall en tid kan få kontinentalt ubehjelpelige legfolk til å grøsse.

Hvordan ser no problemet ut i virkeligheten? Også det ytedyktigste og største rustningspotensial er praktisk talt verdiløst så lenge som det ikke befinner seg i moderne utdannete og vel førte troppers hand, som (hvis de er forhanden) med dette rustningspotensials allsidige våpen står overfor fienden i tilstrekkelig styrke! Det uhyre forsterkningsbehov av rustningspotensial må sikres, for å kunne oppnå og nytte resultatene. Først når disse forutsetninger er oppfylt, kan rustningspotensialet bli effektivt. Hertil trenger man en ekstraordinær tonnasje, som imidlertid igjen — selv om den i og for seg var forhanden — vilde forbli verdiløs, så lenge den ikke ble effektiv!

Så lenge altså det effektive tonnasjeproblem ikke er løst — og for våre fiender er det langt fra å være løst! — så lenge blir ethvert håp om en virkelig annen front eller virksom understøttelse av de bolsjevikiske og tsjungking-kinesiske forbundsfeller bløff og drømmer; ja, den egne forsørging med råstoff og livsgoder, samt leveringen av det allernødvendigste til de amerikanske og britiske tropper som er spredt over hele verden, blir stadig vanskeligere.

Det er tingenes tilstand etter tre år av denne oseanske krig. Den overlegne romovervinnelses lov dikterer krigens videre forløp og blir behersket av tremaktspaktens stater. Britannia og USA. har hittil ikke mestret denne loven, og vil heller ikke kunne greie det i krigens videre forløp.

Bare en ganske liten mengde jod

trenger ved tannpleie med jodkaliklora inn i munnens slimhinne og videre inn i blodet — og allikevel er virkningen forbausende. Til forebygging og helbredelse av betennelser i tannkjøttet, som ofte bevirker løsning av tennene (paradentose), såvelsom mot ømfintlige tannhalser. Det gis på grunnlag av den medisinske litteratur og efter mange tusen lægers og tannlægers godkjennelse intet bedre middel. Hvis det trenges en mer intensiv virkning, benytter man efter lægens opfordring „Sterk-Jod-Kaliklora".

Olympia

KONTORSKRIVEMASKINER
REISESKRIVEMASKINER

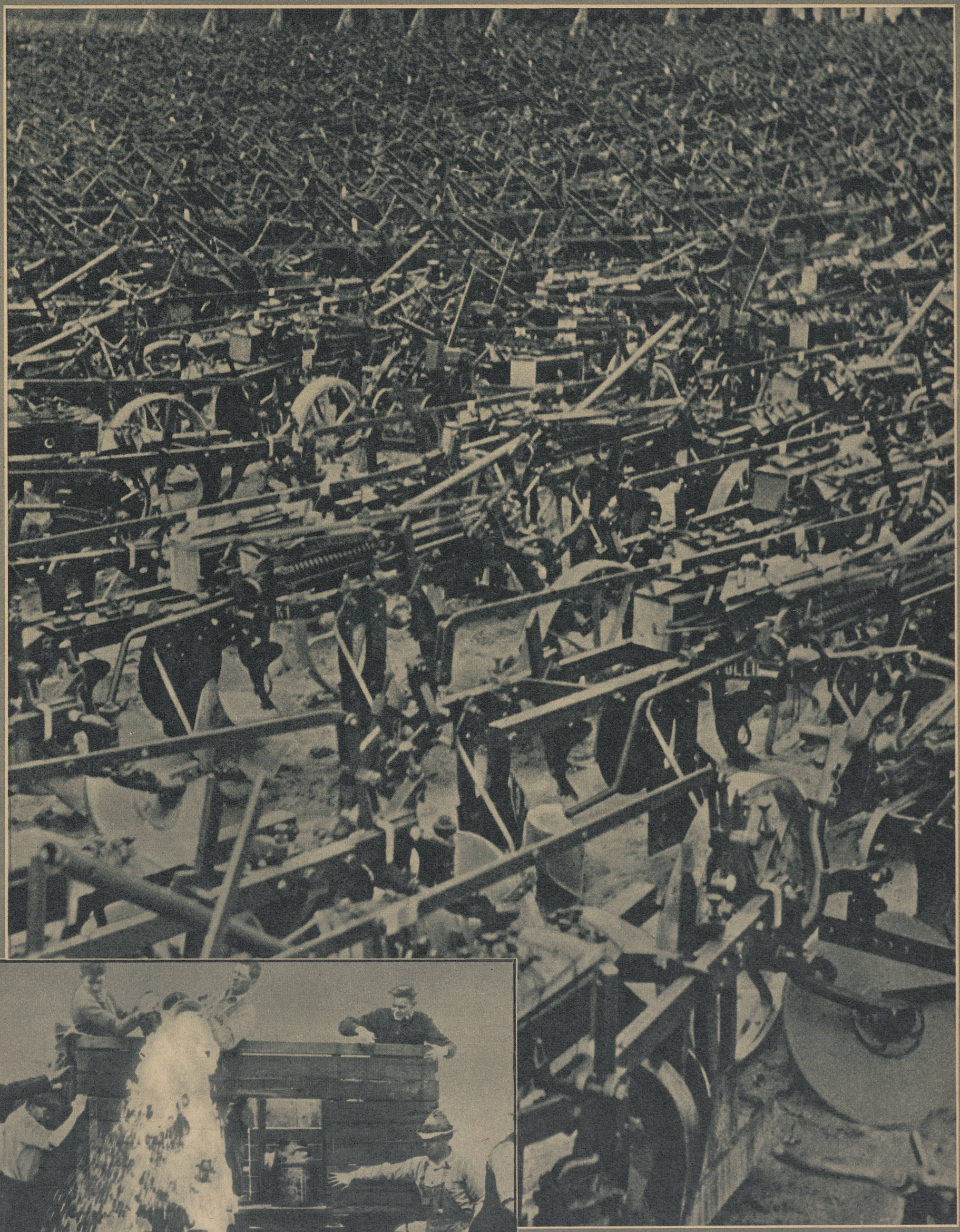

OLYMPIA skrivemaskiner er fremstillet av
Olympia Büromaschinenwerke AG. Erfurt

Generalagentur for Norge:

G. A. GJESSING & Co. A/S., OSLO

Olympia salgssteder i Amsterdam, Belgrad, Budapest, Bukarest, København, Madrid, Paris, Rio de Janeiro, Stockholm, Zagreb. Olympia agenturer i alle verdens storbyer.

En hær som fulgte arméene østover :

En dokumenterende illustrasjon til følgende tre kapitler om verdensøkonomien: Melken flyter ← i rennesteinen

Høsten og vinteren 1941 ble tusenvis av ploger gjort ferdig og transportert til østen for at de våren 1942 kunde senke sine stålkniver ned i den fruktbare jord i de erobrete sovjetområder — og fram for alt i Ukraina. Dermed begynte Europa med det fredelige arbeid for sitt kornkammer. — På denne måte påskynder krigen den for lengst påbegynte utvikling til et nytt verdensøkonomisystem som fører fra fri verdensøkonomi til økonomi i stor-rom

HITTIL – I DAG – I MORGEN

TRE KAPITLER OM KONTINENTETS AKTUELLE ØKONOMIPROBLEMER

Under virkningene av den engelske hungerblokade fra 1914 til 1918 døde der 800 000 mennesker av den tyske sivilbefolkning. Når dette krigsmiddel den gang kunde anvendes med et slikt resultat, så kom det av at Tyskland hadde innstilt seg på verdensøkonomi og verdenshandel. I dag befinner Tyskland og dermed Europa seg under utvikling til et autarkisk stor-rom og fjerner dermed forutsetningen til det annet forsøk på en hungerblokade. Allikevel er det som foregår på økonomiens område i dag ikke bare en motforholdsregel som er skapt av krigen, men en revolusjonerende forvandling av verdensøkonomisystemet. De følgende tre kapitler gir en nærmere forklaring på dette

I. KAPITEL:

DEMRING I VERDENSØKONOMI-ORDNINGEN

Da liberalismen for et århundre siden åpnet verden for enhver, som hadde albuekraft til det, syntes det bilde som den skapte av framtiden, å være imponerende. Uhyre rom sto ferdig til å sluttes til, av utallige små, trange, utad stengte samfunn skulde det oppstå en eneste stor verdensøkonomi, hvor de frigitte krefter av egen makt framstilte likevekten.

Uten tvil har dette økonomisystem i løpet av kort tid utført historiske prestasjoner. Det begynte en arbeidsdeling, som regnet med imponerende, inntil da uvante mål og omspente hele verden, oppfinnelser hjalp til, hele kontinenter ble nyttiggjort, og de små økonomisamfunn, som bare arbeidet i sin egen trange krets, tok plutselig del i verdenshendelsene og verdenshandelen. En tid gikk det slik, jorden var stor, man var ikke i mot hverandre, men så kom det allikevel til sammenstøt, de første kriser oppsto. No viste det seg at dette økonomisystem overhodet manglet en planleggende idé: de krefter som var sloppet løs mot hverandre, skapte ikke mer en harmonisk likevekt, men førte til en hensynsløs konkurranse.

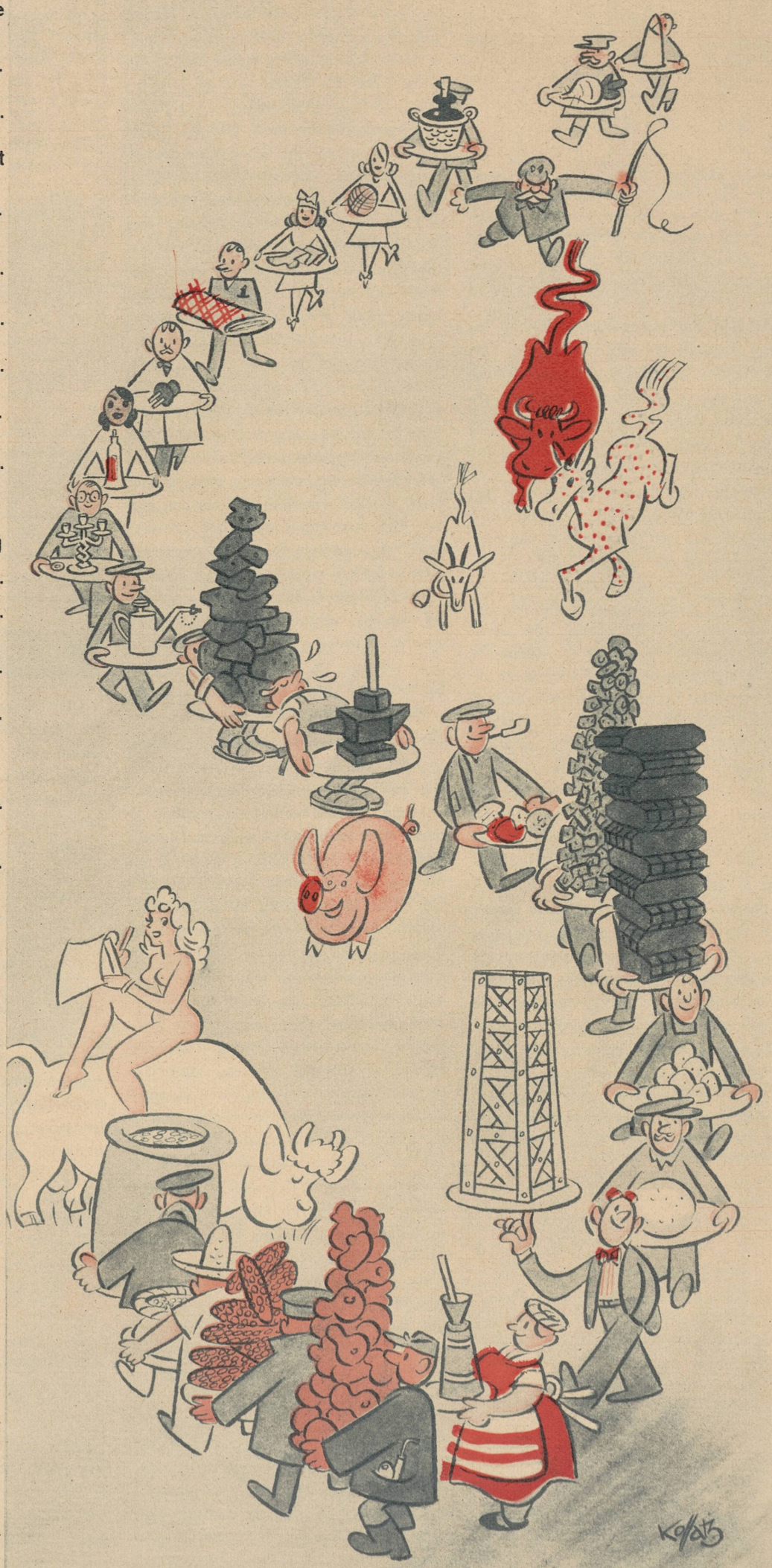
De europeiske nasjoner var her først de nødlidende. For dette gis det et klassisk eksempel i økonomihistorien. Det er omkring 1848. Det går stadig nye rystelser over det europeiske kontinent. Den som har penger, anlegger dem ikke gjerne her, han ser seg om etter andre muligheter. Dengang begynte man i Amerika jernbanebygging i stor stil. Det ene aksjeselskap etter det andre skyter opp av jorden, og alle trenger de penger. Europa skaffer pengene, jernbaneaksjene finner rivende avsetning. Men de fleste amerikanske

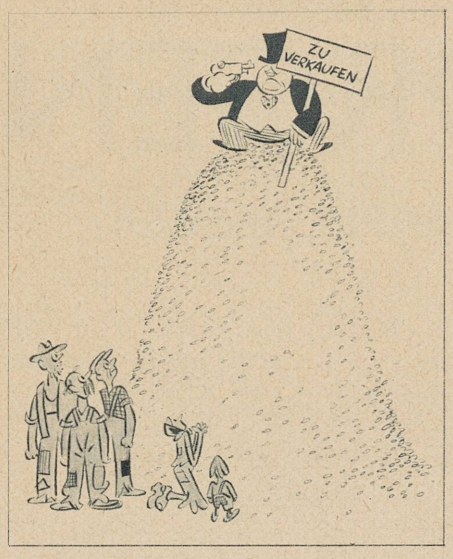
Europa foretar vareopptelling
Se herom teksten på side 62

Europas samlete produksjon

Sukker	6,67 mill. t.
Sukkerroer	52,59 mill. t.
Linfrø	223 000 t
Ull	83 000 t.
Silke	3,460 t.
Kveg	279 000 mill. stk.
Cellulose	297 000 t.
Cellstoff	6,7 mill. t.
Olivenolje	644 000 t.
Gull	14 000 kg
Sølv	432 t.
Jordolje	7 mill. t.
Jernmalm	74 mill. t.
Jern og stål	70 mill. t.
Kobber, bly, sink, tinn	1,3 mill. t.
Koks	65 mill. t.
Kull	645 mill. t.
Bauxitt	2,1 mill. t.
Magnesium	17000 t.
Aluminium	297 000 t.
Korn	109 mill. t.
Ris	840 000 t.
Mais	18,73 mill. t.
Poteter	165 mill. t.
Næringsfett	3,5 mill. t.

I de ovenfor angitte tall er ikke innbefattet avkastningen av de erobrete østområder

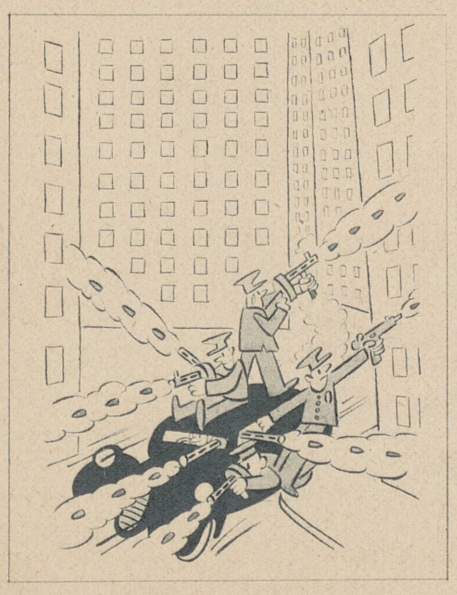

Verdensøkonomi: Selvmord tross overflod av hvete. *I den frie verdenshandel kunde et prisfall gjøre et lands hele hvetehøst verdiløs, mens tusenvis av mennesker i samme land ikke hadde nok brød å leve av*

selskaper har begynt arbeidet med for liten kapital og altfor lettsindig. Da jernbanene er ferdigbygd, går selskapene konkurs, de europeiske pengemenn står der med de verdiløse aksjene i handen. Men derover erverver nye selskaper konkursboene for en billig penge og kjøper — klok av sine forgjengeres skade — alt nytt land til, som ligger i jernbanelinjenes umiddelbare nærhet, og bebygger det. Fraktene på de egne jernbaner er billige, og så kan de snart underby kornprisen på verdensmarkedet betydelig. De europeiske bønder, som er blitt avhengige av verdensmarkedet, kan ikke holde de lave prisene og bryter sammen økonomisk. Tusener mister gårdene sine, drar til byen eller utvandrer til oversjøiske land. Da de ankommer derover, tilbyr de samme jernbaneselskaper, som har ruinert dem, beredvillig nybyggerland. Og bøndene, som er vant til å arbeide med europeisk flid, høster inn de rikeste avlinger, uten å ane hva de derved anretter av skade. Den uhyre økning av produksjonen utløser et nytt prisfall på verdensmarkedet, som igjen får europeiske bønder til å gå bankerott. Et nytt antall nybyggere utvandrer fra Europa til Amerika. Dengang begynte landbruket i den gamle verden å skrumpe sammen. Europa ble avhengig av oversjøisk innførsel i kornforsyningen. Den frie verdensøkonomis storartete mål, byttingen av verdens rikdommer ut over alle kontinenter, begynte allerede i praksis å bli grotesk.

Verdensøkonomi: Gullet blir et formål i seg selv. *Gullet som opprinnelig skulde være menneskenes tjener, har svinget seg opp til å bli deres hersker*

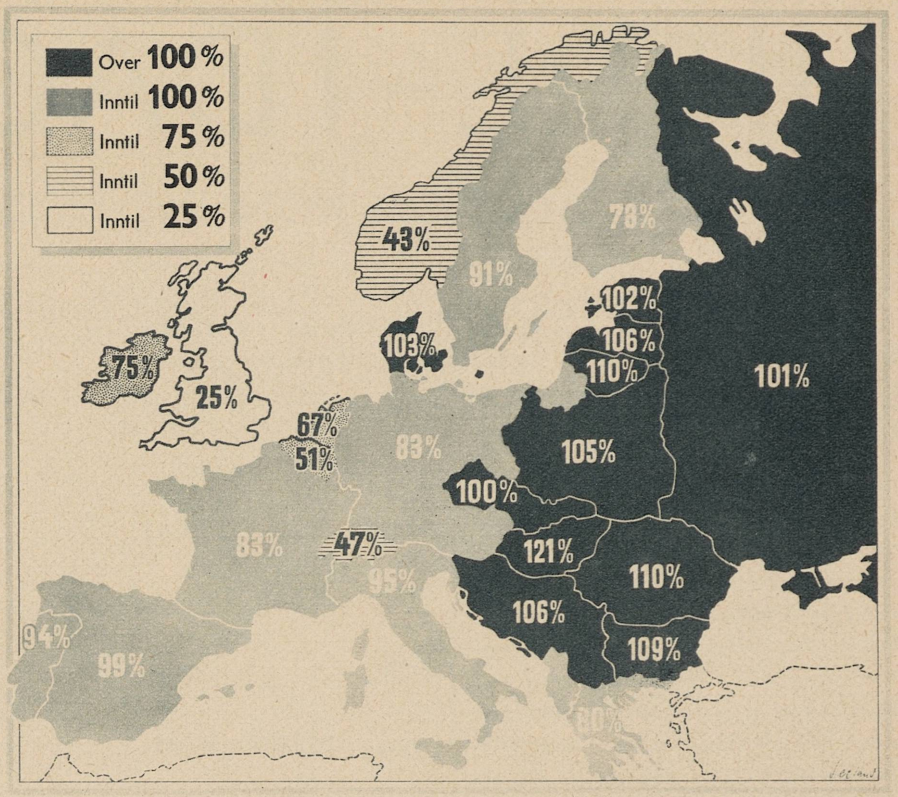
Systemkrise? — Krisesystem!

Hvilke stormer og kriser har ikke dette økonomisystem opplevd! Hvilke fortvilte eksperimenter har det ikke allerede gjort for å kunne holde sin trone enno en stund! For et nonsens har det ikke sanksjonert! I verdens fruktbareste hveteland, i Canada, lagret uhyre hvetemasser i kjempemessige betongborger. Hveten var ikke til salgs, mens det på samme tid og i samme land fantes hundretusener, som ikke hadde tørt brød engang. Det var omkring verdensøkonomikrisen i 1931. Kontinentene knaket i alle fuger, og ingen visste hvor feilen egentlig lå. Man gikk over til eksperimetner, Argentina brente opp sin mais, Brasil helte sin kaffe ut i havet, Nord-Amerika betalte premier for ikkedyrket korn. Man takket ikke lenger Gud for en rik høst, som i gamle dager, for det kunde ikke hende en noe verre enn en god høst. Brødet var der, men verden sultet. Det viste seg at de såkalte „kriser" ikke var noen forbigående forstyrrelser, men tegn på en ødeleggende sykdom i hele systemet. Den liberale verdensøkonomien sviktet, den greide ikke å fordele verdens goder.

Kontinentet løser seg ut av verdensøkonomien

At dette økonomisystem i dag overhodet enno nyter en moralsk kreditt, har det ene og alene den naturnødvendige vedholdende langsomhet å takke for, hvormed de økonomiske revolusjoner i stort omfang pleier å gå for seg, og noen psykologiske momenter. Det er forståelig at en gammel økonomiform forsvarer sin posisjon så lenge den kan, at den forsøker å gjøre nye økonomiformer, som stiller seg i mot den, ulikt. Og den frie verdensøkonomi, hvis vesen dog har en storslagen, fri verdensoppfatning — selv om det er noe tilfeldig og bare i det ytre, har ikke altfor vanskelig for å stemple autarkibestrebelser som gammeldagse, trangsynte, forkomne, som tilbakevenden til primitiviteten. Og det vilde ganske visst også ha vært et tilbakeskritt, hvis i dag en mer eller mindre stor enkeltstat i Europa forsøkte å bli autark. Ingen europeisk stat vil gjøre dette eksperimentet, hvis ikke nøden tvinger den. Det som i dag melder seg som ny økonomiform i Europa, er ikke noe autarki av enkelte europeiske stater, men hele det kontinentale store rom Europas autarki.

Hvordan forholder det seg med de ytre forutsetninger for Europas storromsøkonomi? Kan Kontinentet ernære seg selv og har det de nødvendige råstoff for sitt arbeid? Framstillingen på side 61 gir et tallmessig svar på dette, og de neste kapitel befatter seg nærmere med disse spørsmål

Europa kan fø seg selv. *Dette kart som viser Europas selvforsyning med næringsmidler i 1938 og nedenstående tabell beviser at det samlete kontinent allerede før krigen bare med 10 prosent var avhengig av import til sin ernæring*

	1925/26	1927/29	1930/32	1933/35	1936/38
Kontinental-europeisk høst.....	135,0	142,7	149,0	154,7	160,0
Importoverskudd	15,0	19,4	15,8	9,0	10,2
Forbruk.....	150,0	162,1	164,8	163,7	170,2

II. KAPITEL:

EUROPA FORETAR VAREOPPTELLING

Den første og viktigste forutsetning for et autarkt Kontinental-Europa er at dette store rom kan ernære seg av egne midler. Den vidt utbredte forestilling — også på Kontinentet selv — at Europa i største utstrekning er avhengig av kornkamrene i Amerika, nenger framfor alt sammen med erfaringene fra siste verdenskrig. Overlatt til seg selv syntes Europa å være utlevert til sulten. Men dette Europa var jo i 1914 ikke på noen måte forberedt på i nødsfall å ernære seg selv, det var innordnet i en verdensøkonomis system som en del, og ved krigens utbrudd ble jorden trukket bort under føttene dets. Et nett av økonomiske forbindelser, som forutsatte en absolutt fredsmessig tilstand i hele verden, ble plutselig skåret i stykker. De fleste europeiske stater produserte ikke det de selv eller Europa trengte, men det andre behøvde, fordi de var innrettet på tilbud og etterspørsel på verdensmarkedet. Derfor måtte det ved krigsutbruddet straks komme til store forstyrrelser.

Kan Kontinentet ernære seg selv?

Også vanskelighetene i den nuværende krig frambringer til dels inntrykket av at Europa neppe er i stand til å løse seg fra sin avhengighet. Herved overrasker det en overordentlig at Europa før krigsutbruddet i 1939 allerede forsørget seg selv med 90 % av næringsmidlene. Det er slett ikke noe spørsmål: Europa kan uten enhver hjelp i sitt eget område frambringe det som det trenger for å leve. Det er for den samlete oversikt slett ikke noen skade, når man ikke regner England med til det kontinentale Europa, for de britiske øyer ernærte seg før krigen bare med ca 25 % selv og hadde framfor alt et høyt importbehov av korn.

Allikevel spiller det tallmessig tilsynelatende ringe underskudd av ti prosent særlig i krigstid en viktig rolle. Og Europa er — når det henter inn disse ti prosent — hermed enno ikke autarkt, for det voksende befolkningstall og den stadig stigende levestandard forhøyer igjen behovet av levnetsmidler. Det vil av disse grunner også videre framover være nødvendig å øke produktsjonen. Tyskland har med sitt produksjonsslag og Italia med sin „Battaglia del Grano" vist hva man kan oppnå, og en sammenlikning av hektarutbyttet i de enkelte europeiske land viser med all tydelighet at en mer intensiv oppdyrkning i mange land uten videre er mulig. For en stor del fordi noen av disse land hittil sterkt forsømte produksjonen av næringsmidler — mer eller mindre frivillig — og i stedet for til overmål produserte en enkelt vare, som var etterspurt på verdensmarkedet.

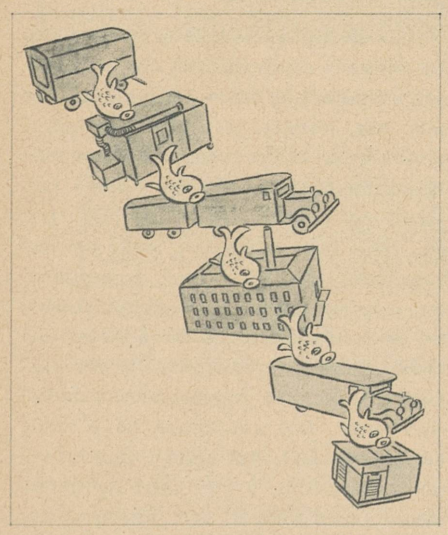
Dertil har no de militære operasjoner i øst vunnet store fruktbare områder for Kontinentet, framfor alt i Ukraina, som i framtiden vil være et kornkammer for hele Europa.

Omstillingen i produksjonen, som blir nødvendig her og der i et autarkt

Europa, er allikevel ikke så omveltende, at den måtte komme til å ødelegge bestående forhold fra grunnen av for å bygge opp nye. Nederland og Danmark f. eks. vil også videre framover forbli jordbruks-foredlingsland. Ethvert land vil framfor alt bidra til Kontinentets forsyning med det som det av naturen har å by på av råstoff og levnetsmidler. For: påstanden om at det europeiske kontinent er et sluttet stor-roms-samfunn, blir jo nettopp dokumentert med at i en bestemt naturgitt fordeling er alt det innenfor dette rommet, som trenges. Med noen temmelig viktige, men i krigstid ikke avgjørende råstoff og levnetsmidler vil Europa ganske visst alltid forbli avhengig av ikke-europeiske land. Planteoljer, ris, mais og bomull kan Kontinentet ikke produsere nok av selv for fredsmessige behov. En pedant kunde anse det for en skjønnhetsfeil, men så underlig det enn klinger, så er denne litt engstelig forekommende oppregning: Hva har vi i Europa, hva har vi ikke? Hva trenger vi enno? — i bunn og grunn bare halvt så vesentlig som noe annet: at det her begynner å bryte fram en ny økonomiform, hvis grunnsetninger elementært skiller seg fra den liberale økonomiform. At Europas husholdningsregnskap i det store og hele går opp, er bare den praktiske forutsetning for at den nye økonomiidé kan bli virksom i dette område.

Kan Kontinentet arbeide ?

No er ganske visst det europeiske kontinent ikke levedyktig i og med at det er i stand til å ernære seg selv. En halv milliard mennesker vil ha både mat og klær, holde sin levestandard, ja til og med forhøye den, de vil ha råstoff for sitt arbeid og tusen ting for sitt private behov. Men det kontinentale økonomiområde besitter i en sunn blanding ved siden av sine jordbruksproduksjonsområder også høyt ut-

Dette er en „kjølekjede". *Nye frysningsmetoder vil i en hittil ukjent målestokk muliggjøre hele kontinentets forsyning med friske levnetsmidler*

viklete industriområder og — uten å miskjenne mangelen på noen råstoff som bare forekommer meget sparsomt i Europa, — dog de viktigste råstoff, som det trenger.

Utvinningen av steinkull ble vesentlig forhøyet i Tyskland, siden det i krigstid måtte levere mer til de kontinentale markeder da England falt bort. Med de nyvunne ukrainske og de øvrige steinkullgruver på Kontinentet, utvinner Europa tilsammen 480 millioner tonn, det er over en tredjedel av den samlete utvinning i verden. I koksutvinningen oppnår Tyskland alene den samme prosentsats i verdensproduksjonen med 47 millioner tonn. Dertil kommer 18 millioner tonn fra andre land. Av verdensutvinningen på 265 millioner tonn brunkull har Europa den overveiende del med 235 millioner.

Jordolje leverer nesten bare Romania på Kontinentet — bortsett fra Sovjetunionen. Da de ca 7 millioner tonn, som hittil ble produsert, ikke er tilstrekkelig, er produksjonen av syntetiske drivstoff for Europa av største betydning. Av jernmalm utvinner Kontinentet nesten 50 % av verdensproduksjonen.

Gullforekomstene er ubetydelig. De ca 14 000 kilogram som utvinnes i Europa, rekker vel såvidt til for gullsmedverkstedene, men det er også nok: som betalingsgrunnlag har gullet utspilt sin rolle i de europeiske land. Aluminium, magnesium og svovelkis er langt viktigere ting, og med deres produksjon har Kontinentet igjen en ledende stilling i verden.

Under konkurransen med den amerikanske ull gikk fåreavlen i Europa sterkt tilbake. For et århundre siden dekket tredve millioner får i Tyskland ullbehovet. I 1933 ble det bare opptalt 3 millioner får. I mellomtiden er det igjen blitt 5 millioner, og også i andre land vokser fårebestanden stadig. Økningen av fåreavlen er så meget viktigere, som de få bomullplantasjer, som Europa har på Balkan, ikke kan skaffe noen utlikning. Enno viktigere er den voksende produksjon av cellull. Tysklands prestasjoner i framstillingen av syntetiske fibrer er bekjent.

Kunstfiber-cellstoffet, som blir benyttet under krigen, gir enno ikke noen høyverdig cellull. Men etter krigen skal renforarbeidelsen av cellull begynne, og dette kunstprodukt vil kunne holde ut konkurransen med naturråstoffene.

Bestandopptellinger av slik art er forutsetningene for en arbeidsplan i stor stil, slik som den er nødvendig i Europas økonomirom og i dag allerede er delvis virksom.

Ved disse beregninger er det slett ikke tat hensyn til hvilken betydelig utlikning de av Tyskland erobrete østområder kan få for mange råstoffs vedkommende.

En ny faktor: „erstatning"

Ingen i Europa vil ønske å avstenge Kontinentet fra den øvrige verden for all framtid. Et slikt ideal vilde neppe være i stand til å finne overbeviste og begeistrete pionérer. Men sålenge Europa befinner seg i krig, sålenge dets økonomi ikke fullt ut er sjaltet inn i den store strøm av verdenøkonomien, vil det etter oppregningen av dets besittelse være tvunget til forbigående å gi avkall på et par ikke livsnødvendige, men deilige ting, og forøvrig utlikne feilregninger med andre midler og gi bevis på sin oppfinnerånd.

En hel rekke erstatningsstoff, som engang oppsto under liknende tvang, kan i dag overhodet ikke tenkes vekk fra økonomilivet og har for lengst ikke lenger selv bare navnet av surrogat. Det er nesten ingen som lenger kjenner til deres litt fattigslige avstamning. Ofte har også surrogatet seinere slått det råstoff, som det opprinnelig bare nødtørftig skulde erstatte, på verdensmarkedet, fordi det var bedre enn det. „Buna", den syntetiske gummi, som Tyskland alt lenge har produsert, er på god veg til det og viser seg i mangen en henseende allerede naturproduktet overlegen. Cellullen kan man også forutsi en liknende framtid.

I levnetsmiddelforsyningen er det framfor alt forbedrete gamle og lovende nye konserveringsmetoder som har betydning. Tørrete grønnsaker har forbedret det slette rykte, som det fikk i foregående krig, med overraskende resultater i konserveringen av bestemte sorter. Interessantest er utviklingen av dypkjølingsmetoden, hvormed det blir mulig å sende frukt og fisk i frisk tilstand fra det ene hjørne til det andre i Europa og virkeliggjøre en utveksling, som hittil var umulig. I Amerika har produksjonen av frosne levnetsmidler i løpet av de siste 4 år fått et hurtig oppsving, fulgt av noen kriser og konkurser, men allikevel resultatrikt. De første tyske forsøk ble foretatt allerede for 10 år siden. Krigens utbrudd har her i stor utstrekning hindret det praktiske arbeid, men ikke den tekniske videre utvikling. Allikevel var i Tyskland i 1941 allerede 250 000 hurtigfryseapparater i drift og den såkalte „kjølekjede", forbindelsen mellom produsent og forbruker bestående av stående og farbare kjøleanlegg, vokser stadig. Fiskeforsyningen, som hittil ikke kunde tilfredsstille forbrukernes ønsker, fordi leveringen til avsidesliggende områder var umulig uten en brukbar konserveringsmetode, vil framfor alt kunde utvide sine avsetningsområder i stor utstrekning. Nettopp her er anstrengelsene for å oppdage konserveringsmuligheter allerede gamle.

I Nederland, Belgia, Bulgaria, Italia og Norge ble i de to siste år produksjonen av frysekonserver med tysk hjelp oppstatt eller fremmet. Her og der imot mangen motstand av psykologisk og politisk art. Etter lange, møysommelige forhandlinger ble det i april 1940 i Norge opprettet et selskap, „Frostfilet A/S", som i dag er Europas største fiskefrysningsanlegg og daglig forarbeider ca 120 000 kilogram råfisk.

Tre forskjellige frysemetoder blir for tiden prøvet i Tyskland og konkurrerer med hverandre. Jo lenger kjølekjeden blir utbygd, desto billigere vil frysekonservene bli, og desto betydningsfullere vil den nye konserveringsmetode være for ernæringen i det europeiske område.

Etter Frankrikes sammenbrudd i 1940 kom de ytre omriss av storrommet Europa for første gang tydelig fram. Det følgende kapitel forteller om den første praktiske begynnelse til en kontinental økonomi og om dens framtidige oppgaver

→

Europeiske stemmer om Kontinentets framtid

Fhv. minister prof. Mihail Manoilescu, Bucuresti:

„Storromsøkonomien er ikke noen verdensøkonomi, som måtte innskrenke seg på et trangere rom av rent tekniske grunner. Storrommet er en ny verden, gjennomtrengt av vårt århundres ånd."

„De vesteuropeiske folk har i de forgangne århundrer viet de fjerneste verdensdeler sin største oppmerksomhet. Bare i vår tid, da vegen til verdensøkonomi ikke lenger er lett å gå på, har de igjen vendt sine tanker mot de gamle, glemte områder i Europa. Den første veg var lett, fordi erobringen og beherskelsen av verdensøkonomien ikke forlangte noen totalitær organisasjon (som tilsvarer en fase av høyeste økonomi- og kulturutvikling), men bare begavete, tapre, hensynsløse individer."

Carlo Scarfoglio, Rom:

„Alt, som skader eller undertrykker en nasjon på Kontinentet, skader eller undertrykker hele Kontinentet. Alt det som bringer en nasjon på Kontinentet fordel uten skade for andre, er fordelaktig for hele Kontinentet. Den som setter den ene fastlandsnasjon opp mot den andre, er en fiende av det hele Kontinent og må uten nølen settes ut av kampen."

Prof. Vöchting, Basel:

„Romøkonomipolitikken muliggjør og borger for et framskyndet økonomiframskritt, som alene er i stand til å rydde opp i strukturell arbeidsløshet og vedvarende konjunktursvalinger med etterveene av den seinliberalistiske verdensøkonomi."

— og to fiendtlige stemmer:

Einzig, redaktøren for „Financial News",

fordret at Tysklands handel med de sørøst-europeiske land skulde forhindres. Tyskland måtte importere alle de varer det trengte fra de oversjøiske land, de rumenske oljeforekomster måtte bli uttømt eller ødelagt ved en framskyndet produksjon. Kunstige produksjonspåskyndelser, som dyrkningen av sojabønnene osv., måtte ikke fortsettes i Europa. Allikevel erklærte han, „at det nasistiske regimes økonomipolitikk inneholder mange bestanddeler, som fordelaktig kan overtas av de demokratiske land etter krigsavslutningen."

Voigt, utgiver av „Nineteenth Century and After", skrev i juninummeret 1942:

„Slik som tilstanden no er, kan Europa bare bli forenet ved en tysk seier... Tyskerne har denne enestående fremragende stilling på grunn av sin tallmessige styrke, sin militære dyktighet og sitt heltemot, sin begavelse som vitenskapelig og skarpt iakttakende tenker, sin borgerlige og militære disiplin, sine hjelpekilder og sin dermed forbundne organisasjonsgave og sin geografiske beliggenhet, som gir dem en voldsom strategisk fordel. Ikke noe føderalistiskt system kan forandre noe på denne kjensgjerning."

III. KAPITEL:

PÅ NYE VEGER

Den nyeste økonomiutviklings eksempel i det sørøstlige hjørne av Europa viser tydeligst, hvordan et autarkt kontinental-økonomisystem begynner å dannes og hvordan det arbeider.

Da prisene for landbruksprodukter fra 1929 til 1939 stadig sank på verdensmarkedet, drev de europeiske sørøststater mer og mer en katastrofal krise i møte. Vareopphopingen ble høyere og høyere. Krisen på verdensbørsene foranlediget de utenlandske pengegivere til å trekke sin kapital ut av Donauområdet. No manglet man overalt penger. Franske lån hjalp forbigående, men varer kunde Frankrike, som selv hadde agrarprodukter nok, ikke avta, den nærmestliggende større kunde Tyskland hadde ikke penger, og hovedsorgen ble: Varetårnene vokste videre, man kunde regne ut, når katastrofen måtte komme.

Et forbløffende eksempel

I dette øyeblikk gjorde Tyskland sørøstlandene et forslag, som syntes overraskende, fordi det kort og godt brøt med de prinsipper, som den frie verdenshandel hadde „helliggjort".

Hverken Tyskland eller Donaulandene hadde penger. Men Tyskland trengte varene, som lå oppstablet i Donauområdet og ikke fant noen avtager. På den annen side hadde Tyskland nettopp de industriprodukter, som Donaulandene pleide å kjøpe inn i bytte med sin eksport, og foreslo no en byttehandel, en avregning uten penger. Forslaget gikk enno videre: Tyskland erklærte seg rede til for framtiden i handelsavtaler å garantere avtagningen av bestemte varemengder til bestemte, forut fastlagte priser, og likeledes leveringen av industriprodukter. De avgjorte priser sto ganske visst bare på papiret, for Tyskland hadde hverken dinars eller pengøs, og partneren i avtalen hadde heller ikke riksmark, men i praksis endret dette ingenting i virksomheten av avtalene. Forslaget falt i god jord. Bonden i sørøst, som også i gode tider var utsatt for de stadige svingninger i verdensprisene, arbeidet plutselig på en basis, som ikke kunde være sikrere. Han visste ikke bare på forhand, hvilken pris han vilde få for sine varer, men han hadde dessuten garanti for at han vilde få avsetning for dem.

Dette var den første praktiske begynnelse til en europeisk storromsøkonomi. Og utviklingen gikk videre: snart var det ikke lenger handelsavtalene, men økonomiplaner, som sto i forgrunnen. Kunden Tyskland ytret bestemte vareønsker, som sørøststatene var i stand til å imøtekomme, praktikere og vitenskapsmenn på begge sider kom sammen for å utarbeide dyrkningsplaner og utveksle erfaringer.

Ingen ting for melankolikere

Her trer den vesentlige forskjell klart fram: i verdensøkonomien gas det rene handelsforbindelser, hvorav det oppsto avhengighetsforhold — i et autarkt stort rom løper det et overveid samarbeid ved siden av handelsavtalene, og den enes avhengighet av den andre, som her oppstår, er ikke følgen av under- og overproduksjon på verdensmarkedet, av rivaliteter blant spekulanter, eller av kriser i et eller annet hjørne av verden, det er tvert imot en fastlagt binding grunnlagt på gjensidige avtaler. Det gas også i verdensøkonomien avhengighetsforhold, som i lang tid ikke ble funnet trykkende av noen, men i det øyeblikk da det ramlet et eller annet sted i verden, da prisfall, katastrofer eller kriger rystet markedet, trådte plutselig den hittil neppe følbare avhengighet brutalt fram i dagen. Det kunde jo etter det gjeldende frihandlerske prinsipp i verdensøkonomien være ethvert enkelt land mer eller mindre likegyldig om et eller annet lands økonomi brøt sammen eller ikke — i et sluttet stort rom, hvis hele økonomi er avhengig av funksjoneringen av ethvert av de små økonomiforhold, fordi den ene nødvendigvis må arbeide veloverveid sammen med den andre, kan sviktingen av den ene aldri være den annen likegyldig. Melankolikere kunde konstatere at den enkelte no var fratatt også den siste frihet, nemlig til å gå til grunne av eget initiativ, men slik var det alltid: i begynnelsen av en ny tid klinger alltid de siste melankolikeres klager fra den gamle tid.

Mennesket forlanger sin rett

Den utvikling, som i dag er synlig for enhver i økonomilivet, har en historisk omveltnings store utstrekning. Det som her foregår, er ikke noe interessant tysk eller europeisk økonomieksperiment, hvis forløp man kan iaktta og avvente med spenning. Det gis ikke noen tilskuere mer, det gis bare delaktige. De hundre eksperimenter, som ble foretatt i økonomihistorien fra de siste hundre år, for å overvinne kriser, katastrofer, nasjonal og verdensmarkedsnød, har ingensomhelst likhet med dette. Det var forsøk på å redde det gamle. Det som skjer i dag, er en revolusjon, som bryter med de gamle idealer, med idealer, som forlengst har fjernet seg fra det livet, det stadig skulde oppstå av, for livet er ikke i verdenstrustens direktorier, i stålhvelvene eller panserskapene, dette livet er andre steder, det er på de oppløyete fruktbare marker, i bergverkene og jerngruvene, det er midt oppe i larmen i fabrikksalene, det er der hvor det blir arbeidet, sådd, høstet, bygd og skapt. I verdenshandelens virksomhet

De europeiske lands avling pr. hektar i 1938. *De samlete avlinger (hvete, rug, bygg, havre og mais sammenlagt) viser et meget forskjellig bilde. Men denne forskjell er ikke betinget bare av flateinnhold og avlingsevne. I noen land er kornavlingen på grunn av verdensøkonomiens innflytelse blitt trengt tilbake og kan i dag atter betydelig økes. Men i det store og hele tatt betyr disse avlinger allerede en 90-prosents forsyning*

FRA I GÅR TIL I MORGEN *Denne framstilling anskueliggjør de enkelte faser i utviklingen fra fri verdenshandel til stor-romøkonomi*

Tegninger: Kossatz

Slik skulde det være: I bildet ovenfor ser man ved et eksempel på to økonomikretsløp hvordan verdensøkonomien var tenkt. Industriland (ovenfor til venstre) og agrarland (ovenfor til høyre) skulde gjennom en livlig handel utveksle jordens produkter med hverandre. Og denne utveksling — det var den øverste lov — måtte ikke utsettes for forholdsregler av noe slag. Ved det såkalte „kreftenes frie spill" skulde der skapes en økonomisk likevekt i verden. Av de enkelte lands „husholdning" skulde en eneste stor verdensøkonomi dannes

Og slik ble det: I midten av bildet viser de samme eksempler hvilket økonomisk kaos denne idé skapte. „Kreftenes frie spill" ble til hensynsløs konkurranse, det private initiativ ble til privat egoisme og utvekslingen utartet til uhemmet spekulasjon. Følgene var overproduksjon og ruinering av blomstrende handel. I industrilandene (til venstre) sluttet skorsteinene å ryke, arbeidsløsheten steg hurtig — og i agrarlandene (til høyre) ble verdifulle levnetmidler ødelagt, for prisene var hovedsaken, mennesket betydde intet. Verdensøkonomiens idé begynte å bryte sammen

Det nye oppstår: I bildet nedenfor ser man hvordan den utvikling til økonomi i stor-rom som praktisk allerede er i gang, er ført til ende. Overutviklede industrier og landbruk er ført tilbake til en sunn målestokk og de forsømte er atter gjort levedyktige. Råstoff og levnetsmidler som man kan produsere innen sitt eget økonomiområde, blir ikke mer uten nødvendighet hentet fra fjerne land. Mellom disse autarke stor-rom vil der selvfølgelig bli en fornuftig utveksling, altså verdenshandel

ble det snart glemt at gull og gullverdi, aksjer og effekter til syvende og sist bare var symbol på bergverk, skip, fabrikker, for mennesker som arbeidet i disse fabrikkene og ga symbolene handelsverd med sitt arbeid. Forestillingen om at det bak fallende og stigende børskurser virkelig foregikk noe levende, var fullstendig gått tapt. I dag kan symbolet gull till noen tilskueres forbløffelse bare avskaffes kort og godt uten katastrofer, fordi den forestilling igjen er blitt levende at det ikke er en egentlig verdi, men bare et symbol for ytet arbeid.

I økonomien, som no oppbygges i storrommet Europa og som begynner å løse de egne problemer på egen jord med et Kontinentets autarki, vil denne forestilling aldri mer gå tapt. Og ingen vil i dag kunde trekke seg bort fra den revolusjon, som har grepet økonomien.

Verdenshandel ? — Selvfølgelig!

Ved alle sunne anstrengelser fra enkelte store økonomiroms side for å opprette et autarki innen sine grenser, vil verden aldri for alltid ville og kunne gi avkall på en utveksling mellom verdensdelene. Innskrenkninger, som framfor alt krigen bringer med seg, er krigsnødvendigheter, og ikke programmer for freden. Det er i dag neppe synlig i antydninger, hvilke former verdenshandelen vil anta i en kommende fred. Europa vil ved krigens slutt, hvis dets økonomi utvikler seg videre i samme baner som hittil, besitte en høyere eksportpotensial enn det noensinde har hatt. For det økonomiprinsipp, som i dag utvikler seg innen Europa, vil derved den setning gjelde at ethvert enkelt europeisk lands skader og fordel er hele kontinentets skader og fordel. Den frie verdensøkonomi, som i den første rus av en grandios foretaksomhetens ånd åpnet verden, for så å ta en tragisk ende, måtte til slutt svikte, fordi det ikke lå noen bærende idé til grunn for den. Den tro på at tusen frie, konkurrerende krefter vilde skape en moralsk og praktisk likevekt, var en skuffelse. Da verdensrommene var erobret økonomisk av den frie arbeidsgiver, begynte en rovdyrkning, som fullstendig tilintetgjorde de geniale ytelser på den første halvdel av vegen. En ny verdensøkonomi vil måtte begynne en ny oppbygging.

Utenfor Europa er det i dag to autarke storrum i voksen: Amerika og det fjerne øst. Eropa må her stille opp Kontinentets autarki, den samling av alle økonomiske krefter, som det har. Det amerikanske storrom har de samme autarke bestrebelser som det europeiske og japanske, men atskiller seg kvalitativt fra dem ved at det i det indre delvis enno forsøker å arbeide med liberalistiske grunnsetninger.

Hand i hand med utviklingen av storøkonomirommene går dannelsen av store politiske maktsentra. Uten dem er en revolusjonering av økonomien ikke mulig. På det europeiske kontinent er det Tyskland og Italia som har overtatt føringen, i Asia er det Japan. Og fordi det ikke dreier seg om en rent teknisk forvandling av de ytre økonomiformer, men om en historisk prosess, vil i en kommende verdensøkonomi også den revolusjonerende grunnidé måtte sette seg igjennom.

SLUTT

Fortsatt fra side 49

Men hva er 4000 panservogner for den britiske propaganda?

Allerede den første dag hadde den tilintetgjort flere hundre, den annen tusen, den tredje hele hekatomber av panservogner. Men den fjerde dag jublet Bostonsenderen at de 4000 tyske panservogner var tilintetgjort.

Og no gjentar hånen seg. For den selvsamme 9. juni griper de panserstyrker, som hittil var blitt holdt tilbake i rommet ved Rethel, inn i kampen. Atter kunde man lese i de fiendtlige aviser at der nylig var satt inn 4000 tyske panservogner. Og denne reportasje lot folkene seg by! Den engelsk-amerikanske agitasjon hadde sikkert tilintetgjort også disse panservogner, dersom ikke disse hadde rullet avsted i et uoppholdelig seiersløp til den sveitsiske grense og dermed avgjort felttoget.

No innrømmet man i den fiendtlige leir at det tyske panservåpen

„under visse forutsetninger"

kunde ha stort hell med seg, men tilla dette atter bare dets tallmessige overlegenhet. Man innrømmet også at der i denne „tyske måten" var noe godt, som man hverken kunde ettergjøre eller gjøre uvirksomt og innrømmet dermed egentlig også den taktiske overlegenhet. Men med hensyn til den enkelte manns moralske kampverdi, altså i kamp mann mot mann og panser mot panser, var briten tyskeren uendelig overlegen. Man hadde bare, beklaget de seg, ikke hatt noen anledning til å vise denne overlegenhet. Her kunde man peke på Arras, Abbeville og St. Valéry, hvor den tyske forsvarsmakts motstandere ikke bare hadde anledning til å bevise sin overlegenhet, men endog ble tvunget til kamp og allikevel tapte.

Bare én gang har britene ikke snakket om overlegenhet: Da Wavell vant sin første seier i Libya. Da var det ikke den tallmessige overlegenhet, men deres bedre panservåpens bedre strategi og bedre taktikk. Men da Rommel med et minimum av tropper vant hint betydningsfulle motangrep, da var det atter en gang antallet som da angivelig gjorde utslaget. I virkeligheten ble der alene som besetning i Tobruk tilbake flere britiske styrker enn Rommel overhodet hadde.

Underet på Balkan kunde man naturligvis heller ikke forklare seg på annen måte enn med den veldige tallmessige tyske overlegenhet. En „fagmann" fra USA påsto endog at Tyskland hadde satt inn ikke færre enn 30.000 panserkampvogner på Balkan. Som om overhodet en slik mengde taktisk sett hadde hatt plass der!

Da så sluttelig Englands plan gikk i oppfyllelse, da tyskerne måtte møte den fare som truet Europa fra Sovjet, da var man i den fiendtlige leir overfornøyde med at der no endelig fantes en knusende overlegenhet mot tyskerne. Da så felttoget virkelig fikk et annet forløp enn det man hadde håpet på, da den tyske forsvarsmakt i en lang rekke store tilintetgjørelsesslag knuste denne uhyggelige motstander og trengte ham tilbake, da snakket den engelske agitasjon atter om en tysk tallmessig overlegenhet. Men selv dette lot Britannias folk og hjelpefolk seg by.

Da gjentatte angrep med overlegne styrker mot Sollum-fronten ved den egyptiske grense ikke hadde noe resultat, samlet britene her i løpet av 5 måneder menn fra alle land og materiell selv fra Amerika for sluttelig i november 1941 å angripe med — etter britiske oppgaver — 750.000 mann. Også denne gang ble Rommel seierherre og forskjøv sin front langt inn i Egypt. En sådan seier, som satte hele verden i forbauselse, våget selv Churchill å sette opp bare en ringe overlegenhet mot og skjøv dermed nederlaget over på armésjefen.

Den overlegenhet som kampvognmateriellets kvalitet

fører med seg har det naturligvis også stadig vært snakket om. Som allerede begrepet „blekkattrapper", som er blitt skapt av britene, beviser, avviste de til å begynne med enhver sammenlikning. Man kan vel så meget mindre felle noen dom som dette ikke uten videre er mulig med henblikk på de forskjellige typers forskjellige formål. Man tør imidlertid påberope seg et vitnesbyrd fra britisk hold. Etter balkanfelttoget sa et medlem av det engelske underhus at 80 % av de engelske tanks ble satt ut av spillet av tekniske skader endog før de kom i aksjon. Og idag grubler de britiske og nordamerikanske fagfolk over stridsspørsmålet om hvis pansermateriell i Libya har vært dårlig.

Og hvorledes er det no med panservognenes

taktikk og strategi

som stadig ble hevdet på britisk side? Man kan gjerne medgi at general Fuller i den første verdenskrig stadig forlangte en sluttet innsats av store panservognavdelinger og vilde anvende disse til dype gjennombrudd. Men hans foresatte forhindret gjennomførelsen og forkludret idéen så langt at resultatet uteble. Etter krigen ble der foretatt øvelser og forsøk med store motoriserte avdelinger, men utnyttelsen uteble. Da no Tyskland etter gjenopprettelsen av sin forsvarsmakt satte opp store panseravdelinger, da formodet man i England at den tyske forsvarsmakt vilde oppta Fullers idé, men som den imidlertid vilde lide skibbrudd på: det britisk-franske forsprang kunde ikke innhentes mer. Denne oppfatning ble England stående ved også etter de tyske resultater i Polen-felttoget. Etter operasjonene i Frankrike var det blitt forsiktig og innrømmet at det ikke kunde gjøre de tyske prestasjoner etter. Først etter Rommels seire over Auchinleck inntrådte der en vending: den engelske offentlighet bebreidet sin egen armé at den med hensyn til panserstrategien var blitt liggende langt under det moderne nivå.

Etter de alvorlige slag som Rommel hadde tilføyd sin britiske motstander, var den engelske agitasjon berøvd sine argumenter. Da den 8. britiske armé hadde sviktet så vel i offensiven som i defensiven og ble tilintetgjort, skulde den no ifølge den engelske agitasjon ha funnet opp en

defensiv-offensiv.

Man kan forestille seg at et forsvar til dels også kan utføres angrepsvis, men at et angrep blir ført forsvarsmessig eller bedre sagt retrettmessig, må få bli britenes åndelige eiendom . . .

Der kunde enno sis meget om denne britiske overlegenhet, men man kan vel nøye seg med en eneste britisk dom. I mai 1941 påsto den også i Tyskland bekjente engelske forfatter Ward Price, at Tyskland rådde over 10.000 panservogner og at England derfor trengte 50.000. Den engelske overlegenhetsfølelse gjør seg altså først gjeldende ved et materialforhold av 1 til 5.

Den engelske agitasjon er i denne krig ingen seierrik general. Etter den skade den anretter i egne rekker, kunde man snarere være tilbøyelige til i denne general å se et medlem av den av den oppfunne 5. kolonne. I sin virkning likner den en bumerang som har forfeilet sitt mål.

Fås i optiske forretninger

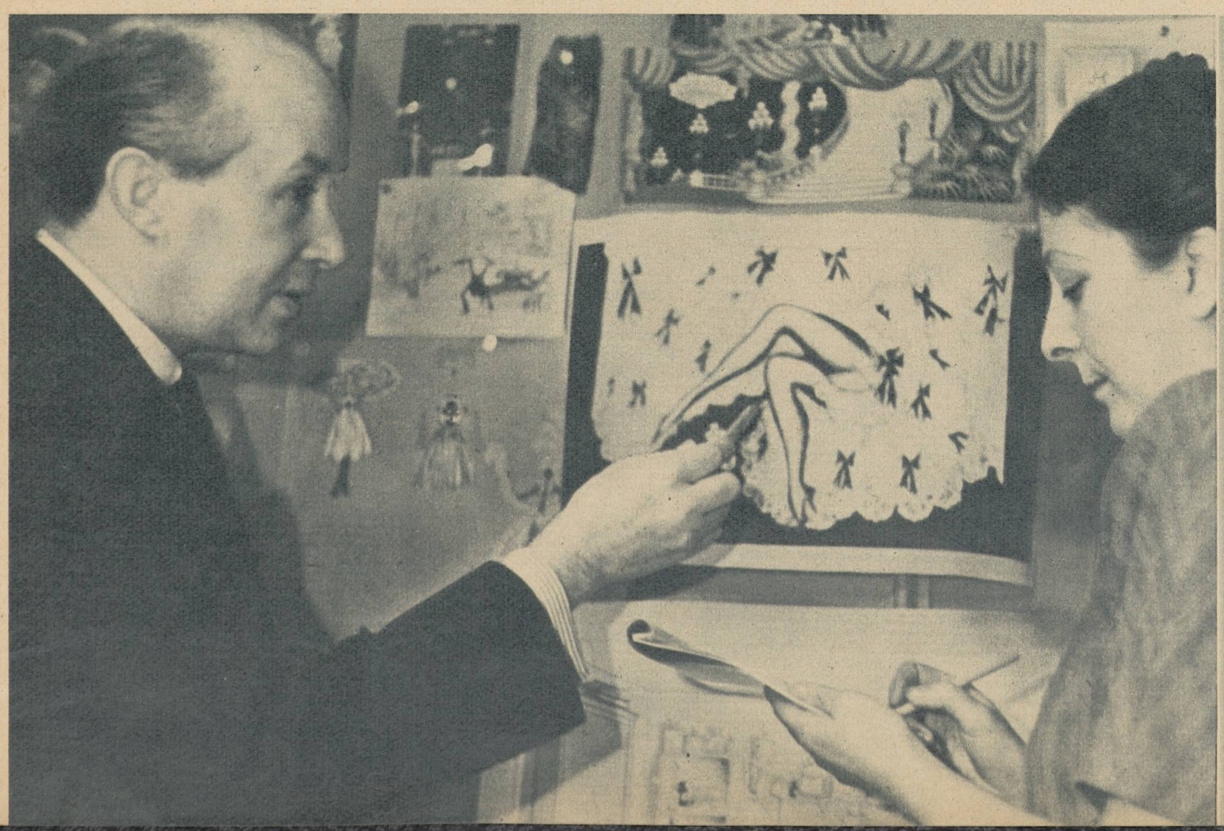

Berliner Scala starter sin største revy. *Kostymerådgiversken trenger stoff og idéer for 200 kostymer*

Tilkjempete muligheter . . .

I det fjerde krigsår oppfører Berlins Scala en strålende revy, som i sitt store program og utstyr enno overtreffer iscenesettelsene fra fredstid. Dette var bare mulig, fordi det i dag etter tre års felttog atter står artister, arbeidere og materiell fra hele Europa til rådighet

18 000 km reiseveg har han bak seg. *Eduard Duisberg, som iscenesatte revyen „. . . og om aftenen i Scala", er vendt tilbake til sitt arbeidsværelse i Berlin, Han har medbrakt kontrakter med artister fra åtte land. I mellomtiden har utkastene til scenebilder staplet seg opp helt til taket. Valget blir vanskelig. Særlig hodebry skaffer . . .*

← *. . . et frou-frou-teppe med uendelig mange applikasjoner, som vilde sluke 1400 meter silke og tyll*

→ *selv om ikke dekorasjonene er ferdig enno — så må balletten og ensemblet prøve. En mikrofon gjengir regiordrene og hjelper til å „slå en bru" over det store teaterrommet — som har plass til 3000 personer*

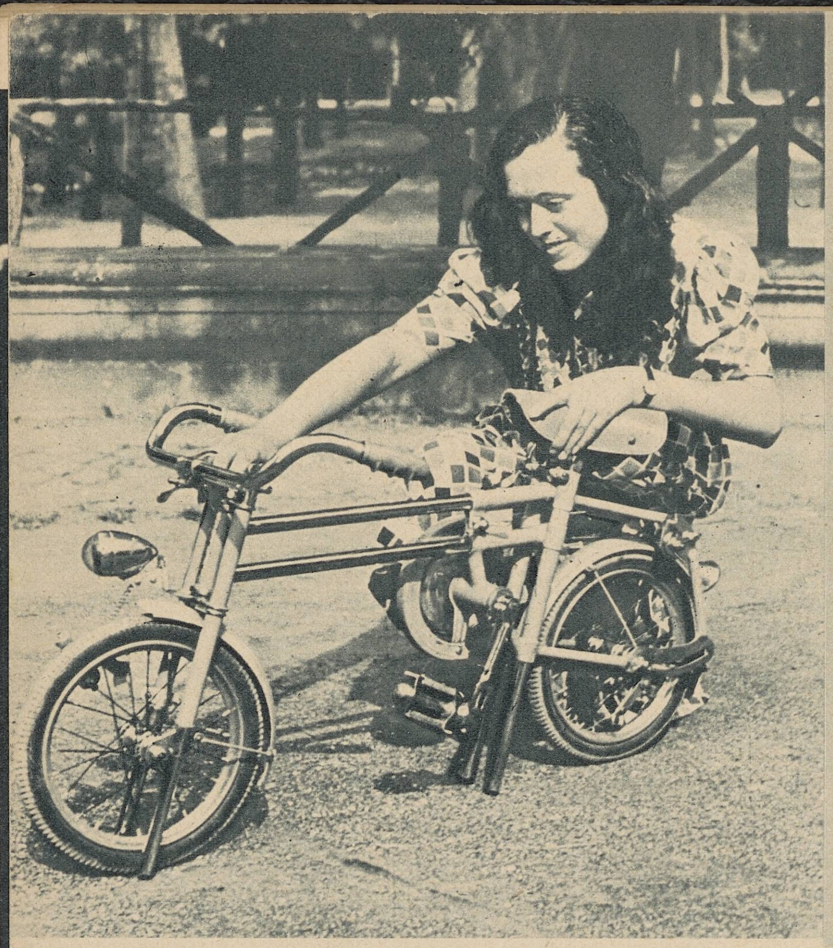
Én av tusen gode idéer. *Hver eneste aften gir den italienske sangerinne Lia Orrigoni, som ble oppdaget i Neapel av Duisberg, publikum friske blomster*

. . . er blitt til strålende virkelighet

→

Brusende sluttakkord. *Det som ved isenesettingen enno bare var en ønskedrøm, er gått i oppfyllelse. Tre timer framvistes det et fyrverkeri av farger, bevegelse og musikk på kjempescenen. No senker det flotte frou-frou-teppe seg for en hvirvlende french-cancan*

Dette er ikke noen miniatyrmodell eller en sykkel for en akrobatisk akt, men en uttrekkssykkel, slik som de italienske fallskjermjegere fører med seg

Sykkel — tilpasset tidens krav

De romerske gatefeiere benytter denne syklen til befordring av søppelkassene, hvorved det innspares andre transportmidler og personell

Er det en kjensgjerning eller bare en dristig påstand?

1. Hvis man følger breddegraden fra Berlin,

uansett om det skjer mot øst eller vest, kommer man til slutt til øya Attu — tilhørende Aleutene — som for noen tid siden ble besatt av japanerne.

2. Den i den australske stat Ny-Sør-Wales beliggende

by Sydney, hvor halvdelen av innbyggerne i Ny-Sør-Wales bor, er hovedstad i de australske forente stater.

3. Atlanterhavstilgangen til Panama-kanalen

med byen Colon ligger vest for denne kanals Stillehavstilgang.

4. Det av mange reisende besøkte Nordkapp,

som ligger på norsk område, er Europas nordligste punkt.

5. Fra sørspissen av det amerikanske kontinent,

som ligger like så langt fra Sørpolen som Berlin fra Nordpolen, dro herr X. til Afrikas overforliggende sørspiss, som ligger like så langt fra Sørpolen som den marokkanske by Fes fra Nordpolen. Ved denne reise måtte han bare 92 kilometer over hav.

6. Mellom breddegradene fra den spanske by Sevilla

og Middelhavsøya Kretas sørkyst befinner det seg mer afrikansk enn europeisk jord.

De riktige svar:

1. **Det stemmer.**

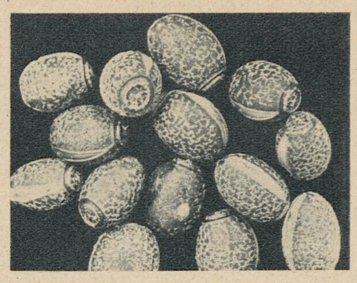
2. **Nei.** Hovedstaden i de australske forente stater er Canberra.

3. **Det stemmer.** Den som drar igjennom Panama-kanalen fra Stillehavet, beveger seg fra nordvest mot sørøst.

4. **Nei.** Nordkapp på Magerøy ligger enogenhalv kilometer sørligere enn et annet framspring på denne øya: Knivskjellodda.

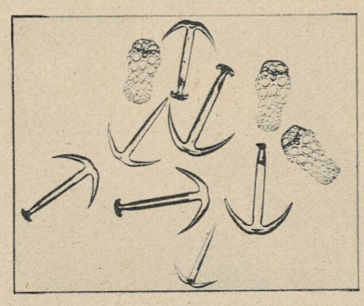
5. **Det er kanskje mulig.** Herr X. kunde dra gjennom Sør-, Mellom- og Nord-Amerika, over det bare 92 km brede Beringstredet til Asia og derfra komme over land til Sør-Afrika.

6. **Det stemmer.** Sågar mer enn dobbelt så meget.

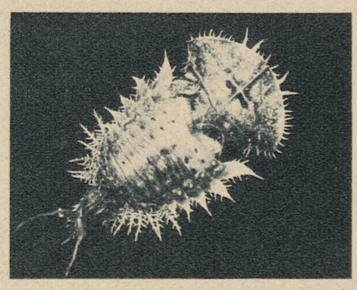

Praktfullt malt påskeegg — *men denne gangen av den søreuropeiske gresshoppen. I størrelse og utseende likner den plantefrø. Hva naturen hadde til hensikt med den vakre forsiring, kan vi ikke tenke oss*

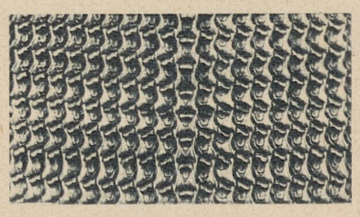
SKJULT SKJØNNHET

Syv bitte små ankere: *de sitter i sjøpølsens hud, alltid sammen med en av de sirlige, gjennombrutte små plater. Dyret kan stille dem slik at spissene rager fram av huden dets. De gir det derfor muligheten for å hefte seg fast som en borre og forankre seg*

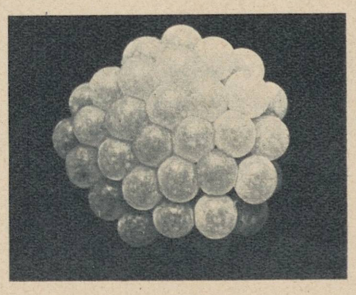

Et underlig skjold, *omgitt av stive spisser og pigger. Det er en skjoldbilles puppehylster, som trosser sine fiender i denne pansring. Dens hyppige forekomst på tistler kunde forlede en til å se en sammenheng i dette. Men den legger seg også til ro på myke beteblad*

Hundrer av små tenner *er gruppert til en rasp på begge sider av en midtlinje. Den stammer fra en vinbergsnegls husholdning; den bærer den på tungen og rasper med den sammen sin næring*

→

Denne svellende drue *er husedderkoppens egg, som er hentet fram fra dets skjul. Edderkoppmoren vokter skinnsykt over det, og hyller det inn i en silkepose, som hun henger opp under kjellertaket. For å „kamuflere" den bedre, kleber hun smuss fast på den snøhvite posen, møysommelig hentet opp fra gulvet*

Fra lægeverdenen

Rå sitronsaft — virksommere?

Sitronsaft er som kjent rik på C-vitamin. Ved bestemte sykdommer har den vist seg virksommere enn det kunstige vitamin, så at man tilskrev den vitale, altså ikke-etterliknelige krefter. Men det lyktes til slutt allikevel å utvinne det stoffet, som denne høyere virkning av den naturlige sitronsaft kan tilskrives, i krystallform: citrin. Det lyktes også å konstatere den kjemiske oppbygging av dette stoffet. Det vil altså sannsynligvis i nær framtid bli mulig å oppnå den samme virksomhet med kunstige preparater som med den naturlige sitronsaft.

Sterilisering med ultrafiolette stråler

Ganske visst har ultrafiolette stråler vært i bruk i en rekke år allerede. Med disse strålenes hjelp kan man gjøre væsker bakteriefri, men det brukbare store apparat, som for eksempel spiller en så stor rolle i melkeproduksjonen for sterilisering, manglet hittil. I et Kieler institutt kunde no forarbeidene for et slikt apparat bringes til avslutning. Uskadeliggjørelsen av bakteriene likner den i melkeproduksjonen vanlige hetemetode, men ved denne metode er gjennomløpingstiden for melken i vesentlig grad større.

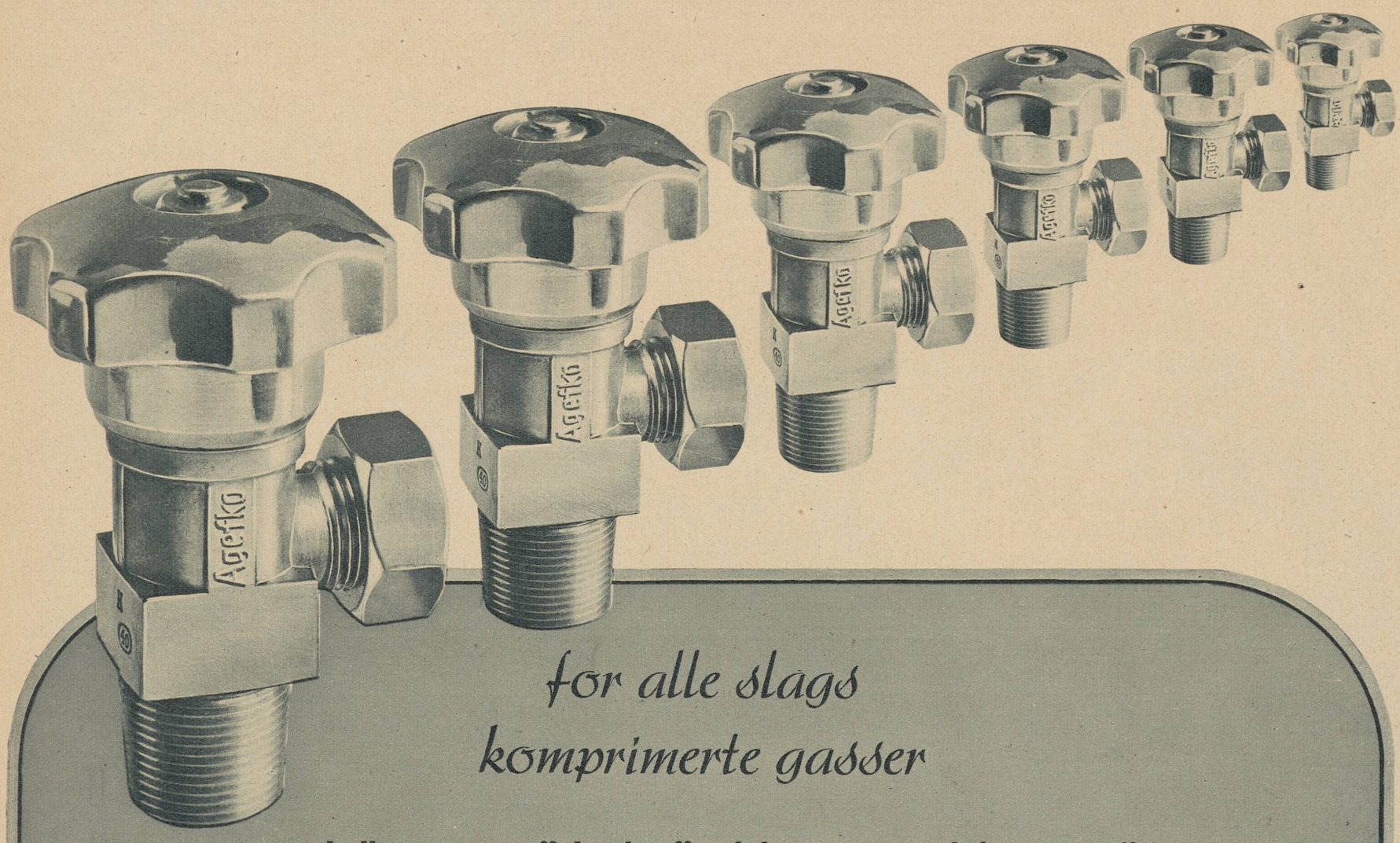
Tatoveringer — ikke mer „evige"

Ufrivillige tatoveringer oppstår vanligvis av tilskitnete skrubbsår, framfor alt hvis de er oppstått på en tjære- eller asfaltgate. Mange små smussdeler legger seg dypt ned i huden og vokser inn der, uten å forårsake videre besvær. Til helbredelse av liknende hudfarginger har man utarbeidet en ny metode. Med sterilisert sandpapir blir det fargete sted oppruet, det blir altså framkalt et nytt skrubbsår. No kan man, hvis man trykker såret fri for blod med en glass-spatel, erkjenne også de fineste smussdeler og fjerne dem. Den lille operasjonen, som naturligvis utføres med lokalbedøvelse — har brakt fremragende resultater. Det oppstår ikke arr, som etter kirurgisk operasjon. Denne metode egner seg selvfølgelig også for de såkalte „ekte" tatoveringer.

Signal nr. 23 / 24. 3. årgang, Desembernummer 1942 / Utkommer to ganger i måneden / Sjefredaktør: Wilhelm Reetz, Stedfortreder: Hugo Møsslang / Forlag og trykning: Deutscher Verlag, Berlin SW 68, Kochstrasse 22-26. Alle rettigheter forbeholdes / All rights reserved

STÅLFLASKER - VENTILER

Gjennemgangsventiler – Hjörneventiler

for alle slags
komprimerte gasser

som kullsyre, surstoff, kvelstoff, edelgasser, pressluft, vannstoff,
ammoniak, acetyl, klor, fosgen, svovelholdige syrer, klormetyl.

•

Drivgass-spesialmodeller for største ydelser, med kokegass, generatorgass,
Methan, Propan, Butan.

AGEFKO KOHLENSÄURE-WERKE

GESELLSCHAFT MIT BESCHRÄNKTER HAFTUNG

Avdeling Ventil-fabrikk

BERLIN W 62

50 års praksis

Beste verkstedsarbeid og hensiktsmessigste konstruksjoner garanterer størst mulig sikkerhet og billighet i drift for et hvert formål.

Signal

Et gjensyn i Tyskland

Under et møte av utenlandske studenter i Dresden traff de hverandre igjen — den spanske studenten og hennes studiekamerat, som kjemper i Den blå divisjon i øst

PK--foto: Krigskorrespondent Hanns Hubmann